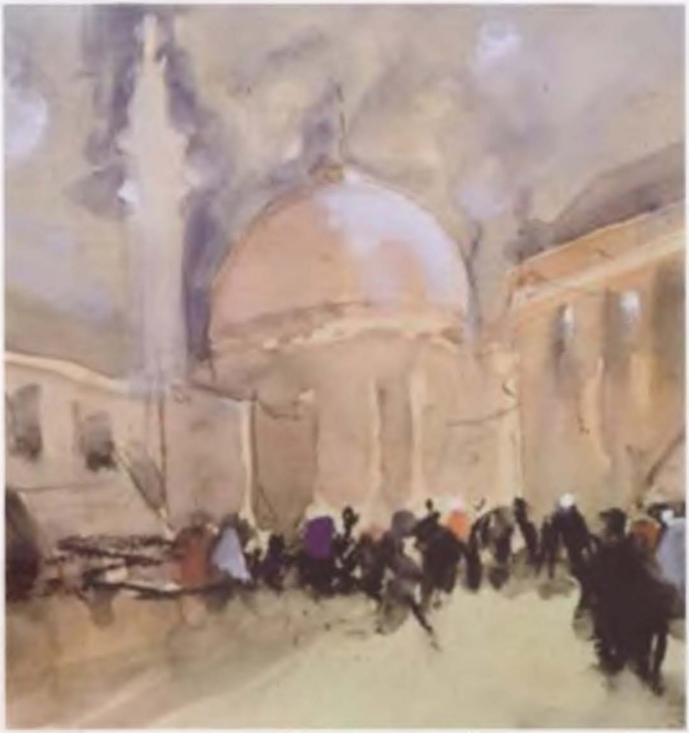
MATHIAS ÉNARD

HIRSIZLAR SOKAĞI

ROMAN

Çeviri: AYSEL BORA

CAN

Rue des voleurs, Mathias Enard
© 2012, Actes Sud
© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2013
Bu kitabın 1. baskısı 6000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Pelin Özer

Kapak tasarımı: Act creative

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

ISBN 978-975-07-1799-4

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

MATHIAS ÉNARD

HIRSIZLAR SOKAĞI

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Aysel Bora

Mathias Enard'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Savaşları, Kralları ve Filleri Anlat Onlara, 2011

MATHIAS ENARD, 1972'de Fransa'da doğdu. Doğu Dilleri Enstitüsü'nde Arapça ve Farsça eğitimi gören yazar, Ortadoğu'ya uzun süren yolculuklar yaptı. Yazarlığın yanı sıra çevirmenlik de yapan Enard, 2000 yılından beri Barselona'da yaşıyor ve Barselona Üniversitesi'nde Arapça dersleri veriyor. *Savaşları, Kralları ve Filleri Anlat Onlara*, yazarın Türkçe yayımlanan ilk eseri. Yazarın diğer eserleri arasında 2003'te *La Perfection du tir* (Atışın Mükemmelliği), 2005'te *Remonter l'Orenoque* (Orinoco Nehri'nin Akıntısına Karşı Kürek Çekmek), 2008'de *Zone* (Bölge) ve 2011'de yayımladığı *L'alcool et la nostalgie* (Alkol ve Nostalji) yer alıyor.

AYSEL BORA, 1943'te İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra *Meydan Larousse* ansiklopedisinin çevirmen kadrosunda görev aldı. Bugüne değin, aralarında Jean-Paul Sartre'ın *Aydınlar Üzerine*, Georges Simenon'un *Hollanda'da Bir Ev*, Amin Maalouf'un *Ölümcül Kimlikler*, Nathalie Sarraute'un *Şimdi* ve *Açınız* adlı yapıtlarının da bulunduğu pek çok kitabı dilimize kazandırdı.

"Ama gençken insanın bir şeyler görmesi, deneyimlerden geçip fikirler edinmesi, zihnini açması lazım."
"Burada mı!" diye sözünü kestim. "Bilemezsin ki! Ben Mösyö Kurz'la burada karşılaştım."

JOSEPH CONRAD, *Karanlığın Yüreği*

1

Boğazlar

İnsanlar köpekler gibi, sefillik içinde birbirlerine sürtünüyor, içinde debelendikleri pisliğin dışına çıkamıyorlar, bütün gün tozun toprağın üstünde yayılıyor, önlerine atılacak bir kıymık et ya da kuru bir kemik için her şeyi yapmaya hazır bir halde tüylerini ve oralarını buralarını yalayıp duruyorlar, ben de onlar gibiyim, bir insanoğluyum, yani içgüdülerinin esiri rezil bir pisliğim, bir köpeğim, korkunca ısıran ve sevilmek isteyen bir köpek. Çocukluğumu, Tanca'daki eniklik hayatımı; genç bir köpek olarak başıboş sürtmelerimi, dayak yemiş köpek gibi inlemelerimi apaçık görüyorum; dişilerin peşinde azıp bunu aşk sanmamı anlıyorum, en çok da bir sahibin yokluğunu ve bu yüzden hepimizin onu bulmak için karanlıkta birbirimizi koklayarak şaşkın ve amaçsızca dolaşıp durmasını anlıyorum. Tanca'da denizi, limanı ve Boğaz'ı seyretmek için günde iki defa beş kilometre yol teperdim, şimdi de çok yürüyorum, çok da okuyorum, her defasında daha çok; can sıkıntısını, ölümü unutmanın, düşünceyi dağıtıp gerçeklikten uzaklaştırarak düşüncenin kendisini unutmanın en güzel yolu, o tek gerçeklik de şu: Bizler haz almak için yaşayan kafesteki hayvanlarız, karanlıkta yaşıyoruz.Tanca'ya bir daha hiç dönmedim, oysa oraya turist olarak gidip denize nazır güzel bir

villa kiralayıp Cafe Hafa'da[1] çay içmenin, *kif*[2] tüttürmenin ve mutlaka şart olmasa da tercihen yerli erkeklerle sevişmenin hayalini kuran tiplere çok rastladım, içlerinde *Binbir Gece Masalları*'ndan prenseslerle düzüşmeyi umut edenler bile vardı, inanın, kaçı bana gelip sormuştur, onlara Tanca'da yerli tipler ve *kif* dahil kalabilecekleri bir yer ayarlar mıyım diye; on sekizime gelene kadar gördüğüm tek kıçın amca kızı Meryem'inki olduğunu bir bilseler, yerlere yuvarlanır ya da bana inanmazlardı, çünkü Tanca'yı bir cinsellik, bir arzu, bizlere asla tanınmayan ama sefaletin kesesine girecek trink para karşılığında turiste sunulan bir müsait olma haliyle özdeşleştirmişler. Bizim mahalleye turist murist uğramazdı. Büyüdüğüm apartman ne zengindi ne fakir, ailem de öyle, benim peder dininde imanında bir adamdı, hani şu iyi bir adam dediklerinden, çoluğuna çocuğuna kötü davranmayan namuslu bir adam – arada bir mabata bir-iki tekmenin dışında, ama bundan da kimseye bir zarar gelmemiştir. Tek ama iyi bir kitabı, Kuran'ı olan adam: Bu dünyada ne yapması gerektiğini ve ahirette kendisini neyin beklediğini öğrenmek için ihtiyacı olan tek şeydi Kuran, günde beş vakit namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek, tek hayali Mekke'ye hacca gitmek, kendisini Hacı diye, Hacı Muhsin diye çağırmalarıydı, bu onun tek emeliydi, çok çalışıp bakkal dükkânını süpermarkete çevirmek umurunda değildi, milyonlarca dirhem kazanmak umurunda değildi, onun Kitabı namazı hac ziyareti vardı ve nokta; annem babama büyük bir saygı gösterir ve evde köle gibi hizmet ederken ona adeta bir evlat gibi

1. Tanca'da 1921 'den beri varlığını sürdüren kafe. Paul Bowles, W.S. Bourroughs gibi pek çok yazar ve Beatles, Rolling Stones üyeleri gibi sanatçının uğrak yeri olmuştur.

2. Haşhaş ve kurutulmuş hint keneviri yaprakları karışımı.

itaat ederdi: Ben işte böyle sureler, ahlak dersleri, Peygamberin hayatı ve Arapların en şaşaalı dönemlerinin tarihi arasında büyüdüm, sıradan sayılabilecek bir okula gidip biraz Fransızcayla İspanyolca öğrendim, arkadaşım Besim'le her gün limana, Medina'nın[1] aşağı kesimine ve Grand Socco'ya[2] inip turistleri dikizlerdik, erkek olduğumuzdan beri Besim'le baş eğlencemiz bu olmuştu, özellikle yazın şort ve mini etek giydiklerinde yabancı kadınları röntgenlemek... Hem zaten yazları kızların peşine takılmak, plaja gitmek ve birisi bir tutam *kif* verdiğinde *joint* içmekten başka yapacak bir şey yoktu. Ben bir sahaftan ucuz fiyata satın aldığım eski Fransız polisiye romanlarını okurdum, onlarca polisiye roman, çünkü bunlarda çoğu zaman sarışınların kıçı, arabalar, viski ve mangır olurdu; ibadet, Kuran ve kıçımıza tekme atması dışında, bizim için bir bakıma ikinci bir baba demek olan Allah arasında sıkışıp kalmış bizler için hepsi de eksikliğini çekip hayalini kurduğumuz şeylerdi. Boğaz'a karşı yalıyarın tepesine yerleşirdik, etrafımızdaki kayalar, üzerleri antik cesetlerden çok, cips paketi ve kola kutusu dolu oyuklardan ibaret Fenike mezarlarıydı, her birimizin kulağında bir walkman, saatlerce Tanca ve Tarifa arasında gidip gelen feribotları seyrederdik. Ölesiye sıkılırdık. Besim çekip gitmenin, kendi deyişiyle karşı yakada şansını denemenin hayalini kurardı; babası sahilde zenginlerin gittiği bir restoranda garsondu. Ben Ispanya'ymış, Avrupa'ymış, karşı tarafı pek düşünmezdim, polisiye romanlarımda okuduklarım hoşuma giderdi, ama hepsi o kadar. Romanlarım sayesinde bir dil öğreniyor, ülkeler tanıyordum; o ülkeleri tanımaktan, onların sadece bana

1. Eski şehir.
2. Tanca'da Büyük Meydan.

ait olmasından gurur duyuyordum, o Besim hödüğünün oraları kirli emelleriyle kirletmesinden nefret ediyordum. O dönemde beni en çok çeken, Ahmet amcamın kızı Meryem'di; babasıyla erkek kardeşleri Almeria'da tarım işçisi olarak çalıştıklarından, o annesiyle beraber bizimle aynı katta oturuyordu. Pek güzel değildi ama iri göğüsleri ve yuvarlak kalçaları vardı; evde çoğu zaman daracık kotlar ya da içini gösteren ev elbiseleri giyerdi; Allahım, Allahım, beni fena halde tahrik ederdi, kendime bunu bilhassa mı yapıyor, diye sorardım ve uykuya dalmadan önceki erotik rüyalarımda onu soyduğumu, okşadığımı, yüzümü o koca memelerinin arasına soktuğumu hayal ederdim, ama ilk adımı atmaktan âcizdim. O benim amcamın kızıydı, onunla evlenebilirdim ama onu mıncıklayamazdım, bu olmazdı. Ben de hayaller kurmak ve gemilerin arkalarında bıraktığı köpükten izleri seyrettiğimiz öğleden sonraları bunları Besim'le konuşmakla yetiniyordum. Bugün bana gülümsedi, bugün şunu giymişti bunu giymişti, galiba içinde kırmızı bir sutyen vardı, vs. Besim başını sallar, bu kız sana kesik derdi, etkilemişsin onu, yoksa bu numaraya kalkışmazdı, ne numarası derdim, yani kırmızı sutyen takması normal değil mi, ha? Evet ama kırmızıymış, aslanım, anlıyor musun? Kırmızı tahrik etmek içindir, saatlerce bu minval üzre devam ederdik. Besim'in küçücük gözleri ve kocaman yuvarlak bir kafası vardı, her gün babasıyla camiye giderdi. Vaktini gümrükçü ya da polis kılığına girip kaçak olarak karşı tarafa geçmek için inanılmaz planlar yaparak geçirirdi; bir turistin kimlik belgelerini yürüttüğünü hayal ederdi, üstünde güzel bir kıyafet, elinde şık bir valizle sanki hiçbir şey yokmuş gibi sakin sakin gemiye binerdi – ona, Ispanya'da beş parasız ne halt edeceksin, diye sorardım. Biraz çalışıp para biriktireceğim, sonra Fransa'ya, daha sonra da Almanya'ya gideceğim, diye

cevap verirdi, oradan da Amerika'ya... Amerika'ya Almanya üzerinden gitmenin daha kolay olacağını hangi akla hizmet düşündüğünü bilmiyorum. Almanya çok soğuk olur, diye cevap verirdim. Hem sonra orada Arapları sevmiyorlarmış. Doğru değil, diyordu Besim, Faslıları çok seviyorlarmış, benim amca oğlu Düsseldorf'ta makinist ve süper memnun. Almanca öğrenmen yeterli, galiba o zaman sana acayip saygı gösteriyorlarmış. Gerekli belgeleri de Fransızlardan çok daha kolay veriyorlarmış.

Karşılıklı hayallerimizden konuşur dururduk, onun göç hayallerine karşılık benim Meryem'in memeleri... Böylece Boğaz'a karşı saatlerce kurar da kurardık, sonra o akşam namazına yetişmek, ben amca kızını bir kez daha görmeye çalışmak için yürüyerek evlerimize dönerdik. On yedi yaşındaydık ama kafalarımıza bakınca daha çok on iki yaşında gibiydik. Fazla uyanık değildik.

Birkaç ay sonra ilk dayağımı yedim, o âna kadar hiç tatmadığım bir sille tokat sağanağı, sonunda yarı baygın düştüm, hem acıdan hem çiğnenen onurum yüzünden gözyaşları döktüm, babam da utançtan ağlıyor, dualar okuyordu, Allahım bizi felaketlerden koru, Allah yardımcımız olsun, Allah'tan başka Allah yok, bir sürü tatava, o bir yandan da tekme tokat kayış kemer demeden patlatmaya devam ederken, annem bir köşeye sinmiş sızlanıp duruyordu, annem de ağlıyor ve bana iblismişim gibi bakıyordu, babam bitap düşüp beni dövemeyecek hale gelince büyük bir sessizlik oldu, derin bir sessizlik ve ikisi birden gözlerini üzerime diktiler. Ben bir yabancıydım, bu bakışların beni dışarı püskürttüğünü hissettim, aşağılanmış ve çok korkmuştum, babamın gözleri nefret doluydu, koşarak kaçtım. Kapıyı çarparak çıktım, sahanlıkta, kapıdan Meryem'in ağlayıp bağırdığını duydum, tokatlar patlıyor, küfürler yükseliyordu, kancık, sürtük, merdivenlerden koşarak indim, dışarı çıkınca bur-

numun kanadığını, üstümde ev kıyafeti, cebimde tam on dirhem olduğunu ve gidecek hiçbir yerim olmadığını fark ettim. Neyse ki yaz başıydı, akşamları ılık oluyordu, hava deniz kokuyordu. Sırtımı bir okaliptüs ağacına dayayıp yere oturdum, başımı ellerimin arasına aldım ve hava kararıp da ezan sesi duyulana kadar küçük bir çocuk gibi hüngür hüngür ağladım. Kalktım, korkuyordum; eve dönmeyeceğimi, artık oraya hiç dönmeyeceğimi biliyordum, buna imkân yoktu. Ne yapacaktım? Çıkışta Besim'i yakalayabilir miyim diye mahalledeki camiye gittim. Beni gördü, gözleri fal taşı gibi açıldı, babasından kurtulması ve arkamdan gelmesi için işaret ettim. Ne ulan bu, suratının halini gördün mü? Oğlum ne oldu sana? İhtiyar bizi Meryem'le iş üstünde yakaladı, dedim ve o ânı hatırlamak bile dişlerimi sıkmama sebep oldu, öfkeden gözlerim yaşla doldu. O utanç, vücutlarımız ortada, çırılçıplak yakalanmanın utancı, bugün bile elimin ayağımın kesilmesine sebep olan o şiddetli utanç – Besim, yapma yahu, diye fısıldadı, yapmasaymışsın keşke, doğru, dedim ayrıntılara girmeden, doğru. Peki şimdi ne yapacaksın? Ne bileyim. Ama artık eve dönemem. Besim, nerede yatacaksın, diye sordu. Hiçbir fikrim yok. Paran var mı? Yirmi dirhem ve bir lira. Hepsi bu. Cebinde kalmış birkaç dirhemi elime tutuşturdu. Gitmem lazım. Yarın görüşüyor muyuz? Her zamanki gibi mi? Tamam dedim, o da gitti. Hafiften dalgın, şehirde bir tur attım. Pasteur Bulvarı'ndan çıktım, sonra aradaki dik sokaklardan deniz kıyısına indim; konsomatrislerin çalıştığı barlarda kırmızı ışıklar yanıyordu, vitrinlerin önünde meymenetsiz tipler oturuyordu. Dik kıyı şeridinde, kol kola girmiş çiftler rahatça geziniyordu, bu da aklıma Meryem'i getirdi. Limana doğru gittim ve Mezarlar'a kadar tırmandım; Boğaz'a karşı oturdum, Ispanya'da güzel ışıklar vardı; kumsallarda dans eden insanları, özgür-

lüğü, kadınları, arabaları hayal ediyordum; başımı sokacak bir ev olmadan, beş parasız ne halt edecektim ben? Avuç mu açacaktım? Çalışacak mıydım? Eve dönmem lazımdı. Bu düşünce beni daha o anda mahvediyordu. İmkânsız. Uzandım, uzun süre yıldızları seyrettim. Sabah ayazı beni kalkmak zorunda bırakıncaya kadar uyukladım ve ısınmak için yürüdüm. Her yerim ağrıyordu, tekme tokattan, ama gece kayanın üstünde yatmaktan dolayı da bir kırıklığım vardı. Bilseydim, uslu uslu eve döner, beni affetmesi için babama yalvarıp yakarırdım. Bu kadar gururlu olmasaydım, yapmam gereken şey buydu, küçük düşürülmekten ve yara bere içinde kalmaktan kurtulurdum, belki de babam gibi bakkallık yapar, belki Meryem'le evlenir, belki de şu saatte Tanca'da şık bir sahil restoranında oturmuş akşam yemeği yemekte ya da sürüsüne bereket aç köpek yavrusundan farksız ciyaklayan veletlerimi pataklamakta olurdum.

Karnım acıktı, sebze meyve satıcılarının dilencilere bıraktığı çürük meyveleri tıkındım, pazarın etrafında aynen benim gibi volta atan her cins geri zekâlıyla, tek bacaklısıyla, budalasıyla, bir alay sefil tiple önce ezik elmalar, sonra küflenmiş portakallar için boğuşmak, adamlara tekme tokat girişmek zorunda kaldım; üşüdüm, sonbaharda şehrin üzerine sağanaklar boşanırken sırılsıklam ıslandım, kemer altlarındaki berduş takımını kovalayıp Medina'nın kuytu köşelerinde, ıslanmayacağınız bir yere sığınmanıza göz yumması için bekçiyi ayarlamak zorunda kaldığınız inşaat halindeki binalarda geceler geçirdim; kışın güneye gittim, orada, Casablanca'daki sefil bir karakolda bana bir temiz sopa çeken polislerden başka bir şey bulamadım, bunun üzerine sonunda cesaretimi toplayıp eve dönmeye karar verdim; Tanca'ya gitmek için bir kamyon buldum, yolluğunun yarısını benimle paylaşan ama ona karılık yapmayı reddettiğim için beni tokatlayan namussuzun tekiydi herif, Besim'i görmeye gittiğimde, mahalleye adım atmaya cüret ettiğimde, Allahım kim bilir kaç kilo vermiştim, üstüm başım lime lime olmuştu, aylardır tek kitap okumamıştım ve on sekiz yaşına giriyordum. Beni tanımaları düşük bir ihtimaldi. Bitkin düşmüştüm. Titriyordum. Çok pis sayılmazdım, ca-

mi avlularında bekçilerin ve imamların ters bakışları eşliğinde oramı buramı yıkıyordum, ardından gidip rahat halılar üzerinde azıcık ısınmak için namaz kılar gibi yapmak zorunda kalıyordum, bir köşeye çekilip elime bir Kuran alıyor ve gerçek bir mümin, benim mübarek kitabın üstünde horladığımı görüp sinirlenene ve kıçıma tekme vurup beni dışarı atana kadar kitap kucağımda, huşu içindeymiş gibi bir edayla, oturduğum yerde uyuyordum, bazen başka bir yere defolup gitmem için birkaç dirhem verdikleri de oluyordu. Gidip ailemi ziyaret etmesi, üzgün olduğumu, çok acı çektiğimi ve eve dönmek istediğimi söylemesi için Besim'i görmek istiyordum. Sık sık annemi düşündüğümü hatırlıyorum. Meryem'i de. En zor anlarda, bir otopark bekçisinin ya da bir polisin önünde aşağılanmayı sineye çekmek zorunda kaldığım o korkunç anlarda, utancımın iğrenç kokusu bu adamların giysilerinin kıvrımlarından yayıldığında gözlerimi kapar, Meryem'in teninin kokusunu, onunla geçirdiğim o birkaç saati düşünürdüm. Birinin dünyasının bu kadar hızla değişebilmesi karşısında afallayıp kalmıştım.

Bir güvercinin ya da martının dengi haline geliyorsunuz. İnsanlar sizi görüyor ama görmüyor, bazen ortadan kaybolmanız için tekmeliyor, geceleri hangi küpeştede, hangi balkonda uyuduğunuzu pek azı gözlerinin önüne getiriyor. Kendime o günlerde ne düşünüyordum, diye soruyorum. Nasıl dayandığımı... Neden sanki iki gün bekleyip baba evine dönerek salondaki kanepeye devrilmediğimi; neden sanki yardım istemek için belediyeye ya da ne bileyim başka bir yere gitmediğimi, belki de gençliğin tükenmez bir gücü var, her şeyin üzerimizden akıp gitmesini, hiçbir şeyin bizi gerçek anlamda etkilememesini sağlayan bir güç. En azından ilk başlarda. Ama on aylık firardan, üç yüz günlük utançtan sonra artık halim kalmamıştı. Belki de bedelini ödemiştim. Aklı-

ma şiirler, varoluş üzerine felsefi görüşler geldiği falan yoktu, samimi bir pişmanlık da duymuyordum, içimde sadece insana dair her şeye karşı sinsi bir nefret ve gitgide artan bir güvensizlik vardı.

Hatırlıyorum, Besim'i görmeye gitmeden önce yıkanmıştım. Güzel bir bahar sabahıydı, Tanca'nın merkezinden birkaç kilometre uzakta, yalıyarın dibinde, Spartel Burnu'na doğru bir kutu ton balığıyla bir parça ekmeği mideye indirdikten, meyve sandıkları ve gazeteyle tutuşturduğum ateşle duman altı olduktan sonra bir oyuğun içine kıvrılıp uyumuştum. Pazardan aşırdığım, bütün bir kış boyu bana eşlik eden uzun yün paltoya sarınmış ve kıyıya çarpan dalgaların ninni gibi gelen sesiyle sızıp kalmıştım. Sabah Akdeniz sakindi, sakin ve koyu mavi, doğan güneş kayaların arasındaki kum birikintilerini usul usul okşamaktaydı. Donacaktım ama olsun, bu güzelliği, suyun verdiği bu huzuru çok istiyordum. Su korkunç soğuktu. Kuzeye doğru belki yüz metre kadar yüzerek biraz ısındım, akıntı şiddetliydi, kıyıya dönmek için bayağı mücadele etmem gerekti. Güneşte kumlu bir köşeye yığılıp kaldım; rüzgâr yoktu, sadece kumun ılık okşayışı, bitkin ve neredeyse mutlu bir halde tekrar uykuya daldım. Bir-iki saat sonra uyandığımda nisan güneşi fena yakıyordu ve karnım acıkmıştı. Akşamdan kalan ekmeği yedim, kana kana su içtim; paltomu katlayıp çantama koydum, üstüme başıma biraz çekidüzen verdim – gömleğim koltuk altından yırtılmıştı, arka kısmında da lekeler vardı; pantolonumun paça kıvrımları tam anlamıyla saçaklanmıştı; yardıma muhtaçlar için İslami bir dayanışma merkezinden alınma çizgili gri ceketimin çizgileri artık seçilmez olmuştu. Her şeye rağmen kendimi formda hissediyordum. Besim bana temiz bir gömlekle uzun bir don verirdi. Onu aralık sonundan, Casa'ya gidişimden beri görmemiştim; bana biraz para,

yiyecek ve hatta bir defasında Meryem'den haberler vererek elinden geldiği kadar yardım etmişti; annesi Meryem'i Rif'in ücra bir köşesinde yaşayan kız kardeşine yollamıştı. Hapishaneden farksızdı yani. Besim İspanya'ya gitmek için olmayacak planlar kurmaya devam ediyordu ve her zamanki yerimizde, Boğaz'a karşı son görüştüğümüzde bana, "Merak etme," demişti. "Casa'ya git, geri döndüğünde karşı tarafa gitmenin bir yolunu bulmuş olurum." Ben hâlâ belgelerimiz ve paramız olmaksızın İspanya'da serserilik yapmaktan, sonunda yakalanıp sınır dışı edilmekten başka ne bok yiyeceğimizi anlamış değildim, ama olsun, güzel bir hayaldi.

Öğlene doğru evine uğradım; babasının işte olduğunu biliyordum. Mahallenin sokaklarına dönmek ciğerimi yaktı. Hızlı hızlı yürüdüm, babamın bakkal dükkânının önünden geçmekten itinayla kaçındım, Besim'in oturduğu apartmana kadar geldim, rüzgâr gibi yukarı çıktım ve arkamdan kovalıyorlarmışçasına, deli gibi kapısını yumrukladım. Evdeydi. Beni hemen tanıyınca, dış görünüşüm konusunda rahatladım. Beni içeri aldı. Burnunu uzatıp bir serseri için çok da kötü kokmadığımı söyledi. Bu beni güldürdü. Aslında olabilir, dedim, ama gene de iyi bir duş alıp bir lokma bir şeyler yemek isterim, dedim. Sonunda bir yere vardığım hissine kapılmıştım. Bana temiz giysiler uzattı, belki bir saat banyoda kaldım. Suyu rahat rahat kullanmanın ilahi bir lüks olabileceği asla aklıma gelmezdi. Bu arada bana kahvaltı hazırladı, yumurta, ekmek, peynir... Gizli işler çeviren birinin edasıyla sürekli gülümsüyordu. Fazla üstelemeden, "Eee, Casa iyi miydi?"nin dışında son üç aydır ne halt ettiğimi sormadı bile. Kıpır kıpırdı, dudaklarında hep o tebessüm, bir kalkıp bir oturuyordu. Haydi, dökül bakalım, dedim sonunda. Sanki suçüstü yakalanmış gibi yüzü döndü. Ne dökülmesi? Neden böyle söylüyorsun? Ta-

mam, okey, sana anlatacağım, galiba senin için bir şey buldum, rahatça kalabileceğin ve seninle ilgilenecekleri bir yer. Yeniden o gülümseyen komplocu ifadesine büründü. Nasıl bir yer orası, düşkünler yurdu mu? Bütün bunların arkasında anlamsız bir seyahat projesinin, Besim'e özgü hikâyelerden birinin yattığını düşünüyordum. Hayır oğlum, hayır, düşkünler yurdu değil, hastane de değil, çok daha iyisi: Bir cami.

Camide ne halt edeceğim, diye sordum.

Herhangi bir cami değil, diye cevap verdi Besim, göreceksin, bunlar farklı insanlar.

Evet, gerçekten de farklıydılar. Koyu renk ciddi kıyafetler giymişlerdi, sakallıydılar. Ayrıca bu İslamcılar doğrusu bayağı sempatik ve cömerttiler de. Besim'in; Şeyh, işte sana bahsettiğim kişi, tam bir mümindir ama paraya sıkışık, diyerek beni takdim etmesinden sonra Şeyh Nureddin, (kendisine şeyh dedirtiyordu ama yaşı kırktan fazla değil gibiydi) "Allah seni görür," diye karşılık vererek hikâyemi anlatmamı istedi. Cami gerçek bir cami değildi, bir binanın giriş katında, zemininde halılar serili ve kapısında bakır bir plaket üstünde "Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti" yazan bir yerdi. Besim ona sürüden kopmuş bir kuzu getirdiği için büyük gurur duyuyordu. Her şeyi ayrıntılarıyla anlattım, ya da neredeyse ayrıntılarıyla, diyelim. Şeyh Nureddin gözlerimin içine bakarak sanki bütün hikâyemi biliyormuş gibi hiç şaşırmadan dikkatle beni dinliyordu. Konuşmam bitince gözlerini benden ayırmadan bir an sessiz kaldı ve sordu: İnançlı mısın? Tereddüte kapılmaksızın evet, diye cevap vermeyi başardım. Sen yanlış bir iş yapmamışsın, genç dostum. Sen o kızın tuzağına düşmüşsün. Sorumlu olan o, baban da adaletsiz davranmış. Zaaf göstermişsin, bu kesin, ama gençliğin yüzünden yapmışsın bunu. Suçlu olan baban, ailenizdeki kadınları çok daha sıkı bir şekilde kontrol et-

meli, onları edebe davet etmeliydi. Eğer senin şu amca kızı namuslu bir kız olsaydı, bunların hiçbiri olmazdı. Besim şeyhin sözünü kesti: Şeyhim, bunun babası mahallenin ortasında bağıra çağıra artık bir oğlu olmadığını, onu evlatlıktan reddettiğini söylüyor.

Nureddin acı acı gülümsedi. Belki bu işler zamanla yoluna girer. Şu an önemli olan sensin. Besim bana senin dindar, ciddi, çalışkan olduğunu ve kitapları sevdiğini söyledi, doğru mu bu? Doğru. Şey, diye geveledim, kitaplar konusunda yani.

Beş dakikada Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ne kitapçı olarak işe alınmıştım; bana arkaya bakan minnacık bir oda ve maaş vereceklerdi. Aman aman bir şey değildi elbette, ama gene de biraz cep harçlığıydı. İnanamıyordum. Şeyh Nureddin'e teşekkür ede ede bir hal oluyor, bir yandan da hesapta olmayan bir şeyin çıkıp işi berbat etmesini bekliyordum. Ama hayır. Gerçek bir mucize. Gidip kendime kıyafet ve ayakkabı almam için birkaç dirhem avans verdiler; Besim de benimle geldi. Çok gurur duyuyordu ve devamlı gülümsüyordu. Ben sana söylemiştim, diyordu, bir çaresini bulacağım demiştim. Görüyorsun işte, camiye gitmek işe yarıyormuş, diyordu.

Besim bu Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'yle babasıyla gittiği cuma namazında tanışmıştı. Birbirlerini göre göre yakınlaşmışlardı, işte böyle. Bunlar mükemmel insanlar, diyordu Besim. Arabistan'dan dönmüşler, para gani.

Şehir merkezinde para babaları gibi dolanıp bana üç gömlek, iki pantolon, birkaç iç donu ve, burnu biraz dar, hafiften sivri, siyah, fiyakalı ayakkabılar aldık. Bu arada bir tarak, saçlarım için losyon ve jöle de aldım, gene beş parasız kalmıştım, yani neredeyse beş parasızdım ama mutluydum, Besim de benim adıma mutluydu. İşin içinden yüz akıyla çıkmamdan o kadar memnundu ki, bunu

görmek hoşuma gidiyordu. En az cilalı ayakkabılarım kadar yüreğimi ısıtıyordu bu. Ona sarıldım ve kıvırcık yelesiyle oynayıp karıştırıp dağıttım. Şimdi üzerlerimizi değiştirecek ve bir tur atacağız, dedim. Kızlara yanaşıp iki güzel turist araklayarak onlara Allah'ın cennetini göstereceğiz. Bakarsın, daha sonra bize teşekkür etmek için birer bira da ısmarlarlar. Besim anlamadığım bir şeyler geveledi, arkasından da evet evet, neden olmasın, dedi. Aynı gün içinde ikinci bir mucize yaşanmadıkça, bize yüz verecek iki mini etekliye rastlamayacağımızı pekâlâ da biliyordu ama bozuntuya vermedi. Kıyafetlerimi siftah etmek için Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ne döndüğümüzde içerisi kalabalıktı: İkindi namazı vaktiydi ve kaçırmamışlardı. Şeyh Nureddin'in arkasında dört rekât namaz kıldım, pek uzun geldi.

Doğrusu namaz kılmaya alışık değildim. Sonraki iki yıl boyunca buna alışmak için çok zamanım oldu. Cemiyet'teki işim son derece sakindi, eğitim ve ibadete bol zaman kalıyordu. Kitapçılığım, kitap kolilerini teslim alıp açmak, naylon poşetlerinden çıkarıp rafların üstüne yığmak ve haftada bir kere cumaları, satış için onları caminin çıkışında bir masanın üzerine dizmekten ibaretti. Aslında satmak abartılı bir kelime. Kitapların çoğunun (biraz ucuz okul kitaplarına benzeyen küçük kitaplar) fiyatı 4,90 dirhemdi. Felaket bir şey, paranın üstünü vermek için neredeyse kitap miktarı kadar, sandıklar dolusu bozuk para bulundurmak gerekiyordu. Bu fiyata onları bedava da verebiliriz, dedim şeyhe. Hayır, hayır, olmaz, insanlar bu kâğıdın bir değeri olduğunun bilincinde olmalılar, yoksa alıp bir kenara atar ya da mangal tutuşturmakta kullanırlar. Belki onları beş dirheme satarsak, bozuk para sıkıntısı da ortadan kalkardı. Çok pahalı olur, dedi şeyh. Kitaplar herkesin erişebileceği bir fiyata olmalı.

Bu elkitapları muazzam rağbet gördü. Çoksatarımız *İslamda Cinsellik*'ti, bundan yüzlerce sattım, zira kuşkusuz herkes kitapta seksten, pozisyon tavsiyelerinden bahsedildiğini ya da kadınların bazı uygulamalara razı edilmesi için, Kuran'da yeri olan hadis ve izahatın konu

edildiğini düşünüyordu, ama alakası yoktu, kitapta seks eylemi "birleşme", "çiftleşme" ya da "haz" olarak geçiyordu; tamamı Ortaçağ İslam hukukçularının sözlerinin yorumlarıyla şişirilmiş bir yığından ibaretti ve hiç de tahrik edici değildi – bana göre, beş dirheme bile soygunculuktu bu. Bu elkitabını satın alanların yüzde doksan dokuzu erkekti. Olağanüstü sayıda sattığımız çoksatarımız. En çok kadınlara sattığımız kitap, çağımız dünyası, zamanın adaletsizliği ve İslam dünyasının büyük kadınlarıyla, özellikle Hz. Muhammed'in eşleri Hatice ile Zeynep ve kızı Fatıma'yla ilgili ibret hikâyeleri üzerinden, sadece kadınların dine dönmesiyle bile dünyanın nasıl kurtulacağını anlatan, basit sayılabilecek ama etkili bir broşür özelliği taşıyan *İslam'da Kadın Evliyalar*'dı.

Kataloğumuzdaki öteki kitap grubu daha pahalıydı, cildi 9,90. Çoğu zaman eşek ölüsü ağırlığında birkaç ciltten oluşan ciltli kitaplar söz konusuydu. Koleksiyonun başlığı *İslam'ın Mirası*'ydı ve klasik yazarların eserlerinin yeni basımlarından oluşuyordu: Peygamberin hayatını konu alan kitaplar, Kuran mealleri, retorik kitapları, ilahiyat, dilbilgisi kitapları... Bu dev boyutlu kitaplar, üzeri hat yazılı renkli deri benzeri güzel sırtlarıyla daha çok mahalledeki salon ve yemek odalarının dekorasyonuna katkıda bulunuyordu. Bin yıl öncesinin Arapçasını okumanın çok da kolay olmadığını söylemek lazım. Ayrıca Kuran CD'leri, hatta elli cildi farklı farklı meallerle tıka basa doldurup şişirmekten kaçınması bakımından bayağı ilginç bir Kuran ansiklopedisinin DVD'si bile vardı. Kitapçının rüyası, ne yaparsın.

Cemiyet bütün gün açıktı, onunla birlikte benim kitapçı dükkânı da, ama müşterisi pek azdı. Bazen, masalara koymama izin verilmeyen kitaplardan birini almak için uğrayanlar oluyordu. Şeyhe bunların sansür kurulu tarafından yasaklanıp yasaklanmadığını sordum, bana el-

bette hayır, diye cevap verdi, bunlar sadece daha çok bilgi gerektiren ve yanlış yorumlanabilecek metinler... Bunların arasında *Siyonist Komplo Karşısında İslam*'la Seyyid Kutub'un[1] hicivleri de vardı.

Görevlerimden biri de (aslında en hoşu) derneğin web sitesi ve Facebook sayfasıyla ilgienmek, etkinliklerimizi (zaten pek az olan) duyurmaktı, bu da bana bütün gün internete erişim imkânı veriyordu. İşimi ciddiyetle yapıyordum. Şeyh Nureddin hoş, kültürlü, sempatik biriydi. Bana Suudi Arabistan'da teorik, Pakistan'da pratik eğitim aldığını anlattı. Okumam için kitaplar tavsiye ediyordu. İnternette pornodan (azıcık günahın kimseye zararı olmaz) yorulunca keyifle halının üzerine uzanıp saatlerce kitap okuyordum; çok incelikli, güçlü, insanı saran, olağanüstü zenginlikteki klasik Arapçaya yavaş yavaş alıştım. Büyük tefsirciler aracılığıyla Kuran'ın güzelliklerini keşfederek saatler geçiriyordum: Metin'in o sade karmaşıklığı ağzımı açık bırakıyordu. Bir okyanustu. Bir ışık okyanusu. Peygamberimizi mağarasında harmanisine sarınmış ya da etrafını saran yoldaşlarıyla cihat yolunda tasavvur etmek hoşuma gidiyordu. Onlar gibi hareket ettiğimi, bizzat mırıldandıkları sözleri tekrarladığımı düşünmek, bana her şeye rağmen bitmez tükenmez bir ceza gibi gelen namaza katlanmamda yardımcı oluyordu.

Kendimi düzelttiğim, serserilik ettiğim o ayların kirinden pasından arındığım duygusuna kapılıyordum. Hatta hiç utanmadan babamla annemin karşısına çıkmayı bile göze alabilirdim. Cumaları tezgâhın başında bu konu sık sık aklıma geliyordu; kendi kendime, bir gün gelecek onlarla karşılaşacağım, bu kaçınılmaz, diyordum. Başkalarının yanında adımı anmayı bile reddettiklerini

1. (1906-1966) Mısırlı İslam düşünürü. İslam'ı, kapitalizm ve Marksizm'e karşı bir seçenek olarak sunan yapıtlarıyla pek çok ülkede İslami hareketi etkilemiştir.

biliyordum; belli belirsiz Besim'in benden bir şey sakladığını, ona sorular sorduğumda ailemden bahsetmekten kaçındığını hissediyordum: Bana, endişelenip durma, unutacaklardır, diye cevap veriyor ve konuyu değiştiriyordu. Annemi özlüyordum.

Akşamları Besim'le çıkıp turluyorduk. Artık İspanya kıyılarını eskisi kadar seyretmiyor, sokaktaki kızların kıçına daha çok bakıyorduk. Tanca'nın avantajı, yaşadığımız banliyölerden uzakta kendimizi özgür hissedebileceğimiz kadar büyük bir şehir olmasıydı; hatta arada sırada gözden uzak bir barda iki bira götürdüğümüz bile oluyordu; Besim'i ikna etmek için saatlerce dökmediğim dil kalmıyordu, son âna kadar tereddüt ediyor ama yabancı kadınlarla yan yana olma fikri sonunda onun hakkından geliyordu. Bara girdikten sonra kola mı, bira mı diye beş dakika daha düşünüyor, ama sonunda alkol almakta karar kılıyor, arkasından da saatlerce kendine kızıp söyleniyor, kokuyu bastırması için bir kilo nane şekeri tıkınıyordu. Bardan fazla uzak olmayan bir yerde baştan aşağı yenilenmiş güzel bir Fransız kitapçısı vardı, orada dolaşmaya bayılırdım ama kitaplar bana çok pahalı geldiğinden hiçbir zaman bir şey alamazdım. Yine de en azından kitapçı kadını süzebilirdim, sonuçta meslektaştık. Onunla konuşmaya hiç cesaret edemedim. Zaten alyansı vardı ve benden çok yaşlıydı.

Ardından, şaşmaz bir şekilde Besim'i evine kadar geçiriyor, Cemiyet'teki bakla odama dönüyordum, elime bir polisiye roman alıp uyuyana kadar bir-iki saat okuyordum. Mahalledeki sahaf dükkânının arkasında bunlardan tükenmez bir stok vardı, kitapları nereden bulduğunu bilmiyordum: Fleuve Noir'lar (en ucuz olanlar), Masque'lar, kara diziler (en sevdiklerim) ve 1960'lı ve 1970'li yıllardan başka kara diziler. Metal raflar üstündeki bütün bu başlıklar anlaşılmaz, çılgın ve engin bir şiir oluşturuyor-

du, *Kan Dökücünün Salonu / Hapı Yutmuşlar Karnavalı / Sürtüklerin İncisi / Gri Salı / Kurşun Uykusu*, her ne kadar Fransa'da geçenlerden çok Amerika'da geçenlere meyil etsem de –viskileri bana daha gerçek, arabaları daha büyük ve şehirleri daha vahşi geldiği için– hangisini tercih edeceğimi bilemiyordum. Sahaf pek para kazanmıyor olmalıydı; aslında bir tek benim dadandığım polisiye stokunun dışında, kullanılmış ders kitapları, eski gazeteler, rengi solmuş İspanyol dergileri ve çocuksu, iç bayıcı Mısır romanları satıyordu. Sahaf, zamanını dükkânının arkasında gizlice kafa çekmekle geçiren bayağı acayip bir tipti, Nâsır yanlısı inançsız biri, mahalleden bir figür. Bana sık sık, topu topu yirmi yıl önce etraftaki bütün o tepelerin şurada burada iki-üç ev dışında bomboş olduğunu ve bizim evden havaalanına kadar her yerin kırlık olduğunu anlatırdı. Ben gerçek bir Tancalıyım, derdi.

Kitabımı okuduktan sonra sabah namazına kadar dört-beş saat uyku: Şeyh Nureddin ve onunla birlikte cemaatten kalabalık bir grup (namazını evde kıldığını söyleyen Besim hariç, ama ben buna inanmakta zorluk çekiyordum) da geliyordu. Onlar gidince saat sekize dokuza kadar tekrar yatıyordum, sonra kahvaltı ve tam dokuz buçukta kitabevini açıyordum. Şeyh çoğu zaman öğlene doğru tekrar geliyordu, bir süre konuşuyorduk, benden web sayfasına şunu bunu eklememi istiyor, stok durumunu kontrol ediyor, tükenen kitapları (bir koli *Cinsellik*, bir koli *Kadın Evliyalar*, İbn Teymiye'nin yirmi cilt tutan bütün eserleri) bizzat sipariş ediyor ve tekrar kendi işine dönüyordu. Kitapların Arabistan'dan bize gelmesi kabaca bir ayı alıyordu, bu yüzden erken davranmak gerekiyordu. Ardından bütün bir öğleden sonra rahattım. Şeyhin dediği gibi sakin sakin dersime çalışıyordum. Cennet. Kalacak bir yerin var, karnın doyuruluyor ve eğitiliyorsun. Besim akşam namazından sonra

beni almak için uğruyordu, bir tur atıyorduk ve hep böyle devam ediyordu. Sağlıklı bir rutin.

Tek korkum ya da arzum vardı: Annemle babama rastlamak; onlar benim nerede olduğumdan haberdardı, ben de onların yerini biliyordum; bir keresinde karşı kaldırımda annemi gördüm – sırtımı dönüp, kalp çarpıntıları içinde saklandım. Utanıyordum. Boyutunu ve sebebini bilmesem de, onlar da utanıyordu. Küçük kız kardeşimi görmek istiyordum, çok değişmiş, çok büyümüş olmalıydı. Bunları düşünmemeye çalışıyordum. Hâlâ da çalışıyorum. Bugün hakkımda neler bildiklerini merak ediyorum. Ülkeye kadar ulaşan söylentiler, dedikodular her zaman vardır; herhalde bunlara kulaklarını tıkıyorlardır.

Sık sık Meryem'i düşünüyordum – bir cesaret otobüse atlayıp köye giderek gizlice onu görebilirim, diyordum. Ona yazıyordum ama bu mektuplar hep çöp kutusunu boyluyordu, buna sebep de korkaklığımdı. Meryem çoktan rüyalar âlemine, hatıraların uğultulu bünyesine dahil olmuştu.

O yıl çok çabuk geçti, Tunus'ta gösteriler başladığında ben bir yıldan fazladır buradaydım. Şunu söylemek zorundayım, bu olaylar yüzünden huzurum biraz kaçtı. Şeyh Nureddin ve bütün cemaat deliye dönmüştü. Vakitlerini televizyon karşısında geçiriyorlardı. Bütün gün Tunuslu kardeşleri için dua ediyorlardı. Arkasından Mısırlı kardeşler için para toplamaya başladılar. Sonra liste Libyalı ve Yemenli kardeşlere kadar uzanınca bu defa "ezilen Arap kardeşlerimiz için" eylemler düzenlemeye başladılar.

20 Şubat'ta, Fas'ta da ayaklanmalar başlayınca bunlar yerlerinde duramaz oldular. Arka arkaya oturma eylemleri, gösteriler yapıyorlardı. Benim kitabevi karargâha dönmüştü: Cemaat, Arap ayaklanmalarını o çok beklenen yeşil dalganın kabarışı olarak görüyordu. Aslında

Körfez'den Okyanus'a kadar her gerçek İslam ülkesi, geceleri bunun rüyasını görüyordu. Şeyh Nureddin'in bana anlattığına göre plan, serbest ve demokratik seçimlerle mümkün olduğu kadar çok oy kazanıp iktidarı ele geçirmek ve daha sonra içeriden yasamanın, dışarıdan sokağın birleşen güçleriyle kurumları ve yasaları İslam'a uygun hale getirmekti. Siyasi projelerine pek ilgi duymuyordum ama hiç eksilmeyen gürültücü militan tavırları düzenimi altüst etmişti. Bana internete girme (internete sürekli ihtiyaç duyuyorlardı) ve sakin sakin okuma fırsatı da tanımaz olmuşlardı. Sürekli bir etkinlik, katılacak bir gösteri, televizyonda seyredilmesi gereken bir program oluyordu. Böylece ben de şehir merkezinde daha çok vakit geçirir oldum. Gidip bütün bir öğleden sonra France Meydanı'nda çayım önümde polisiye romanımı okuyordum. Şeyh Nureddin ortadan kayboluşlarıma azıcık sitem ediyor, "Mücadelemize daha aktif katılabilirsin," diyerek beni azarlıyordu.

Dayak yiyorlardı. Polisler gösterilerin sonunda kalabalığı gözyaşartıcı bombalarla, plastik mermilerle değil, eski usul tekme tokat ve copla dağıtma emri almışlardı, bizim cemaat aradan bayağı iyi sıyrılıyordu: Sakalların üstünde maviliklerin çiçeklendiği görülüyordu. Hareketin öncülüğü gençliğe düştüğünden, Besim bir akşam geç vakit Birleşmiş Milletler Meydanı'nda bir güzel kötek yedikten sonra göğsü yara bere içinde, burnunda bir gazlı bez, gözleri morarmış, "Allah, Ulus ve Özgürlük adına," diye slogan atmaya devam ederek bir kahraman gibi geri dönen ilk kişi oldu. Model Mısır'dı. Ağızlarda başka bir şey yoktu, Kahire, Tahrir Meydanı. Şeyh Nureddin, Mısır'ın ileri bir toplum olduğunu, Müslüman Kardeşler'in malı götüreceğini söylüyordu. Heyecandan neredeyse ağlıyordu. Televizyonda Arap dünyası uzmanı bir Fransız konuşmacının, "Tahrir Meydanı'nda Müslü-

man Kardeşler yok," demesi üzerine Şeyh Nureddin'in önce korkunç öfkelendiğini hatırlıyorum. Yalan bunlar, diyordu. Allah bu imansızların belasını versin. Bu Fransızlar ne hıyar, bunların hiçbir şeye saygısı yok, gerçeklere bile. Bu ibnelerin iktidarlarını korumak için yapmayacakları şey yoktur. Daha sonra içinden, sonuçta gölgede kalmanın hiç de kötü olmadığını, bu durumun gösterilere çok daha meşru bir hava verdiğini geçirerek kendini toplamıştı. Üstelik Mısır'dan gelen haberler harikaydı: Müslüman Kardeşler'in yapılacak özgür bir seçimi kazanıp hükümeti kuracaklarından emindi. Yirmi yıl önce Cezayir'deki sahtekârlıktan beri ilk hükümet.

Tanca en az bir hafta süreyle karıştı, ama Şeyh Nureddin işlerin Tunus ya da Mısır'daki yolu takip etmediğini, Saray'ın daha kurnaz ya da yasalara uygun (Sonuçta Kral, Müslümanların halifesi değil miydi?) davrandığını ve anayasa reformu gerçekleşecek olursa, iktidardaki partilerden biriyle koalisyona girmek gerekeceğini çok net görüyordu.

Birkaç hafta sonra Kral, çok sayıda siyasi mahkûm için af ilan etti, bunlar arasında daha önceki yıllarda Casablanca'da gerçekleşen saldırıların ardından toplu olarak tutuklandıklarından beri rejimin zindanlarında çürüyen Cemiyet üyeleri de vardı. Şeyhin keyfi yerindeydi. Dava arkadaşlarını, kardeşlerini bulmak için Mısır'dan dönen Yusuf Peygamber'miş gibi karşıladı. Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti, *Poılu*'lerle[1] dolup taşan bir arı kovanına dönüşmüştü.

Bu curcunanın bir an önce son bulması, her zamanki okuma düzenime dönmek ve huzuruma yeniden kavuşmak için sabırsızlanıyordum. Cemiyet grubu tam an-

1. (Fr.) Sakallı. Birinci Dünya Savaşı'nda Fransız askerlerine verilen isim.

lamıyla kafesteki hayvanlar gibiydi, oldukları yerde dört dönüyor, akşam olmasını ve eyleme geçme ânını bekliyorlardı. Kendi deyişleriyle "mahalleyi temizleme" işine girişmek için karışıklıktan, gösterilerden ve polisten yararlanmaya karar vermişlerdi. O gün kırılan burnunun intikamını karşısına çıkan ilk kişiden almak için sabırsızlanan Besim, sopalıların elebaşıydı. Ellerinde coplar ve kazma kürek sapları, Şeyh Nureddin'in, içinde Peygamber'in cenklerinden, Bedir ve Hendek Savaşı'ndan, Yahudi Beni Kaynuka[1] kabilesinden, yiğit Hamza'dan, cennetteki şühedanın zaferinden ve savaşarak ölmenin güzelliğinden, büyük güzelliğinden dem vurduğu saldırgan ve belagatli konuşmasının ardından onar kişilik çeteler halinde çıkıyorlardı. Bu teorik şevke getirme konuşmasının ardından, iyice kızışmış bir halde, en önde Besim'in sinirleri ve sopası, adeta koşarak gecenin içine dağılıyorlardı. Memnun, soluk soluğa, yara bere almadan ama şehit de olmadan dönmeleri dışında, bu ilk eylemlerinin sonuçları hakkında hiçbir şey öğrenemedim. Şeyh Nureddin, güvenlik sorunları yüzünden kendisinin bu kutsal savaşa katılmamasının önemli olduğunu düşünüyor, ama ben Cemiyet'te kalıp ona eşlik etmeyi tercih ettiğimi söylediğimde beni azarlıyordu. Kayıp verilmeden geçen iki gecenin ardından birliklerini zafere bizzat kendisi götürmek istedi; ben, sonunda huzur içinde bilgisayar başına oturmaya hazırlanırken, onlara katılmamın daha doğru olacağına ikna olmam için Şeyh Nureddin'in bir bakışı yetti; elime kalın bir sopa tutuşturdular, herkes gibi ben de onu cüppemin altına sakladım.

Sokak seferimiz eğlenceli olabilirdi; kafamızda berelerimiz, sakalımız, karanlık kaldırımları süpüren uzun

1. Arabistan'da yaşayan üç Yahudi kabileden biri. Hz. Muhammed tarafından Medine'den kovuldular.

paltolarımızla çetemiz bir Mısır komedisinde hiç de yadırganmazdı.

Hedeflerin ne olacağı konusunda önceden bilgilendirilmemiştim; vaazda kâfirlik, günah ve pornografiyle mücadelenin bahsi geçmişti ama çok belirgin bir şey yoktu. Gece soğuktu ve rutubetliydi. Altı kişiydik, sıra halinde yürüyorduk, hafiften yağmur yağmaya başladı, bu da eylemin cazibesinden epeyce bir şey alıp götürdü. Sarhoşlukla ve materyalizmle mücadele, oyun değildi. Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ne iki yüz metre kala sola dönünce biraz endişelenmeye başladım; sokağın ucunda olası bir hedef vardı, hedefimizin orası olmamasını umuyordum. Ama hayır. Hedef ancak orası olabilirdi. Ben hariç herkes nereye gittiğimizi biliyor gibiydi; en önde Besim, grup hiç tereddütsüz ilerliyordu. Kitapçı dükkânının önüne gelmiştik; kitapçı yağmur yüzünden dışarıdaki tezgâhı kaldırmıştı ama o geç saate rağmen kapıdan ışık sızıyordu; onu eski İspanyol ve Fransız dergilerindeki çıplak kızlara bakarak bir-iki şişe ucuz şarabı götürürken gözümün önüne getiriyordum. Gerçekten de, bizimki elinde en kötüsünden bir kırmızı şarap, dükkânın arka tarafındaydı; kızgın bir tavırla başını *Playboy*'undan kaldırdı, beni tanıdı, ne yapacağını bilemez bir halde, mahcup mahcup gülümsedi. Şeyh Nureddin ona nefretle baktı, klasik Arapça kısa bir vaaz verdi; mahallenin yüz karasısın, mahallemiz temiz bir mahalledir, Allah'a ve mahallemize saygılı ol, kâfir, biz kâfirlerin cezası, zındıkların baş belasıyız, hemen mahallemizden defol git, Allah'a saygılı ol, kadın ve çocuklarımıza saygı göster, kitapçı hortlak görmüş gibi bakıyordu; bakışları hızla bir sağa bir sola kayıyor, bir Besim'e bir bana bakıyor ve suçlamalarına devam eden Şeyh'e geri dönüyordu. Kadehi hâlâ elindeydi, inanamıyormuş gibi bir hali vardı, acaba ona tatsız bir şaka ya da onun gibi bir şey mi yapı-

yorum, diye sorar gibiydi. Sonra Şeyh, Allah belanı versin, diye kükredi ve bana döndü, Besim paltosunu açıp kazma sapını çıkardı, o da bana baktı. Üçü birden bana bakıyordu, kitapçı ifadesiz bir sesle bu şaka da ne böyle, diye sordu, Besim bana yalvarır gibiydi, hadisene oğlum, hadi, ne bekliyorsun kabilinden bir şey, hadisene be herif, hadi, Şeyh beni tartıyordu, paltomun eteklerini iki yana ayırdım, ben de sopamı çıkardım, kitapçı dehşete kapıldı, şaşırdı, korktu, bir anda sandalyesinden kalktı, yanımdan geçip hızla masasının etrafından dolaştı, sanki kaçmak niyetindeydi, ona kötü bir şey yapmak istemiyordum, sopamı yakalamaya çalıştı, bize hakaretler yağdırmaya başladı, namussuzlar, köpekler, itler, ananızı düzerim, göt verenler, bunun üzerine Besim adamın omzuna şiddetle vurdu, tok bir ses çınladı, kitapçı acıdan inledi, paltoma ve bacaklarıma asılarak yere yığıldı, Besim copunu, Allah yarattı demeden adamın böğrüne böğrüne indiriyordu, kitapçı bir kere daha haykırdı, dine imana korkunç küfürler etti, Besim gözüne kemiği kestirerek sopasını adamın bacağına indirdi, adam inlemeye başladı. Besim sopayı sallayıp sırıtıyordu. Bir an için acaba benim suratımı da dağıtır mı, diye geçirdim içimden. Şeyh Nureddin yerde inleyen kitapçının üzerine eğildi, umarım anlamışsındır, dedi, arkasından da adamı iyice feryat ettiren bir tekme savurdu. Zavallı adamın gözlerinden yaş akıyordu, bakamıyordum, sopamı saklayıp dışarı çıktım. Besim arkamdan geldi, sonra da Şeyh; Şeyhin dükkândan çıkmadan önce kurbanının üzerine tükürdüğünü duydum. Diğerleri arkamda, koşarak eve döndüm. Cemiyet'e gelince kazma sapını halının üstüne atıp odama kapandım. Nefretten titriyordum, Şeyh Nureddin'le Besim'i lime lime doğrayabilirdim. Kendimi de. Kendimi de parça parça edecektim. Yatağıma oturup ne yapacağım, diye sordum kendime. Orada kalmak is-

temiyordum. İnsanüstü bir enerjiyle, görülmemiş şiddette bir öfkeyle doluydum. Sahip olduğum bütün parayı alıp dışarı çıktım. Cemaat gene namaza durmuştu, hiç umursamadan büyük odadan geçtim, Besim namazdan başını kaldırıp bir işaret yaptı, ben kapıyı çarparak dışarı çıktım.

Cebimde yüz dirhemim vardı, bununla bir şeyler içebilirdim. Parayı tazminat mahiyetinde kitapçıya verip vermemekte tereddüt ettim ama oraya dönemeyecek kadar utanıyordum. Hem adam belki de hastanedeydi. İnşallah Besim adamın bir yerini kırmamıştır, diyordum, sopamı Şeyh Nureddin'e doğrultmalıydım, aslında bir-iki sopa ona çok iyi gelirdi. Besim'in bakışı beni dehşete düşürmüştü. Bu benim için bir sınav olmuştu. Peki şimdi ne halt edecektim, Cemiyet'ten ayrılıp sokaklara dönecek, iş peşinde mi koşacaktım? Neler olacağını yarın görecektik. Şimdilik şu sefil halimi unutmalıydım.

Tanca'yı baştan başa geçip Pasteur Caddesi'ndeki küçük bara kadar gittim, içeri girdim, oranın müdavimi olmadığım halde öyleymiş gibi yaparak selam verdim, bir masaya oturdum, ilk şişeyi söyledim, sonra ikinciyi, biraz kendime gelmiştim. Hayat bana neden böyle davranıyordu ki? Babamı küçük düşürdüğüm için lanetlenmiştim belki de, kim bilir. Yoksa Allah'ın gazabına uğramıştım da, her defasında beni daha büyük bir umutsuzluğa mı sürüklüyordu? Ne bileyim. Her neyse, ama bira iyiydi. Belki de kendimi içkiye vereceğime, namaza niyaza vermeliydim ama boş ver. Çok sevdiğim o adama kalleşçe ve pek de elim gitmeye gitmeye vurmadan önce on

saniye kadar tereddüt geçirmiştim. Bu süre azdı. İçeride konuşup viski içen takım elbiseli dört Faslı vardı sadece, yalnız kalmış turist kızlar falan yoktu; hafiften kaymaya başlamıştım, içimden ağlamak geliyordu. Meryem gelmişti aklıma, herhalde bu saatte Rif'te uykudaydı. Belki de rüyasında beni görüyordu, kim bilir.

Televizyonda Mısır'daki, Tunus'taki, Yemen'deki gösterileri, Libya'daki ayaklanmayı gösteriyorlardı. Kazanılmış bir şey olmadığını düşündüm. Arap Baharı'ymış, kıçımın kenarı, bu iş Allah'la otoriter bir rejim arasında kıstırılmış olarak bitecek.

Yanıma kitap almadığıma hayıflandım, belki kafam dağılırdı.

Adam bara girdiğinde ben yine televizyona bakmakla meşguldüm; onu şöyle bir görmüştüm. Yanıma gelen o oldu. Yaklaştı, dirseklerini masama dayadı, sinsi bir tebessümle gözlerini bana dikmişti. Küçük gözler, hafiften ağarmış kahverengi bir sakal. Derhal başımı çevirdim.

"Bak hele," dedi, "benim küçük ibnemmiş."

Müşterilere böyle hakaret edilmez, makamında, rahatsız olmuş bir edayla patrona doğru döndüm, göğsüm sıkışıyordu, yanaklarım alev alev yanıyordu. Barmen şaşkın bir ifadeyle bizi süzüyordu.

"Beni hatırladın mı?"

O suratı, otoparkın arka tarafındaki loşluğu ve sidik kokusunu unutmak mümkün mü?

Dizlerim titremeye başlamıştı, bir sihirle kaybolsam da, onunla birlikte utancım ve hatırladıklarım da silinip gitse, diyordum.

Suratını kazma sapıyla dağıtmalıymışım.

İğrenç bir kahkahayla çıkıp gitti, sarhoştu, adamın leş gibi kokan nefesi üzerime sinmişti, bir çürümüşlük ve anı dalgası, az kalsın arkası üstü devrilecektim, dengemi kaybetmek, taburem gibi beni de harekete geçirdi,

bir korkak gibi sessizce sıvıştım, arkama bakmadan şimşek gibi çıktım bardan, gene de herifin arkamdan söylediklerini işitmekten kaçamadım, bu kadar çabuk nereye yavrum, tarzı cümleler ve hani dayak yersin yersin de karşılık veremezsin ya, işte aynen öyle, beni öfkeden kudurtan belden aşağı laflar...

Dışarıda, okyanustan gelen buz gibi rüzgâr geniş caddeyi baştan aşağı dolduruyordu, sokaklar ıssızdı, Toplar'ın önünde bile pek az kişi vardı, birkaç turist lüks otellerine dönüyordu, caddeye dalıp Grand Socco'ya doğru yürüdüm, farkında olmadan meydanda bir tur attım, aklımda yokken bir paket sigara aldım, daha önceden gördüğüm iki adam bir mangalın etrafında ısınıyorlardı, cebimde kalan para karşılığında onlarla bir parça *kif* için pazarlık ettim, gizlice içmek için azıcık kuytuda kalan bir banka oturdum. Her yer sessizleşmişti. Uyuşturucu beni sakinleştirdi. Şehir sakin ve siyah bir örtüye büründü, gövdemle dünya arasındaki bir duvarın arkasında ansızın her şeyden uzaktlaştım, tekrar kitapçıyı, otopark bekçisini, Şeyh Nureddin'i, Besim'i düşündüm, sanki benim için tamamen yabancı olmuşlardı, sanki bütün bunların hiçbir önemi yokmuş gibiydi. Tanca karanlık bir çıkmaz sokaktı, denizin tıkadığı bir koridor; Cebelitarık Boğazı bir yarık, hayallerimizin önünü kapayan bir uçurum; Kuzey ise bir seraptı. Bir kez daha kaybolduğumu gördüm, ayaklarımın altındaki ve arkamdaki tek sağlam toprak; bir yanda Ümit Burnu'na kadar uzanan uçsuz bucaksız Afrika ve doğuya doğru ise, alevler içindeki o ülkeler, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Filistin, Suriye'ydi. Kendime sıkı bir *joint* daha sararken, bu pisliğin Rif'ten geldiğini, belki de Meryem'in pencereden bakıp bu otların boy atmasını seyrettiğini, belki de tohumları büyük kalburlarda kendi elleriyle ezdiğini, sonra da oksitlenerek esmerleşen hamuru kalıba döküp üstünü streç

filmle kapladığını; lastik eldivenlerinin üstüne yapışanları kazıyıp daha sonra bu kırıntıları tek başına yemek için cebine sakladığını, kendi kendine güldüğünü ya da uykuya, hayallere daldığını, belki de birlikte geçirdiğimiz o birkaç saati hatırladığını düşündüm, o benim elimi tutarak dudaklarımdan öptükten sonra, neredeyse hiç istemeden, çekine çekine onu nasıl soyduğumu düşündüm, haşhaşın güzelleştirdiği bu hatıralarda basit ve güzel bir sevgi vardı, neşem azıcık yerine gelmişti. Tanca ışıklarının dansı düşüncelerimi hızlandırmıştı, bir plan yapmam lazımdı, bu defa öyle yok yere her şeyi yüzüstü bırakıp gitmek, çirkefe ve rezilliğe dönmek söz konusu olamazdı. Ailemi, en çok da annemi, küçük erkek kardeşlerimi düşündüm, hakkımda ne biliyorlardı, ne düşünüyorlardı acaba, aklıma Yusuf suresi geldi, *Baba, karşımda on bir yıldızın, güneş ve ayın secdeye geldiğini gördüm*, bu ayetleri ezbere bildiğimi unutmuştum, yok fiyatına Mısırlı bir tüccara satılan Yusuf, Allah tarafından rüya tabircisi olarak eğitilen Yusuf, Züleyha'nın baştan çıkarmaya çalıştığı Yusuf... Feribotların ışığı Boğaz'ı çize çize ilerliyordu, bir deniz kervanı. Belki yeni Tanca Med Limanı'nda ya da Serbest Bölge'de bir iş bulabilir, daha sonra göç etmeyi başarabilirdim, sonuçta haklı olan Besim'di, buralardan gitmek lazım, gitmek lazım, limanlar yüreğimizi dağlıyor. Yalnızlık kesif bir sis perdesi, kapkalın bir bulut oluyordu; kötülüğün ve korkunun bulutu; hafiften midem bulanıyordu. Oturduğum bankta soğuktan titremeye başladım ve birden karnım acıktı, çok acıktı.

Yol üzerinde bir sandviçi iki lokmada mideye indirdikten sonra Cemiyet'teki odama döndüm; kimseler yoktu, ortalık sessizdi, kulak zarımı patlatan bir sessizlik; patates çuvalı gibi sızıp kalmışım.

Ertesi sabah ağzım adeta küllük gibiydi, gözlerim kıpkırmızıydı ama kendimi bayağı toplamıştım. Raflara birkaç kitap dizdim, kahvaltı ettim, *Keşşâf Tefsiri*'nde Yusuf suresinin yorumunu okudum, güneş halıların üzerine vuruyordu. Zaman zaman önceki geceki suratlar gözümün önüne geliyordu, gözyaşları içindeki kitapçı, otopark köpeğinin bıyıkları, kendimi okumaya vererek taşmasını engellemeye çalıştığım bir kuburunun içindekilerin yükselişi gibi. Olan oldu, diyerek kendimi inandırmaya çalışıyordum. Olan olmuştur. Önemli olan gelecek.

Şeyh Nureddin öğleden sonra sivil bir kıyafetle göründü, yani bayağı şık lacivert bir takım elbiseyle. Bana nazikçe, hatta gayet sıcak diyebileceğim bir edayla selam verdi. Kitapları hazırlayıp hazırlamadığımı sordu (günlerden perşembeydi), evet, dedim. Mükemmel, dedi. Bu akşam dışarda toplantımız var, yarın sabah burada olurum. Ve çıktı. Dün geceki dayak seferiyle ilgili en küçük bir yorum, en küçük bir ima yok.

Sonunda yalnızlığıma kavuşuyordum. İnternette birkaç sayfaya baktım, Facebook'ta hepsi de Fransız olan tanımadığım kızlara denize şişe atar gibi mesajlar gönderdim. *Ben Tanca'dan Faslı bir gencim, kitap okuma tutkumu paylaşmak için sizinle arkadaş olmak istiyorum.*

Size ne kadar kültürlü olduğumu gösteriyorum, diye düşünüyordum, kitaplar hakkında eklediğim belki biraz abartılı ama açık ve yalın notlar da bunun bir kanıtı. Elbette güzel ama daha çok gözlüklü ve hakkında hiçbir şey bilmediğim kızları, soğuk, can sıkıcı, dolayısıyla da okumaya çok elverişli şehirlerden olan kızları seçtiğimi de eklemeliyim. (Tek bir cevap bile alamadığımı söylememe hiç gerek yok tabii; itiraf etmeli ki, gönderilen mesajlar çöp kutularını boylarken, bu küçük hanımlar, erişimini özellikle açık bırakmaya dikkat ettiğim profilime bir göz atsalar bile, arkadaşlarım arasında sadece elebaşı Besim'in değil, Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'nin ya da El-Cezire'nin de bulunduğunu göreceklerdi, Bourges ya da Troyes'dan bakınca bunların pek de sempati uyandıracak bir yanı yoktu.)

Bahsettiğim bu kadınların hayalini kurarak biraz kestirdim. Daha sonra en sevdiğim polisiyelerimden *Total Keops*'un başını tekrar okudum; bir paket cips kemirirken Tanca'nın bir anda Marsilya oluverdiğini hayal ettim, ki bunun gerçekleşme şansı pek azdı; yavaş yavaş akşam oluyordu; denizin kokusu çepeçevre etrafımı sarmıştı.

Işığı yakmadan, gece zifiri karanlık olana kadar yere uzanıp kaldım.

Besim fırtına gibi içeri girdi, az kalsın üzerime basacaktı.

"Karanlıkta ne halt ediyorsun böyle? Uyuyor muydun?"

"Tam sayılmaz," dedim.

Her zamanki gibi çok heyecanlıydı, anasının kıçının etrafında dört dönen enik gibi dolanıp duruyordu.

"Sana gene neler oldu?" diye sordum. "Tepelenecek biri daha mı var?"

"Hayır, bu defaki çok daha büyük bir iş."

"Peygamberin kılıcı mı?"

"Kes şu zındıklıkları, kâfir. İntikam saati bu."

Bir an için şaka yaptığını sandım ama ışığı yaktıktan sonra, o tilki gözlerinin, o koca hödük kafasının ortasında tuhaf bir delilikle parıldadığını gördüm.

"Bu yeni zırvalar da neymiş bakalım?"

Bana bir gıdım paranoyakça bir teori takdim buyurdu, buna göre Batı'nın, halkın ve Saray'ın aklını alıp onları çatışmanın içine çekerek olayları tetikleyebilecek tek şey bir saldırı olabilirdi ancak. Karşımdaki tamamen Şeyh Nureddin'di, pek az Besim'di. Beyninin yerinde küçük bir bezelye tanesi vardı bunun. "Senin beyninin yerinde küçük bir bezelye tanesi var," dedim.

Üstelik siyasi İslam'ın aslında onu hiç ilgilendirmediğini çok iyi biliyordum. Sonuçta küçükken kendimizi dinin içinde bulmuştuk, din bize doğal olarak öğretilmişti.

"Bırak şu saldırı hikâyelerini de, gel seninle gidip bir tur atalım. Şeyh yarından önce dönmeyecek."

Sanki keçileri kaçıran asıl benmişim gibi, Besim'in bana dik dik baktığını gördüm.

"Kendimi arındırmak için dua edip namaz kılmam lazım."

Bir iç çektim. Acaba Şeyh Nureddin ona ne yapmış ya da ne vaat etmiş olabilir, diye merak ediyordum. Cennetteki hurileri belki de. Besim'in öteki dünyadaki bolluk, bereket ırmağı Kevser'in kıyılarında sonsuza kadar düzülebilecek, ebediyen bakire huri hikâyelerine karşı bir zaafı vardı.

Ama benim de kendi hurilerim vardı.

"Dinle, dün akşam esaslı iki kızla tanıştım, iki İspanyol öğrenci. Yarına kadar buradalar. Beraber bir *joint* tüttürdük, birazdan onlarla buluşacağım."

"Kes şu abuk sabuk lafları."

Gözleri parlıyordu.

Kafası pek çalışmıyordu.

"Sana inanmıyorum."

"Mesele o değil. İkinci kızı eğlemek için sana ihtiyacım var. Yalan söyleyecek değilim, o öbürü kadar güzel değil ama gene de sempatik. Haydi, yap şu iyiliği bana."

"Peki isimleri neymiş bu kızların bakalım?"

Tamamdı, elime düşmüştü işte.

"Seninkinin adı İnes, benimkinin Carmen."

Daha ilginç isimler bulabilirdim ama bir saniye bile duraksamadan, ağzımdan bir anda bunlar çıkıvermişti.

"Peki kaç yaşındaymış bu kızlar?"

"Bilmem," dedim, "yirmi dört, yirmi beş."

"Ooo, iyimiş, gerçekten de çok kıyakmış, ama Şeyh'e

burada kalıp emirleri bekleyeceğime söz verdim. Geceyi ibadetle geçireceğime."

"Bir süre kızlarla oluruz, sonra sen ibadetine geri dönersin, bu neyi değiştirir ki?"

Şeyh Nureddin'in her müridi, Besim kadar kolay baştan çıkıyorsa, İslam'ın zaferi o kadar da yakın olamaz, diye düşündüm.

Birden, üzücü bir karar alan birinin rahatlamış havasına bürünüverdi.

"Okey, ama sadece küçük bir tur, tamam mı? Sonra ben dönerim."

"Nasıl istersen."

Şimdi iyice ileri gittim, diye düşündüm. Besim şişko Ines'le güzel Carmen'in son anda cayıp gelmediklerini anladığı zaman, canıma okuduğunun resmidir.

Mühim değil, bir şeyler düşünürüz.

Şeyh Nureddin'den çalınan bu birkaç saatlik ibadet, her zaman anlamlı bir şey olacak. Minicik bir intikam.

Besim saç losyonumu kafasına boca etti, nefesinin ne halde olduğunu görmek için avucuna hohladı, titriyordu.

"Biraz antrenman yapmak için yolda İspanyolca konuşalım," dedi.

"*Con mucho gusto, hijo puta,*"[1] diye cevap verdim.

Sonra çıktık; hafiften ılık bir yağmur yağmaya başlamıştı.

1. (Isp.) Büyük bir zevkle orospu çocuğu.

Sağanak uzun sürmemişti ama hayali kız arkadaşlarımın ortada görünmeyişleri için meteorolojiyi bahane edebilirdim; İspanyol kadınlarının yağmurda[1] dışarı çıkmadıklarını herkes bilir. Merkeze gelmek için yarım saat kadar yürüdük. Besim Fransızca ve Arapçayla karışık, oldukça anlaşılmaz ama eğlenceli bir İberceyle beni soru bombardımanına tutuyordu; her şeyi bilmek istiyordu; kızlara tam olarak nerede rastlamışım, birbirimize neler demişiz, nereden geliyorlarmış, vs. Bu tip ayrıntıları uyduruyor, daha sonra boş bulunup yakalanmamak için hepsini hatırlamayı umut ediyordum – Valencia (Madrid ya da Sevilla bana fazlasıyla belli olurmuş gibi geliyordu), üniversite öğrencisi kızlar, yarıyıl tatili, falan filan. İçimden, acaba Besim gerçekten salak gibi inandı mı, yoksa olay onu da benim gibi hayallere mi sürükledi, diyordum. Kızlardan konuştukça, Birleşmiş Milletler Meydanı'na yakın çay salonundaki sözde randevumuzda kimseyi bulamazsak, bizzat kendim de hayal kırıklığına uğrayacak hale gelmiştim. Besim'e pasta ısmarladım, iki dakikada yuttu, asabiyetten herhalde. Bu pastanede iki-

1. Yazar, *My Fair Lady* müzikalindeki düzgün telaffuz alıştırması sahnesinde söylenen *Rain in Spain* şarkısına gönderme yapmış.

mizin de çocuksu bir hali vardı; etrafımızdaki taşralı hödükler nişanlılarını gezmeye çıkarmışlardı, kızların hepsi de renkli güzel peçeler takmıştı, onlar limonlu tartlarını ya da pembe *milk-shake*'lerini tıkınırken, bıyıklı sevgilileri de hiç şüphesiz onların memelerini mıncıklamanın hayalini kuruyor ve daha sonra arabada ya da kanepenin üzerinde ateşli bir yiyişme seansı için bir-iki tatlının hiç de pahalı sayılmayacağını düşünüyordu. Bizden çok az büyük olan bu herifçioğullarının, usulüne uygun bir nişanlılık, yüzükler ve gerdanlıklar için bir miktar para karşılığında, ellerini akraba kızlarının donuna sokma hakkını koparmış olmalarını biraz kıskanıyordum galiba. Bizse jöleli saçlarımız ve banliyö kırosu halimizle oturmuş, hayalet İspanyol kızlarını beklemekteydik

Besim, terk edilmiş halde tabağın orta yerine kurulan kiraz şekerlemesiyle Karaorman pastasının kırıntıları karşısında sabırsızlıkla kıvranıyordu.

Ben de sabırsızlanıyormuş gibi yapıyordum, yahu nerede kaldı bu kızlar, bu kızlar ne halt ediyor olabilirler, beş dakika daha, sonra Besim'e başka bir yere gidip efkârımızı birayla dağıtmayı teklif edeceğim – yağmur yeniden başlamıştı.

Çok iyi bilinir, İspanyol kadınları yağmurda sokağa çıkmaz.

Birden Besim'in sandalyesinden fırladığını gördüm; başını bir zürafa gibi kaldırıyor ve masanın altından bana şiddetli tekmeler indiriyordu. Döndüm; Avrupalı iki öğrenci kız içeri girmişti; esmer, açık bırakılmış uzun saçlar, gözlerine kadar inen kâküller, şalvar tipi pantolonlar, kollarında sıra sıra onlarca bilezik, deri çantalar ve aynı malzemeden, galoşa benzeyen pabuçları vardı; hiç kuşku yok, bunlar İspanyoldu, inanılmaz bir şey. Sonuçta hayır, o kadar da inanılmaz değildi ama bu beni çok zor bir duruma sokuyordu.

"Hayır, bunlar onlar değil," dedim Besim'e.

İçini çekerek bozulmuş bir ifadeyle bana baktı.

Bu iki kız sağanaktan kaçmak için pastaneye girmek zorunda kalmış olmalıydı.

Besim sinirlenmişti, kendine acaba onu kandırdım mı, diye sormaya başlamıştı; biz başka iki İspanyol kızı beklerken, bu ikisinin çıkagelmesi onda bir şeylerin yolunda gitmediği hissini uyandırmaya başlamıştı. Ne de olsa, bu mevsimde İberyalı genç kızların çifter çifter Tanca'da dolaşması o kadar sık rastlanan bir şey değildi.

Kafasında bir fikir uyandı:

"Git sor bakalım şunlara, tesadüfen Ines ile Carmen'i tanıyorlar mıymış."

Az kalsın onlar da kim, diyecektim. Ama hayali iki hatunumun isimlerini tam zamanında hatırladım.

"Belki aynı gruptandırlar."

Besim'in meydan okuyan bir bakışı, tehlikeli bir hali vardı; özellikle beni sınamaya, ona yalan söyleyip söylemediğimi öğrenmeye çalışıyordu.

Bir iç çektim; ona cesaret edemeyeceğimi söyleyemezdim, anlamazdı. Dün gece elindeki sopayla kitapçıyı tepelerkenki hali gözümün önüne geldi; kazma saplı, keçileri kaçırmış kankamla şu çay salonunda ne halt ettiğimi sordum kendime.

"Pekâlâ. Gidiyorum."

Besim o köfte dudaklarını kelimenin tam anlamıyla yalamaktaydı, son çikolata kırıntıları ziyan olmasın diye koca dilini çıkarmış üst dudağında dolaştırıyordu; kiraz şekerlemesini kaptığı gibi gırtlağına yolladı, başımı çevirdim, artık çiğnedi mi çiğnemedi mi, göremedim.

"Tamam. Gidiyorum."

Yabancı bir kıza doğrudan yanaşmaya hiçbir zaman cesaret edememiştim; Boğaz'a bakarak geçirdiğimiz o saatler boyunca bu konuda ne çok şey anlatırdım, Besim'le

bu konuyu ne çok konuşurduk; çok palavra atmış, daha çok da hayaller kurmuştuk. Besim naif ve kardeşçe bir havada bana bakıyordu, ailemi düşündüğümü hatırlıyorum, benim ailem Besim ve Meryem'di, başka kimse değil.

"Tamam, gidiyorum."

İki genç kızın masasına yanaştım, bundan eminim; onlarla konuştuğumu da biliyorum; onlarla hangi kuş dilinde, hangi uyduruk dilde anlaşabildim, bunu bilmiyorum; bildiğim tek şey –daha sonra bunun üzerinde düşünmek için dünya kadar zamanım oldu– samimi bir havam olduğu, Carmen ve Ines hikâyesi yüzünden onlarla fazla ilgilenmediğimdi, bu kızların şu Carmen'le Inès'i tanımalarını o kadar çok istiyordum ki, hiç şüphelenmediler, bana açık açık cevap verdiler ve bütün bunlar o kadar doğal bir şekilde oldu ki, daha sonra Besim'i dinlerken, Besim'in suratını görünce bunun bir numara olmadığını, Tanca'da gerçekten de havada hayaletler gibi süzülen bir Carmen ile Inès olduğunu gördüler, bizim için üzüldüler, ama biliyorsunuz, yağmur yağıyor, dediler, yağmur yağıyor ve ben de içimden dalgamı geçtim, yağmurun, hiçbir zaman dikkate alınmayan yağmurun, bir kaderi, Allah beni affetsin, bir Tanrı kadar kolayca değiştirebileceğini düşünüp keyiflendim.

İyice bakınca, bizim iki İspanyol kızı o kadar da birbirine benzemiyordu; Barselona'dan geliyorlardı, isimleri Judit ve Elena idi, biri daha esmer, diğeri daha topluydu; ikisi de üniversite öğrencisiydi ve tam da hayal ettiğim gibi bir haftalığına tatil için Fas'a gelmişlerdi, bilmiyorum kış tatili mi yoksa bahar tatili miydi, ama benim için Arap Baharı gelmişti, bizim buralara böyle sempatik kız öğrencilerin gönderilmesi, işte bu, her türlü devrime bedeldi, son derece zarif iç çamaşırları giydikleri, insanı aile ve din meseleleriyle, edep hayâ ya da görgü kurallarıyla bunaltmadan bunları göstermeye teşne oldukları hayal edilen kızlar, size abayı yakmaya görsünler, tek bir imzayla sizi o ışıltılı Boğaz'dan geçirtebilecek, rahat bir edayla aileleriyle tanıştırıp işte erkek arkadaşım, diyecek zengin kızlar, baba haklı olarak sizin bir *moro*[1] olduğunuzu söyleyecek ama kızım, karar verecek olan sensin, dercesine başını sallayacak ve sonunda siyah jambonlar ülkesi ve Avrupa'nın kapısı Ispanya'da mutlu mesut yaşanacak.

Besim'in gözleri bütün bunları söylüyordu, elbette domuz kısmı hariç; karşısındaki genç kadına vize yerle-

1. (İsp.) İspanyolların Kuzey Afrikalılar için kullandıkları, aşağılayıcı terim.

rinde çıplak kadın fotoğrafları olan bir pasaporta bakar gibi bakıyordu, öyle ki Elena gövdesini saklamak için ikide birde tişörtünü omuzlarına doğru çekiştirip duruyordu, ama Besim bu hareketi utangaçlıktan çok bir tahrik olarak yorumluyordu – onun bakışlarından rahatsız olan kız, sutyenini yukarı kaldırıp düzeltirken, bu hareketle Besim'e o mahrem nesneyi işaret ettiğinin, teninin üzerindeki incecik elleriyle sutyenin askısından tutup kumaşı iterek araya parmaklarını geçirdiğinin, arkasından hafif bir hareketle yukarı çekerek düzeltirken elastiki kumaştan istemeden çıkan sesin farkında değildi, bütün bunlar gözlerini bu omuz çukurlarından, köprücük kemiğinden, daha doğrusu gizli ama gene de çok görünür kumaşın beyazlığını kesen köprücük kemiğinin üzerindeki çukurlardan alamayan Besim'in alnının boncuk boncuk terlemesine neden oluyordu, Besim kendini tamamen seyre kaptırmış bir halde tek kelime etmeden işaretparmağını yalıyordu, tabağa yayılmış Karaorman pastasının kırıntılarını ezip yapışsınlar, diye farkında bile olmaksızın parmağının ucunu yalıyordu; Elena oğlanın gözünün takılıp kaldığı şeyi konuşarak yok etmek için çabalıyor, birbirini tanımayan insanlar arasında âdet olduğu üzere, bu çocuğun bakışlarının yirmi beş derece yukarı doğru yönelmesi, göğsünden yüzüne doğru çıkması için elini kolunu oynatarak habire konuşup duruyor, saklamaya çalıştığı şeyi kendisini yiyecek gibi seyreden kişinin hayalinde hiç farkında olmadan teşhir ederken, kendisiyle çelişiyor, karşısındakinde yanlış bir izlenim bırakıyordu ama Besim'in duyduğu arzu, bu göğüsler ve kumaşın arasına sokulan o el, Besim'i o kadar utandırıyordu ki, Elena'nın yüzüne bakamıyordu, çünkü bunu yaparsa, hem başını yukarı kaldırıp bakmasını hem de Avrupalı erkeklerin yaptığı gibi çaktırmadan bu harika manzaranın, iffetin kışkırttığı heyecanın tadını çıkar-

masını engelleyen kendi düşünceleriyle, varlığıyla ve eğitimiyle yüzleşmiş gibi olacaktı.

Besim düpedüz benden daha dürüst, belki daha basitti; bu bir yapı ya da sabır meselesi; ben daha çok Judit'le konuşuyordum; hatta Elena'ya bile arada bir soru sorduğum oluyordu; ben de onun şömiziye bluzunun altında sakladığı şeyin ne olabileceğini, belli etmeden, ısrarcı olmadan kestirmeye, tahmin etmeye çalışıyordum ama gözbebeklerimi onunkilerden ayırmamaya gayret ediyordum, ancak arkadaşına bir şey söylemek ya da bıkkın bir tavırla zavallı Besim'e bakmak için başını çevirdiğinde keyifle onu seyrediyor, bir yandan da hüzünle, kaderin karşıma oturttuğu kızın öbürü kadar gösterişli olmadığını fark ediyordum, önemi yoktu, çünkü Judit en başından bana daha cana yakın, daha açık ve daha güleryüzlü gelmişti.

Üç kelimelik İspanyolcam sohbet için çabucak yetersiz hale gelince Fransızcaya geçtik; galiba Fransızcayı yabancılarla gerçek anlamda ilk kez konuşuyordum, kelimeleri düşünüp bulmam gerekti. Neyse ki Judit'in Katalan aksanı, anlamamı kolaylaştırıyordu. Besim hiç, hemen hemen hiç konuşmuyordu; arada bir anlaşılmaz bir dilde bir şeyler geveledi oluyordu; gökten inen bu iki meleğin Barselona'da Arapça eğitimi gördüklerini anlayınca klasik Arapça konuşmaya başladı, sanki Şeyh Nureddin dilbilgisi yanlışları yaparak vaaz veriyordu. Judit ve Elena'ya Kuran'ı bilip bilmediklerini, Kuran'ı Arapçasından okuyup okumadıklarını, İslam hakkında ne düşündüklerini sordu. Gözlerini yerden kaldırmadan çok hızlı konuştuğu ve söyledikleri anlaşılmadığı için her soruyu iki-üç defa tekrarlaması gerekiyordu.

Önceki akşam elimizde sopalarla bir ceza seferine çıkmıştık, bu akşam da iki yabancı kızı hak dinine döndürüyorduk. Şeyh Nureddin bizimle gurur duyabilirdi.

Bu kızların gerçekten Arap dili öğrencisi olduklarına, daha doğrusu benim ülkemle, dilimle, kültürümle ilgilenmelerine inanmakta zorluk çekiyordum; işte ikinci mucize de buydu, insanın acaba şeytanın işi mi, diye merak ettiği tuhaf bir mucize – nasıl olur da Barselonalı iki genç kız, bu dili öğrenecek kadar onunla ilgilenme arzusu duyabilirlerdi? Ne yapmak için? Judit Arapçasının kötü olduğunu ve konuşmaktan utandığını söylüyordu; Elena daha rahat konuşuyordu ama telaffuzu Besim'in İspanyolca ya da Fransızca telaffuzuna benziyordu, anlaşılmazdı. Biraz utanıyordum; etrafımızda nişanlılarının *milk-shake* içişlerini seyreden ve hasırın üstünde gözleri kapalı olarak yüksek sesle soluyan tipler konuşmamızın tek kelimesini bile kaçırmıyorlardı. Herhalde aralarında şu iki salağa da bak, diyorlardı, iki turist kız araklamışlar, onlara Peygamber'den söz ediyorlar, hıyar herifler.

Başka bir yere gitmeyi teklif etim. Besim alçak sesle, hızlı hızlı Fasça bir şeyler fısıldadı kulağıma.

Saat akşamın dokuzu olmuştu, Elena bir şeyler yemeyi teklif etti; ben cebimde kalan birkaç dirhemi düşündüm, beni olsa olsa bir sandviççiye kadar götürebilirdi, daha fazlasına değil. Elena, Medina'da gözüne kestirdiği küçük bir restorana gitmeyi teklif ediyordu. Suratım dönmüş olmalı, Judit sıkıntımı anlamış olacak ki karnının acıkmadığını, çayın iştahını kestiğini ileri sürerek bir kahveye de gidebileceğimizi söyledi. Arkadaşı biraz surat etti, Judit Katalanca iki cümle söyledi. Besim gizli işler çeviren birinin edasıyla kulağıma fısıldadı, neden onları bir Arapça dersi için cemiyete götürmüyoruz? Bir kahkaha patlatmamak için kendimi zor tuttum; camisinde bu iki kâfir kadını gören Şeyh Nureddin'le, Judit ve Elena'ya büyük bir şevkle Hz. Muhammed'in amcası Hamza'nın yiğitliklerini açıklamakla meşgul olan Besim'i gözümün önüne getiriyordum. Bugün olmaz, şimdi değil, dedim.

Bana kalsa onları surların üstünde bir *joint* içmeye davet edebilirdim, bende dünden kalan bir parça *kif* vardı, pek de romantik sayılmaz – ayrıca korkuya kapılabilir, reddedebilir, kaçabilirlerdi, özellikle pek de macera-perest görünmeyen şu Elena.

Tam beş dakikadır pastanenin önündeydik.

Kahveye gidelim, dedim.

Judit mükemmel, diye cevap verdi, nereye gidiyoruz? Bizi nereye götürüyorsunuz?

Besim kıvranıyor, etrafımızda dört dönüyordu.

Hiç bu kadar hızlı düşünmemiştim.

Hemen aklıma geldi:

"Mehdi'nin yerine. Mehdi'ye gidiyoruz," dedim.

Besim'in gözleri büyüdü, ellerini çırptı, tabii ya, Mehdi'nin yeri, sen bir şampiyonsun. Keyfine diyecek yoktu.

Judit gülümsedi, ışıl ışıl kocaman bir gülümseme, kendimi bir kahraman gibi hissettim.

Mehdi'nin yeri şehirde bizim gibi on dokuz yaşındaki baldırı çıplak iki Arabın kimseyi şoke etmeden, kazık da yemeden yabancı kızlarla gidebileceği yegâne yerdi, ne zengin ne yoksul, ne Avrupalı ne Arap, yegâne anonim yerlerden biriydi. Burası gündüzleri, özellikle de yazın, üniversiteli ve liseli öğrencilerin kafesler ya da yaban asmasından çardaklar altında gazozlarını yudumladıkları bir kafeteryaydı, geceleri, kışın ya da yağmurlu havalarda Faslı ya da yabancı gençlerin çay içtikleri, bankları ve yastıklarıyla oldukça sıcak, küçük bir salonu vardı. Hatırımda kaldığı kadarıyla, salonun dekoru turistik oryantalizmle, iki arada bir derede kalmış bir modernizm karışımıydı, duvarlarda Berberi kilimleriyle uyduruk, eski musiki aletlerinin arasında alüminyum çerçeveli, siyah beyaz birkaç fotoğraf... Mekânın adı yoktu, patronunun adıyla biliniyordu, kapısında da sadece asitli bir içecek markasının içine göçmüş plastik reklam tabelası vardı. Mehdi pek güleryüzlü olmayan ama mesafeli ve can sıkmayan, zamanının çoğunu kendine ait terasında, kafasında basbayağı Paris tarzı bir kasket, Gitanes içmekle geçiren sıska, upuzun bir tipti. Besim'le benim de herkes gibi oraya gitmişliğimiz vardı, hatta yazın bir-iki defa Meryem'e orada bir Pepsi bile ısmarlamıştım.

Biraz uzaktı, eski şehrin batısından tepeye tırmanmak gerekiyordu ama yağmur kesilmişti; Judit ile Elena geziyor olmaktan memnundular. Ben Judit'in yanında yürüyordum, Besim de diğeriyle tam arkamızdan geliyordu; onların Arapça konuştuğunu duyuyordum, Elena anlamadığını söyler söylemez, yani çoğu zaman, Besim aynı cümleyi olduğu gibi ama daha yüksek sesle aynen tekrar ediyordu; Elena üzüldüğünü ifade eden tonlamalarla hâlâ anlamadığını belli ediyor; Besim sesini bir perde daha yükseltiyor, sonunda dana gibi böğürecek hale geliyordu, kızın anlamadığı kelimeleri avaz avaz hönkürürse, zavallı Katalanın onları daha kolay anlayacağını sanıyordu sanki. Herhalde bir yabancı dilin, anlamamakta direnen kulağa, ses tokmaklarıyla vura vura bir çivi gibi çakılması gereken bir şey olduğunu düşünüyordu: Dine saygıyı kafalarına sokmak için kâfirlere yaptığı gibi sopayla ama gülümseyerek...

Gecenin içinde kükreyip duran Besim'le bile hayat bana güzel geliyordu ve bir buçuk yıl önce az sürtmediğim çarşının etrafındaki bu mahallelerden, yanımda bir kızla geçmek son iki yılın bütün sıkıntı ve lanetini, en çok da dün gecenin daha yakın ve acı veren anılarını, özellikle şu anda aklıma gelip de beni rahatsız etmelerini hiç istemediğim kitapçının ve otoparktaki mendebur herifin suratını –en azından bir süreliğine– siliyordu, gerçekten hastalanmışçasına dişlerimi sıktığımı hatırlıyorum, utancın şiddeti, neredeyse önceki geceki kadar güçlü bir yankı, artçı bir sarsıntı, o kadar ki, yanımdaki kız beni böyle aniden titrer vaziyette görünce üşüyüp üşümediğimi, beni rahatsız eden bir şey olup olmadığını sordu.

Judit gözlemciydi, etrafıyla ilgiliydi; devrimden, Arap Baharı'ndan, umut ve demokrasiden, bu arada işlerin hiç de iç açıcı gitmediği Ispanya'daki krizden konuştuk – iş yok, para yok, ayaklanma cüretini gösterenlereyse cop

darbeleri. Ayaklanma (internette şöyle bir bahsedildiğini duymuştum) bana pek de devrimci sayılamayacak bir duygu gibi geliyordu, daha çok sopa yemenize yol açacak ihtiyar kadın yöntemi, sanki plansız programsız bir Gandhi, günün birinde İngiliz işgaline öfkelenmiş, kızmış da kaldırıma oturmuş gibi bir şey. Hiç kuşku yok, İngilizler tatlı tatlı dalgalarını geçerlerdi. Tunuslular kendilerini ateşe vererek kurban etmişler, Mısırlılar Tahrir Meydanı'nda üzerlerine ateş açtırmışlardı, bütün bunların Şeyh Nureddin ve arkadaşlarının kollarında son bulması ihtimali çok büyük olsa da, gene de insana azıcık hayal kurdurabiliyordu. Birkaç hafta sonra, Barselona'da Catalunya Meydanı'nı işgal eden ayaklanmacıların, sözüm ona Barça'nın şampiyonluk zaferinin rahatça kutlanmasını sağlamaya gelen birkaç polis arabası ve copuyla güvercin sürüsü gibi kovalandığından bahsetmiş miydik, hatırlamıyorum: İşte asıl öfke duyulması gereken buydu, futbolun politikanın önüne geçmesiydi, ama bana öyle geliyor ki, kimse gerçek anlamda protestoya kalkışmadı, halk için için kulüplerinin başarısının aslında demokrasi ve Katalonya adına güzel bir bayram olduğunu kabul etti, Büyük Akşam, katılımın az olduğu Ayaklanma akşamına kapıyı göstermiş oldu.

Judit bana Fas'la, Tanca'yla, karışıklıkların yankılarıyla ilgili sorular soruyordu; ben geçiştiriyordum. Bana öğrenci olup olmadığımı sorunca ona çalıştığımı, kitapçı olduğumu ama eğitim görmeyi düşündüğümü söyledim. Şu kitapçılık mesleği, sanki ona saygı telkin etmiş gibiydi. Sonuçta yalan da değildi. Bir soru içimi dağlıyordu ama kuşkusuz utangaçlıktan ya da belki, tam arkamda Besim'in aynı soruyu biraz daha farklı biçimde olmakla birlikte Elena'ya sorduğunu duyduğum için, bunu daha sonraya sakladım; Besim kıza Arapça öğrenmeyi neden tercih ettiğini soruyordu, İslamiyet'e mi geçecekti? Şü-

kürler olsun ki Elena, Besim'in "İslam'ın doğruluğunu kanıtlamak mı istiyorsun?" olarak tercüme edilebilecek Kuran üslubunu anlamamıştı, az kalsın bir kahkaha patlatacaktım ama onu kızdırmamak daha iyi olurdu; sonuçta namaz kılıp dua etmesi gerekirken, benim yüzümden kendini bir İspanyol kızıyla flört ederken bulmuştu; peygamber Arapçasının kusuruna bakılmayabilirdi.

Gömülmüş gazetesini okuyan Mehdi'den başka kimsenin olmadığı Mehdi'nin yerine gelince, minderlere oturup dört çayın karşısına geçtik, Besim en başta dilbilimsel nedenler yüzünden sohbetten azıcık koptu: Gırtlak paralamaktan bitap düşmüştü ve biz de Fransızca ya da en azından ona yakın bir şey konuşuyorduk. Fransızcayı polisiye romanlardan kendi kendime öğrendiğimi söyleyerek azıcık caka satıyordum, Judit hayran kalmış gibiydi. Ben de Arapçayı öyle öğrenmek isterdim, dedi. Herhalde Arap ya da Mısır polisiyeleri vardır (neden bilmiyorum, Kahire'yi batakhanelerde geçen tekinsiz hikâyelere daha çok yakıştırıyordum). İçimden belki ona birkaç polisiye hediye edebilirim, diye geçirdim, bu da bana önceki akşam sahafın dükkânına yaptığımız baskını hatırlattı; eğer bu kızlara yirmi dört saat önce rastlamış olsaydım, kendimde o alçakça ve beyhude sefere katılmama cesaretini bulabileceğimi hayal ettim ama bu kuşkusuz doğru değildi.

Besim sabırsızlandığını belli ediyor, ayaklarını yere vuruyordu, artık gülümsemez olmuştu. Dönmek istiyordu, bense o kadar arzulamama rağmen, bu çayın sonsuza kadar süremeyeceğini hissediyordum; Elena arada bir esniyordu. Judit, Tanca'da bir gün daha kalıp Marakeş'e inmek istediklerini anlattı. Bir gün çok sayılmazdı. Burada görülecek bir sürü şey var, dedikten sonra, ağzımdan çıkana derhal pişman oldum; liste yapmaya kalksam bayağı zorlanırdım doğrusu.

Neyse ki, ikisi de bu harikaların neler olduğu hakkında soru sormadı ve on dakika sonra çenesi yırtılacak kadar esneme sırası Besim'e gelmişken, Besim, Elena'nın oynak göğüslerinden gözlerini kapatacak kadar hipnotize olmuşa benzerken, Judit kalkış işaretini verdi. Onları tutmak için ısrar etmedim, hatta geç olduğunu kabul ettim, evet, yarın sabah çalışacaktım. Ertesi sabah mahalle camiinin önünde kitap tezgâhı açacağımdan bahsettim, caminin ve mahallenin adını iyice anladıklarından emin olmak için, Besim usulü iki defa tekrar ettim. Daha açık olsun diye, eğer oralara yolunuz düşerse bir uğrayıp beni görün, diye de ekledim. Mahallemizin uçsuz bucaksız turistik cazibe noktalarını düşününce, "yollarının oralara düşmesi" pek küçük bir ihtimaldi ve kızların tezgâha yığdığını kitapların içeriğini yakından görmelerini istediğimden de o kadar emin değildim ama onlara dolaylı yoldan da olsa hiçbir teklifte bulunmadan böyle çekip gitmelerine izin vermek, korkunç bir şekilde eli böğründe kalmak demekti. Judit ile Elena eski şehirdeki küçük bir otelde kalıyorlardı, onları oraya kadar geçirdik; kızlara Tanca'nın, kalenin, daracık sokakların tarihini anlatmak isterdim, ama kesinlikle bunu yapabilecek durumda değildim.

Vedalaşmalarda daima belli bir sıkıntı yaşanır, özellikle sessiz ve ıssız bir sokakta, balkondaki tabelanın altında, yeniden yağmaya başlayan incecik yağmur damlalarını arada bir aydınlatan yorgun neon lambasıyla bir pansiyonun çöp bidonlarının yanında. Bu, uzatılması mı gerekir yoksa yok olana kadar kısaltılması mı, bilinmeyen fazladan bir andır. Islanacaksınız, dedi Judit. Ben de, bu akşam için teşekkürler, diye fısıldadım. Besim gözlerini Elena'nın yüzüne doğru kaldırmadan elini uzattı, burada kesmek en iyisiydi, bizi bekleyen ışıl ışıl şehir ve Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ydi; neon lamba-

dan gelen ışık arada bir Judit'in yüzüne vurarak kaşlarını, dudaklarını ve çenesini sertleştiriyordu. O zaman, belki yakında görüşürüz, dedim. *İla-l lika*, diye karşılık verdi, bunlar onun ağzından duyduğum ilk Arapça kelimelerdi, *ila-l lika*, telaffuzu o kadar mükemmel, o kadar Araptı ki, çok şaşırdım ve farkında olmadan *ila-l lika*, diye cevap verdim ve dönüş yolunu tuttuk.

Besim'i uyandıran şey yağmur mu oldu bilemiyorum, ama kızlardan ayrıldıktan yüz metre sonra çenesi durmaz oldu. Ah ah ah, ahhh, ulan ne akşamdı be, gördün ya, olur şey değil, bizim için deli oldular, tüh, keşke Arapça dersi için ısrar etseydim, kesin arkamızdan gelirlerdi, gördün ya memelerini nasıl da gösterdi bana, ne inanılmaz, ben senin Carmen ve Ines dalganı numara sanıyordum, ne biçim tavladık ama. Ah ah ah.

Daha da garibi, kızları otellerine bıraktığımız için ne hevesi kursağında kalmış ne de hayal kırıklığına uğramış gibi bir hali vardı, düpedüz mutluydu ve yağmur umurunda değilmiş gibiydi. Benim ise tersine, yarı ıslanmış halimle, –üstelik önümüzde yürüyerek tam kırk beş dakikalık yolumuz vardı– içimde korkunç bir boşluk, bir bezginlik hissediyordum, sanki kader bana Judit'i gösterip hemen geri alarak yalnızlığımı büsbütün artırmıştı. Şimdi mahalleye doğru yürürken aklıma acı bir şekilde Meryem geliyordu, Meryem'in sevgisi ve vücudu; İspanyol kızının ortaya çıkmasının bu yokluğu kızıştırdığına, bana gerçek aşkımın yolunu gösterdiğine inanıyordum ve o yegâne tensel temasın gerçekliği uzaklarda kaldıkça –iki yıla yakın olmuştu– bu gerçekliğin benim için ne kadar önemli olduğunu çok daha iyi anladığımı düşünü-

yordum, çünkü Judit'in varlığı bende ânında yeni arzular uyandırmak yerine, bana sağanak yağmur altında yüzeye çıkan ayrıntıları (kokular, dokular, nem) hatırlatmıştı: taşakların onulmaz hüznü. Besim kurulmuş bir saat gibi ah vah'larına devam ederek beni kahrediyordu. Besim, kapat şu çeneni yahu, diye bağırdım. Ne olursun sus. Ne olduğunu anlamaksızın bulvarın orta yerinde dikilerek hemen sustu. Bağırdım, sen haklısın, biliyor musun? Gidelim be, Tanca'yı terk edelim, Fas'ı terk edelim, burada artık hiçbir şey mümkün değil.

Sanki geri zekâlıymışım, alttan alarak tatlılıkla konuşulması gereken delinin tekiymişim gibi baktı bana.

O zaman sabret, dedi, çünkü Allah sabredenlerin yanındadır.

Belki de Peygamber'in hadislerini tekrarlarken ironi yapıyordu. Sanki Besim'de ironi yapabilecek kafa vardı da. Birden tamamen sarhoş olduğum duygusuna kapıldım, uçsuz bucaksız, muazzam, hiç nedensiz bir sarhoşluk... Dün grupla baskın, bu akşam Judit... Eğer bütün bunların bir anlamı var idiyse, içinden çıkılmayacak kadar karanlık bir anlamdı bu.

Yağmur gitgide hızlanmıştı, sonunda oradan geçen bir taksiyi çevirdik, bu da benim son dirhemlerime mal oldu.

Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ne gelince Besim namaza durdu. Ben bir *joint* sardım, bana sinirlenerek baktı. Şeyh Nureddin bundan hoşlanmıyor, biliyorsun. Bizlerin tertemiz olması lazım.

Ortaparmağımı şöyle okkalı bir şekilde kaldırıp gösterdim ona, bu onu güldürdü.

Kif beni biraz sakinleştirdi – Judit aklımdan hiç çıkmıyordu, akşamı, onun gülümsemelerini, Fas, Arap Baharı, İspanya hakkındaki düşüncelerini yeniden yaşıyordum, kestane rengi gözlerini, dudaklarını ve dişlerini

geniş planda yeniden görüyordum. İnternete saldırdım, Facebook'ta onu aradım, Katalonya'da Judit'ten bol bir şey yoktu, bazıları fotoğraflı, bazıları fotoğrafsızdı, bir tane olsun ona benzeyen yoktu.

Sonunda Barselona'yla ilgili sayfalara geldim, limandan tepelere kadar şehri dolaşıyor, Ramblas'tan yukarı çıkıyor, Üniversite'yi, Barça Stadı'nı arıyor, Gaudı evlerinin cephelerini seyrediyordum; birden şehrin tam ortasında modern ve acayip bir kule[1] keşfettim, dev boyutlarda sedef bir erkeklik organı, iş yerlerinin doldurduğu, denize karşı yükselen renkli bir fallus; bir an içimden acaba bu çılgın bir *hacker*'ın müstehcen şakası mı yoksa bir porno film yönetmeninin sınır tanımayan fantazması mı, diye geçirdim, bu kadar güzel bir şehrin merkezinde böyle bir kuleyi nasıl inşa edebilmişlerdi, bu bir hakaretti, bir tahrik, bir oyundu ve bu yapı, sanki bana, beynimin yerinde ne olduğunu acı bir şekilde hatırlatmak için oraya kondurulmuş gibi geliyordu, belki de bir kehanet, kaderin karanlık bir oyunuydu, Barselona bir kamışın himayesi altındaydı, bilgisayarı kapattım.

Besim halının üstünde uyuyakalmıştı; sırtüstü yatmış, yüzünde hafif bir tebessüm, huzur içinde hafifçe horluyordu.

Yattım; gece biraz dönüyordu, tavanda kuyruklu yıldızlar vardı, uykuya daldım.

1. İnşaatı 2005 yılında biten, 145 m. yüksekliğindeki Torre Agbar Kulesi.

Cuma günleri her zaman çok yorucu oluyordu, CD' leri ve kitapları getirmek, onları önce caminin içine taşımak, daha sonra destek ayaklarını, sonra da birinin yardımıyla tezgâh tahtalarını yerleştirmek için şeytanla iki-üç yolculuğa çıkmam gerekiyordu, bütün bunlar tam iki saatimi alıyordu. Arkasından, masaların üzerine kâğıt bir örtü örttükten sonra kitapları güzelce üst üste yığmam ve namaz saati geldiğinde aşağı yukarı hazır olmam gerekiyordu; Şeyh Nureddin işlere bir el atıyor, sonra kasayla, üzerinde, bir safran çiçeğinden sakin sakin bal emmekle meşgul bir arının durduğu on kuruşluk çil çil ruloları bana getiriyordu.

Müşteriler hep aynı kişiler olunca, benim de her defasında yeni yeni kitaplar sunmam gerekiyordu. O sabah elbette bir karton *Cinsellik* ve bir o kadar da *Kadın Evliyalar* getirmiştim, satışlarımın temel direkleriydi bunlar, ama sayfa kenarlarında mealleriyle güzel Kuranlar, Seyyid-Kutub'tan birkaç risale, iki büyük cilt *Peygamberin Hayatı*, çocuklar için resimli dergiler (*Namaz*, *Hac*, *Oruç*) ve çok sevdiğim hoş bir kitap, Nuh Peygamber'den Hz. Muhammed'e kadar bütün peygamberleri anlatan *Peygamberler Tarihi* de vardı. Ayrıca Kuran'ın ilahi biçiminde okunduğu birkaç versiyonuyla CD ve DVD'ler...

Genelde müşteriler camiye girerken şöyle bir göz atıyor ama çıkışta daha uzun süre kalıyorlardı; namazla vaaz sırasında, birkaç kişi dışında etrafta kimse olmuyordu, zaten Nureddin'e göre namaz sırasında satış yapmamam gerekiyordu, o sırada Müslümanlar her türlü alışverişe ara vermek zorundaydı.

Hava bozacak gibiydi; hava raporuna göre yağmur olmamasına rağmen, bir sağanak durumunda kitapları korumak için naylondan geniş bir örtüyle tedbirimi almıştım.

Caminin önünde küçük bir kalabalık toplanmaya başlamıştı, yeniyetme bir çocuk kocaman gözleriyle bana bakıyordu, bu küçük kardeşim Yasin'di, güne iyi başlıyordum. Elinde bir ekmek torbası vardı, onu görmeyeli neredeyse iki yıl olmuştu. Kendisini gördüğümü fark etti, başını çevirdi, tereddüt etti, birkaç adım uzaklaştı, geri geldi, yüzümde kocaman bir gülüşle onu bekliyordum, kitapların üstünden elimi uzattım, tutmadı, sadece ağzından şunlar döküldü:

"Hangi yüzle burada ortalara çıkıyorsun."

Meryem'le çıplak yakalanma hikâyem artık sıkmaya başlamıştı.

"Sana n'oluyor ki sümüklü velet?"

Küfürleri duyan işsiz güçsüz takımından bir-iki kişi dönüp baktı. Birkaç metre ötede duran Şeyh Nureddin de...

Birden, Yasin'in tavrı tamamen değişti.

"Biliyor musun, başımıza açtığın belalara rağmen, annem seni çok özlüyor."

Aniden çok duygusallaşmıştı.

Ne diyeceğimi bilemiyordum.

"Benim de onu özlediğimi söyle."

Peygamberin Hayatı'nın ya da *İslamda Cinsellik*'in üstünde ağlaşacak halimiz yoktu elbette. Bir an hiçbir

şey demeden birbirimize baktık, ondan nefret etmek istiyordum, küçükken yaptığım gibi onu kollarıma alıp sarılmak geliyordu içimden, şimdi on dört yaşındaydı, ikinci defa elimi uzatmakla yetindim, üzgün bir tavırla sıktı elimi, sadece "Bir başka sefere," dedi, evet böyle dedi, gelecek sefere, bunun "asla" anlamına geldiği duygusuna kapıldım, yolun açık olsun salak herif, senin yanında annen, hatta baban var, on iki yaşına basan Nur ve on yaşındaki son numara Sarah var, etrafındaki bütün bu insanlara sahipsin, hatta kollarını açmış seni bekleyen bir bakkal dükkânın bile var, sayemde parlak bir geleceğin olacak, o yüzden kafamı bozma, ona hatıra olarak bir kitap vermek isterdim ama gitti, hakaret etmek istediğiniz insanlar çabuk giderler, ya da ben hakaret etmekte ve şiddete başvurmakta yeterince çabuk davranamıyorum, mümkündür.

Şimdilik yüreğimde belli belirsiz bir öfke, her zamanki gibi hiçbir şey anlamadan kitap yığınlarını kaldırıp indirirken titriyor, ailemin bana karşı neden bu kadar büyük bir nefret duyduğunu anlayamıyordum; bazı parçaların, yapboz parçalarının eksik olduğunu göremiyordum; saf saf bütün bunların başka hiçbir şeyle değil, sadece bizim çıplak vücutlarımızla, benim ve Meryem'in çıplak vücutlarıyla ilgili olduğunu düşünüyordum, çünkü erkekler, kardeşim Yasin gibi, benim gibi, bir cuma öğle vakti Tanca'da ya da başka bir banliyödeki bir caminin önünde görüşüp anlaşmaya değil, ısırmaya hazırlar, kör ve azgın köpekler gibiler. Benim bilmediğim her şeyi Şeyh Nureddin biliyordu, Yasin uzaklaşır uzaklaşmaz yanıma yaklaşıp konuştuğumun kardeşim olup olmadığını sordu ve bana acıyan gözlerle baktı, sırtımı sıvazladı ve beni rahatlatmak için birkaç dua okudu. Göğsüm sıkışmış, gözlerim yanarken, kendimi yeniden çocuk gibi hissettim, annesini çağırmaya hazır çocuk, mümin kala-

balığı camiye doğru seğirtirken eksikliğini hissettiğim o anne, artık bir ailemin olmadığı, geberene kadar ağlasam da asla, asla, artık asla kimsenin gelmeyeceği, beni dünyaya getiren adam ya da kadının bu kalabalığın arasında olsalar bile beni görmezden gelecekleri, kafama ancak o an dank etti, ben yaralı köpek yavrusu, kendimle o kadar meşguldüm ki, etrafımda yükselen felaket dalgalarını sezmekten kesinlikle âcizdim.

Hatırlıyorum, karısına armağan etmek için *İslamda Kadın Evliyalar* kitabı satın alan bir adam, hediye paketi yapabilir miyim, diye sordu, ben hayır, deyince de surat etti: Beş sefil dirhem karşılığında hem kitap *hem de* ambalaj istiyordu, içimden büyük bir şiddetle ona evliyalarını da, paranı da, hatta karını da kıçına sok, demek geldi ama cesaret edemedim. Devrim hemen yarın olacak değildi ki.

Hoparlörlerden dışarı aktarılan vaazı dinledim, konu Kehf suresiyle Büyük İskender'in Yecüc ve Mecüc diyarına yaptığı yolculukların anlatıldığı sureydi; imam âlim ve dindar biriydi, politikayla pek ilgilenmeyen bilge bir adam; Şeyh Nureddin'le arkadaşlarının fazlasıyla sinirine gidiyordu.

Judit'in gelmesini bekliyordum, geleceğine inanıyordum, gelmesi lazımdı. Yeri, mahallenin adını aklında tutmuş olmasını umuyordum. Bir yığın *Peygamberlerin Hayatı*'nı sırf onun için taşımıştım, ona vermeyi düşünüyordum, klasik Arapça okuyan biri için güzel bir kitaptı ve fazla zor değil, diye düşünüyordum.

Cemaat camiden çıktı, en başta da Besim; her zamanki gibi birkaç kitap sattım, vakit çok yavaş ilerliyordu, kendimi tam anlamıyla işime veremeden, Judit geliyor mu, diye dört bir tarafa bakınıyordum. Besim suratının haliyle dalga geçiyordu, neyi beklediğimi çok iyi anlamıştı.

Saat ikide tezgâhı toparlarken gerçeği kabullenmem gerekti: Gelmeyecekti. Hayat boktan, diye düşündüm. Tek ziyaretçim, salak erkek kardeşim olmuştu.

Ruhum ölecek kadar darlanmış olarak tezgâhın tahtalarını toplayıp kaldırdım. Besim benimle tatlı tatlı dalgasını geçmeye devam ediyordu. Havamda değildim. Şeyh Nureddin her cuma yaptığı gibi Cemiyet'teki "faal üyelerin" geri kalanıyla bizi, köşedeki küçük restorana öğlen yemeğine davet etmişti; onların politika konuşmalarını dinledim, Arap devrimleri, vs. Bu sakallı entrikacıları parmaklarını yalarken seyretmek eğlenceliydi; Şeyh peçetesini bir ucundan gömleğinin yakasına sokarak göğsüne yaymıştı, üstünü kirletmek istemiyordu – safranlı sos affetmez. Bir diğeri tepeleme dolu kaşığını sopa gibi tutuyor ve mümkün mertebe az yol kat etsin diye, tabağından on santimetre yukarıda tıkınıyordu: Ağzını kocaman açmış, irmiği, tıpkı beton karma makinesine dökülen çakıllı kum gibi içeri boca ediyordu. Besim yemeğini çoktan bitirmişti, yanaklarının ortasına kadar gelen iki geniş sarımsı çizgiyle ağzı kocaman olmuştu, büyük bir iştahla piliçten son bir kemik daha emmekteydi. Peygambervari sakallar irmik taneleriyle çiçeklenmiş, altuni bir kar sağanağıyla kirlenmişti, birazdan bu sakalların tıpkı birer halı gibi silkelenmesi gerekecekti.

Ben katılmaksızın uzaktan dalgın dalgın sohbeti dinliyordum: Her cuma olduğu gibi dönüp dolaşıp konuyu, nefret ettikleri o imamın vaazına getireceklerdi, sonunda ona Fransızca olarak *mistik* demeye başladılar (*mistik* Şeyh Nureddin için *imansız*'dan çok daha ağır bir hakaretti; nedenini bilmiyorum ama aynen Voltaire'in dilindeki gibi *mistik* diyordu hep, belki de *mustik* ya da *mastik*'le benzerliği yüzündendi; sufilerden ya da öyle olduğundan şüphelendiği kişilerden neredeyse Marksistler kadar nefret ederdi). Aslında konuşmalar *Yedi Uyurlar*

ve meali etrafında dönüyordu; biri imamın neden Hıristiyanları suçlayan ve Allah'ın kendisine bir oğul edinmediğini söyleyen ilk ayetler üzerinde durmadığını soruyordu; bir diğeri, Yedi Uyurlar'ın bekçisi, onlar uyurken başlarında bekleyen köpek karakterine atfedilen aşırı önemden rahatsız oluyordu; bir üçüncüsü ise Yecüc ve Mecüc ülkesinden ve İskender Zülkarneyn'den çok daha acil konular olduğundan dem vuruyordu. Şeyh Nureddin tartışmayı kesti, *Mistik! Mistik! Kullo dhalik mistik!* diye çemkirdi, herkesin neşesi yerine geldi.

Aklımı Judit'ten başka bir şeye vermekte zorlanıyordum. Gelmemişti. Onu nasıl görebilirdim? Şayet kızlar planladıkları programı uygulayacak olurlarsa, en azından dün gece anlayabildiğim kadarıyla, yarın Marakeş'e gitmek üzere Tanca'dan ayrılacaklardı. Bir fikir: Hâlâ otellerine uğrama şansım vardı. Ne bileyim, bir e-posta ve telefonla bir mesaj bırakabilirdim; borcu ödenmediği için dışarıya kapalı ama hâlâ dışarıdan gelen çağrıları alabilen bir ceptelefonum vardı. Daha da iyisi: ona kitabı götürmek (hatta bir sürü kitap götürmek, sırt çantası ağırlaşacakmış bana ne – onu tekerlekli bir valizden ziyade Avrupa gençliğinin simgesi olan sırt çantasıyla hayal ediyordum), kitabın içinde de yukarıda söz ettiğim not. O âna kadar stoktan tek bir kitap almışlığım yoktu, beni ilgilendiren kitap olursa okuyordum, hepsi o kadar. Şeyh Nureddin'in eksik birkaç kitap için bozulacağını düşünmüyordum, sonuçta Cemiyet'in amacı Kuran düşüncesini yaymaktı, bu durumda ben de hayırlı bir iş yapmış sayılırdım.

Bütün bir akşam, onlar görünene kadar otellerinin önünde dikilip bekleyecek kadar alçalmak istemiyordum. İçimden şiddetle beklemek istesem de, bu konuda kararlı davranmalıydım. Yemek bana hiç bitmeyecek gibi geldi.

Sonunda Şeyh kalktı, arkasından da herkes; ona teşekkür ettim, bana sıcak bir şekilde gülümsedi, bunu fırsat bilip gelecek ayki maaşımdan iki yüz dirhem avans verip veremeyeceğini sordum, istersen beş yüz vereyim, diye cevap verdi, ne yapacaksın? Yalan söylemek istemiyordum, "Bir kız arkadaşıma hediye alacağım ve onu dondurma yemeğe davet edeceğim," dedim, kendimi çocuk gibi, ebeveyninden sinema bileti parası isteyip o parayla sigara alan bir yeniyetme gibi hissediyordum, açık yürekliliğimden çok mutlu olmuş gibi bir hali vardı, yüce bir dava içinse sorun yok, dedi ve bana beş adet yüzlük kâğıt para uzattı, bu kadarını istememiştim, bu bir servetti, maaşımın yarısıydı. "İşini çok iyi yapıyorsun, sen bizden birisin, çok okuyorsun, eğlenmek de hakkın." Neredeyse ağabeyce olan bu dostluk hoşuma gitti, şöyle ya da böyle onu kandırmış olduğum için utanç duydum. Besim hasetle bana bakıyordu, Şeyh Nureddin paraları hiç sakınmadan çıkarmıştı, Besim ise çok daha fazlasını, başka türden bir karşılığı hak ediyordu, o ücretini şiddet ve tehlike olarak istiyordu.

Cuma akşamından pazar gününe kadar hafta sonu tatilindeydim; kimseye çalışma saatlerimle ilgili hesap verme zorunluluğum yoktu. Şeyh Nureddin'e olan minnettarlığım, haydi ne kadar salak demeyeyim, ne kadar saftirik olduğum hakkında çok şey anlatıyordu. Aklım bir karış havadaydı. İspanyol atasözünün dediği gibi: *Bir salağın tüyü betonarmeden daha dayanıklıdır.* Herkesle aynı anda Cemiyet'e uğradım, beni dışında tuttukları bir toplantıya hazırlanıyorlardı, aman ne iyi; bir kereden bir şey çıkmaz, sakin sakin halıların üzerine yayılmak varken, gizli kapaklı işler çevirenlerin edasıyla Şeyh'in küçük bürosuna kapandılar. Bunun dün Besim'in bahsettiği saldırıyla ilgili olabileceğini tahmin ediyordum ama bunun gerçek bir eylem olabileceğini, hele son derece

kalleşçe ve paranoyak bir şiddetin söz konusu olabileceğini tasavvur edemiyordum. Ben, Cemiyet'in sokaklarda rahatça eylem yapmasının, faaliyetlerini belli yasal sınırlar (esnek, doğruya doğru) dahilinde tutmayı garanti ettiğine inanıyordum.

Oldukça baştan savma biçimde gazete kâğıdına (olsun, gazete de Arapçaydı, bağlama uygundu ya) sardığım üç kitabı aldım ve dışarı çıktım. Cebime bir polisiye koymayı da ihmal etmemiştim; eğer kızlar görünmeyecek olursa, derdimi, kitabımı okuyup Şeyh'in paracıklarıyla biraları kafaya dikerek unutacaktım.

Sonunda, kızlar ortada görünene dek pansiyonun önünde dikilip beklemeye kesin kararlı bir halde otellerine gittim. Çünkü ahlaki olarak dayanacak gücüm kalmamıştı.

Akşamüzerini ve akşamı Judit'le geçirdiğim, ondan bir kez daha ayrılıyor olmaktan dolayı üzgün ama daha çok onu tekrar görebildiğim için mutluyken, o gece ilk kâbusumu gördüm, daha doğrusu yetişkin olarak ilk gerçek kâbusumu... Beni ayrıldığım kıza kavuşturacak erotik bir rüya değil, o günün sabahı rastladığım erkek kardeşimin göründüğü korkunç bir düş, az çok birbirine benzeyen görüntülerle bugüne kadar tekrar eden cehennemî hayaller; rüyanın içeriği pek az değişiyor, biçimi daha değişken – şiddet, renk, korku imgeleri olduğu gibi kalıyor, sık sık görse de insan asla alışamıyor: Asılma sahnesi, ya beni asıyorlar ya da asılmış ama hâlâ debelenen bir bedenin üstüne düşüyorum; gitgide koyulaşan kırmızı bir akıntı denize yayılıyor ve sonunda beni yüzerken boğuyor; tecavüz: Kaditi çıkmış ihtiyarlar gülerek beni zorluyorlar, yerimden kıpırdayamıyor, bağıramıyorum, bütün bu sahneler en heyecanlı yerinde nefes nefese uyanmamla kesiliyor ya da tersine havada süzülen tanıdık bir ceseti seyretmenin hissettirdiği o uzun azabı, kanlı dalgalar arasında çılgınlar gibi yüzüşümü sonsuza kadar uzatarak devam ediyor: Dışarıdan uykuma tanıklık eden kadınlar, kollarımı başıma sarıp dertop olduğumu ve bu halde uzun uzun inlediğimi ya da bir o yana

bir bu yana dönerek boğuk çığlıklar attığımı anlatıyorlar. Sekansların sırası değişebiliyor, bazıları bir süre yok olup sonra ansızın geri dönebiliyor, yeniden ortaya çıkmalarının nedenini anlamayı asla başaramadım.

Gecenin bir yarısı bu görüntülerle uyandım ve bir an, karanlıkta içimden dua ettim, korkuya karşı ilk refleksim dua etmek oldu, Allah'a yalvarmak, ışığı yakıp zihnimdeki hayalleri kovup, onların yerini küçük odamdaki tanıdık nesnelerle doldurana kadar yanımda birinin olması için her şeyimi verirdim. Sakinleşmem uzun zaman aldı. Judit'in yüzünü getirdim gözümün önüne. Beş gün sonra dönüşte Tanca'ya uğrayacağına, seyahatini anlatmak için e-posta göndereceğine söz vermişti. Dehşet verici rüya Judit'in hatırasıyla yavaş yavaş siliniyordu. Ben de onlarla Marakeş'e gidebilirdim, oraya hiç gitmemiştim. Onların ülkemi benden daha iyi tanıdıklarını düşünmek garipti. Ama gerçekten de benim ülkem miydi? Benim ülkem Tanca'ydı, en azından ben buna inanmıştım; ama aslında öğleden sonra şunun farkına vardım, Judit'in Tanca'sı benimkiyle örtüşmüyordu. O uluslararası şehri, İspanyol, Fransız, Amerikan boyutlarıyla görüyordu; Paul Bowles'u tanıyordu, Tennessee Williams'ı ya da William Burroughs'u, uzak gelen isimleriyle bana belli belirsiz bir şeyler hatırlatan ama hiçbirini tanımadığım daha bir sürü yazarı... Hatta Muhammed Şükrü'yü[1], Tancalı bir figür, onun kim olduğunu biliyordum ama tek bir satırını bile okuduğumdan emin değildim. Barselona Üniversitesi'nde Modern Arap Edebiyatı dersinde onun romanlarının incelendiğini öğrenince çok şaşırdım. Judit ile Tanca'dan bahsederken sanki farklı bir şehirden bahsediyoruz izlenimine kapılmıştım, iki farklı imge, ay-

1. (1935-2003) Faslı yazar, otobiyografik romanı *Çıplak Ekmek* ülkesinde ancak yıllar sonra basılabildi.

nı isimle birbirine bağlanan iki yabancı toprak, ses benzeşmesinden doğan bir yanılgı. Tanca elbette ne biri ne ötekiydi, ne bir zamanların uluslararası şehrinin hatıraları ne benim yaşadığım kenar mahalle, ne Tanca Med ne de Serbest Bölge'ydi. Ama şu gerçekti, kitap paketim kolumun altında, otellerine iki yüz metre uzakta onlarla tam manasıyla burun buruna geldikten sonra, bütün bir akşamüzeri ve akşamın büyük bir kısmında Judit ve Elena ile dolaşırken, kendimi tuhaf bir şekilde köksüzleşmiş gibi hissettim. Mesela eski şehrin tarihini sonuçta bana Judit anlatmıştı; yerleri, izleri, hatıraları bilen, arayan oydu; dolaşırken rastladığımız bir kitapçıdan Şükrü'nün *Çıplak Ekmek*'inin Arapçasını bana hediye eden de oydu sonuçta. Ben de bir şeyler bildiğimi göstermek için çabalıyordum; komik olmaya, en azından zeki görünmeye çalışıyordum ama konuşurken Fransızcamın fazla akıcı olmaması ve onun Fasçayı hiç bilmemesi beni biraz kaba, nüanstan bihaber beceriksiz biri haline getiriyordu; zaman zaman açıkça geri zekâlı gibi göründüğüm izlenimine kapılıyordum. O zaman klasik Arapça konuşmaya kalkıyordum, işte bu alanda parlayabilirdim, ama Judit bayağı iyi anlayabiliyorsa da, telaffuzu çok iyi olsa da, kendimi bir radyo spikeri ya da cuma vaizi gibi hissediyordum, bu da şakalarımın bütün doğallığını ve içtenliğini alıp götürüyordu. Edebi Arapçada eğlenceli ve çekici olmaya bir kalkın bakalım, sizi temin ederim, hiç kolay bir şey değildir; insanlar sizin Filistin'den yeni bir felaket haberi okuduğunuzu ya da Kuran'dan bir ayet yorumladığınızı sanırlar. Bununla beraber, Judit benimle ilgilenir gibiydi; ailemle ilgili sorular soruyordu, ona babamın Rif bölgesinden olduğunu, Nador yakınlarındaki bir köyden geldiğini, annemin Tancalı Arap olduğunu, Casa Barata'da büyüdüğünü anlattım. Bu konuyu uzatmak hiç içimden gelmiyordu ama buralardan da geçmek

lazımdı. Kız ve erkek kardeşlerin sayısı. Eğitim, lise. Zevkler, hobiler. Din. Bu elbette bir sorun; Batılı kadınlara düşman, mürteci biri durumuna düşmeden namazında niyazında bir Müslüman olduğumu nasıl söylemeli. Bir Besim şıkkı vardı, saatlerce İslam'ı övecek, kâfir kızına ya din değiştirtene ya da kızı sıkıntıdan öldürene kadar konuşmaya devam edecekti. Bense, "İman insanın içindedir" ya da "Her şey Yaradan'ını över" tarzında birtakım beylik laflar yumurtlamayı tercih ettim, bu sözler Arapçada fena gitmiyordu ve fazla tumturaklı da değildi, konuyu değiştirdim. Judit onayladı. Elena'nın kafasında hâlâ önceki gece Besim'le yaptıkları bitmez tükenmez tartışma vardı ve bu yüzden bana minnettar kaldı. Zaten fazla konuşmuyordu ve arkadaşına gösterdiğim aşırı ilgi yüzünden, sohbetin dışında kalmaması için dikkat etmem gerekiyordu. Nişanlı mıydım, kız arkadaşım var mıydı? En az bir önceki kadar zor bir soru; bir an Meryem'i düşündüm, "Şimdilik, artık yok," dedim, bu da kadınlar konusunda belli bir deneyimimin olduğunu ama öte yandan müsait de olduğumu ima ediyordu. Hınzır.

Soru sorma sırası bendeydi, özellikle de beni en çok ilgilendiren soruyu: Neden Arapça? Neden Arapça eğitimi? Böyle özel bir dalın mesleki açıdan pek fazla şansı olmaması bir yana, Barselonalı bu güzel Katalan kızlarının kuşkusuz çok zengin, ama Arap dünyasında yaşayanların çoğunluğunun tercihi olan bu adaletsiz talihsizliği kırıp Kuzey'e göçme arzusuna tamamen ters bir yola neden girdiğini merak ediyordum. Judit yaptığı seçimi kolayca açıkladı; seyahat etmeyi ve edebiyatı her zaman sevmiş; İngilizce eğitimiyle başlamış ve merakından, seçmeli ders olarak da birkaç kez Arapçayı alma fırsatından yararlanmış; sonunda bu dil onu büyülemiş ve temel eğitim alanı haline gelmiş. Böyle olmuş. Elena ise ne cevap vereceğini bilemiyordu; bilemiyorum, işte öyle, tesadüfen.

İçimi kemiren öteki soruyu sormaya cesaret edemiyordum, erkek arkadaşlarının olup olmadığını yani.

Sonra sohbet edebiyata kaydı; İbn Battuta, Ortaçağ'da ta Çin'e kadar dünyanın hemen hemen her yerini dolaşmış olan Tancalı gezgin (elbette okumasam da onu tanıyordum – sen otuz yıl kervanlarla dolaş, sonunda Fas'a düş, çok acı bir şeydi).

En güzel edebi Arapçamla, "Tanca'nın her şeyden önce onu terk edenlerle nam salması kuşkusuz çok şaşırtıcı," dedim.

"Hay Allah, sahiden de tuhaf," diye ekledi Judit aynı dilde, gülerek.

"İbn Battuta seyahatlerine yirmi iki yaşında başlamış, bu durumda bir isim yapmak istiyorsam önümde pek az bir zaman var."

Ve saatlerce bu minvalde devam ettik. Akşam yemeği yedikten, Mehdi'de bir çay, bir çay daha içtikten sonra, ertesi gün Marakeş'e gideceklerini, dönüşte Tanca'ya uğrama sözüne rağmen tekrar görüşmemizin pek kolay olmayacağını bilerek gece yarısına doğru ondan ayrılmak zorunda kaldım, önceki akşamki gibi o çok rahatsız edici, hadi vedalaşma demeyelim, tekrar görüşelim, deme anı gelip çatınca, bütün bir öğleden sonra pervasızca Judit'i öpsem mi, dudaklarımı dudaklarının üzerine dayasam mı, diye düşünüp durduğum halde, işte şimdi an geldiğinde, Elena biraz geride, o arızalı neon lambanın hâlâ titreşip durduğu balkonun çıkıntısında gölgede silinmişken, yokluğa ve hatıralara doğru gittikleri için insanların birbirlerine sevgiyle baktıkları o anda, arzular, nesnesinin gideceği gerçeği karşısında ne kadar boş ve anlamsız olduklarını keşfettikçe daha da şiddetlenirken, biz sessizliğin içinde karşı karşıyaydık, kendimi ucuz romantik düşüncelere kaptırmış, elimden çekip gitmekten başka bir şey gelmemişti, artık bir erkek ol-

manın, ona bir erkek gibi yaklaşıp dudaklarından öpmenin zamanı gelmişti, çünkü arzuladığım buydu, hayalini kurduğum şey buydu, hayallerimize ulaşmak için çaba göstermezsek, yok olurlar, dünyayı eşit ölçülerde değiştirecek tek şey umut ya da umutsuzluktur, Sidi Buzid'de kendini yakarak kurban edenler, Tahrir Meydanı'nda sopa ve kurşun yiyenler ve sokakta İspanyol kız öğrenciye kürekle saldırmaya kalkanlar, gerçekten de bunların hiçbir ilgisi yoktu ama benim için bu sessizlikte, iki dünya arasına kayıp o anda Judit'i öpmek, Libyalı askerlerle dolu bir cipin önünde, Kaddafi! Alçak! ya da Rabat'ta Mahzen'in tam orta yerinde Yaşasın Fas Cumhuriyeti! diye haykırmak kadar cesaret istiyordu ve o an uzadıkça uzuyordu, birbirimize tekrar görüşelim, demiştik ve elbette sonunda yüzünü beninkine yaklaştırıp ağzımın kenarına her anlama gelebilecek şaşırtıcı bir öpücük konduran da o oldu, hem bir beceriksizlik hem de bir teminat sayılabilecek bir öpücük, ama nefesini ve dudaklarının yumuşaklığını çok yakından hissetmiş, bir an ellerini ellerimin arasında sıktıktan sonra, kurşun asker gibi arkamı dönmüş ve adeta koşarak kâbuslar âlemine kavuşmaya gitmiştim.

Yürekte kuşku. Yürekte güven.

Cemiyet'te kimseler yoktu, Besim ortalarda görünmüyordu.

Hemen bilgisayarın başına oturdum, Judit'in e-posta adresini yazdığı gazete parçasını çıkardım, ona uzun ve ateşli bir mesaj yazdım ama azar azar, parça parça silip sonunda sadece "İyi yolculuklar!" kısmını bıraktım. "Seni öpüyorum, umarım çok yakında görüşürüz!" Aynı mesajı Facebook'tan da gönderdim, Judit Foix; profilinde ne yazık ki fotoğrafı yoktu.

Ertesi gün saat yedi buçukta trene binecek, on saatlik bir yolculuktan ve Casa'da aktarma yaptıktan sonra

Marakeş'e varacaklardı; akşam saat yediye doğru otellerinde olacaklarını hesapladım, Judit belki de hemen internete bağlanamazdı, bir internet kafe ya da web bağlantısı bulması için zaman lazımdı, bu durumda en erken yirmi bir saatten önce cevap beklememem gerekiyordu. O da cevap verirse tabii. Trene atlayıp Marakeş'e onların yanına gidip gitmemekte tereddüt ettim; bilet iki yüz dirhemdi, otobüs belki biraz daha ucuzdu, ama daha sonra otel, yeme içme için para harcamam lazımdı, orada tanıdığım biri de yoktu, Şeyh Nureddin'in verdiği avans iki günde bitmişti. En önemlisi de şuydu, elde edebildiğim azıcık şeyi de fazla ısrarcı davranarak heba etmekten çok korkuyordum. Sabırlı olmaktan başka çarem yoktu. Ona yazacak, ama gene de aşırıya kaçmayacaktım.

Ertesi gün, kâbuslar, ipin ucunda sallananlar ve kan dalgalarıyla bölünen korkunç bir geceden sonra deniz kıyısına gittim; günün büyük bölümünü bir kayanın üstüne oturup polisiye okumakla geçirdim; güzel bir nisan güneşi mendireği ısıtmıştı. Kendimi kitabıma vermeyi başarabildim; arada bir gözlerimi sayfadan kaldırıp uzakta yeni liman, Tarifa ya da Algeciras arasında gidip gelen feribotları seyrediyordum.

Akşam Endülüs kanalları ve ulusal kanallar arasında zaplayarak İspanyol televizyonuna baktım, dikkatimi dile vermeye, o dille dolmaya çalıştım; Cemiyet'ten kimseler görünmedi, ne Besim ne de Şeyh Nureddin. Allah bilir kaç defa mesajlarıma baktım, Judit'ten haber yoktu; sonunda yattım ve hemen uykuya daldım.

Huzursuz gece; kâbuslar; hep o asılmış adamın hayali... Kalktığımda, Judit'ten mesaj; bana Marakeş'in harika, gürültülü, gizemli ve hareketli olduğunu yazmış. Tren yolculuğu çok hoşmuş; Fas harika bir ülkeymiş. O da beni çok çok öpüyormuş, en kısa zamanda görüşmek üzere.

Hemen cevap verdim.

O gün ne yaptığımı ne ettiğimi hiç hatırlamıyorum, sanki akşamın fazlasıyla göz kamaştırıcı, fazlasıyla velveleli olayı diğerlerini gölgede, ters ışıkta bırakmıştı. Herhalde her zaman yaptığım şeyleri yaptım, okumuş, biraz dolaşmış, internette vakit geçirmiş olmalıyım.

Saat yedi buçukta televizyonun karşısındaydım; tahrip edilmiş, yıkılmış bir kafenin, kırılmış masaların, dört bir tarafa saçılmış sandalyelerin fotoğraflarını gördüm; bir polis kordonunun önüne yığılmış meraklı kalabalığının toplandığı bir köşe dışında yarı yarıya boşalmış Camiül-Fena Meydanı'ndan[1] görüntüler; ambulanslar ve itfaiye arabaları sirenlerini alabildiğine çalarak gidip gelmekteydi ve birinci katta bir teras ile harap olmuş bir

1. Kentin tam orta yerinde, kalabalık ve renkli pazar yeri.

çatı, üzerinde Fransızca ve Arapça olarak Cafe Argan yazdığı okunabilen, yarısı kopmuş bir tabela görülüyordu. İspanyol haber kanalının altyazılarında, *Atentado en Marrakesh: al menos 16 Muertos*,[1] diye geçiyordu. Daha fazla bilgi almak için bütün bir akşamı ekranla internet arasında geçirdim – saat ona doğru rahatlamıştım, çoğunluğu Fransız olan kurbanların arasında İspanyol yoktu. Başlangıçta sanıldığı gibi intihar saldırısı değil, bombalı bir saldırı söz konusuydu, internetteki haber sitelerinde böyle deniyordu. Son derece korkunç bir fotoğrafta, enkazın altından bir adamın cesedi görünüyordu; bütün internet sitelerinde bu görüntü vardı. Teröristler henüz tutuklanmamışlardı; Fransız ve İspanyol polisleri Faslı meslektaşlarıyla işbirliği için geleceklerdi. Başkan Sarkozy ailelere başsağlığı dileklerini iletti; Kral da.

Judit için içim rahatlasa da, bu görüntüler beni dehşete düşürmüştü. Sayılar gece geldi. Sekizi Fransız, on altı ölü. Gazetelere göre, Fas için bir felaket. Politik karışıklıklardan dolayı turist sayısı zaten azalmıştı, bu katliam da, geri dönmeleri için onları cesaretlendirmekten çok uzaktı. Bütün bu insanlar ölüp gitmişken ekonomiden söz etmek bana oldukça yakışıksız geliyordu.

İçin için, bütün bunlarla Besim'in bir ilgisi olmamasını umut ediyordum. Hâlâ Cemiyet'e uğramamıştı; ne o ne Şeyh ne de başka biri... Önceki gün söylediklerini hatırladım, bir saldırı, akılları alacak, çatışmayı tetikleyecek – olamaz.

Judit'e yeni bir e-posta gönderip nasıl olduğunu sordum; bana neredeyse ânında cevap verdi, iyi olduklarını, patlama sırasında meydanda olduklarını ama uzak bir yerde bulunduklarını, çok korktuklarını, çok sarsıldıkla-

1. (İsp.) Marakeş'te saldırı: En az 16 ölü.

rını ve doğruca İspanya'ya dönüp dönmemeyi konuştuklarını söyledi, Elena'nın ailesi çok endişeliymiş, başka saldırıların da olabileceğini düşünüyor ve kızlarının Fas'ı derhal terk etmesini istiyorlarmış. Bu yüzden, daha önce planladıkları gibi Tanca'ya dönüp uçağa buradan binmekten vazgeçmişler.

Küçük bir teselli: Mesaj öpüyorum'la, seni düşünüyorum'la bitiyordu. Bu sözleri okurken göğsüm sıkıştı.

Günlerden pazardı, France Meydanı'ndaki bir kafeye gittim; herkes herhalde bizim de burada havaya uçma ihtimalimiz var, diye düşünerek saldırıdan bahsediyordu. Içimden, kafenin önünde boylu boyunca uzanmış yatan o adam bir şey hissetmiş midir, o gümbürtü arasında her şey karanlığa gömülmeden önce neler olduğunu anlamış mıdır, diye geçiriyordum.

"Tanca'da bir kafede, kara dizi okuyan birini ilk defa görüyorum."

Ses arkamdan geliyor ve Fransızca konuşuyordu. Arkama döndüm, elli yaşlarında kel bir adam bana gülümsüyordu."Komik bir tesadüf," diye ekledi, "ben de polisiye kitap koleksiyonu yapıyorum."

Bir an bana asılmak ya da elimdeki *La Position du tireur couche*'yi (Yatan Tetikçinin Pozisyonu) satın almak istediğini sandım, ama hayır, sadece kitabı nereden bulduğumu soruyordu. Bir sürü nedenden dolayı cevap verip vermemekte terddüt ettim. Beş dakika gevezelik ettik; sevdiğim yazarlardan, Pronzini'den, McBain'den, Manchette'ten, Izzo'dan konuşmak ve uzanıp yatan ceset ile Cafe Argan'ın devrilmiş masalarının görüntülerini unutmak hoşuma gitti. Adam Faslı bir gencin bu kitaplarla haşır neşir olması karşısında hayretler içinde kalmıştı.

"En büyük meraklarımdan biri," diye açıkladım. "Bunları okuyarak Fransızca öğrendim."

Jean-François birkaç aydır Tanca'da yaşıyormuş; Ser-

best Bölge'de yerleşik bir Fransız şirketinin bir şubesini yönetiyormuş. Şehir hoşuna gidiyormuş; bir de, ona eski polisiye romanlar temin edebilecek bir sahaf buldu mu, keyfi tam olacakmış.

Sahafın adresini verdim, açık olup olmadığından emin olmadığımı da ekledim, ama eğer açıksa çok memnun kalacaktı. Bana teşekkür etti, sonra bilgisayar kullanmasını bilip bilmediğimi sordu. Elbette biliyorum, diye cevap verdim.

"Peki hızlı yazar mısın?"

"Elbette."

"Kaç parmakla, iki mi?"

"Daha çok dört parmakla."

"Baksana," dedi, "belki sana bir iş teklif edebilirim. Bizim şirket Fransız yayınevleri için çalışıyor. Kataloglarının dijital ortama aktarma işini kısmen biz yapıyoruz. Her zaman iyi Fransızca bilen kitapsever gençler arıyoruz."

Dün bombalı saldırı, evvelsi gün Judit ve bugün de Serbest Bölge'de bir iş... Aklıma Necip Mahfuz'un *Nil Üzerinde Konuşmalar* kitabının ilk cümlesi geldi: "Nisandı, toz toprak ve yalanlar ayı." Cemiyet'ten azıcık uzaklaşabilme fikri heyecan verici olmanın da ötesindeydi. Jean-François'ya dini kitaplar satan bir kitabevinde çalıştığımı ama boş zamanımın olduğunu anlattım. Etkilenmiş göründü.

"Kaç yaşındasın?"

"Neredeyse yirmi," diye cevap verdim.

"Daha büyük gösteriyorsun."

"Saçlarımdaki beyazlar yüzünden."

Birkaç aydan beri şakaklarımda beyazlar belirmişti. Bu arada, gerçekten olduğumdan daha büyük görünmüş olsaydım bu soruyu sormazdı; yüzümde, bakışlarım ve beyaz saç tellerimle çelişen hâlâ çocuksu bir şeyler olmalıydı.

"Pazartesi saat dörtle beş arası büroya beni görmeye gel, konuşalım."

Kafeden ayrılmadan önce bana adresini de verdi. Önümdeki *Position du tireur couche*'ye baktım. Polisiyeler güçlü şeylerdi. İçimden acaba .الله أعلم. Fransızcaya nasıl çevrilir, dedim. Allah her şeyi bilir, diye mi? Neler olacağını bir tek Allah bilir, diye mi?

Burada sadece dört ay daha kalacağımdan habersizdim; çok yakında Ispanya'ya gideceğimi bilmiyordum ama kaderin gücünü görür gibi oluyordum, adına kader denen görünmez rastlantı dizilerinin iç içe geçmesinin gücünü. Akşam olup Cemiyet'e dönerken, dünya bana alevler içindeymiş gibi geliyordu; Fas, Tunus, Libya, Suriye, Yunanistan, bütün Avrupa, her yer yangın yeriydi; her şey televizyonun döne döne verdiği o Marakeş görüntülerini andırıyordu; yerle bir olmuş bir kahvehane, devrilmiş sandalyeler, cesetler... Ve bütün bunların ortasında, beni tanımadığı halde, sırf Manchette okuduğumu gördüğü için bana iş teklif eden bir polisiye roman meraklısının şaşırtıcı ironisi. Ve Meryem. Ve Judit. Ve sopasıyla Besim. Ve daima henüz yaşanmamış olan beterin beteri.

Pazartesi öğlen vakti, Cemiyet'te kimse yoktu ve artık Marakeş'teki saldırıyla bir şekilde ilgili olduklarından hemen hemen emindim. İnsanlar benimle alay edebilir, çok saf olduğumu söyleyebilir ama bir saniye için kat komşularınızın, patronunuzun ve en iyi arkadaşınızın bir terör eylemine karıştıklarını gözünüzün önüne getirin; buna bir an bile inanmazdınız; etrafınıza bakar, âcizlik ifadesiyle kollarınızı havaya kaldırır, başınızı sallayıp hayır hayır, derdiniz, ben bu insanları tanırım, böyle bir şeyle ilgileri olamaz. Kafamda mahallede sopa yiyen ayyaşlarla, yedi yüz kilometre uzaktaki bir kahvede on altı kişiyi öldüren örgüt arasında dünyalar vardı. Neden Ma-

rakeş? Tanca'daki konumlarını korumak için mi? Fas'ın en turistik şehrini vurmak için mi? Patlayıcıları nereden bulmuşlardı? Besim'in bundan haberi var mıydı, haftalardır biliyor muydu yoksa? Böyle bir eylemin akşamdan sabaha hazırlanamayacağına inanıyordum. Besim'in de bu kadar inanılmaz bir olayı uzun süre benden saklayamayacak kadar açık ve dobra olduğunu düşünüyordum. Bana bahsettiği akşam öğrenmiş olmalıydı.

Belki yabancıları da katletmişlerdi; belki az kalsın Judit'i de öldüreceklerdi, kim bilir. En sevdiğim sahafımı tepelemişlerdi; bana kalacak bir yer, yiyecek yemek ve eğitim vermişlerdi. Odam çok küçüktü, Kuran mealleri, dilbilgisi kitapları, retorik dergileri, Peygamberin hadisleri, hayatı, polisiye rafım: Bu harika kitaplar gözümü kör mü etmişti? Cemiyet mensupları neredeydi? Öğleyin Cemiyet'in telefonundan Şeyh Nureddin'le Besim'in ceptelefonlarını aradım: Cevap yok. İçimde artık kimsenin buraya dönmeyeceğine, bu büronun işinin bittiğine, gelecek saldırıları göğüslemem ve polisle uğraşmam için ben saftiriği burada terk ettiklerine dair bir his vardı. Şeyh bu beş yüz dirhemi bu yüzden o kadar kolay vermişti. Kimseyi görmeyecektim. Hiçbirini. Polisler gelene kadar kitaplarımla kalsam. Hayır, ben de paranoyaklaşmıştım; olamaz. Anlatıcının oyuna getirildiğinin, dolandırıcılar ya da düzenin güçleri tarafından kullanıldığının farkına vardığı o kadar çok polisiye okumuştum ki, kendimi, herkesin terk edip gittiği Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'nin tek temsilcisi olarak sakin sakin polisleri beklerken ve sonunda *Poilu*'lerın yerine işkence edilirken görüyordum.

Şeyh Nureddin'in ofisi kilitli değildi. Bir an için, kendi kendime olmayacak hayaller kurduğumu, birazdan ortaya çıkacaklarını, beni mahcup edeceklerini ve sonsuza kadar benimle dalga geçeceklerini düşündüm.

Kitabevinin kasası masanın üzerinde duruyordu, haftalardır hiç boşaltılmamıştı, içinde belki iki bin dirhem para vardı.

Deri bir kese içinde başka paralar da buldum, avrolar ve dolarlar, hepsi on-on beş bin dirhem, gözlerime inanamıyordum.

Hiçbir şey boşaltılmamıştı ama ajandalar ortadan yok olmuştu, bağlantılar, sipariş defterleri, kayıtlar, etkinlikler, Şeyh Nureddin'e ait evraklar, hiçbir şey kalmamıştı. Kişisel bilgisayarı bile ortada yoktu. Sadece ekran kalmıştı.

Plastik poşetleri içinde onlarca, yüzlerce kitapla bir başıma kalmıştım.

Cemiyet'ten tanıdık birine rastlar mıyım, diye mahallede bir tur attım; kimseler yoktu. Ailemin evine iki adım ötede oturan Besim'e uğradım, annesiyle karşılaştım ve oğlunun nerede olduğu hakkında bilgisi var mı, diye sordum; bana bulaşıcı hastalık taşıyan bir dilenciye bakar gibi baktı, ağzının içinde bir beddua homurdandı ve kapıyı suratıma çarpıp kapadı, sonra tekrar açarak üzerinde adımın yazılı olduğu –Besim'in el yazısı– kirlenmiş eski bir zarf uzattı. Mektuba bir göz attım, bugünün tarihini taşımıyordu; nereye göndereceğini bilemediğinden hiç postaya atmadığı eski bir mektuptu anlaşılan. Annesi daha başka bir açıklama yapmadan kapıyı sertçe kapadı.

Saat dörtte, şu yeni iş için Serbest Bölge'de Jean-François ile randevum vardı; üstümü değiştirmek, mümkün mertebe şıklaşmak istiyordum, içimde dünya yıkılacakmış gibi bir his vardı. Cemiyet'e dönerken bizim mekânın etrafında dönen şüpheli iki tip görür gibi oldum; sivil polisler, kim bilir. Eşyalarımı topladım, Judit'ten mesaj vardı, sonunda ilk planındaki gibi Tanca'ya uğrayacağını yazıyordu ama yalnız; Barselona'ya yeni bir bi-

let alacak parası yokmuş; Elena'yı uçağa bindirdikten sonra, bir sonraki gün, öngördüğü tarihten biraz daha erken burada olacağını söylüyordu.

Beni bir an önce ve daha uzun süreliğine görmek için değil de, maddi sorunlar yüzünden böyle bir karar almasına azıcık burulduysam da, bu haber içimi ısıttı.

Öğleden sonraki görüşmenin sonucunu beklemeden tercihimi yaptım. Şeyh Nureddin'in bürosunda bulabildiğim bütün parayı topladım, on kuruşluk bozuklukları bile. Döviz karşılığı ve nakit olarak on beş-yirmi bin dirheme yakın param vardı. Kimsenin ömründe görmediği kadar bozuk para, Nador'un banliyösüne taksiyle gidebilir, Meryem'i bulup ben bu kadını götürüyorum, alın size çektiklerinize karşılık on bin dirhem, derdim, kimse de tek kelime edemezdi.

Nisandı, toz toprak ve yalanlar ayı.

Eşyalarımı topladım. Sayıları yüzü bulan polisiyeler inanılmaz yer kaplıyordu, Arabistan'dan gelen kolileri boşaltıp kitaplarımı içine doldurdum: *Kaşhaf* ile birlikte *Peygamberlerin Hayatı*, sözlük, sevdiğim kitaplar, toplam üç büyük koli olmuştu; kıyafetlerimi kolilere dağıttım; ayrıca Cemiyet'in dizüstü bilgisayarını, ekranı, klavyeyi ve saklamam gereken birkaç şeyi daha götürecektim.

Bu tam bir taşınma ve gidecek hiçbir yerim yok.

Her şey hazır olunca otobüsle Serbest Bölge'ye gittim; bütün eşyalarımı Cemiyet'te bıraktım, sadece parayı ve dizüstü bilgisayarı aldım, insanı bir havalı yapıyordu bu bilgisayar. Jean-François'nın beni hatırlamayacağını ya da sekreterlerin (esmer mi esmer Faslı kızlar, kısacık etekler, siyah çoraplar, biçimli bacaklar, bakışlarda ve seste bir küçümseme) beni asla patronlarının yanına bırakmayacağını düşünüyordum, ama hayır, mekâna girişimden on dakika sonra, Jean-François'yla el sıkışıyordum. Şimdi bana siz, diye hitap ediyordu, aa, kara dizi

seven beyefendi gelmiş, dedi ve o andan itibaren siyah çoraplı mini etekli kadınlar, yeni gelen bu genç hödüğe insan gibi bakmaya başladılar; patron çok çabuk ortadan kayboldu, beni müdürün bürosuna bitişik ufacık bir odaya aldılar, bir Fransız belirdi, bana bir kitap uzattı; işte dedi, işimiz bunları dijital ortama aktarmak, şu bilgisayarda bana bu kitabın iki sayfasını kopya edin. Kitabı aldım, kitap ayaklığının üzerine koydum ve Fransız saatine bakarken, pırıl pırıl kocaman bir kronometreydi, kopyalamaya başladım, iki sayfa bitince tamam, dedim, tamam, hiç fena değil, diye cevap verdi, iyisiniz, bir göz atmama izin verin, doğrusu çok çok iyi, bir saniye bekleyin. Jean-François yeniden göründü, öteki ona Mösyö Bourrelier, diye hitap ediyordu, benimle ilgili olarak tamam Mösyö Bourrelier, dedi, sorun yok, Jean-François gülümseyerek bana baktı, onun iyi bir eleman olduğunu biliyordum, dedi, Frederic, ayrıntıları birlikte görüşün.

Frederic sekretere seslendi, kız kimliğimi aldı ve fotokopisini çekti; Frederic ne zaman başlayabileceğimi sordu, bir saniye düşündüm: eğer Judit yarın Tanca'ya gelirse, onunla beraber olmak isteyecektim. Önümüzdeki pazartesi? Frederic, bana uyar, dedi. Sayfa başına ücret alacaksınız, 2000 vuruş, 50 santim. Bu orta kalınlıkta bir kitap için, aşağı yukarı 100 avro demekti. Daha sonra düzeltiler hesabınızdan düşülecek, parça başı 2 santim. Ayda yirmi kitap kopyalarsanız, iş gerektiği gibi yapılırsa, aşağı yukarı 2000 avro eder.

Hemen bir hesap yaptım: Ayda yirmi kitap, daha doğrusu günde 200 sayfa yapmak için, altmış dakikada 25 sayfa kopyalamak gerekirdi. Aşağı yukarı, her iki dakikada bir sayfa. Bu Frederic ya iyimser biriydi ya da bir köle tüccarı, artık duruma göre.

"Kitapları taramak çok daha kolay olmaz mıydı?"

"Bazı kitaplar için olmaz. Sayfaları biraz saydam

olanlarda bu neredeyse imkânsız, sonuç kötü oluyor. OCR[1] sistemi bunu kabul etmiyor, hem sonra kitabı parçalara ayırmak lazım, sayfa sayfa koymak, sonuçta çok pahalıya gelir."

Sanki Çince konuşuyordu, ama olsun, ne yaptığını biliyordu herhalde.

"Eve iş götürebilir miyim?"

"Evet, elbette. Ama vergi meseleleri yüzünden, günde en az beş saat burada çalışmanız gerekiyor."

"Oldu."

Sekreter bana bir sözleşme imzalattı, hayatımdaki ilk sözleşme. "Tamam, o zaman pazartesi görüşüyoruz. Aramıza hoş geldiniz."

"Evet, pazartesi görüşürüz. Teşekkürler."

"Esas biz teşekkür ederiz."

Jean-François'ya veda etmek için uğradım, elimi sıkarak o halde gelecek hafta görüşürüz, dedi.

Tanca'ya geri döndüm. Yol boyunca deniz ışıl ışıldı.

Yarın Judit geliyordu. On beş gün sonra yirmi yaşına giriyordum. Dünya garip bir belirsizlikler ve umut karışımıydı.

Gazetede, Marakeş'teki saldırının failleri hakkında hâlâ bir haber yoktu.

Mahalleye vardığımda saat yediye geliyordu; hava kararıyordu. Bir plan yapmaya zaman buldum. Önce bazı şeylerden emin olmak istiyordum; kendimi enerji dolu hissediyordum. Sahafı görmeye gittim.

Dükkânın önüne geldiğimde ayaklarım geri geri gidiyordu; tezgâhını dışarı çıkarmamıştı ama perde açıktı. Boğazımda bir yumru vardı, bütün cesaretimi toplayıp kapıyı ittim; sonuçta on beş-on altı yaşından beri bura-

1. (İng.) Optik Karakter Tanıma.

nın müdavimiydim, Şeyh Nureddin'in bunu benden çalmasına izin vermeyecektim.

Adam masasında oturuyordu, başını kaldırdı; yüzünde önce şaşkınlık, sonra nefret, kin ya da acıma gördüm. Ben kendimi hakaretlere hazırlamıştım; kendimi ondan özür dilerken hayal etmiştim, beni affedecek, sohbetlerimize eskisi gibi devam edecektik. Sessiz kaldı, kaşlarını çatarak bana bakıyordu; hiçbir şey söylemiyordu; salaklığımı seyrediyor, beni kendi alçaklığımda boğuyordu; utançtan ezilip küçüldükçe küçülüyordum; konuşamıyor, saf duygularla onun için hazırladığım dirhemlerin bulunduğu zarfı çıkartamıyordum, birkaç kelime mırıldandım, günaydın, pardon, sesim boğuldu ve dönüp çıktım, bir kez daha kaçtım, kendi kendimden kaçtım; koşarak uzaklaştım; tamiri imkânsız şeyler vardır. Zaten hiçbir şey tamir edilemiyor. Dükkândan ayrılırken arkamdan koşacağını, bana, "Geri dön ufaklık, geri dön," diyeceğini düşünmüştüm, ama elbette öyle olmadı, ve bugün düşününce sopayı ve Şeyh Nureddin'i seçen harcanmış bir gence hiç acımaması, sadece nefret duyması bana tamamen mantıklı geliyor. Cemiyet'e doğru hızlı hızlı yürüyordum, suçluluğum saldırganlığa dönüşüyordu, içimden zavallı adama hakaretler yağdırıyordum, Yüce Rabbim, oraya gidecek ne vardı ki, gözpınarlarımda iki küçük yaş damlası belirmeye başlamıştı, gece dumanlıydı, kalın, beyazımsı, rüzgârla dağılan küllerle karışık bir duman; bir öfke buharı bahar havasını ağırlaştırıyor, bir yanık kokusu genzimi tıkıyordu, ancak sokağın köşesine gelip de kalabalığı ve itfaiye araçlarını görünce Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'nde yangın çıktığını anladım; pencerelerden metrelerce yükseklikte alevler yükseliyor, binanın üst katını yalıyordu; itfaiyeciler dışardan hortumlarıyla pencerelere, alevden dilleriyle yarısı yanmış kâğıt parçacıklarını dışarı tüküren o

ağızlara su püskürtürken, bir jandarma birliği de kalabalığı elden geldiğince felaketten uzak tutmaya çalışıyordu. Yüzlerce kitap hafif esintiyle havalanıyor, havayı kaplayarak Larache ya da Tarifa'ya kadar uzanıyordu; plastik ambalajların eridiğini, üst üste yığılmış kitapların hiç açılmamış sayfalarının sıcaktan etkilendiğini ve sonunda tutuşup yanlarındaki kitapları da mahvettiğini gözümün önüne getiriyordum, stoğumdaki kitapları biliyordum, şu pencerenin yanında *Kadın Evliyalar*'ın, *Cinsellik*'in yedekleri duruyordu ve bütün o küçük elkitapları, öbür tarafta metreküplerce Kuran meali, ve tam ortada, çoktan eriyip gitmiş olması gereken sentetik halının üzerinde benim koliler, havalanan kara diziler, Manchette'ler, Pronzini'ler, McBain'ler, Izzo'lar, ve bütün o güzelim gömleklerim, o gösterişli havam, cilalarım; cila iyi tutuşur, saç losyonu ateşi harlandıracak ve çok geçmeden mutfak ve banyodaki gaz tüpü patlayarak, Şeyh Nureddin'in Cemiyeti'nden geriye kalan ne varsa hepsini havaya uçuracaktı.

Komşular oradaydı, onları tanıyordum; ropdöşambrlı biri de vardı, gecelikle dışarı fırlayan karısını kurtarmak için omzuna polyesterden parlak gümüşi renkte bir battaniye atmıştı; bazıları sessiz ve şaşkındı, bazıları ise tersine deliler gibi bağırıp çağırıyor, el kol hareketleri yapıyordu. İtfaiyeciler alevlere dönüşen edebiyata hâkim olmakta güçlük çeker gibiydiler.

Bu marazi ve şaşkın seyirden üç dakika sonra, ansızın korkuya kapıldım; Tanca'nın merkezine doğru tepeyi tırmanmaya başladım. Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'nin kitapçısı olduğumu bütün mahalle biliyordu. Herhalde polis beni arayacaktı, özellikle de benim düşündüğüm gibi, Cemiyet'in Marakeş'teki saldırıyla en ufak bir ilgisi varsa. Gidecek hiçbir yerim yoktu. Tek varlığım, içinde taşınır bir bilgisayar, para ve Judit'in verdi-

ği, otobüste okumak için yanıma aldığım Şükrü'nün *Çıplak Ekmek*'inin bulunduğu bir torbaydı.

En azından kolilerle uğraşmak zorunda kalmayacaktım, bazen şerden hayır da geliyor. Peygamber, yola çıkarken sanki ölecekmiş gibi sorunlarınızı halledin, diyordu. Sahafı görmüştüm; Cemiyet yanıyordu, beraberinde de sahip olduğum her şey; geriye sadece ailem kalıyordu. Kardeşimle atışmama rağmen, birkaç gündür annemi çok göresim gelmişti. Bugün olmaz. Takatim yok. Adrenalin yavaş yavaş geri çekiliyordu, beni merkeze götüren otobüste uyumuşum. Birden bitkin düşmüştüm. Düşünemiyordum. Yangını neyin ya da kimin çıkardığı umurumda bile değildi. Grand Socco tarafından aşağı indim, kendimi kaybetmiş gibiydim. Ne tuhaf bir gün. Şimdi yatacak bir yer bulmam lazımdı; Judit'in otelinde bir oda tutup tutmamakta tereddüt ettim, ama Tanca'ya gelip de beni yandaki odaya yerleşmiş bulursa, biraz fazla olurdu. Zaten, onun aynı otelde kalacağından da emin değildim, mümkündü ama kesin değildi. Çok uzak olmayan, limana doğru biraz daha aşağıda başka bir pansiyon buldum; patron bana cüzzamlıymışım gibi baktı, genç, Faslı ve valizi yok; üç gecelik parayı peşin ödemem için tutturdu ve mekânının saygıdeğer bir yer olduğunu on defa tekrarladı.

Ferforjeli küçük balkonu, limana bakan hoş manzarası, eski şehrin damları ve özellikle internet bağlantısıyla hiç de fena bir yer değildi. İnternette yangınla ilgili haberlere baktım, çok önem taşıyan bir olay değildi galiba, şimdilik kimse bu konudan bahsetmiyordu.

Judit'e bir mesaj yolladım, sonra birkaç kıyafet satın almak ve bir lokma bir şey yemek için dışarı çıktım.

Yola çıkmaya hazırdım. İki yıla yakın bir zamandan beri ailem, iki günden beri arkadaşlarım, iki saattir de valizlerim yoktu. Bilinçdışı diye bir şey yok; sadece bilgi

kırıntıları, işlenemeyecek kadar önemsiz bellek döküntüleri, bir zamanlar bilgisayarların beslendiği o delikli şeritler gibi bölük pörçük şeyler var; hatıralarım, kesilip havaya atılmış, birbirine karışmış, birbirine eklenmiş ve çok geçmeden yeni bir doğrultuda uç uca geleceğini bilmediğim kâğıt parçaları. Hayat insanı köksüzleştiren bir makine; daha çocukluğumuzdan başlayarak bizi soyuyor, bizi sonsuza kadar başka biri yapan bir ilişkiler, sesler, mesajlar banyosuna daldırarak yeniden şekillendiriyor, bizler hareket halindeyiz; enstantane bir fotoğraf ancak boş bir portreden ibarettir, üzerimize yansıtılan, bizi imal eden, benim Faslı, Magripli, Arap, göçmen olarak ya da ismimle çağrılmamı sağlayan biricik ama çoğul isimler, mesela bana İsmail deyin ya da ne isterseniz onu deyin – yakında gerçekliğin bir kısmı beni paramparça edecek, bakın, karaya vurmuş son iki gemi gibi Judit ve yeni işimin umuduna asılmış, Cemiyet'le birlikte yanan şeyin ne olduğunu anlamadan, cahilce Tanca'da nasıl da koşturuyorum. Zaman zaman, o dönemki benin düşüncelerine ve eylemlerine geri dönüyormuşum izlenimine kapılıyorum ama bu elbette bir yanılsama; kendine iki adet siyah gömlek, iki kot pantolon, tişörtler ve bir valiz satın alan bu genç adam, tıpkı satın aldığı kıyafetler gibi bir taklit; ben, etrafımı saran şiddetin beni etkilemeyeceğini, bu şiddetin benimle hiçbir ilgisi olmadığını, üzerimde Trablus'takinden, Kahire'dekinden ya da Şam'dakinden daha fazla bir iz bırakmayacağını sanmıştım. Körleşmiş, Judit'in gelişinden, lisedeyken kızların bayıldığı ve onlara yolladığımız gizli mektuplar arasına yazıp koyduğumuz Nizar Kabbani'nin fazlasıyla duygusal şu dizelerinden başka bir şey düşünmez olmuştum, Meryem'le el ele tutuşmaya cesaret edemeden Boğaz'ı seyrederken ona yazdığım şu dizeler,

عسّاكِ.. اجرِ مركبُن نسافران

فهل هنالك من مكان؟

özellikle de devamı,

إنّي بعتُ من السكّع في محطّات الجنون
وما وصلتُ إلى مكان...

deliliğin istasyonlarında başıboş dolaşmak – kadınların sevdiği bu şairin dediği gibi, yola çıkmaya hazırlanan son gemiler, bu defa Judit'in gözleriydi. Hatırlıyorum, Meryem endişeliydi; ilişkimiz onu korkutuyordu, olacaklardan korkuyordu, korkuyordu, ona yaptıracaklarımdan korkuyordu; bu gençlik aşkına nasıl bir çare bulacağını bilemiyordu, annesine açılmakta tereddüt ediyordu, oysa annesi de kuzeniyle evlenmemiş miydi, bir gün Besim'i atlatıp mahalleden uzak bir yerde buluştuğumuzda, bana onu terk edip yurtdışına göç etmemden korktuğunu söylemişti, böyle anlarda onu Kabbani'nin dizeleriyle yatıştırmaya çalışırdım ve eğer bir gerçek varsa, gerçek, Meryem'i azıcık olsun umursamadığımdı, yani arzularımın, sevişme zevkimin, onu soymayı, okşamayı başarmanın tatmini benim için ondan çok daha önemliydi, Besim'lerde elime geçen o eski zarfın içindeki son mektubunu okuduktan sonra, o uzaklardaki ıssız köyde ne onun ne de birkaç hafta sonra kederinden ölecek olan annesinin feryadına cevap yazmadığım için ölümünden, teoride hiçbir kadının kan kaybından ölmediği, asla intihar etmediği, en başta Besim olmak üzere, bütün mahalle gibi gerçeği bilen Şeyh Nureddin'in pek güzel söylediği gibi, namuslu olduğu sürece, sadece namuslu olduğu sürece hiçbir kadının erkek şiddetine maruz kalıp acı çekmediği modern Fas cennetinde, köy usulü gizlice çocuğunu aldırırken kan kaybından ölmesinden benim sorumlu olduğumu nihayet anladığımda; bir kâğıt paranın üstündeki rakam kadar çirkin ve elle tutulur, sattığım her kitapla birlikte üste geri verdiğim yeni on santimlik-

lerin üstündeki safran çiçeğinden bal alan arı kadar net ve gerçek olan bu gerçeklikten artık kaçamayacağımı anladığımda; tıpkı bu bozukluklar kadar donmuş ve hareketsiz, ölüm kulağımdan tutup bak oğlum, atladığın bir şey var, sekiz ay oluyor, benden habersiz yaşıyorsun, dediğinde dünyanın, benim dünyamın çoktan yıkılmış olması lazım ki, bu şiddetli patlamanın ardından daha fazla yıkılmasın; Judit yanımda olmalı ki, ilk şaşkınlık geçtikten sonra, kendimi hıçkırıklara bırakmayayım: Bütün bunlar içime doğanları doğruluyordu; ben o anda, Meryem'in Rif'in uzak bir köşesinde göçüp gittiği anda Casa'da bir karakolda dayak yiyor ya da pazar yerinde bir elma için avuç açıyor olsam bile biliyordum, vücudum biliyordu, hatta rüyalarım bile biliyordu – kâbuslarım anlaşılır olalı beri çok daha fazla acı vermeye, çok daha berraklaşmaya, çok daha dayanılmaz hale gelmeye başladı; aylarca rüyalarımda ölmüş bir kadınla yatmanın, ben onu mevsimler boyu capcanlı görürken, etobur bir tabutta yok olup giden Meryem'le yatmış olmanın utanç verici acısıyla gözlerimden yaşlar getirebilen o korkunç hisle ve pişmanlıklarla yoğrulan bilincim daha bulanık ve kendinden daha az emin: Meryem bu dünyadan çoktan göçüp gitmişken hâlâ benimleydi ve henüz gencecik kalbim için bu o kadar esrarengiz, o kadar anlaşılmaz bir şeydi ki, bunu aşağılık bir ihanet, ölümünde taşıdığım sorumluluktan çok daha büyük bir ahlaksızlık, Besim'e karşı, aileme karşı, Meryem'e ağlamamı engelleyen ve beni onu ölmüş haliyle –tıpkı bir kefenin hafifçe kaldırılıp cesedin göğsüne bakılması gibi– arzulamak zorunda bırakan herkese karşı yönelen bir nefret olarak görüyordum. Meryem mermer teneşirde yatarken, ben rüyalarımda onun buz gibi soğumuş karnını ve önündeki üçgeni görüyordum. Bunda, bu zaman kaymasında utanç verici bir şey vardı: Zaman mezarlıkta bir kadın, çocuk ce-

setlerini yıkayan beyazlar içinde bir kadın.

Içimde bir sıkıntı, kendime gömlekler satın alıyor, her şey çoktan olacağına varmışken, çok kötü bir şeyler olacakmış hissine kapılıyordum. Asabiliğimi yangına, Judit'in gelişine, patlamaya ve Besim'in ortadan kaybolu-şuna yoruyor, daha da beterinin çoktan geldiğini hissetmiyordum; Judit'in beni içinde göreceğini umut ederek bir pijamanın önünde uzun tereddütler geçiriyordum: Gene de kısacık bir an hafif hüzünlenerek artık hayatta olmadığını bilmeden, beni hiçbir zaman çıplak olarak görmemiş olan tek kadını düşünüyordum.

Akşam çok uzun sürdü.

Yalnızlık ve bekleyiş.

Haber almak için internette dolaşıyordum, kimden olursa olsun bir haber; Besim'den, Şeyh Nureddin'den, Judit'ten, dünyadan, Libya'dan, Suriye'den... Alevler görülmemiş derecede yükselmişti. Çıkıp bir tur attım: Gece ılıktı, şehir kalabalıktı, Tanca ilkbaharda heyecan verici ve tehlikeli olmasını biliyordu. Burada her şey aleyhime dönmüştü; yanık kokusu burun deliklerimde yer etmişti ve denizin kokusunu bastırıyordu. Gençler asabi bir havayla omuzlarını sallaya sallaya üçlü, dörtlü gruplar halinde yürüyorlardı; bir köşe başında benim yaşlarımda yarı deli birinin hiç sebepsiz saksıdaki bir ağaca şiddetle saldırdığını, küfürler yağdırarak yere devirdiğini, arkasından mekânından fırtına gibi fırlayıp gelen sahibinin yumruklarına maruz kaldığını gördüm – beyaz tişörtüne kan sıçramıştı, afallamış bir halde elini yüzüne götürdü ve haykırarak kaçıp uzaklaştı. Hatırlıyorum, bir limon ya da portakal ağacıydı, minik beyaz çiçekleri vardı, mağaza sahibi onu bir kadını ya da bir çocuğu okşar gibi saksıda yetiştirmişti, sanırım onunla konuşuyordu da.

Fransız kitabevinin çok yakınındaydım, içeri girdim;

biraz raflara baktım, bu ciddi kitaplar insanı ürkütüyordu, pahalı ve ürkütücüydüler, krem rengi kapaklarını lekelerim, ciltlerine zarar veririm, korkusundan insan bunların kapağını açmaya çekiniyordu. Tanca'yı konu alan edebiyata ayrılmış bir bölüm de vardı, Judit'in bahsettiği yazarların hepsi buradaydı: Bowles, Burroughs, tabii ki Şükrü, bu arada *Juanita Narboni'nin Meşakkatli Hayatı* başlıklı bir roman yazmış olan Angel Vazquez adında bir İspanyol – benim kitaplarda aradığım şeyse, daha çok Tanca'daki meşakkatli hayatımı unutmaktı; "Polisiye romanlar" bölümünü buldum, burada daha çok boyutlarıyla bana dev gibi gelen, benim yanıp kül olan eski kara dizilerimle alakası olmayan, tıpkı ciddi romanlar kadar insanın gözünü korkutan geniş formatlı kitaplar vardı. Kendime bir yoldaş, hayatın seyrini değiştirebilecek, dünyayı hizaya getirecek güçte bir kitap bulamamaktan dolayı biraz üzgün dışarı çıktım; gerçek edebiyat karşısında kendimi ufacık hissediyordum. Denize doğru indim, Besim'i düşündüm; Marakeş'teki saldırıya karışmış mıdır, diye geçirdim içimden, acaba onu bir daha görecek miyim, diye sordum.

Barların ışıklı tabelaları bana göz kırpıyordu, birtakım tipler sandalyelere oturmuş baharın tadını çıkarıyordu; kaçakçı gibi bir halleri vardı. Barselona'da, Paris'te ya da New York'ta bile evimden hiç bu kadar uzakta hissetmemiştim; çocukluğumun mahallelerinden, henüz çıktığım o çocukluktan çok uzak olan bu sokaklarda, tekinsiz akşamın içinde tehlikeli bir şeyler soluk alıp vermekteydi ve o sokaklardan farklı bu dar yokuşlar bana pek çok şey hatırlatıyordu. Kendime böyle yerlere girme yaşım geldiğinde acaba sigara, arzu ve sefahat kokan kırmızı ışıklı bu barlardan birine girmeye cesaret edecek miyim, diye sorardım. Sonuçta şimdi biraz param, bir şeyler içme arzum, hatta belki de birisiyle konuşma isteğim

bile vardı. Bana kazandırdığı imaj nedeniyle seviyordum alkolü; ne anasının ne Allah'ın gazabından korkan sert bir tip, bir yetişkin, Montaleler, İsimsiz Dedektifler, Marlowelar gibi kara romanlardaki özel dedektiflere ve polislere benzemesini istediğim bir şahsiyet. Neden bizi üreten o imajlara, bizi şekillendiren ve bir yandan inşa ederken bir yandan da yıkan o örneklere takılıyoruz, kimlik sürekli devinim halinde, insan varlığı sonsuza kadar oluşum halinde, bu akşam yalnızlığım o kadar büyük olmalı ki, tıpkı uyduruk tabelası gibi, platin sarısına boyanmış defrize saçlı bir hanım olan patroniçesinin de bir zamanlar uluslararası statüde daha parlak günler görüp geçirdiği El Pirata adlı minicik bir bara girdim, kadın herhalde yaşım oraya girmeye müsait mi, diye beni süzüyordu. Selam verdim, tezgâhın önündeki bir tabureye oturdum, bir bira söyledim. Patroniçe azarlamak ister gibi bana baktı ama birayı getirdi. Kadının aklından neler geçirdiğini düşündüm, benim gibi genç bir hödük nasıl olur da tek başına buralara gelirdi; belki de bunların hiçbirini düşünmüyordu. Beş dakika geçmemişti ki, bir perdenin arkasından bir kız çıktı, siyah çorapları içindeki kemikli bacakları, makyaja rağmen solgun yanaklarıyla sopa gibi sıskaydı, yanımdaki tabureye oturdu, bu bara girmiştim bir kere, oyuna katılmak lazımdı; hatta belki de buraya sırf bunun için, konsomatris ya da fahişe, birisiyle konuşmak için girmiştim, romanlarımdaki karakterlerin tersine biraz utanarak gözlerimi çevirdim, kızın adı Zehra'ydı, en azından kendisi öyle dedi; yüzünde izler vardı, dudakları incecikti, yasemin kokuyordu ve parfüm kokusunun altında kıyafetinden, on dakika sonra elimden tutup götüreceği salondaki sedir tütsüsünün kokusu yayılıyordu, yeşile çalan bir kanepe çok kısığa ayarlanmış halojen bir lambanın altında eskimişlikten parlıyordu, Zehra oturdu ve gömleğinin düğmelerini çözdü,

içinde dantelli, tam olarak iliklenmemiş ve başları kopkoyu ufacık memelerini açıkta bırakan beyaz bir sutyen vardı, bana iki yüz dirhem ver, dedi, cebimi karıştırmam sayesinde bir an için onun yüzüne bakmaktan kurtulmuş oldum, parayı uzattım, divandaki minderlerden birinin altına sokuşturdu, bacaklarını ayırdı, eteğini yukarı çekip kemikli bacaklarını çizen çoraplarının konçlarıyla uyumlu, neredeyse simsiyah teniyle dipten tıraş edilmiş cinsel organını gösterdi, utanç ve arzu arasında kalmıştım, yaklaşmam için işaret etti, yerimden kımıldamadım, gel, diye fısıldadı, korkma, elimden tutup beni göğsüne yapıştırdı, bir yandan da bacak aramı okşuyordu, nefesi karnım boyunca yükseliyordu, kemerimi çözmeye kalktı, onu iterek bir adım geri çekildim; tuhaf bir edayla bana baktı, sonunda utanç galip geldi, çıktım. Patroniçe barın arkasından, "Ne çabuk," diye dalga geçti, arkama dönüp bakmadım bile.

Sokak ıssızdı, kalbim çarpıyordu, nereye gideceğimi bilemez haldeydim biraz. Ne berbat bir gün. Pansiyonuma doğru yürürken bir an Meryem'i, sonra Judit'i düşündüm.

Yarın başka bir gün olacaktı.

Bir süre *Çıplak Ekmek*'i okumaya çalıştım ama kendimi veremedim, Zehra'nın cinsel organının görüntüleri kitapla arama giriyordu. Işığı söndürdükten çok uzun zaman sonra bile bu görüntüler gecenin içinde kaldı.

İbn Battuta, 1335'te Doğu'ya gitmek üzere Tanca' dan ayrılıp uzun yolculuğuna başlarken, günün birinde Fas'a geri dönmeyi umuyor muydu, yoksa sürgünlüğünün sona ermeyeceğine mi inanıyordu, merak ediyorum. Uzun yıllar Hindistan'da ve Maldivler'de bir Sultan'ın hizmetinde kalır, herhalde bilgili biri olduğundan ve Arapça bildiğinden, Sultan onu kadı yapar; hatta orada vezirin kızıyla evlendirir. Takımadalardan ayrılırken, kadınların tek göğüslü olduğu bir şehirden geçtikten sonra ailesiyle birlikte küçük bir adacıkta yaşayan münzevi bir adama rastlar ve ona gıpta eder; adamın, der, *birkaç hindistancevizi ağacı ve balığa çıkıp canı istediğinde yakındaki adalara gidip geldiği bir kayığı var. Allah için, bu adama imrendim, o adacık bana ait olsaydı, oraya yerleşir, hayatımın sonuna kadar orada kalırdım.* Sonunda Fas'a geri döndü, son günlerini küçük bir Mevlevi tekkesinde geçirdiğini hayal ediyorum, orada seyahat hikâyelerini kaleme alarak ya da dinlemek isteyene denizaşırı maceralarını anlatarak huzur bulduğunu... Bize ulaştığı kadarıyla hatıralarında fahişelerden bahsedildiğini hatırlamıyorum; İbn Battuta'nın köleleri, şarkıcıları, seyahatleri boyunca evlendiği birkaç meşru karısı vardı; oysa ben, ileride Barselona'da orospularla hırsızların arasında, ate-

şe verilen konteyner dumanları arasında, miğferli polislerin copları arasında Zehra'nın sıska suratıyla cinsel organının bir pişmanlık gibi, listeye eklenecek fazladan bir keder, bulanık bir vicdan azabı gibi sık sık aklıma geldiğini itiraf ediyorum, gençliğim ne biçim adamsın sen, diyordu, parasını ödediğim ve bana siyah çoraplarının arasından tıraşlı mahrem yerini uzatan bir kadından yararlanmaktan âciz miydim; küçük Zehra ile patroniçesinin gülüşünün büyük oranda el koyduğu kendime olan saygımı, özgüvenimi yeniden kazanabilmek için Raval'deki evimin yanında hiç ayrılmadan kapısında oturan fahişeye yirmi-otuz avro ödeyip onunla yukarı çıkmayı defalarca düşünmüşümdür. Neyse ki o akşam Tanca'da yalnızdım; Besim'in yeşil kanepeli sefil odadan tamı tamına iki dakikada kaçtığımı görüp dalga geçmesi hoşuma gitmezdi; erkekler yalnızlıkta birbirine sürtünen köpeklerdir, bu sefil manzarada ışıldayan tek şey Judit'in verdiği umuttu, Meryem'in hatırası her yanımı sarmışken, Judit'i o mahcup halimle öpmeden önce kuşkusuz titreyecek, bir fırsat doğduğunda onunla yatmadan önce ürperecek olsam da böyleydi, bu serap, yaklaştıkça –Tanca'daki küçük balkonumda dikilip beklerken, onunla beni sadece birkaç saat ayırmaktaydı– beni daha çok ürkütüyordu. Son günlerdeki olaylar kafamın içinde dönüp duruyor, kâbuslardan artakalanlar Boğaz'ın üstünde şafağın buğularını kızıllaştırıyordu.

Cemiyet'teki yangın hiç aklımdan çıkmıyordu, polisler gelip beni tutuklayana kadar ne kadar vaktim kalmıştı, merak ediyordum.

Kendimi kaçak gibi hissediyordum.

Yeni işime, aldığım avansa rağmen, ne yapacağımı bilmez haldeydim, tedirgindim, bir gece önce Zehra'nın karşısındaki kadar çaresizdim; olgunluk kostümü bana birkaç beden büyük geliyordu. Bir annenin, bir babanın,

bir Şeyh Nureddin'in, bir Besim'in eksikliğini hissediyordum.

Judit'in gelişi tam bir felaket oldu.

Belki de sürpriz yapmak için onu garda beklemeseydim daha iyi olurdu; onu laf kalabalığına boğmamalıydım, yakın, samimi bir ilişki içindeymişiz gibi –aslında öyle bir şey yoktu– davranmamalıydım, fazla hızlı gittim; onun Marakeş'te neler yaşamış olabileceğini hiç kaale almadan, Besim usulü çabucak kendi kendime gelin güvey olarak, var olmayan bir hikâye kurmuştum kafamda. Judit ise beni aslında neysem öyle görüyordu, ona fazlaca sıkı sarılan genç bir yabancı... Belki de korkuyordu; saldırıdan sonra oradaki havanın korkunç olduğunu söyledi, insanların sanki öyle bir olay orada hiç yaşanmamış gibi davrandıkları, turistleri büyüleyen o eğlence meydanı bir anda ölümün merkezi haline gelmişti.

Biliyor musun, dedi, Marakeş'te şu senin arkadaşını da gördüm, Besim'i, hani o akşam bizimle beraber olan.

Bunları söylerken yüzüme baktı. Bunun ne anlama geldiğini gerçekten sezip sezmediğinden emin değildim. Nereden baksan, akıl almaz bir şeydi. Judit'in, olaydan birkaç saat sonra o kafeye bomba atanlardan biriyle karşılaşmış olabileceğini düşünmek akıl almaz bir şeydi. Bütün ipuçlarına rağmen, ben bile bunu kabullenemiyordum. Televizyondaki görüntülerin ötesinde, bu saldırının gerçekleşmiş olması akıl alır şey değildi. Besim'in bana hiç bahsetmeden böyle bir şeye karışmış olması aslında imkânsızdı.

Judit, "Önceki gün onu gördüğümüzde gideceğinden hiç bahsetmediği halde, Marakeş'te olması tuhaf," demedi.

Onu pansiyonuna götürdüm. Judit mesafeliydi, yol boyunca ağzını çok az açtı, bense durmadan konuşarak sessizliği doldurmaya çalıştım, kuşkusuz bu hiç de iyi bir

fikir değildi. Gevezeliklerim onu daha da donuk bir sessizliğe zorlamış gibiydi.

Bazen durumun kontrolümüzden çıktığını, işlerin farklı bir yola kaydığını hissederiz; korkarız ve sakin bir şekilde bakmak, anlamaya çalışmak yerine, dikenli tellere takılıp da deliler gibi debelenerek sonunda kendi boğazını kesen bir köpek gibi tepki gösteririz.

Öfkem panikten kaynaklanıyordu, Judit'in soğukluğunu yenmeyi amaçlıyordu. Bana verdiği hediyeyi hedef aldım, Şükrü'nün beş sayfasını okuduğum kitabını...

Şu kitap, dedim, ne utanç verici bir şey, Faslı bir Müslüman nasıl olur da böyle şeyler yazabilir, hakaret dolu.

Judit hiç cevap vermedi, eski şehrin kapısından geçmeden önce Grand Socco'ya gelmiştik. Bana okkalı bir şamar gibi gelen nazik bir bakış attı.

Okumadığım ve yazarının zavallı, ümmi bir dilenci, yozlaşmış biri olduğunu söylediğim bu romana sersemce veryansın ettim, saçmaladıkça daha çok battığım, bir avanaklık denizinde boğulduğum hissine kapılırken, Judit hep o güzel haliyle suların üstünde yürüyordu. Tekerlekli valizi sürüklerken tere batmıştım, nihayetinde sırt çantası yoktu ama tekerlekli aptal bir valizi vardı, ben de emre amade bir centilmen olarak onu çekmek için ısrar etmiştim.

Nefes nefeseydim, artık kesik kesik çıkmaya başlayan nutuklarıma zar zor devam edebiliyordum, beynimde çok fazla düşünce vardı: Dengesiz hareketlerimin yol açtığı anaforlar tutunacak son dayanağımı da uzaklara sürüklüyordu. Judit'in oteline varıp benden kurtulmak, uzun tren yolculuğunu unutmak, Marakeş'i unutmak, beni unutmak ve uçağına atlamaktan başka bir şey istemediğini hissediyordum ve ta derinlerimden onun haklı olduğunu da görüyordum. Edebi ve ilginç görünmek istiyordum, söylemime devam ettim, fena halde cafcaflı

cümlelerle, son derece maço bir edayla, El Mutannabi ya da Cahiz okusan daha iyi, dedim, işte sana gerçek Arap edebiyatı, Şükrü kızlara göre değil. Kurşunu ayağıma değil ama bal gibi de kendi kafama sıkmıştım, bu defa Judit'in bakışı katıksız bir nefretle doluydu. Dalgın dalgın evet evet, dedi, biraz daha cesaretim olsa, valizi bir kenara fırlatır, durup okkalı bir küfür savurur ve pardon, derdim, her şeyi durdurup başa sarıyoruz, en başından beri hiçbir şey söylememişim gibi, kafayı sana takmamışım gibi, son iki gün hiçbir şey yaşanmamış gibi, Marakeş'te hiçbir patlama olmamış gibi, yangınlar bize ulaşamazmış gibi yapacağız.

"Dün evim yandı," dedim damdan düşer gibi.

Yürümeye devam ederken yüzünü bana doğru çevirdi.

"Öyle mi?"

Daha fazla ne söyleyeceğimi bilemiyordum; "Dün orospulara da gittim ama düzmeyi beceremedim," diye de ekleyebilirdim; gözlerim yanıyordu, terden herhalde. Tanımadığı bir yabancıdan yardım isteyen kaybolmuş bir çocuktum.

"Neler oldu?"

"Bilmiyorum, her şey yandı. Bir pansiyonda oda tuttum."

Gözlerinden bana inanmakta zorlandığını okuyordum; birden bu gözlerde halimin nasıl da inandırıcılıktan uzak olduğunu gördüm; aile yok, arkadaş yok, ev yok, Tanca'da, akıntıya kapılmış giden şehirde yapayalnız biri.

"Bu uzun bir hikâye."

"Tahmin ederim."

Dosdoğru önüne baktı; bana adımlarını hızlandırıyormuş gibi geldi.

Kuşkusuz bütün bunlar ilk günahla, Meryem'i soy-

makla başlamıştı ama şimdi bana uluslararası bir komplo, aralarında kan bağı olan çiftlerin ucube çocukları gibi bir anormallik, bir aşırılık gibi geliyordu.

"İşte geldik."

Aynı anda çıkan bu kelimelerde bir rahatlama vardı; Judit'in eli, sanki alıp gitmemden korkuyormuş gibi, öteki tarafından tuttuğum valize sıkı sıkı yapışmıştı.

"Gara kadar gelip beni karşıladığın için teşekkürler, çok naziksin."

Samimi bir havası vardı. Samimi ve bitkin.

"Bir şey değil, bu çok normal."

"O halde, *ila-l lika*. Görüşürüz."

Ben de görüşürüz, dedim, ne elimi ne yanağımı, hiçbir şeyimi uzatmadan yanından ayrıldım.

Tamamen tükenmiş, bitmiş, psikolojik olarak yıkılmış olmalıyım, çünkü ağlamaya başladım. Bu sokakta başladı; gözlerimdeki yanma daha da şiddetlendi; çocukluktaki gibi, hani burnunuz kanar da, birden elinizin kandan kıpkırmızı olduğunu fark edersiniz ya, onun gibi, yanaklarımda bir ıslaklık hissettim. Kan değildi. Suydu, ağır ağır süzülen yaşlardı, gömleğimin koluyla ne kadar silsem de, yapacak bir şey yoktu, yeniden akmaya başlıyor, daha da şiddetleniyordu, sokaklarda böyle zırlamaktan çok utanıyordum, pansiyonun merdivenlerini üçer beşer çıktım, kapıyı arkamdan çarptım, kilitledim, yüzüme su vurdum, nafileydi, hâlâ ufak bir çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlıyordum; kendimi yatağa attım, ağlamamı bastırmak için yüzümü yastığa gömdüm, kendimi hüzne bıraktım. İçim geçmiş olmalı. Bir-iki saat sonra suratım bir boksörün dengi olmayan rakibiyle giriştiği bir mücadeleden sonraki suratına dönmüştü; gözkapaklarım şişmiş, gözlerim kızarmıştı ama kendimi daha iyi hissediyordum. Bir duştan sonra, hiçbir şeyim kalmayacaktı.

Açılmış zarf yatağımın yanında yerde duruyordu;

herhalde annesinin yanlışlıkla bana verip kurtulduğu Besim'in eski mektubu, kareli defter sayfasının bir parçasına yazılmıştı; şöyle başlıyordu:

باسم الله الرحمن الرحيم،

هذه رسالة لك يا أخي، إنا لله وإنا إليه راجعون.

içinde Meryem'in bana yazdığı, katlanmış bir mektup vardı, Besim bütün o süre boyunca bu mektubu saklamıştı. Mektubu bana neden vermediğini anladım; yüreğimin sezdiğini, Meryem'in göçüp gittiğini sonsuza kadar bilmeyeyim, anlamayayım diye onu yok edip etmemekte tereddüt etmiş olmalı, Meryem'in öldüğünü söylemeye bile dilim varmıyordu, ama işte, gerçek gözlerimin önündeydi, başka hiçbir şey yoktu, kâinatı paramparça etmiştim, Allah'ın gazabı üstümdeydi, o çok kudretli, kör ama adil gazabı çevremdeki her şeyi yakıp yıkıyordu, dünyanın kalbinde kaybolmuştum, otel odamda kendimi minnacık hissettim, balkonda Boğaz'dan geçen aptal gemilere baka baka tekrar ağlamaya başladım.

Insan asla tamamen, asla gerçekten hatırlamıyor; zamanla belleğindeki hatıraları yeniden inşa ediyor, ben de şu anda o dönemdeki halimden o kadar uzağım ki, duygulardaki o keskinliği, heyecanlardaki şiddeti yeniden hissetmem olanaksız; bugün bana böyle darbelere dayanamaz, paramparça olurmuşum gibi geliyor. Böylesine sert darbelerin ardından hayatta kalınamazmış gibi...

Ne var ki, öldüğünden emin olsam da Meryem hiçbir zaman bu kadar canlı olmamıştı, çünkü yazısında sesini duyuyordum; mektubu çölde karanlıkların ortasında yankılanan bir imdat çağrısıydı. Doğruca Herkül mağaralarından yükselen bir çığlık, kuşkusuz cehenneme girilen o mağaralardan; kaderin bir cilvesi... Beni sevdiğini söylüyor, bana aşkım, diye hitap ediyor, evlenmemiz gerektiğini, aksi halde çocuğu yetimhaneye bırakacağını söylüyordu; umutsuzluğu bana çok ağır geldi, mektubu Besim'inkiyle beraber otel odasının lavabosunda yaktım, إنا لله وإنا إليه راجعون. orada, Hoceima ile Nador arasında neler olduğunu asla bilemeyeceğim, hiç kimse bilemeyecek. Besim o çocuksu yazısıyla tuhaf ve tıbbi kelimeler kullanarak bana detaylı açıklamalarda bulunmuştu. Kendisi hakkında tek kelime etmiyordu ama şurası kesindi, onun böyle bir mektup yazması için, kendisinin de

ortadan kaybolacağına inanmış olması gerekirdi; o zaman bana bir gece önce kendi sesiyle açıklayabileceği şeyleri neden şimdi mektupta söylüyordu.

Odamda dönüp duruyordum; yavaş yavaş gece çöküyordu. Kendime bir *joint* sardım, balkonda içtim; bilgisayarı açtım; internette saldırı hakkında, Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti hakkında araştırma yaptım, yeni bir şey yoktu. Ayrıntılar, bombanın özellikleri hakkında bilgiler, patlayıcıların cinsi yazıyordu, ama tutuklanan falan yoktu. Diğer haberler arasında iki satırlık bir not buldum, dini kitaplar satan bir kitabevinde kundaklama, yüzlerce eser mahvoldu. Kundaklama. Polis bu dernek üyelerinin hiçbirinin neden ortalarda görünmediğini merak ediyor olmalıydı.

Müezzin akşam ezanını okumuştu.

Judit'ten daha önce pek konuşkan olmadığı için özür dileyen bir mesaj aldım, çok bitkinmiş. Akşam bir çay içmek istersem, onu otelden alabilirmişim.

Çok tuhaf, canım istemiyordu. Canım hiçbir şey istemiyordu.

Lavaboya gittim; ayaklarımı, ellerimi, kollarımı, yüzümü uzun uzun yıkayarak abdest aldım. Battaniyeyi kıbleye doğru halının üstüne serdim ve namaza durdum. Allah'tan başka hiçbir şeyi düşünmeksizin dört rekat namaz kıldım.

Gece olmuştu, Tarifa'ya giden feribotların ışıklarını seyrediyordu gece.

Başka hiçbir düşüncenin araya girip bozmasına izin vermeden ayetler ağzımdan dökülürken, mübarek sözleri tekrarlayıp Fatiha okurken yeniden huzura kavuştum.

Sessizlikte mahrem bir güç vardı, değerli bir şarkı.

O şarkı benim içimde kalmıştı.

Alelacele bulduğum kıblemin solunda İspanya kıyıları ışıl ışıldı.

Kendi kendime, gemiyle kaçak olarak Ispanya'ya gidecek kadar param olacak mı, diye sordum. Şeyh Nureddin'in o parayı beni düşünerek bıraktığına gitgide daha da inanır olmuştum; başka türlü bir açıklaması yoktu; herhalde bana acıyordu. Meryem'le annesinin o korkunç hikâyesinden haberi vardı. Bana karşı hep dürüst ve iyi olmuştu. Aslında Şeyh'in de Besim'in de Marakeş'le hiçbir ilişkilerinin olmamasını umut ediyordum; ne yazık ki, bizzat tanık olduğum sopalar ve ant içmeler bana pek fazla umut vermiyordu.

İspanya'da ne halt edecektim? Almeira eyaletinde çalışan bir amcam vardı tabii, ama onu görmek için gitmeye değmezdi. Hem sonra orada kriz vardı. İş yoktu. Her şey bir yana, belgelerim yoktu. Gözü kapalı maceraya atılmak?

Paris'in daha hoşgörülü olacağını umuyordum. Paris ve Marsilya, kitaplardaki ve polisiye romanlardaki iki şehir... Gözümde onları argo konuşan kavgacı Cezayirlilerin, aksi suratlı İtalyan oğullarının ve dolandırıcıların yaşadığı birbirine çok benzeyen iki şehir olarak canlandırıyordum. Elli yıl geriden geliyordum ama olsun, o zamandan bir şeyler kalmış olmalıydı, hem Izzo, *Total Kheops*'u daha geçenlerde yazmamış mıydı, ben öyle sanıyordum. Onu ziyaret ettiğimi, ona, *Saygıdeğer Beyefendi, ben Faslı bir hayranınızım ve sizinle tanışmayı çok isterim*, diyen bir mesaj gönderdiğimi hayal ediyordum. Wikipedia'ya baktım ve onun ölmüş olduğunu fark ettim. Manchette de çok uzun zaman önce ölmüştü. Uzaklardaki geri zekâlı birkaç kuzen dışında artık Fransa'da tanıdığım kimse kalmamıştı.

Yapılması gereken, en acil olandan başlamaktı: İnden farksız bu oda gibi anasının nikâhı olmayan bir yer bulmak, kılık kıyafet almak, çalışmaya başlamak. Şu metinlerin bilgisayar sistemine aktarılması işi kafamı kurca-

lıyordu. Gerekirse, diye bir pasaport istemek. Sonunda gelmekte gecikmeyecek polisten haber beklemek; kendimi eğitmek için ne bulursam okumak. Meryem'i, Besim'i ve Şeyh Nureddin'i unutmak.

Bir program hazırlamak.

Bir plan yapmak.

Gelecek için çalışmak.

Sonuçta yirmi yaş hayatın en güzel yaşı.

Facebook'ta Judit'ten dört dakika önce yollanmış yeni bir mesaj vardı, "Kesin olarak gelmiyor musun?" diye soruyordu, geliyorum, diye cevap yazdım.

Judit gecenin bir yarısı, Lakhdar, dedi. Lakhdar, beni böyle çağırmasını, hafif İspanyol aksanını, Arapçadan başka hiçbir dilde bulunmayan *dad* harfini ısrarla vurgulamasını seviyordum.

"Lakhdar, bu çok sık rastlanan bir isim değil, değil mi?"

Başım omzunun üstündeydi.

"Hayır, Fas'ta bayağı nadirdir. Ama Cezayir'de yaygındır. Neden bilmem, babam bu ismi severdi."

"Yeşil'in dışında başka ne anlama geliyor?"

"Aslında Lakhdar'ın iki anlamı var; 'yeşil', bu tamam, ama bir de 'müreffeh' demek. Yeşil, İslam'ın rengi. Belki de babam onu bunun için seçti. Bu aynı zamanda Sufiler için önem taşıyan bir peygamberin ismi. *Hızır Aleyhüsselam, Hıdır*, yeşil. Kehf suresinde geçer."

"Lakhdar, ben sana Yeşil Yabanarısı diyeceğim."

"Sen Cameron Diaz'dan da güzelsin."

Yavaşça elimi alıp göbeğinin altına götürdü.

Daha sonra kasıma kadar olan haftalar, aylar ve Comarit Denizcilik Şirketi'ne bağlı feribotlardaki ilk günlerim o kadar çabuk geçti ki, hatıraları da o ölçüde kısa ve hızlı oldu. Jean-François'yla çalışmak yorucuydu, kısırdı ve insanı aptallaştırıyordu; merkezle serbest bölgenin tam ortasındaki odam soğuktu ve davetkâr olmaktan uzaktı; daireyi benden biraz büyük olsalar da sanki hiçbir zaman benim yaşımda olmadıklarını hissettiğim üç memurla paylaşıyordum. Salaklıkları akıl alır gibi değildi. Ellerine üç-beş dirhem geçmesin, hemen koşup bunu yeni bir jogging kıyafetine, spor ayakkabılara, esrara yatırıyorlardı; kendileri için köşedeki mobilyacıdan ikiz yatak, bir de Nissan ya da Toyota bayiinden araba satın aldılar mı, en tepe noktasına ulaşmış olacakları güzel bir hayat tahayyül ediyorlardı; bütün gün voitureaumaroc.com'da geziniyor ve asla sahip olamayacakları lüks arabaların hayalini kuruyorlardı, bak, yüz bin dirheme bir 1992 Jaguar var; yüzlerini kaplayan kocaman güneş gözlükleri ve her an işleyen telefonlarını, ellerini harekete geçirmeden kullanmalarını sağlayan kulaklıkları vardı. Yavandılar, ha biri ha öteki, birbirlerinden farksızdılar ve çok gürültücüydüler. Ama gene de yanımda birileri, insan nefesi vardı; konfeksiyonda çalışan işçi kızları, dikiş makine-

lerinin hiç durmayan vınlamasından haşatı çıkmış terzi kızları, olmadı, dondurulmuş balık fabrikasında çalışan ve çenelerinden edep yerlerinin ta dibine kadar orfoz ya da karides kokan balıkçı kızları ayarlıyorlardı, onları prensesler gibi pohpohlayarak o büyük Amerikan markalarından birine hamburger atıştırmaya götüren benim çakma Ray Ban gözlüklü ev arkadaşlarımın o bayağı sırnaşmalarına hiçbiri dayanamıyordu, bu onlara azıcık hayatı yaşama, dünyadan bihaberlerin hayatını değil, Serbest Bölge'de çalışma şansına sahip olmayan, dolayısıyla hem az, çok daha az kazanan hem de onlar kadar seçkin olmayan, ne güneş gözlükleri ne de lüks telefonları olan andavallı takımının hayatını değil, gerçek hayatı yaşadıkları duygusunu veriyordu ve bütün bu maskaralık benim büyüdüğüm mahallelerden kesinlikle uzak, ama aynı zamanda ve özellikle yaşamak istediğim mahallelerden de uzak, çok uzak bir havailikti.

Zaten pek boş vaktim de olmuyordu, ev arkadaşlarımla yakınlık kuracak kadar zamanım yoktu, iş korkunç zaman alıyordu ve dikiş makinelerinde çalışan forsa kızların ya da kokusu hariç, jumbo karides ayıklayan kadınların işine benziyordu: Sırtım fasulye tarlasında fasulye toplayan bir ırgat gibi iki büklüm, günde on iki ila on altı saati ekran karşısında bazen dört bazen altı parmağımı kullanarak kitaplar, mutfak ansiklopedileri, elyazısıyla yazılmış mektuplar, Mösyö Bourrelier'nin önüme koyduğu her şeyi bire bir kopyalamakla geçiriyordum. İş, adına çok yakışıyordu: Kilometrik kopyalama, kilometre başına iş; daha net söylersek, "çifte kopyalama", çünkü bu aptal iş, iki farklı aptal tarafından iki defa yapılıyor ve daha sonra sonuçlar birbiriyle karşılaştırılıyordu, böylece siparişi veren müşteriye teslim edilebilecek güvenilir bir dosyanın ortaya çıkması sağlanıyordu. Mösyö Bourrelier'nin müşterileri çok çeşitliydi: Eski stok ve koleksi-

yonlarını bilgisayar ortamına aktarıp kullanmak ya da yeniden basmak isteyen yayınevleri, tonlarca ve tonlarca işlenecek evrakı olan bakanlıklar, arşivleri dolup taşan belediyeler, profesörlerin verdiği ders ve konferansların eski manyetik bantlarını yeniden yazılım için gönderen üniversiteler – sanki bütün Fransa, Fransa'da ne kadar boş laf varsa alayı Afrika'ya iniş yapmış sanırdınız; bütün bir ülke diliyle Mösyö Bourrelier ile çalışanlarının üzerine kusmaktaydı. Elbette hızlı dizmek gerekiyordu ama o kadar da hızlı değil, çünkü düzeltmeleri kendi cebimizden ödüyorduk: Çifte kopyalamada her hata çıkışında, söz konusu kelime ya da cümle kontrol edilerek ücretimden kesiliyordu. Kopyaladığım ilk kitap XVIII. yüzyıl sonunda Afrika kıyılarında geçen bir seyahat hikâyesiydi; korsanlardan ve kölelerden bahsediliyordu. Bu tür edebiyatta bir damar olmalı, çünkü hemen arkasından 1872'de yazılmış *Sibirya'da bir Fransız*'ı dizerken, bu defa Rusya'ya gittim; bu işin eğlendirici olduğu sanılabilir ama çok yıpratıcıydı, imlaya, özel isimlere çok dikkat etmek gerekiyordu; insan kelimelerin, harflerin, cümlelerin, metnin anlamı içinde kayboluyordu ve zaman zaman az önce kopyaladığım şu ya da bu sayfanın neden bahsettiğini söyleyemeyecek durumda oluyordum. Kendime haklı olarak en azından diyordum, bu şekilde birkaç ay böyle çalışırsam, Fransızcam kusursuz olur, ama elim böğrümde kalıyordu – bilmediğim kelimeleri sözlükte aramaya tabii ki vakit bulamıyordum; bunları anlamadan, oldukları gibi kopyalıyordum ve şu ya da bu terimi anlamadığım, bilmediğim için bir sürü hata yapıyordum.

Mösyö Bourrelier bana bayağı cana yakın davranıyordu; sık sık ah, üzgünüm, ufukta hâlâ şu polisiyelerden yok, ama gelirse, yemin ederim onları sana vereceğim. Galiba bayağı iyi bir elemandım, ciddi olmaya çalışıyordum ve yapacak pek başka işim de yoktu.

Günün birinde, bu işgüzarlığım bana zehir zemberek bir hediyeye mal oldu: Bir sabah geldiğimde Mösyö Bourrelier beni odasına çağırdı. Neşeliydi, çocuklar gibi şendi, harika bir haber aldım, dedi. Muhteşem bir haber. Muharip Gaziler Bakanlığı'ndan çok büyük bir sipariş. Birinci Dünya Savaşı'ndaki muhariplere ait bireysel dosyalar söz konusu. Bu çok büyük bir sözleşme. Teklife cevap verdik ve kabul edildik. Bunlar otomatik olarak işlenmesi imkânsız, elyazısıyla tutulmuş dosyalar, bunları elle kopyalamak gerekecek. Ölmüşlerden başlayacağız.

"Hepsi çoktan ölmedi mi zaten?" dedim saf saf.

"Tabii, tabii, elbette hepsi öldü, Birinci Dünya Savaşı'ndan hayatta kalan Fransız muharip yok. Ben 'Fransa için ölenler' demek istedim, bunlar apayrı bir alay dosya tutuyor."

"Peki ne kadar?"

"Tamamı bir milyon üç yüz bin kayıt. Daha sonra sıra yaralılara ve savaştan sağ salim kurtulanlara gelecek, daha neşeli olacak."

Bir milyon üç yüz bin lanet ölü, insan bunun ne anlama geldiğini çok iyi kavrayamıyor ama sizi temin ederim, kilometrik kopyalamayı bayağı meşgul edecek bir iş. Gigabaytlarca ve gigabaytlarca taranmış dosya, veri girişi için özel bir program, soyadı, adı, doğum yeri ve tarihi, sicil numarası, ölüm tarihi ve ölüm cinsi, aynen böyle, *ölüm cinsi*, o devirde bunları tek tek doldurmaktan hiç sıkılmıyorlarmış, düşünün bir kere, yüz binlerce doldurulacak fiş varmış. Hepsi de elle, tüy kalemle güzel bir elyazısıyla yazılmış: Achille Brun, asker, 138. Piyade alayı, 3 Aralık 1914'te Chalons-sur-Marne Hastanesi'nde Fransa için öldü, ölüm cinsi: Savaşta yaralandı (karalanmış) tifo humması (eklenmiş), 25 Ocak 1891'de Charente'ta Montbron'da doğmuş; Bin Mollub, Belkacem Bin, Muhammed Bin Ömer, ikinci sınıf, 2. Cezayir

Keşif Alayı, 6 Kasım 1914'te l'Aisne'de, Soupirs'de Fransa için öldü. Ölüm cinsi: Düşman tarafından öldürüldü, 1884'te (okunamıyor) Constantine'e bağlı bir bölgede doğdu, böylece bir milyon üç yüz bin defa bu minvalde gidiyordu, özellikle bilinmeyen *bled*'lerin[1] isimlerini, Cezayir *dvar*'larını[2], Senegal köylerini, hiç bilmediğim Fransız mezralarını çözebilmek için özel programla bile her fiş için bir-iki dakika gerekiyordu; Achille Brun ya da Belkacem Bin Mollub gibi bazı askerler aklımda kaldı, bu hayalet *Poilu*'lerin ölümlerinden çok uzun zaman sonra bilgisayarımda Fas'a, Tanca'ya yolculuk yaptıklarını düşünmek garip geliyordu.

Çalışma arkadaşlarım (Fransız edebiyatı öğrencisi iki kız ve çoğu genç daktilo kızlar) ve ben işi paylaşıyorduk: Sabah yüz elli ya da iki yüz fiş, öğleden sonra asgari altmış kitap sayfası. Sorun, birini bırakıp öbürüne geçememekti; hepsi aynı anda yapılmak zorundaydı: Quebec'teki bir yayınevi için Casanova'nın hatıralarını kopyalamak, düşman tarafından öldürülenler kadar acildi. *L'Histoire de ma vie*'nin (Hayatımın Tarihi) her bir cildi devasa boyuttaydı, bitmek bilmiyordu. Onları kilometrik olarak kaydederken geçirdiğim uykusuz gecelere rağmen büyük bir zevk aldığımı itiraf etmeliyim. Bu Casanova komik ve sempatikti, kibar ve anasının gözü biriydi; zamanını cinsel organı ateşler içinde uyanarak dolayısıyla da tenasül hastalıklarının tedavisiyle geçiriyor ve bundan da hiç utanç duymuşa benzemiyordu; ona göre vücudun, kadınların ve gençliğin utanılacak bir yanı yoktu. Onda Hemedani'nin kahramanları İsa ibn Hişam ve Ebu Fatih el İskenderi'yi –onları fersah fersah aşan, bu kesin–

1. Magrip'te ücra kırsal bölgelerdeki yerleşim, mezra.
2. Cezayir'de kalıcı ya da geçici, akraba ailelerin oluşturduğu yerleşim öbeği.

hatırlatan ironik bir zekâ vardı. Bu kitap, kopyalarken gerçekten *okuduğum* ender kitaplardan biri oldu: Hiç ara vermeden üç aydan uzun süren bir çalışma.

Jean-François Bourrelier'nin bizlerin çalışmasını kâğıt üstünde ne kadar gösterdiğini, dolayısıyla da ne kadar kâr ettiğini hep merak ettim; bunu ona sormaya hiçbir zaman cesaret edemedim. Kesin olansa, düşman tarafından öldürülenlerle Mösyö Casanova'nın tek bir santim dahi almadıkları, bana gelince, hesap temizlendikten sonra (düzeltmeler için yapılan kesintiler, vs.) asgari altmış saatlik bir çalışma karşılığında ayda elime nadiren beş yüz avrodan fazla bir para geçtiğiydi, bu da benim gibi genç bir çaylak için olağanüstü bir ücret demekti ama vaat edilen on binlerce dirhemden de çok uzaktı. Ödeme günü geldiğinde, Mösyö Frédéric daima üzgün bir eda takınıyordu, ah, diyordu, çok fazla düzeltme çıkmış, ya da tamam tamam, bu ay o kadar kötü değil ama gelecek ay daha iyisini yaparsın, diyordu, ölmüş askerlerin dosyalarına alışman ve tempoyu yükseltmen lazım.

Bütün bu hikâyeleri destan gibi mektuplarda Judit'e anlatıyordum, bu benim teneffüsümdü, bilgisayardan ve özellikle klavyeden nefret etmem gerekirken, her akşam Judit'e o gün Casanova'nın, *Poilu*'lerin ve benim neler yaptığımızı anlatıyordum; ona tifolu Achille Brun'den ve Soupirs'de ölen Belkacem Bin Mollub'dan, yanlarında iki hanımla bir pencereden Grève Meydanı'ndaki bir infaz sahnesini seyreden Casanova ile Tireta'yı[1] anlatıyordum ama Tireta'nın hatalı atışındaki müstehcen ama komik ayrıntılara girmeye cesaret edemiyordum.

Ona şiirler de yazmaya başladım, çoğu Nizar Kabba-

1. Casanova'nın *Hayatımın Hikâyesi* (*Histoire de ma vie*) kitabında bahsi geçen İtalyan kont.

ni'den alınma Fransızca şiirler; Fransız ya da İspanyol şiiri bana kuru ve sade geliyordu. Mesajlarımı daima bir mısra ile bitiriyordum:

الحب يا حبيبي.. قصيدة جميلة منقوشة على العمر

Aşk, benim aşkım ayın üzerine işlenmiş bir güzel bir şiirdir, vs. Judit duyguları konusunda daha ketumdu ama bazen Fransızca bazen Arapça yazdığı e-postalarında mektuplaşmamızdan hoşlandığını hissediyordum; bana Barselona'daki hayatını, günlük temposunu, derslerinin hiçbir işe yaramaması karşısında sinirlendiğini, profesörlerin bile öğrettikleri metinleri sokak diliymiş gibi küçümsedikleri üniversiteden sıkıldığını anlatıyordu. Onun anlattıklarından, her gün İspanya'nın birkaç yüzyıl Arap olmasına yanan, ancak sözlük anlamının zorluğunu kavrayabildikleri Endülüs metinlerinin karşısında iç çekip duran sömürge şortlu bu marazi Arapça dili ve kültürü uzmanlarından nefret etmeye başlamıştım. Judit, bak, diyordu, Ibni Zeydun'dan şu şu şiiri, onların Abenhazam dedikleri İbn Hazm'dan şu şu parçayı öğrendiklerini söylüyor, ben de hemen o kitabı almak için bir kitapçıya koşuyordum; bu benim için çoğu zaman bir mucize, Arapçasıyla ağzımı ve kulak zarlarımı eşsiz bir hazla dolduran bir başka zamandan kalma bir mücevherdi. Ölmüş *Poilu*'lere ve Casanova'ya rağmen kendimi Judit sayesinde fazlasıyla Arap hissediyordum; onun derslerini günü gününe takip ediyordum: O bana dilbilgisinden sorular soruyor, ben de ona cevap vermek için klasik dilbilgisi uzmanlarını ve yorumcularını açıp bakıyordum; Judit bir yazardan bahsedildiğini duyuyor, hemen ertesi gün ona alıntı, yorum ve açıklamalarıyla birlikte o yazarın dosyasını gönderiyordum.

En azından, sabahtan akşama kadar bilgisayarla meşgul olduğumdan, artık ne Meryem'i ne Besim'i ne de başka birini düşünüyordum.

Elbette benim bu etkinliklerim, personeline lojman temin etmek için ellerinden geleni yapmaya çalışan Fransız işletmelerinin bir tür dayanışma anlayışıyla bir araya getirdiği ev arkadaşlarımın yaşam biçimiyle hiç uyuşmuyordu; Adil, Yasin ve Velit, üçü de Casablanca'dan geliyordu, "şef teknisyen"diler, bir otomotiv yedek parça fabrikasında bant usulü çalışıyorlardı. Her akşam beni ölmüş askerlerin dosyalarına ya da kitaplarıma gömülmüş görüyor ve bana deliymişim gibi bakıyorlardı. Bazen bana Lakhdar kuya[1], diye bağırıyor, kendini kör ve sağır edeceksin, diyorlardı, bütün bunlar mastürbasyondan da beter, gel de bir hava al, kızları gör! Yok yok, o sadece denizi görsün, ama deniz onu fena yapar! Mulay Lakhdar, rengin yeniyetme donu gibi sapsarı, gel de bizim arabanın egzoz borusunu kokla! Sonra da kulaklarında kulaklık, Tanca'ya ve Tanca'nın hazlar âlemine koşuyor, arabada sonuna kadar açtıkları müzikle saatlerce turluyor, sonunda gece yarısına doğru birer hamburger zıkkımlanıp küçük kızlar gibi heyecan içinde eve döndükten sonra, ertesi sabah fabrikada işbaşı yapana kadar televizyonun karşısında yayılıp *joint* üstüne *joint* tüttürüyorlardı.

Saldırıdan beri ne Şeyh Nureddin'den ne de Besim'den haber almıştım, bir daha görünmemişlerdi; polisin kapıya dayanacağı korkusu yavaş yavaş hafiflemişti ve Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti benim gibi yüzlerce çaylakla dolu bu uçsuz bucaksız banliyölerden uzak, çok uzak görünüyordu ama gene de çok yakındı; elbette televizyonda haberleri izlemiştim; sonunda şüphelileri yakalamışlardı ama ben hiçbirini tanımıyordum; üzerinden salaklık akan tuhaf suratları vardı ama suçluların fotoğrafları nadiren güzel çıkar. Her gün Şeyh Nureddin

1. Kuzey Afrika Arapçasında "ahbap".

ve Besim'in tutuklandığı haberini bekliyordum ama haber bir türlü gelmiyordu.

Judit'in gidişinden en fazla birkaç gün sonra bir başka korkunç saldırı daha oldu, bu olaydan, sanki kendim de oradaymışım gibi derinden etkilendim, belki de çok kısa bir süre önce oralarda dolaşmamızdandı. Cafe Hafa yalıyarın yamacındadır, Akdeniz'in üstünde asılı gibidir, semtteki lüks villaların begonvil ve yaseminleri arasında kaybolmuştur; burası Tanca'nın belki de en ünlü ve güzel havalarda, özellikle kalabalık olmadığında, mesela öğle üzeri en hoş mekânlarından biridir (herkesten biraz uzak bir masada Judit elimi tutup beni öpmüştü, hatırlıyorum, o zamandan beri bunu sık sık düşündüm, utanmıştım, çok utanmıştım, bizi görecekler, diye korkuyordum, herkesin gözü önünde öpüşmek ayıptı), orada deniz ve Boğaz size aitmiş gibi bir hisse kapılırsınız. Gazeteden, bir adamın kafeye girdiğini, uzun bir bıçak ya da hançer çıkarttığını ve herhalde aralarında yabancılar da bulunduğu için bir masada oturan bir grup gence saldırdığını öğrendim; benim yaşımda Faslı bir genç ölmüş, Fransız olan bir başkası da bacağından yaralanmıştı; onlarla beraber iki İspanyol kız da varmış: İkisi de Tanca Üniversitesi'nde çevirmenlik öğrencisiymiş. Kafedeki müşteriler ve garsonlar tarafından kovalanan adam yalıyar tarafından kaçarak yakalanmamayı başarmış. Habere adamın robot resmi de eklenmişti; Besim'in o yuvarlak kafasını ve çocuksu suratını görür gibi oldum, belki de oydu. Belki birdenbire cinnet getirmişti. Önce, patlamadan hemen sonra Judit ona Marakeş'te rastlıyor ve arkasından *Tanca* gazetesinde ona benzeyen birinin resmi yayımlanıyor. Sakin sakin masalarında güneşlenen genç öğrencileri bıçaklarken düşünemiyorum onu; bu kadar çabuk değişmesi olanaksızdı ama gene de kitapçıyı ne kadar da kolayca sopaladığını hatırlamadan da edemi-

yordum. Marakeş'te Cafe Argan'daki patlamada bombanın yerleştirilmesine yardım eden, yirmi yaşındaki Faslı gencin sırtına koca bir bıçak saplayan gerçekten Besim bile olsa, onu karşıma alıp neden, diye sorsam bile bana öyle geliyordu ki, "Neden?" sorusu sonsuza kadar cevapsız kalacaktı. Neden yaptın? Omuzlarını silkecekti; Allah için, Hıristiyanlardan nefret ettiğim için, İslam için, Şeyh Nureddin için, artık ne olursa onun için, diye cevap verecek ama yalan söyleyecekti, onun yalan söyleyeceğini ve tıpkı kitapçının dövülmesi gibi hiçbir nedeni olmayan bu hareketinin sebebini kesinlikle bilmiyor olacaktı, öyleydi, havada böyle bir şey vardı, havada şiddet vardı, böyle bir rüzgâr esiyordu; hemen her yerde esiyordu ve Besim'i de önüne katıp salaklığa sürüklemişti. Elimde olmadan tetiklediğim şeyleri düşündüm, ölüm ve felaket: Besim elinde bir sopa ya da bir bıçak tutuyordu ama yirmi yaşımın doruklarından görebildiğim ideolojik nedenler beni ikna edemiyordu: Besim'i tanıyordum, onun Batı'ya karşı nefretinin ya da İslam'a olan tutkusunun görece olduğunu, Şeyh Nureddin'le tanışmadan birkaç ay önce, babasıyla camiye gitmenin onu her şeyden fazla sıktığını, hayatında bir kere olsun şafakta kalkıp *sabah* namazı kılmayı umursamadığını, bir yolunu bulup İspanya ya da Fransa'ya kapağı atmanın hayalini kurduğunu biliyordum. Ama iyice düşününce, tersine onun kızları sevmesinin ya da Almanya ve Amerika hayalleri kurmasının yapacağı şey neyse onu engellemeyeceğinin de farkındaydım. Şeyh Nureddin'in Fransa'da büyüdüğünü biliyordum, onunla konuşurken, bu ülkenin bazı taraflarını beğeniyor ve İslam'ın hor görüldüğünü, ezildiğini, sefalete mahkûm edildiğini söylediği İspanya ve İtalya'da yaşamaktansa, *kâfirlerin* arasında yaşamak pahasına bile olsa Fransa'da yaşamanın çok daha iyi olduğunu kabul ediyordu.

Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'nde beraber geçirdiğim bütün o aylar beni Nureddin'e yaklaştırmıştı; bana iyi davranıyordu, onun beni hiçbir art niyeti olmadan yanına kabul ettiğini biliyordum (ya da buna inanmak hoşuma gidiyordu); elbette bana ahlak dersleri de veriyordu ama bir babanın ya da bir ağabeyin yapacağından çok da fazla değil. İkide birde dalga geçerek polisiye romanlarımın zihnimi çürüttüğünü, bunların beni mahvolmaya sürükleyen iblis işi kitaplar olduğunu söyleyip duruyordu ama mesela bunları okumamı engelleyecek hiçbir şey de yapmamıştı ve o gece sopalılar takımını bizzat yönettiğini kendi gözlerimle görmesem, onun bir şiddet eylemiyle uzaktan yakından ilgisi olabileceğini bir an bile aklımdan geçiremezdim.

Görünüşe göre, Marakeş saldırısındaki üç saldırgan tek başlarına hareket etmişti, en azından polis böyle söylüyordu; internetten bombanın nasıl yapıldığını ve patlatıldığını öğrenmişlerdi. Ama Judit'in de doğruladığı gibi, aynı günlerde Besim'in orada bulunması aklıma şebekeler, bağlantılar, paranoyakça komplo teorileri getiriyordu; hatta bir an Şeyh Nureddin'in gerçekte Saray'ın hizmetinde bir kışkırtıcı ajan, çift taraflı bir ajan olduğunu, misyonunun da demokrasiye giden yolda reformları ve ilerlemeyi baltalamak olduğunu bile hesaba katmıştım, bu da geride iz bırakmamak için Cemiyet'in lokallerinin yakılmasını ve benim asla endişe etmeyişimin nedenini açıklıyordu.

Cafe Hafa'daki cinayet bana özellikle alçakça ve dehşet verici geliyordu, çünkü olay artık elbette öfke uyandıran ama uzak bir gürültüden ibaret olmaktan çıkmış, benim mekânımda cereyan etmişti, oradaki kurban ben de olabilirdim, Judit'le ben de olabilirdik. İtiraf ediyorum, Tanca'da bir kafede otururken, birden elinde hançerle Besim ortaya çıkıverecek diye uzun süre korktum.

Büsbütün paranoyak olmak istemiyorsam, bu sorulara fazla kafa yormaktan kaçınmam lazımdı.

Neyse ki, ölü askerler, Casanova ve Judit'e yazdığım şiirler bana boş vakit bırakmıyordu.

عيناك.. اجرٌ مركبين تسافران

فهل هنالك من مكان؟

Gözlerin yola çıkacak son gemi, orada bana yer var mı?

انّي بعتُ من النسكّع في محطّاتِ الجنون.

طلي معي

Çünkü deliliğin limanlarında dolaşmaktan yoruldum. Benimle kal! Ki deniz hep aynı renk kalsın, vs., gene Nizar Kabbani'den. Tabii o saygın büyüklerimden yardım almadan kendi şiirlerimi yazmak gibi bir düşüncem de vardı ama işim başımdan aşkındı. Bir numaralı şiirim, gerçekten bana ait olan ilk şiirim şöyleydi:

Sıcak mevsimin başı
İşte ben
Vantilatörün altında kaybolmuş kâşif
Bir telefon
Bir bilgisayar
Balmumundan bir aşk, dökülen damlalarına
bakıyorum
Mühürlemek için mektuplarımı
Bu akşam Casanova okuyacağım
Seni düşünerek
Gözlerinde yüzeceğim her sayfasında bir kadın var
Sana benzeyecek
Her akşam
Kostümlü bir balo düzenliyorum dünyanın bir
ucunda
Senin gibi kötü hayaletler için

Judit ona Arapça şiirler yazmamı tercih ediyordu, sonuçta o senin dilin, diyordu, senin en iyi bildiğin dil, kuşkusuz haklıydı ama yapamıyordum: Arap şiiri Fransız şiirinden fersah fersah güzel ve daha karmaşık; Arapçada sanki Kabbani'nin etkisi altında, Sayyab'ın, İbni Zeydun'un etkisi altında yazıyormuşum hissine kapılıyordum; oysa Fransızcada okulda okuduğum Maurice Carême ve Jacques Prevert dışında hiçbir şairi okumadığım için kendimi çok daha özgür hissediyordum. En ideali İspanyolca yazmak olurdu, bu kesin: Kendimi *El libro de Judit*[1] başlıklı bir derleme yazarken görüyordum, ama bu hemen olacak bir şey değildi.

Biraz havam değişsin diye her cumartesi şehre iniyordum, sabah Cervantes Kültür Merkezi'nin, öğleden sonra Fransız Enstitüsü'nün kütüphanesinde ya da tersi, ikisi arasında da kafelerde sürtüyor, insanları inceliyordum. Kendimi yalnız hissetmiyordum, sadece artık şehre, Tanca'ya ait olmadığım, Tanca'nın beni terk ettiği, gittiği hissine kapılıyordum. Tanca harekete hazırdı. Judit bana umut veriyordu. İçimdeki önsezi bana Fas'tan ayrılacağımı, başka biri olacağımı, felaketin ve geçmiş sefaletin bir kısmını arkamda bırakacağımı, bombaları, hançerleri, ölülerimi unutacağımı; düşman tarafından öldürülen askerlerin hayaletlerini, eti kemiği olmayan isimleri sonsuza kadar kopyalamakla geçen saatleri unutacağımı ve sonunda nefret, yoksulluk ve korkunun pençesinde olmayan bir ülkeye ayak basacağımı söylüyordu.

2 Mayıs, İşçi Bayramı'nın ertesi günü, o gece Usame Bin Ladin, Amerikan komandoları tarafından öldürüldü ve cesedi bir uçaktan Hint Okyanusu'na atıldı. Haber bütün gazetelerde yer almıştı: Uzun sakallı ve efsunlu

1. (İsp.) Judit'in kitabı.

bakışlı sıska adam, müstahkem mevki gibi surlarla çevrili o tuhaf villasında –en azından gazeteciler böyle anlatıyordu– kapana kıstırılarak karılarının ve ilaçlarının arasında zararlı bir böcek gibi ezilmişti. Dünyanın en çok aranan teröristi İslamabad'dan elli kilometre uzakta yaşıyormuş ve makalede söylendiğine göre bu durum yıllardır devam ediyormuş. İnsan merak ediyordu, neden dün ya da yarın değil de bugün öldürülmüştü? Neden tutuklanmamıştı, neden kalıntıları balıklara yem edilmişti? Bunun gerçekten de bir önemi yoktu, Bin Ladin'in uzun zamandan beri cismini, fiziksel varlığını kaybettiği hissediliyordu – zaman zaman yüzyılların gerisinde bir yerlerde saklı hayali bir mağaradan konuşan bir sese dönüşmüştü; mevcudiyetinin gerçekliği dahi kuşkulu bir hale gelmişti ve sulara gömülmesi de onun iblis ya da aziz, bir şahsiyete dönüşmesini tamamlıyordu: Çocukluğun kafa karışıklığında benim için hem dehşet hem hayranlık, umut ve korku uyandıran, yıkım getirerek zaferle ABD'ye meydan okuyan adam şimdi biraz rahatsız edici bir mit, yücelikle zavallılık arasında tökezleyen topal bir sembol haline gelmişti. Okuldayken Besim'in kahramanlarından biri olduğunu hatırladım; avluda Afgan mücahitçiliği oynardık; bugün Besim ortalarda yok ve Bin Ladin de kendisini boşluğun derinliklerine sürükleyen siyah kapüşonlu Navy Seals, *foklar* suretindeki Kader'ine kavuştu. Aslına bakılırsa, bunun dünün dünyasına fazladan bir vedanın dışında hiçbir anlamı yok.

Judit temmuz ayı boyunca Tunus'ta Habib Burgiba Enstitüsü'nde Arapça stajı yapacağını söyleyip buluşmayı teklif edince kendi kendime, bu tıpkı Tanca'dan yola çıkıp Doğu'ya giderken Tunus'ta mola veren İbn Battuta'nınki gibi bir ilk seyahat olacak, demiştim. Öte yandan hâlâ devam eden devrimin nasıl bir şey olduğunu kendi gözlerimle görmeyi de çok istiyordum; İsyan ça-

ğındaymışım gibi geliyordu ve gerçekte kendimi herhangi birindense yirmi yaşlarındaki Tunuslu bir gence çok daha yakın hissediyordum –Tunus'un biraz Tanca'ya benzediğini, orada kendimi yabancı hissetmeyeceğimi, Tunusluların da Mağribi, Arap ve Müslüman olduklarını, üstelik bu gençliğin, kardeşlerim, kuzenlerim sayılan bu gençliğin diktatörden kurtulmayı başardığını düşünüyordum– bütün bunları yakından görecek olmak beni sevindiriyordu. Bunun üzerine görüşmek için Mösyö Bourrelier'nin yanına koştum – saf saf böyle bir izne hakkım olduğunu düşünüyordum, aslında öyleydi de ama (evlenme, doğum, ölüm gibi hiç işim olmayan, medeni durumla ilgili haller hariç) buna ancak bir yıl çalıştıktan sonra hak kazanabiliyormuşum. Jean-François'nın canı çok sıkkındı. Bana başkalarına örnek oluşturabilecek bir ayrıcalık tanıyamayacağını söyledi ama buna karşılık ve sadece bir haftalığına bir şeyler ayarlayabiliriz, dedi; dosya ve sayfalarınızı tamamlamaya söz vereceksiniz, biz de beş günlüğüne sizin devam mecburiyetinizi görmezden geleceğiz. Olur da iş arkadaşlarınızdan biri sorarsa, ona hasta olduğunuzu ve evde çalıştığınızı söyleyeceğiz, işte bu kadar. Ama dikkat edin, orada başınıza bir şey gelmesin ve sakın dönüş uçağını kaçırayım demeyin, tamam mı, yoksa işinize son vermek zorunda kalırız.

Bu durumda, yanıma ölmüş *Poilu*'leri ve Casanova'yı da alarak seyahat etmem gerekiyordu, tuhaf bir ekip ama olsun, Judit'in bütün gün dersi olacaktı, ben de aynı ritimde kendi işimle ilgilenecektim, tamam işte. Ve bir hafta, hiç yoktan iyiydi. Üstelik, Tunus'a giderken, Magrip kardeşliğinin şanından, vizeye de ihtiyacım yoktu, sadece pasaport ve 15 Temmuz 2011 Cuma günü akşamüzeri, birikimimde hatırı sayılır bir delik açtıktan sonra hayatımda ilk defa uçağa biniyordum. İbn Battuta Havalimanı Serbest Bölge'yle yan yana, oraya işten çıkıp

yürüyerek gittim; iyi giyinmiştim, sıcağa rağmen üstümde bir ceket ve yelek vardı; taranmış, pabuçlar cilalanmış, azıcık heyecanlıyım, tepeden tırnağa havalimanı çaylağı kokuyor olmalıyım. Sanki havaalanı sizi içeri almayı reddedebilecekleri bir gece kulubü ya da bir barmış gibi zorunlu soyunma kontrolünden geçerken yüreğim sıkışmıştı, yüzümde formalitelere karşı bir nefret sergileyerek oralara aşina biri gibi görünmeye çalışıyordum – bir şeylerin kötü gitmesinden, bilgisayara adımı giren gümrük memurunun benim polis tarafından aranan biri olduğumu öğrenmesinden, ekranın yanıp sönmeye başlamasından, bir siren sesinin çınlamasından, gri kasketli şişko polislerden bir müfrezenin enseme yapışmasından kokuyordum ama hiçbiri olmadı, neredeyse yüzüme bile bakmadan pasaportumu iade ettiler ve piste bakan geniş pencerelerin önünde bana çok uzun gelen bir bekleyişten sonra, korkudan ödüm patlayarak değil, abartmayalım, ama gene de içim rahatlamayarak uçağa bindim; uçağın penceresinden, sanki bir köpeği tasmasından tutup götürüyormuş gibi, geri geri gitmekte olan uçağın yanında yürüyen, kaskını kulaklarına kadar indirmiş birini gördüm, çok garip bir şeydi; motorların gürültüsü ve Airbus pistte ilerlerken hızlanmanın gücü karşısında şaşırdım, içimden bu makine asla havalanamayacak, derken, sonunda ayaklar yerden kesilince hafif bir bulantı geçirdim ve kanada doğru eğilip, dönüş açısıyla pencereye sıkıştığımda, Tanca ve Boğaz altımda hiç görmediğim şekilde belirince büyük bir heyecana kapıldım.

Judit haziran başında üç günlüğüne Tanca'ya gelmişti, mükemmel bir uyum ve haz içinde geçen üç günlük bir mutluluk, sona erip ev arkadaşlarımın yanına dönme vakti gelip çatınca beni kederler içinde bırakan üç günlük bir mutluluk – Judit'i kaldığım eve götürmek istememiştim, önce tek kişilik basit bir yatağım olmasr yüzün-

den, ikincisi de kıskandığım için, başka bir Faslının ona yaklaşmasını istemiyordum, hele günlük hayatımı paylaştığım şu üç sırnaşığın, hiç. Onların Judit'i pijamalarıyla göreceğini, belki de banyodayken onu dikizleyeceklerini tasavvur etmek bile içimde cinayet işleme arzusu uyandırıyordu. Judit'in tek Arabının, yegâne Arabının ben olmadığım düşüncesi beni deli ediyordu. Daha önce, kendi deyişiyle *nişanlılarının* olduğunu, üniversiteden arkadaşlarının, dostlarının olduğunu elbette biliyordum, elbette, ama kafamda o Katalanlar farklı bir kategori oluşturuyordu. Ben ise başka bir şeydim. Ben onun Arabıydım. Judit'in hayatındaki tek Arap ben olayım istiyordum. (Kabul etmem lazım, bu yüzden onun Tunus'ta kalmasından da korkuyordum; onu abaza Tunuslu gençler sürüsünün dur durak bilmeyen yaklaşma çabalarının hedefi olarak gözümün önüne getiriyordum; onların neler hissedebileceklerini çok iyi bilecek konumdaydım).

Bunun üzerine ben de arayıp küçük bir otelde yan yana iki oda buldum – ahlak kuralları şampiyonu Fas yasaları evli olmadığımız için bize tek odada kalmayı yasakladığından. Balkonlarımız birbirine bağlıydı, buluşmak için koridordan geçmemize bile gerek yoktu. Çok eğlenceliydi, macera tadında bir yanı vardı. Ama Judit neden çift kişilik tek oda alamadığımızı sorduğunda, gene de ona ben Faslıyım da ondan, diye cevap vermekten biraz utandım. Eğer yabancı olsaydım, kimse başımıza ekşimezdi.

O üç gün boyunca birkaç gezinti hariç otelden pek çıkmadık, Spartel Burnu, Herkül Mağaraları, Casbah Müzesi ve Şükrü'nün kabrini ziyaret için Marshan Kabristanı; beni Judit'le baş başa gören kafe garsonlarının, müze çalışanlarının, hatta yoldan gelen geçenin söylediği şeyler bende dışarı çıkacak cesaret bırakmıyordu: Bu nefret, kıskançlık ve pis müptezellik karışımı, kıçına yediğin bir

tekme kadar hoştu, içimden ortaparmağımı kaldırıp analarına bacılarına şöyle okkalı tarafından bir küfürle karşılık vermek geliyordu. Judit'le dolaşmak her köşe başında hatırı sayılır miktarda simgesel balgam yemek demekti, çünkü gençtim, Faslıydım, görünüşümden anlaşıldığı kadarıyla, her şeye hakkı olan, özel plajlardan ve saraylardaki barlardan çıkmayan sosyal sınıftan olmadığım halde Avrupalı bir kızla gezip tozuyordum. Judit bile bunun farkına vardı, benim için üzüldüğünü hissettikçe daha da kötü oldum. Şükrü'nün kabrinde bile ben yaşlarda bir sersem gelip bizi rahatsız etti; Arapça olarak orada ne yaptığımızı sordu, bir mezarlıkta sorulmayacak kadar komik bir soruydu bu – ona, "Gömülmeye geldik tabii ki," diye cevap verdim, oysa içimden, "Seni gömmeye geldik, hıyar," demek gelmişti ama cesaret edemedim. Sonuçta belki de samimiydi, belki de bize yardımcı olmaya çalışıyordu.

Aslında sanırım biraz yabanileşmiştim. Kitaplarıma, yalnızlığıma kapanıp Judit'le tek başıma, gerçek anlamda "Dış dünya" olarak tanımlayamayacağım üç ev arkadaşım hariç, dış dünyayla bağlantımı koparmıştım.

Bu arada *Çıplak Ekmek*'i, hatta onun devamı olan *Hatalar Zamanı*'nı okumuştum; Judit'ten özür dilemek zorunda kalmıştım: Bu Şükrü sıradışı bir yazardı. Arapçası babasından yediği sopalar kadar sert, açlık kadar çetindi. Yepyeni bir dil, çok devrimci bulduğum bir yazma biçimi. Korkusu yoktu, ne seks ne şiddet ne sefalet, hiçbir şeyi gizlemeden anlatıyordu. Oradan oraya savrulmaları, zaman zaman bana serserilik aylarımı hatırlatıyordu; benzerlik o kadar yoğundu ki, kitabı, yansıttığı şey hiç işinize gelmediğinde bir aynadan uzaklaşır gibi kapatmak zorunda kalıyordum. Judit gerçeği kabul ettiğim için çok memnundu; bana *Çıplak Ekmek*'in metninin başına gelenlerin ilginç hikâyesini anlatıyordu: Fas'ta

Arapçası yirmi yıla yakın bir süreyle yasaklandığından, önce çevirisi yayımlanmış. Nedenini anlamak hiç de zor değil: Sefalet, seks ve uyuşturucu, işte o dönemin sansür kurullarının beğenisine hiç uygun düşmeyen şeyler... Avantajı, bugün kitapların içeriği ağırlıktan o kadar yoksun, kitaplar o kadar az satıyor, o kadar az okunuyor ki, artık yasaklama zahmetine bile girilmiyor. Ve Şükrü yirmi yıl kadar önce bakanlar ve Saray'dan temsilcilerin de katılımıyla büyük bir merasimle toprağa veriliyor – bütün bu zevat onu mezarına yolcu ederken sanki ölümünü kutlar gibiymiş.

Üç gün üç gecemizden sonra Judit'in gidişi beni hüzne ve yalnızlığa sürükledi; her zamanki gibi çalışarak, gözlerim hummayla yanana kadar okuyarak ve aşk şiiriyle bunları yenmeye çabalıyordum. Seyahatime kadar geçen kırk beş günü düşünüyordum. İnternette Tunus hakkında, devrim hakkında sayfalar dolusu bilgiye bakıyordum. İbn Battuta, Tunus'a ancak birkaç satır ayırmıştı, orada çok sayıda önemli ulemanın bulunduğunu anlatıyordu; ramazanın sonunda oradaymış, bayramı da eda etmiş. Ben de orucun başlamasından hemen önce orada olacağım, bu da meşhur selefimle aramda bir aylık bir uyumsuzluk olduğu anlamına geliyor.

Sanki kasıt var gibi, kaderin yeni bir sillesi gibi, uçağa binmeden iki gün önce Besim'den ilk e-posta geldi. İtiraf etmeliyim, onu da, Şeyh Nureddin'i de gitgide daha az düşünür olmuş, Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ndeki yangından beri mahalleye dönmemiştim, biraz sürgünde yaşar gibiydim, bir sabah her zamanki gibi kalkar kalkmaz Judit'ten gece attığım mesajıma cevap gelip gelmediğine bakmak için posta kutumu açtığımda garip bir mesaj buldum, önce hiç zahmetsiz erkekliğinizi beş santim uzatmayı ya da güçlendirmek için ucuz tarafından Viagra satın almanızı teklif eden o reklamlardan biri sandım, gönderenin adı "Cheryl Bang" ya da öyle bir şeydi. Merakımı çeken şey mesajın konusu oldu: *Haberler* ve açtım – topu topu üç satırlık bir metindi bu:

Sevgili kardeşim, nasılsın? Ben burada uzaktayım ve çok zor ama inşallah yakında ya bu cihanda ya da cennette buluşacağız. Kuya, kendine iyi bak, beni düşün, her şey iyi olacak. İmza yoktu, bir an kendime bu bir spam olmasın, dedim ama bilmiyorum, bu satırlarda Besim'in sesini duyduğum hissine kapıldım, o olduğundan emindim. Neden böyle bir mesaj? Beni rahatlatmak için mi? Uzaklardaymış, çok zormuş, hangi cehennemdeydi peki? Afganistan'da mıydı? Mali'de mi? Hayır, oralarda

şüphesiz internet falan yoktu. Kim bilir, belki de AQMI[1] mücahitlerinin çadırlarında kablosuz internet bağlantısı vardı. Ya da bana gizli bir hapishaneden yazıyordu. Belki de düpedüz bu iki-üç satır ona ait değildi, bir makine tarafından otomatik olarak gönderilmişti ve ben tamamen yanılıyordum. Bu Cheryl'e cevap verip vermemekte tereddüt ettiğimi itiraf ediyorum; cevap vermedim. Korkuyordum; sonuçta, bana böyle garip bir kullanıcı adı altında ve mesajını imzalamadan yazması kuşkusuz sebepsiz olamazdı. Onu mesajlarını bana kadar yetiştiren Hızır Aleyhüsselam'la beraber kendi Karanlıklar Ülkesi'nde gözümün önüne getirdim, o Karanlıklar Ülkesi'nde ibadetle cesareti iyice bilenmiş, internetteki videolarda görüldüğü üzere, tıpkı kendisi gibi alnı bandanalı diğer mücahitlerle birlikte, elinde bir hançer, tüfek ya da bomba tutarken. Ama çorak Afgan dağları ya da Sahra'nın en ücra köşeleri herhalde çok farklıydı.

Kuya, kendine iyi bak, beni düşün, her şey iyi olacak, Tunus'a kafamda bu cümleyle gittim.

1. El Kaide'nin Magrip kanadı.

Judit'e hiçbir şey anlatmadım.

Oysa ilk geceler ona her şeyi açıklamıştım; Meryem'i, Besim'i, Şeyh Nureddin'i, orada burada serserilik ettiğim ayları, kitapçıları sopadan geçiren çeteyi, Judit bana acımış, ağlayan bir çocuğun acıyan yerine bir öpücükle sihirli merhem sürer gibi karanlıkta beni okşamıştı; Marakeş'teki saldırı konusundaki korkularımı itiraf etmiştim, otelinden çıkarken Besim'le burun buruna gelince aynı şeyleri kendisinin de düşündüğünü söylemişti. Başta onun seninle olduğunu sandım, demişti, onunla Marakeş'e gelerek bana sürpriz yaptığını. Sonra biraz korktum, beni korkuttu, inanılmaz derecede asabi bir hali vardı, hastaymış gibi ateşli bir hali... Durmadan etrafına bakıyordu. Judit, uzun süre kendi kendine acaba Tanca'da sohbet ederken otelimizin adını söylemiş miydik, diye sorduğunu da ekledi. Olabilir, ama ben hatırlamıyorum. Bütün bunlar oldukça ürkütücü.

Ona katılıyordum, bütün bunlar biraz ürkütücüydü; ona e-postayla Cafe Hafa'daki saldırıdan bahsetmiş ve o Tanca'ya geldiğinde robot resmi göstermiştim. Bana sadece şunu söyledi: Bu o, çok korkunç, bir şeyler yapmak lazım.

Bu o, bu çok korkunç bir şey, bu Besim, delirmiş, polise gidip anlatman lazım.

Onu inandırmaya çalıştım, bu o değil, Tanca'da olsaydı haberim olurdu, şu ya da bu şekilde benimle temasa geçerdi, Judit sonunda biraz sakinleşti.

Birbirimizi korkutma oyunu oynamakla meşgulüz, dedim.

O muamma gibi e-postadan bahsederek onu daha da endişelendirmek istemiyordum. Altı hafta önce Tanca nasıl sihirli bir yer olduysa Tunus'un da öyle mükemmel ve büyüleyici olmasını istiyordum. Onun için var olmak, ona derslerinde yardım etmek, onunla saatlerce Arapça dilbilgisinden ve Arap edebiyatından konuşmak, sık sık sevişmek, mümkün olduğu kadar sık sevişmek ve devrimde neler olduğunu görmek istiyordum.

Daha aşağısı olmazdı.

Judit beni karşılamaya havaalanına geldi; Tunuslu gümrük memurları da gri ve kaba saba Faslı gümrükçülere benziyordu; varlığından bile haberdar olmadığım iniş fişini doldurmadığım için söylendiler ama halime acıyıp kuyruğa girmeme gerek kalmadan geçmeme izin verdiler.

Judit tam çıkışta beni bekliyordu, bir an ona sarılıp sarılmamakta tereddüt ettim – sonuçta devrim yapmış bir ülkenin havalimanında bulunuyorduk. Küçük valizimi yere bıraktım, Judit'i belinden yakaladım, kollarını boynuma doladı ve o azıcık utanarak sevgi gösterilerine son verene kadar öpüştük.

Ben ilk defa uçağa biniyordum ve ilk defa yurtdışına çıkmıştım. Judit çok konuşuyordu, çok hızlı bir şekilde Tunus'tan, derslerinden, şehirden, kaldığı yerden, arkadaşlarından bahsediyordu; ona, yazla açılmış uzun saçlarına, ince, net hatlarına, elmacık kemiklerindeki yuvarlaklığa; ağzından çıkan onca sesin asla rahat bırakmadığı dudaklarına bakıyordum.

Gece oluyordu.

Judit beni şehre götürmek için taksi tuttu; solumuzda Tunus'un gölü lagün görülüyordu; gökyüzü batıda biraz daha kızıllaşmıştı.

Judit kurslara katıldığı Enstitü'ye yürüyerek on dakika mesafede çok şirin minik bir dairede kalıyordu; giriş katında, bir binanın yan tarafında mavi karolarla kaplı bembeyaz küçük bir piç avluya açılan iki küçük beyaz oda: Geniş yataklı bir yer yatağı ve küçük bir yazı masası, bir mutfak, salon-salamanje; hepsini toplasan otuz metrekareyi geçmezdi ama orantılar mükemmel ayarlanmıştı; her sabah avluda gölgelerin kısalışına, sonra da güneşin mavili karolar üzerine yayılışına bakarak ölmüş *Poilu*'lerimi kopyalamaktan çok büyük bir zevk aldığımı itiraf etmeliyim; akşam Judit döndüğünde yerleri suluyor ve hava kararıncaya kadar ıslaklığın yalancı serinliğinde çırılçıplak taşlara uzanıyorduk.

Cumartesi günü Judit bana Tunus'un merkezini ve Medina'yı gezdirdi; sıcaklık sanıldığından daha az bunaltıcıydı: Biraz Tanca'daki gibi denizden hafif bir meltem esiyordu. Ancak yansıma o kadar kuvvetliydi ki, lagün parlak beyazlıkta uçsuz bucaksız bir tuz düzlüğünü andırıyordu. Tunus diyalekti eğlenceliydi, Fas ya da Cezayir diyalektikten daha şakraktı, sanki bana hafiften bir Doğu etkisi var gibi geldi. Medina turistleri yutan geniş bir labirentti ve o daracık sokaklarda kaybolmayagörün, iki dakikada bir, "Hey ahbap, ahbap, bir çay ahbap? Halı, hediyelik?" diyerek size seslenmeleri işten değildi. Ben de çok gururluydum, çünkü yanımda Judit olduğu için bana daha çok Fransızca hitap ediyorlardı.

Önceki gün, geldiğim gün Kasbah Meydanı'nda hükümet sarayının önünde polislerle göstericiler arasında şiddetli çatışmalar çıkmış; bütün mahalle kuşatılmış, pek çok taleplerinin yanı sıra İçişleri Bakanı'nın istifasını da isteyen gençlerin oturma eylemi cop darbeleri ve gözya-

şartıcı bombalarla dağıtılmış. İnternet sitelerinde, duruma göre, ölmek ya da sona ermek üzere olan devrimi canlandırmak için çağrılar yapılıyordu ve ekimdeki seçimler beklenildiği gibi iktidarı İslamcı En Nahda Partisi'nin ellerine teslim etmişti. Gençler devrimin meyvelerinin ellerinden alınacağını ve çıkan karışıklıkların gerici denmese dahi son derece muhafazakâr –elbette demokratik ama Bin Ali dönemindekinden daha fazla eğlenilemeyeceği açık– bir hükümet doğuracağını hissediyorlardı. Barikatların hâlâ kaldırılmadığı, polis arabaları ve miğferli adamlarla dolu Kasbah Meydanı'na gelince gözyaşartıcı bombaların –devrimcilerin asitli gözyaşları– keskin kokusunu duyuyordum. Önceki günkü çatışmalar ülkenin geniş bir kısmına ve ayaklanmanın kalesi Sidi Bouzid'e kadar yayılmış, hatta polis gerçek mermi kullanmıştı – sözümona kalabalığı korkutmak için, ama gene de seken kurşundan on dört yaşında bir çocuk ölmüştü. İnternette okuduklarıma göre, pek çok militan cuma günkü kalabalığın İslamcıların işi olduğunu düşünüyordu.

Tunuslular yaz sıcağında geçici hükümetten çok, turist yokluğundan (görece) şikâyetçiydiler. Hepsi de gaz kullanılmasına ve cop darbelerine demokratik bir şekilde son vereceğe benzeyen 23 Ekim tarihine bel bağlıyordu.

Belki yabancı olduğumdan, benim için devrim sonrasındaki bu geçiş döneminde belli bir hüzün vardı ve Tunus el bombalarının dumanı ve yazın beyazlığı arasında taş kesilmiş, felce uğramış gibiydi.

Ben Ibn Battuta değildim: Önemli ulemayla karşılaşmayacak, camilerde vaaz dinlemeyecektim, hoşuma gitmemesinden değil, ama camilere yalnız başıma gitmem gerekecekti: Tunus'ta da camiler Fas'taki gibi Müslüman olmayanlara yasaktı. Judit bu kuralı oldukça ayrımcı buldu –Kahire'de ya da Şam'da durumun hiç de böyle olmadığına beni inandırdı– bunun nedenini araştırdım, bu yasayı koyanlar Fransızlardı, özellikle de Fas'ın ilk valisi Lyautey'di, daha sonra aynı yasa Fransız sömürge yönetimi sırasında farklı dini cemaatler arasında karşılıklı saygıyı sağlamak için bütün bir Magrip bölgesinde uygulamaya konulmuştu. Bunun iyi mi kötü mü olduğunu bilmiyorum ama turist gruplarının Emeviye ya da El-Ezher Camii'ne serbestçe girerken, Keyrevan ya da El-Zeytuna Camii'ne girememeleri bana acayip geliyordu, Müslüman olmadığı halde, Kuran'dan pek çok sureyi ezbere bilen ve dine karşı çok saygılı davranan Judit'i saymıyorum bile. Ben de onunla dayanışmak için Magrip'in en ünlü camisinin antik sütunlu meşhur avlusunu ve ibadet mekânlarını görmeye gitmedim, çok da önemli değildi. Aslında orada oluşumun nedeni onunla beraber olmaktı ve hafta çok çabuk geçti. İlişkimizin her geçen gün daha güçlendiğini, daha mahremleştiğini düşünüyordum, bu

yüzden yakında ayrılmamız çok zor gelecekti. Sadece bize ait olan bir dil konuşuyorduk, edebi Arapça ile Fas diyalekti ve Fransızca karışımı bir dil; Judit her geçen gün Arapçada çok büyük ilerlemeler kaydediyordu. Ölmüş Askerlerle, Casanova'yla –ben çalışırken Judit omzumun üzerinden bakar, benim *Poilu*'lerle alay eder, Venediklinin dilini de anlaşılmayacak kadar zor bulurdu– iç avluda gariban havuzundaki sahnelerle, Goulette'te, Kartaca'da ve Marsa'da gezintilerle geçen yedi günden sonra hareket tarihi yaklaştıkça, Tanca'ya döneceğim için kendimi üzgün hissediyordum, çünkü bu defa yakında buluşacağımıza dair hiçbir umut, hiçbir plan yoktu. Judit sonbaharda gene geleceğine söz veriyordu ama ne zaman ve nasıl, bilemiyordu, kuşkusuz parası da olmayacaktı.

Sonunda hareket günü geldi çattı.

"Bu defa gelme sırası bende," dedim Tunus Havalimanı'nda ona sarılırken.

"Ne iyi olurdu..."

"Bir yolunu bulup Barselona'ya geleceğim. Allah kerim."

"Sahih. O zaman seni bekliyorum."

"İnşallah."

"İnşallah."

Ve yüreğim kanatlanmış vaziyette yola çıktım.

Dönüş çok zor geldi, o delice tempoyu tutturmayı başaramadığım için iki misli çalışmam gerekti; param da kalmamıştı; ev arkadaşlarıma iyice sinir olmaya başlamıştım, aptalca şakaları bezdiriciydi; moralimin yerine gelmesi için ramazanı bekliyordum ama bu sıcakta ve uzun yaz günlerinde oruç tutmak çok zordu, ayrıca bu yalnızlıkta, ramazanın açlığa ve susuzluğa dayanmayı sağlayan bayram havasını, uhrevi yanını yeniden bulmam çok zordu; sürekli Besim'i, Şeyh Nureddin'i ve Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ndeki arkadaşlarla beraber olduğumuz geçen ramazanı, yandaki küçük lokantada yediğimiz iftar yemeklerini, gece geç vakitlere kadar Kuran okumalarımızı, oruç ayının elbette ancak şimdi aklıma gelen ve beni derin bir hüzne sürükleyen o çocukluk tadını, sıcak aile tadını düşünüyordum. Tek başına iftar yemeği hüzünlendiriyordu, korkunç ev arkadaşlarımla beraber olmaya gayret etsek de, hazır çorbalar, konserve sardalye kutuları, erişteler (arkadaşların yorumlarına hiç girmeyeyim) bu hüznü daha da katmerlendiriyordu. Sonra tek başıma Kuran'ıma ve İbn Kesir'ime gömülüyor ama kendimi bir türlü veremiyordum, *Poilu*'lerin isimleri ve Casanova'nın anıları gözlerimin önünde dans ediyordu – orucumu dışarıda bir lokantada bozduktan son-

ra camiye gidip okunan Kuran'ı dinlemeye çalıştım, faydası olmadı.

İkinci haftanın sonunda orucu kestim, kendime çok kızıyordum ama ne yapayım, tutar gibi yapmamak en doğrusuydu. Klima çalışmayı kolaylaştırdığı için vaktimin büyük kısmını büroda geçiriyordum: Kendi evimde belden yukarısı çıplak da olsam, klavyenin karşısında ter döküyordum. Muhariplerimin yazın siperlerde neler çektiğini gözümün önüne getiriyordum, çamur kurumuş ve kabuk kabuk çatlamış olmalıydı, ölen askerlerin sayısı insanı hayrete düşürüyordu, hepsinin bir adı, bir yeri vardı, bazen kimlerin aynı yerde öldüğünü görmek için veri tabanlarını inceliyordum, girdiler ilerledikçe felaketin boyutunu fark ediyordunuz; Verdun, la Somme ve le Chemin des Dames, kıyımların en başında geliyordu, bu vesileyle, işim bittikten sonra internette Birinci Dünya Savaşı'yla ilgili belgesellere bakıyordum: Havan topları cehennemi, siperlerde hayat, duygusuzluğuyla tüyler ürpertici askeri kararlar... Kaydettiğimiz belgelerle Belkacem Bin Mollub kumandasındaki seferi ve daha başka seferleri yeniden kurguluyordum: *Kasım 1914, Cezayir 3. Piyade Keşif Alayı'nın yürüyüş ve operasyon günlüğü. 5 Kasım 1914: Saat 01.00'de ileri karakollara cepheden Alman saldırısı. Bu saldırı tarafımızdan ateşle karşılık verilerek durduruldu. Saat 06.00'da 2. Tabur'un tekmil cephesine şiddetli Alman saldırısı. Tabur neredeyse bütün cephanesini tüketti, geri çekiliyor ama 3 Kasım'da işgal ettiği yol boyunca uzanan eski siperlerde tutunuyor. 3. Tabur kuzey tarafındaki dar galerilere yerleşiyor. 12 Birlik, takviye kuvvet olarak gönderildi ama geri çekilme harekâtını tam olarak engelleyemiyor. Bütün gün şiddetli çatışma. Gönderilen destek kuvvetleri çok geç geldi: Düşman zayıf noktayı gördü ve çok üstün güçlerle saldırıya geçti. Ama Almanya Yser Kanalı'ndan geçemedi. 6 Kasım 1914: Saat 05.00'te bü-*

tün bir hat boyunca şiddetli yaylım ateşi eşliğinde yoğun silah atışı. Birliklerde hareket yok. 9. Birlik yaylım ateşi sırasında üç ölü verdi, aralarında Belkacem de var, o, savaşın sonunu göremeyecek, Konstantin'e geri dönemeyecek.

Besim'den ikinci bir mesaj daha aldım, bu defa mesajı yazanın o olduğundan kesinlikle emindim:

Ramazan kerim, Lakhdar kuya! Burada sıkıntıdayız ama iyi dayanıyoruz.

E-posta gene çok tuhaf ama farklı bir adresten gelmişti, Robert Smith ya da öyle bir şey.

Hâlâ çok gizemli.

Bazen kafamı dağıtmak için akşamüzeri geç vakit havalimanının öteki tarafındaki plajlardan birine yüzmeye gidiyordum; Atlas Okyanusu soğuk ve çalkantılıydı, iyi geliyordu, şiddetle Judit'i düşünüyor, hiç haber vermeden ansızın geldiğini ya da onun yanına gittiğimi hayal ediyordum. Ispanya'da bir yerlerde ailesiyle tatildeydi, fazla yazamıyordu, arada bir telefonundan kısacık bir mesaj... Beni terk etmesinden, benden bıkmasından, başka biriyle tanışmasından korkuyordum.

Gitmem lazımdı. Tanca sıkmaya başlamıştı.

Bu konuyu Mösyö Bourrelier'ye açmaya karar verdim, belki bir fikir verirdi – sonuçta, polisiyeseverler birbirine yardım etmeliydi. Ona acaba Fransa'daki işletmesinde bana bir iş ayarlayabilir mi, diye sordum. Gözleri fal taşı gibi açıldı: Fransa'da mı! Ama biz buraya işi daha ucuza mal etmek için geldik, Fransa'ya işçi yollamak için değil! Hem şu senin kız Ispanya'da değil miydi? (İkimiz yalnızken bana yeniden sen diye hitap etmeye başlamıştı.) Evet öyle, diyerek İspanyolcayı çok iyi konuşamadığımı, hem zaten Schengen vizesi olduktan sonra her yere gidebileceğimi, söyledim.

"Hiç şansın yok," dedi, "Fas'ta siz de devrim yapsaydınız, Lampedusa'ya geçen Tunuslular gibi siz de binler-

ce kişiyle birlikte Ceuta ya da Tarifa'ya geçebilirdiniz. Ardından Zapatero da tıpkı Berlusconi'nin yaptığı gibi sizi belgelerinizle birlikte Kuzey'e Sarkozy'ye armağan olarak postalardı... Çok yazık..."

Dalgasını geçiyordu, salak herif.

"Sahiden de bu iyi bir çözüm olurdu. Ama burada devrim bitti. Anayasa reformu kabul edildi, yakında da yeni hükümetin kurulması için seçimler yapılacak."

"Peki sen memnun musun?"

"Bilmiyorum. Benim bütün istediğim; serbestçe seyahat etmek, para kazanmak, kız arkadaşımla rahat rahat dolaşmak, canım çektiğinde sevişmek, canım çektiğinde namaz kılmak, canım çektiğinde günaha girmek ve canım çektiğinde, Allah'tan başka kimseye hesap vermeden polisiye roman okumak..."

Arap Baharı'nın ardından İtalya'ya sığınan Magripli göçmenlerin toplandığı kamp yeri.

"Bütün bunlar da hemen öyle değişecek şeyler değil," dedim.

Düşünceli bir tavırla bana baktı; birden beni ciddiye aldığı izlenimine kapıldım.

"Doğru, bunlar kazanılmış değil."

"Bütün gençler benim gibi," diye ekledim. Birden canlandığımı hissetmiştim. "İslamcılar, bize ait olması gereken dinimizi bizden çalan yaşlı muhafazakârlar. Bize sundukları tek şey yasaklamalar ve baskı. Arap solu greve takılıp kalmış eski sendikacılardan ibaret. Peki, beni kim temsil edecek, ha?"

Jean-François'nın aniden gözleri dalmıştı.

"Biliyor musun, Fransa'da da siyasi durumun daha iyi olduğundan emin değilim. Üstelik, bu krizle..."

Bir an düşünür gibi oldu.

"Dinle, senin seyahat projen için belki bir şey düşünebilirim. Sana hiçbir şey için söz vermiyorum ama Co-

marit Şirketi'nin müdürlerinden birini çok iyi tanırım. İspanya'ya seferleri var ama Fransa'ya da gidiyorlar. En azından yer görürsün. Seni kaybetmek hoşuma gitmiyor ama olsun, eğer istediğin seyahat etmekse, burada ancak kitapların içinde seyahat edersin."

Bir denizcilik işletmesi olan Comarit Şirketi'ni her Tancalı bilirdi, çünkü Tarifa'dan ya da Algeciras'dan gelip limana giren feribotların üzerinde ismi kocaman harflerle yazılıydı. Bir feribotta ne yapabileceğimi kestiremiyordum, deniz hakkında hiç bilgim yoktu ama bu konuşma bana yeniden umut verdi. Mösyö Bourrelier ile açık açık konuşmak kim olduğumu anlamamı sağlamıştı: Tek istediği özgürlük olan yirmi yaşında Faslı bir genç... Judit'e yazıp uzun uzun bu hikâyeyi ve beraberinde getireceği olasılıkları anlattım, bana neredeyse ânında cevap verdi: *Siiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiii*[1]; yüreğimin ışıldadığını hissettim.

1. (İsp.) Evet.

O gece gene kâbuslarla boğuştum. Rüyamda Judit'i şiddetle tokatladığımı, Meryem'i kıskandığı için onu dövdüğümü gördüm; bütün gücümle dövüyordum, bağırıyor, iki darbe arasında debeleniyor ama kaçmıyordu – hemen arkasından Meryem'in odasına koşuyor, onu okşamaya, soymaya başlıyordum, elimi apış arasına sokuyordum, ılıktı, bunun üzerine orada yatağın yanında duran yaşlı bir şeyhe dönüyordum, bana Lakhdar bu normaldir, diyordu, ölüm bir süre sonra cesetleri ısıtır, böyledir işte, ben de ona oradan çıkan onca kanın çok can sıkıcı olduğunu söylüyordum, bana bu kan senden geliyor, diye cevap veriyordu, penisime bakıyordum, idrar kanalımdan hiç durmamacasına kırmızı bir sıvı boşanıyordu; Meryem'in ateşler içindeki vücudunun temasıyla, uzun süren ölüm yüzünden içten gelen bir sıcaklıkla aydınlanan cesedinin temasıyla tahrik oldukça, daha fazla kan fışkırıyordu; Meryem'in içine girdim, cinsel organım onunkinin içinde tükeniyordu; gözleri hâlâ kapalıydı. Yatağın yanında şeyhin yerini Judit almıştı; evet, evet, işte böyle, diyordu, çok iyi, görüyorsun, onu doldurdun, çok iyi, bak, ve gerçekten de Meryem'in hareketsiz dudaklarından kan çıkıyordu, burun deliklerinden dışarı taşıp bembeyaz dişlerinin üstünü kaplıyordu, ürkmüş-

tüm ana duramıyordum, yapışkan bir ılıklık içinde onun içinde gidip geliyordum.

Alt tarafım meniye batmış, kalbim saatte yüz atarak uyandım.

Kendi kendime, sen artık delirdin, dedim, korkunç bir akıl hastalığına yakalandın; içimdeki sıkıntıyla inleyerek köpek gibi gecenin içinde büzülüp dertop oldum.

II

Berzah

Çocukluğumdan bana iki fotoğraf yadigâr kaldı, onları her zaman cüzdanımda saklarım, birinde köye tatile gelmiş, bir ağacın önünde oturan küçük Meryem var, diğerinde de kucağında küçük kız kardeşim Nur'la annem. Hepsi bu kadar. Kendime, eğer hep daha uzağa kaçmak yerine, yaptıklarımın sonuçlarından kaçmak yerine ailemin yanına dönseydim, ısrar etseydim, ne pahasına olursa olsun kendimi kabul ettirmeye, af dilemeye, her türlü cezaya, her türlü aşağılanmaya razı olsaydım neler olacağını uzun süre sordum, uzun süre sonunda beni kabul ederler miydi, yanlarında bir yerim olur muydu, diye kendime sordum. Elbette böyle bir soru sorulmaz, yolculukları kabul etmek gerekir, onlar kaderin öteki adıdır. Tıpkı kendilerini neyin beklediğinden habersiz köylerinden ya da *dvar*'larından ayrılan 1914'lü askerler gibi ben de 21 Eylül 2011 günü Algeciras istikametindeki ilk Boğaz yolculuğuma çıkmak üzere, barda garson ve ne iş olsa yapacak adam olarak, yani daha çok ne iş olsa yapacak adam olarak Tanca-Med Limanı'nda Comarit-Comanov Şirketi'nin İbn Battuta isimli feribotuna tırmanıyordum. Miço, var mı ötesi. Geminin adının İbn Battuta olması bana bir işaret, iyiye alamet bir şey gibi geliyordu. Mürettebat, ayağını bile suya sokmamış bu torpilliye tu-

haf bir gözle bakıyordu ama olsun, diyordum içimden, tek yapacağım kendimi yavaş yavaş kabul ettirmek... İşe yarar biri olmaya ve küçümseyen bakışlara kibarca cevap vermeye çalışıyordum, bu da beni zayıf biri ya da salağın teki gibi görmelerine sebep olabilirdi ama umurumda değildi, denizdeydim, İspanya'ya gidiyordum. Aslında Algeciras Limanı'ndan çıkmak için vizem yoktu; şimdilik Boğaz'da gidiş-dönüş ring seferleri yapacaktım ama sonunda yarın öbür gün gemiden inmeme de izin verirlerdi.

Hiçbir planım yoktu.

Jean-François'nın arkadaşı rezil bir ücret karşılığında beni işe almaya razı olmuştu, Tanca'daki kiramı ancak ödeyebiliyordum ama merak etme, diyordu bana, bunun bahşişi var, primi var, ekstraları var. Mösyö Bourrelier gitmeme izin verdiği için üzgündü, hâlâ enformatik bir varlık kazandırılması gereken kilometrelerce ölü ve yeni bir elektronik hayat bekleyen yığınla kitap vardı, ama sanırım aslında benim adıma memnundu. O halde rastgele, dedi elini uzatarak, geri dönmek istersen sana kapımızın açık olacağını da sakın unutma.

İbn Battuta feribotu Pequod[1] değildi, ne direği vardı ne de balina yağı; 1981'de inşa edilmiş yüz otuz metre uzunluğunda eski bir Britanya gemisiydi, sonunda kendisini biraz ağırlaştıran, neredeyse bir metre kalınlığındaki üst üste farklı boya tabakalarına rağmen, on dokuz mil yapan, bin yolcu ve iki yüz elli araç kapasiteli bir tekneydi. Endülüs'e varmamız bir buçuk saat ila iki saati buluyordu, günde iki sefer yapıyorduk; ya sabahın altısında kamyon ve araçların gemiye yüklenmesine yardım etmekle işe başlıyor, saat on sekizde geri dönüyor-

1. Herman Melville'in *Moby Dick* romanındaki balina gemisi.

dum; ya da sabah on birde yükleme yapıyor, bu durumda da saat yirmi üçte evde oluyordum.

İlk yolculuğumu unutamayacağım. Ben denizi doğduğumdan beri her gün görmüştüm; bu feribotların Boğaz'dan geçişini saatlerce seyretmiştim ve işte şimdi onlardan birindeydim. Aylardan eylüldü, Kuzey'e göç henüz sona ermemişti, gemi Ispanya'ya, Fransa'ya, Almanya'ya evlerine dönen Faslılarla doluydu. Tıka basa dolu bagajlar, römorklar, çoğu zaman konvoy halindeki üç arabaya maaile (dede-nine-büyükanne-baba-anne-oğulkız ve hatta bazen amca-dayı-hala-teyze ve kuzenler) doluşmuş insanlar, geri dönme arzuları yaşlarıyla ters orantılı olarak yüzlerine yansıyordu: Gençler ne kadar sabırsızsa, yetişkinler o kadar iç çekiyordu. Boğaz'dan geçiş bütün bu insanlar için onları bekleyen on iki, hatta otuz saatlik uzun araba yolculuğundan önceki küçük bir teneffüs gibiydi.

İlk günümdü ve ne yapacağımı bilemiyordum; güya manevra yaparken arabalara yardım edecektim ama sürücülere feribotta nasıl sıralanacaklarını göstermeyi beceremediğimden, yükleme sorumlusu başka bir yerde çalışmamı söyleyerek beni hemen sepetledi, üstelik çok bayağı bir şekilde, bunun üzerine ben de kafeteryanın bulunduğu üst güverteye çıktım ve barmenin birkaç kasa Pepsi'yi soğukhava deposuna istiflemesine yardım ettim, ta ki beceriksizliğimden bir şişe kırıp onun tarafından da sepetleninceye kadar. Geminin kalkışına kadar gidip küpeşteye dayandım. Güverte balık ve gazyağı karışımı kokuyor, küpeştenin demiri dizellerin ritmiyle uyumlu, kollarımın altında hafifçe titreşiyordu; araba ve kamyon sıraları azalıyor, araçlar feribotun karnında kayboluyordu, üzerinde bulunduğumuz devasa hayvanın taşıyabildiği canlı cansız bunca cismi görmek muhteşem bir şeydi. Beni karşılayan gemi zabiti kırk yaşlarında biriydi,

gemiye hoş geldin, dedi, kendisi ikinci kaptanmış – gemiler hakkında kesinlikle çok cahildim, bu kadarı da komikti artık. Hele terimler... Denizcilik her şeyden çok bir sözcük dağarcığıydı. Pruva, pupa, iskele, sancak. Bu dört ay boyunca gerçek ve mecazi anlamda kıçıma yediğim tekmeyi bütün hayatım boyunca yememişimdir. Ama sonunda en azından birazcık bir şeyler öğrendim; araçları sardalye kutularıymış gibi park ettirmeyi becerdim; uçsuz bucaksız köhne takanın içinde makine dairesinden kaptan köprüsüne kadar yolumu bulmayı öğrendim, en önemlisi de denizcilere kendimi sevdiremediysem de yavaş yavaş onların beni kabul etmelerini sağladım.

İbn Battuta'da pek az genç vardı. Mürettebatın ekseriyeti kırkını geçmişti. Bu çapta bir gemi için fazla kalabalık olmadığımızı söylemek lazım; yemek ve kamaralara servisin olmaması (kafeteryada sandviç ve cips satıyordum, evet bunlar vardı) mürettebat sayısının düşük tutulmasını sağlıyordu: Yol, ayrıntılarla boğuşmaya gerek kalmayacak kadar kısaydı.

Ben Simbad değildim, bu kesin. Denizin sakinliğine rağmen, geminin sallanması sanki fazla *joint* içmişim gibi tuhaf bir his uyandırıyordu – tam olarak hasta değildim ama tamamen formda da sayılmazdım. Hafiften sallanan, daha doğrusu titreşen gövdem, özellikle de bacaklarım artık karadakinden farklı yasalara itaat ederken, en sıradan hareketlerin bile –merdiven çıkmak, güverteden geçmek– normalden farklı bir keskinlik gerektirdiği yeni bir ritim kazanmış gibiydi: Şuradan şuraya gitmek birden hiç düşünmeden yaptığınız son derece doğal bir olay olmaktan çıkmıştı, tersine her şey size yürümenin fena halde farkında olmanız gerektiğini hatırlatıyordu, yoksa yerde zikzaklar çizer, hafifçe kayar, hatta kasımda yaşadığım iki fırtına sırasında olduğu gibi, gemi bata çıka ilerlerken kendinizi insafsızca yere fırlatılmış ve düpe-

düz kıçüstü yere çakılmış bulurdunuz.

Ama gene de orada olmak harika bir şeydi; manzara mest ediciydi. Sabah, güneş henüz alçaktayken, ışıltılı Fas tepeleri devler için, Herkül için yeşil beyaz lekelere, sarp burunlara dönüşene dek uzaklarda kalıyordu, ışık Spartel Burnu taraflarında Herkül sütunlarıyla oynar gibiydi; sonra Endülüs kıyısı yaklaşıyor ve insan o an İspanya fatihi Tarık bin Ziyad'ın seferini ve Vizigotlar'ı bozguna uğratan Berberiler'i düşünüyordu; ben kamyonlardan, eski Renault'lardan, Mercedes'lerden oluşan kendi ordumu kumanda ediyordum; birlikte Granada'yı geri almaya gidiyorduk, bizi Algeciras Limanı'ndaki Guardia Civil[1] de engelleyemezdi. Önce hava saldırısıyla, bedava tarafından paraşütle büyük şehirlere indirilen en iyisinden birkaç tonluk Rif esrarıyla bütün ülkeyi uyuşturmak lazımdı; gana[2] alayları direnen son sitelerin surlarını enstrümanlarıyla titretecek, ve son olarak da benim feribottaki ağır yüklerim ve göçmen arabalarım İbn Battuta'nın karnını terk ederek bir alay halinde şanlı şerefli Elhamra'ya doğru ilerleyecekti: İspanya yeniden Fas olacaktı, öyle olmaktan asla vazgeçmemeliydi zaten.

Algeciras Limanı'ndaki polisler de benimle aynı görüşü paylaşıyor olmalıydılar, çünkü bizden vebadan kaçar gibi uzak duruyorlardı; onları kandıracağımızdan, kaçakçılık yapacağımızdan, kaçak yolcu geçireceğimizden şüphelenıyorlardı. Biz, diyorum ama daha çok gemideki yaşlı gemiciler söz konusuydu: Beni sadece küçümsemekle yetiniyorlardı. Rıhtıma vardığımızda arabaları çıkartmaya başlıyorduk; o an Avrupa topraklarında oluyordum ve ilk zamanlar bu tuhaf bir histi – Gümrük'te sırtıma daya-

1. (İsp.) Jandarma.

2. Eskiden Gana İmparatorluğu'nda yaşayan etnik topluluk ve onların müzikleri.

nan demir parmaklık ve barakaların, gerçekte hiçbir yerde olmadığımı anlamamı sağlamasından önce.

Ekim sonunda Tunuslular demokratik yoldan İslamcı Ennahda Partisi'ni iktidara taşır, İspanyollar Halk Partisi'nin Katoliklerini seçmeye hazırlanırken, Faslılar da hemen hemen aynı anda sandık başına gitmeye hazırlanıyordu, Boğaz üzerinde hiçbir yere varmayan bu gidiş gelişlerden sıkılmaya başlamıştım. Maaşım gecikiyor, ödenmiyordu, birikimlerim azalmaktaydı; iş oldukça yorucu ve monotondu. Gerçi mürettebattan bir arkadaş da edinmiştim, Sadi, yeryüzünün bütün denizlerini dolaşmış ve şimdi Boğaz'da emeklilik öncesini dolduran altmış yaşlarında yaşlı bir denizci. Bana inanılmaz hikâyeler, macera romanlarına yaraşır anekdotlar anlatıyordu, ben de inanmış gibi yapıyordum; ne olursa olsun, vakit böyle daha çabuk geçiyordu.

Artık şairlik kariyerimi sürdürmeye fırsat bulamıyordum: Eve öyle haşatım çıkmış bir halde dönüyordum ki, yazacak halim kalmıyordu, hatta okumak bile çalışmadığım zamanlarda bir pazar etkinliği haline gelmişti. Oturduğum apartman Tanca Med Limanı'na çok uzaktı ve işe gidip gelmem otobüsle tam kırk beş dakika sürüyordu. Kısacası kendi kendime acaba Mösyö Bourrelier'yi ve ölmüş askerleri terk etmekle büyük bir enayilik mi ettim, diye sormaya başlamıştım. Judit'le yazışmam bile artık düzenli olmaktan çıkmıştı. Onu düşünüyordum, hem de sık sık; ilk zamanlar, feribot Algeciras'dayken bundan yararlanıp ellerimle yazdığım mektubu oradan Barselona'ya postalıyordum –*Sana Endülüs'ten yazıyorum*– ama bu mektup ve kartların Tanca'dan da göndersem, yerine aynı sürede ulaştığını çok çabuk fark ettik. Judit gitgide kendi deyişiyle sistem karşıtı protestolara daha çok katılmaya başlamıştı; Öfkeliler hareketine bağlı bir düşünce grubuna dahil olmuştu, seçim sonrası için

çok sayıda geniş çaplı eylem hazırlığı içindeydiler. Katalonya'daki durum hakkında yazdıkları oldukça korkutucuydu; iktidardaki milliyetçi sağın sistemli olarak bütün kamu hizmetlerini tahrip etiğini söylüyordu, en başta da Üniversite'yi: Bazı dersler kaldırılıyor, öğretim üyeleri her üç aylık dönem sonunda ücretlerinin eksildiğini görüyordu. Judit endişeliydi: Zaten kalite aman aman değilken, insanlar bunun sonu nereye gidecek, diye soruyor, diyordu. Judit kritik bir kavşaktaydı, mezuniyetten önceki son yılıydı ve kendine bir yol seçmesi gerekiyordu, kuşkusuz master yapması ya da uzun bir süre Arap dünyasında yaşaması; çevirmen olmayı denesem mi, diye tereddüt ediyordu, kısacası biraz kafası karışmıştı, dolayısıyla da gitgide öfkeleniyordu.

Besim'den gene öyle esrarengiz, her biri farklı adresten gelen bir-iki e-posta daha aldım. Bana nasıl olduğumu sormuyor; kendi hakkında da hiçbir şey yazmıyordu; sadece hayatın zorluğundan şikâyet ediyor ve Kuran'dan ayetler zikrediyordu. Bir gün Zafer suresi: *Allah'ın zaferi ve Fetih vakti geldiğinde, vs.*; başka bir gün Ganimet suresi: *Ve Rabbin Meleklere dedi ki: "Ben sizinle beraberim: İnananları ihya edin. Kâfirlerin yüreğine korku salacağım. Öyleyse vurun boyunlarını."*

Cafe Hafa'ya yapılan saldırıyı üstlenen çıkmamıştı, zaten gazetelerde de artık bu olaydan söz edilmez olmuştu. Basın dikkatini sadece seçimlere vermişti; Tunus, Fas ve İspanya'daki seçimlere, insanlarda sanki dünyamızın bu köşesinde bir demokrasi dalgası yayılıyormuş gibi bir his vardı.

Ben arada asılı kalmıştım, Boğaz'da yaşıyordum; ne buradaydım, ne de henüz orada, sonsuza kadar berzahta yola çıkış halindeydim, ölümle yaşam arasında.

Kâbuslarım geri gelmişti ve hayatımı mahvediyordu; ya rüyamda Meryem'i ve kan nehirlerini, ya da Be-

sim ile Şeyh Nureddin'i görüyordum; saldırılar, patlamalar, savaşlar, bıçakla toplu kıyımlar görüyordum. Özellikle korkunç bir geceyi hatırlıyorum, rüyamda Besim'in boş bakışlarla, alnında bir bandana, Judit'i saçlarından kavrayarak bir koyun gibi boğazladığını görmüştüm. Bu dehşet verici sahne günlerce bana musallat oldu.

Vakit buldukça zihnimi sakinleştirmek için tam saatinde namaz kılmaya gayret ediyordum; secdeye kapanarak ve dua okuyarak azıcık sükûnet buluyordum. Allah bağışlayıcıdır, beni biraz olsun avutuyordu.

Polisiye stokumu yeniden oluşturmanın bir yolunu bulmalıydım, elimde kalan tek roman Jean-François'nın yol hediyesiydi: Manchette'in *Morgue Pleine*'inin bir nüshası, onda iki nüsha varmış. Birinci tekil şahısta yazılmış iyi bir kitap, hatta çok iyi bir kitaptı, Eugene Tarpon adında işsiz bir özel dedektifin, Ricard içen ve tek emeli Fransa'nın ücra bir köşesinde yaşayan annesinin yanına dönmek olan bir jandarma eskisinin hikâyesi. Umutsuzca komikti, zihnimi dağıtıyordu.

Judit'in beni ziyarete gelecek parası yoktu; benim de Algeciras'dan otobüse atlayıp onu görmeye gidecek vizem yoktu. Bencileyin yüzlerce tipin Ceuta ya da Melilla'nın etrafındaki dikenli tellere bakması gibi ben de Ispanya'ya ancak Gümrük'ün demir parmaklıklarının arasından bakabiliyordum; tek fark benim kıta üzerinde olmamdı. Bir kamyona gizlenmeyi ya da araba sıralarının arasından gizlice sıvışmayı uzun uzun düşündüm, kuşkusuz bunu başarabilirdim de ama neye yarar. Enerjim tükenmeye başlamıştı. Tunus'ta Judit'in varlığının, Tunus'ta Judit'in vücudunun bana verdiği güç yavaş yavaş siliniyordu. Günlerin geçip gitmesini izlemekle, çok fazla umutlanmadan Akdeniz'in iki kıyısı arasındaki sonsuzluğu aşmaya hazır, gemide gidip gelmekle yetiniyordu.

Bu ocakta oldu. Kaderin bir cilvesi, bir tane daha; eylülden beri alacaklarımızın bir santimi bile elimize geçmemişken, umudumu kaybetmeye, ölü *Poilu*'lerın yanına dönmeyi ciddi ciddi düşünmeye başlamışken, Judit bana hemen hemen hiç yazmaz olmuş, mesajlarıma gayet kısa cevaplar vermeye başlamış, ben onun başka biriyle tanışmış olmasından şüphelenmeye başlamışken, sabah her zamanki gibi Algeciras'a varmış, ancak bütün gün neden dönüş için hareket edemediğimizi anlayamadan demir alma iznini beklerken, akşam kaptan bizi çağırdı. Kafeteryada otuz iki kişiydik. Suratı bir tuhaftı, belki şaşkındı, belki de bitikti, ya da hem şaşkın hem bitikti. Lafı dolandırmadı. "Çocuklar, İspanyol adaleti gemilere el koydu. Yeni bir emre kadar buradan bir yere ayrılamayacağız. Şirketin milyonlarca avro yakıt ve liman vergisi borcu varmış. Durum bu." Gözlerini salona doğru kaldırdı. Herkes hep bir ağızdan konuşmaya başladı. Kaptan en yakınındakilerin sorularına cevap verdi: "Evet, rakip bir firmaya ait bir feribotla Tanca'ya dönebilirsiniz, elbette sizi alacaklardır. Ama bu, görev yerini terk etmek olarak kabul edilecek, sözleşmenin iptali sayılacak, sizler de geminin satılması halinde ödenmemiş maaşlarınız üstündeki bütün haklarınızı kaybedeceksiniz. Yani benim anladığım bu kadar."

Bu son derece saçma bir şeydi. Algeciras Limanı'nda sıkışıp kalmıştık. Tamam, ben dönerim, diye düşündüm. Asla terk etmemem gereken Mösyö Bourrelier ve 1914 Savaşı'na geri dönerim.

Kaptan sorulara cevap vermeye devam ediyordu.

"Neyse ki tanklarımız dolu, elektrik ve ısınma için uzun süre yetecek kadar yakıtımız var. Açlıktan ölmemek için de bir şeyler yapmak gerekecek. En kötü ihtimalle, arkadaşlar aracılığıyla Tanca'dan takviye yiyecek getirtebiliriz."

"Evet, ben kalmak zorundayım. Ama sizler... Kendiniz bilirsiniz."

"Belki iki hafta. Belki de daha az. Haciz durumunun ortadan kalkması için şirketin borcun bir kısmını ödemesi yeter."

"Ha bu arada yer sıkıntımız yok. Bütün kamaralar emrimizde... Hatta fazladan çarşaf ve battaniye de olacak."

"Bilmem, kelime bulmaca oynayabiliriz. Deniz Kuvvetleri'nde olsaydık, fırsat budur, diye gemiyi boyardık."

İşi şakaya vurmaya başlamıştı. Zaten dalgasını geçen pek çok tip vardı. Ama bunu o kadar da komik bulmayanlar da. Mesela Tanca'da çoluğu çocuğu olanlar... İnsanın evinden on mil uzakta kıstırılıp kalması garip bir duyguydu: Düz arazide bisikletle bir saatten az bir mesafe.

Haber ertesi gün İspanyol liman işçilerinin getirdiği yerel gazetede[1] yer almıştı:

Un nuevo drama laboral en el sector maritimo recala en el puerto de Algeciras. Un total de 104 marineros, los que componen la tripulacion de los buques Ibn Batouta, Banasa, Al-Mansur y Boughaz, afrontan una situacion

1. Bu makale, 17 Şubat 2012 tarihli *Diorio de Cádiz* gazetesinden alınmıştır. (Yazarın notu)

muy precaria, abandonados a su suerte por la naviera marroqui Comarit, que se encuentra en graves problemas economicos que estan motivando un drama social que salpica tambien a otros puertos del Mediterraneo.[1]

İbn Battuta'nın bir fotoğrafı da vardı; güvertede aralarında benim de olduğum birkaç gemici görülüyordu. İlk defa bir gazetede çıkıyordum, linki internetten Judit'e göndermeyi isterdim ama herhalde bağlantımız yoktu. Haber vermek için ona bir cep mesajı attım, neredeyse aynı anda cevap geldi *Yok artık! İnanılır gibi değil! Beni durumdan haberdar et!*

Bir an otobüse atlayıp beni görmeye gelir, diye hayal kurdum, sonuçta gümrük bölgesine kolayca girebilirdi. İbn Battuta'daki son gemici olduğumu hayal ettim – gemi bize kalır, ben en güzel kamarayı ayarlardım ve vinçlerin ucunda dans eden konteyner'lara ve tahmil tahliyecilerin gidip gelişlerine baka baka rüya gibi bir tatil, hareketsiz ama harika bir sefer yaşardık.

Ama gel gör ki benimle rüyalarım arasında tam otuz kadar gemici vardı. Sanki bizim feribot kır eviydi de, kaptana ya da Sadi'ye, "Bana çift kişilik bir kamara lazım, bizimle beraber birkaç gün geçirsin diye kız arkadaşımı davet ettim de," diyecek halde değildim. Bazı ziyaretçilerimiz oluyordu –özellikle gazeteciler ve liman işçileri– ama elbette kimsenin yatıya kaldığı yoktu. Vakit çok ağır ilerliyordu. Sabahları limanda gümrük bölgesinde biraz dolaşıyordum; orada çalışan İspanyollarla selamlaşıyordum, çoğu zaman bana kahve ikram ediyorlardı, beş da-

1. (İsp.) Algeciras Limanı'nda denizcilik sektöründe yeni bir dram daha yaşanıyor. İbn Battuta, Banasa, El Mansur ve Boughaz gemilerine mensup toplam 104 denizci, ciddi ekonomik sorunlar yaşayan Comarit Denizcilik Şirketi tarafından kaderlerine terk edilmiş halde. Akdeniz'in başka limanlarında da ortaya çıkan sosyal bir dramla karşı karşıya.

kika çene çalıyorduk; ne haber, diye soruyorlardı bana, ben de hiç değişmeyen cevabımı veriyordum: "Şimdilik yeni bir şey yok." Ne acayip iş, diyorlardı, *que locura*, en azından sana şehirde bir tur atman için bir vize verebilirlerdi, bense daima ah evet öyle, *no esteria mal*, diye yanıtlarken, ihtimal vermesem de içlerinden birinin gidip Policia Nacional'deki görevlilerle görüşme işini üstlenmesini umuyordum. Narenciye yükünü boşaltan biri, sizin oralardan portakal gönderseler ya size, mevsimi, diyerek dalga geçiyordu, daha dayanışmacı bir diğeri ise onu paylayıp bunun neresi komik, diyordu, kendini onların yerine koysana, bizler Tanca Limanı'nda kıstırılıp kalsaydık hiç de eğlenceli olmazdı açıkçası.

Kahveden sonra dokları dolaşmaya devam ediyor, gemilerin hareketlerini zihnime nakşediyordum, her şey için, taşıdıkları yüke göre türlü biçimde gemi vardı; kafeslerinde binlerce gıdaklayan tavuk taşıyan gemiler; insana sanki başını meyve suyuna daldırmış hissi verecek kadar keskin kokan muz ve ananas yüklü gemiler; özel konteynerlarında dondurulmuş ürünlerle tıka basa dolu buzhane gemileri; tren rayı, kum ya da betonla ağırlaşmış, dibi düz muazzam tekneler; yüzen silolar görünümünde tahıl taşıyıcıları ve modern konteyner taşıyıcıları, tam anlamıyla rengârenk on katlı binalar... Bazıları Süveyş Kanalı ya da Atlas Okyanusu üzerinden çok uzaklardan, bazıları ise Marsilya'dan, Le Havre'dan ya da Kuzey Avrupa'dan geliyordu; rıhtımda nadiren birkaç saatten fazla kalıyorlardı. Bazıları yeniydi ya da yeni boyanmıştı, bazıları ise üzerlerindeki yükün yanı sıra, bir de tonlarca paslı tenekeden ibaret kendi ağırlıklarını taşımaktaydı ve insan bunların nasıl bir mucizeyle daha ilk dalgada kırılıp dağılmadığını merak ediyordu.

Sonra İbn Battuta'ya dönüyordum, her zaman bir angarya oluyordu; temizlik, güvertenin yıkanıp silinme-

si, çamaşır, patates soyma; henüz Kaptan'ın dediği gibi gemiyi boyamaya başlamamıştık ama o kadar canımız sıkılıyordu ki, biri kalkıp elimize boya verecek olsa, sanırım işe koyuluverirdik. Gemideki –daha çok da rıhtımdaki– hayatı keşfediyordum.

Gemicinin baş belası kakalaklardır. Bunlar geminin esas sahibi. Her yerde, her katta binlercesi var; geceleri çıkıyorlar, o kadar ki, en iyisi sabahın üçünde uyanıp ışığı yakmamak: Mutlak surette üç-dört tane görüyorsunuz, bir-iki tane battaniyenin üstünde, bir tane duvarda, bir tane de karşıki kuşette yatan arkadaşınızın rahatça yerleştiği suratında, bunların uyurken aynı şeyi size de yapacaklarını, kapalı gözkapaklarınızda usul usul dolaşacaklarını gözünüzün önüne getiriyorsunuz, ilk zamanlar bunlar beni dehşete düşürüyordu, korkudan titriyordum – sonunda insan alışıyor. Kakalaklar alt güvertelerden, makine dairesinin sıcağından geliyorlar; orada sayıları daha da kabarık, dizelciler de onlarla beraber yaşıyor. Bunlar ne yerler ne içerler, bilmiyorum, bizim erzaklardan otlanıp tabaklarımızdan tıkındıklarını tahmin ediyorum. Bunların kökünü kazımak için yapılan her girişimin sonu hüsran gibi: Bir gemiyi kakalaklar sardı mı, o geminin işi bitmiş demektir, yapacak şey yoktur. Güverte ve koridorlar istenildiği kadar çamaşır sularıyla yıkanıp silinsin ve kamaralarımıza kapanlar yerleştirilsin, gene de onlardan kurtulamazsınız. Sadi bana bunların kuşlar gibi biraz evcilleştirilebildiğini anlattı. Bir zamanlar bir kargo gemisinde gece uzun nöbet saatlerinde onlarla konuştuğunu itiraf etti.

Sadi bir bakıma beni evlat edinmişti: Aynı kamarayı paylaşıyorduk ve gemide geçen uzun sıkıcı gecelerde arkadaşlığı harikaydı. Dizelciydi kendisi; gemideki iki Crossley motorunu çalıştıran oydu. Onu dinlemek asla bıkmayacağınız, sonu gelmeyen bir kitabı karıştırmak

gibiydi, çünkü içeriği muazzam genişti ve her defasında hafif tertip farklıydı. Bana Güney denizlerinden, Allah günah yazmasın, Cennet'in yeryüzündeki sureti dediği Rüzgâraltı Adaları'ndan bahsediyordu – bu adaları gören adamlar kalplerinde bu sızıyı daima taşır ve hep oralara dönmek isterlermiş. Çin Denizi'ndeki büyük limanları, Hong Kong'u, Makao'yu, Manila'yı da biliyordu. Singapur dünyanın en temiz şehriydi; Bangkok hem en gürültülü hem de en baştan çıkarıcı olan. Bana Patpong'da yüzlerce Amerikalının gittiği sonu gelmeyen sıralar halindeki uzayıp giden genelevleri ve striptiz kulüplerini anlatıyordu; sanki Birleşik Devletler'de orospu kıtlığı varmış gibi çoğu bu seyahate sırf bu iş için çıkıyormuş.

Kedi biçimindeki Celebes'i, Java ve Borneo'yu, uzun Malezya'yı ve trafik sıkışıklığında birikmiş arabalar gibi sıraya girecek kadar çok geminin gidip geldiği Malaka Boğazı'nı görmüştü.

Bana Bombay'da dileyenin sokakta sütünü sağıp doğrudan çay fincanına doldurduğu ineklerden, dediğine göre gezegenin en tehlikeli şehri Karaçi'den bahsediyordu, sen orada bir gün bile hayatta kalamazdın, diyordu. Orası kaçakçılığın, uyuşturucunun, silah ticaretinin krallığı. Orada gümrük diye bir şey yok. Her şey viski şişesiyle ödeniyor. Karaçi'nin orospularına o kadar kötü muamele ediliyor ki, hepsinde yara bere izleri, morluklar, sigara yanıkları var.

Sadi bilmem kaç defa Süveyş Kanalı'ndan geçmiş, Ekvator'u aşıp Brezilya'ya, Arjantin'e, Güney Afrika'ya gitmişti. Muazzam bir yük gemisinin küçük bir balıkçı teknesi gibi dalgalarda dans ettiği, dümeni elden bırakmadan kusabilmek için ağzına bir kova dayayan kaptan da dahil herkesi deniz tuttuğu ne fırtınalar görmüştü; denizde ölen, suya düşen ve girdaplaşan sonsuzlukta kaybolan ya da zamanında karaya ulaşıp tedavi ettirme-

ye fırsat bulunamadan yüksek ateş yüzünden ya da ansızın kederden ölen gemiciler görmüştü: Bu gibi hallerde ceset denize atılıyor ya da kaptanın iradesine göre katlanıp bir buz sandığına tıkıştırılıyordu; elde şişe olmadıkça sefere çıkamayan sarhoş gemiciler, bir kız uğruna ya da ters bir söz üzerine bıçaklarla kavgaya tutuşan tayfalar, hatta Aden Körfezi'nde gemiye çıkarma yapıp, mürettebatın tamamını en alttaki ambara kapatan ve ancak askeri bir filoya karşı savaştıktan sonra gemiyi terk eden korsanlar görmüştü. Ama tuhaftır, en büyük heyecanla bahsettiği yerler; Anvers'di, Rotterdam'dı, Hamburg'du, uçsuz bucaksız, hareketli, ciddi, her türlü modern konforun, metronun, çok lüks genelevlerin, vitrinlerin, süpermarketlerin bulunduğu, biranın ucuz olduğu, her kategoriden barların bulunduğu ve Karaçi'deki gibi sırtınızdan bıçaklanma korkusu olmadan gezebileceğiniz büyük şehirlerin yakınındaki kuzey limanlarını seviyordu.

Onlarca kilometre boyunca uzanan dokları getir gözünün önüne, diyordu, dünyanın en büyük gemilerinin yanaşabildiği –normalde hiçbir limanın göremediği açık deniz gemileri– yirmi metreyi aşan derinlikteki gemi havuzlarını: Kanallarda yanlarından geçerken bizim konteyner gemileri bunların, bu canavarların yanında kayık gibi, tenezzüh teknesi gibi kalır. Ah o şehirler, ah be oğlum, maalesef hiçbir zaman uzun süre demir atılmıyor ama hiç o kadar kule görmemişşindir, her çeşit bina, mesela Rotterdam'daki gibi her renkte çeşit çeşit bina. Hiç bu kadar çok, akla gelebilecek her milletten bu kadar göçmen görmemişsindir. Çok basit, birkaç Hollandalıya da rastlamış mıydım, emin değilim. Mesela sadece Taylandlı kızlarla dolu bir genelev vardı. Hatta geçenlerde Rotterdam Belediye Başkanı'nın Faslı olduğunu öğrendim. Bunu sana oralarda adamların yabancılara ne kadar saygı duyduklarını söylemek için anlatıyorum. Biraz Kör-

fez'deki gibi, dedim. Bu onu eğlendirdi. Seni hınzır. Bakıyorum dinliyorsun beni: Rotterdam nerde, Doha nerde, hiç alakası yok salak! Ya Hamburg! Hamburg'da fahişe süpermarketleri ve şehrin ortasında göller var. Anvers'in merkezinde kendini Ortaçağ'da sanırsın. Ama Marakeş'in ya da Tanca'nın Medinası gibi boktan bir Ortaçağ değil, yoo, şık, düzenli, muhteşem meydanlar ve soluk kesen binalarla zarif bir Ortaçağ...

"O zaman daha çok Rönesans oluyor bu," dedim, bir şeyler bildiğimi göstermek için muzırlaşarak.

"Öyle olsa ne yazar olmasa ne yazar? İnan olsun, Anvers, Rotterdam ve Hamburg gibi liman görmemişsindir sen. Rotterdam savaşta tamamen tahrip edilmiş ama bugün bir bak. Bizde caddedeki çukurun kapatılması iki yıl sürüyor, Maazallah Tanca bombalansaydı yeniden inşa etmek için kaç yüzyıl gerekirdi sen düşün."

Sadi kırk yılını on kadar farklı gemide denizde geçirmişti ve dört yıldan beridir de İbn Battuta'da Boğaz'da mekik dokuyordu. Sadi boşanmış ve ona bir erkek çocuk veren genccecik bir kadınla yeniden evlenmişti, oğluyla gurur duyuyordu.

"Bu yüzden mi Avrupa'da bir yerlerde kalmadın? Ailen yüzünden mi?"

"Hayır, evlat, hayır. Bitmek bilmez aylarını çelik bir teknede geçirince, tek istediğin evine, evindeki koltuğuna kavuşmak oluyor. Avrupa iyi, güzel, limanlara uğramak hoş. Ama Tanca farklı, orası benim şehrim."

Benim denizcilik tecrübeme gelince, Algeciras Körfezi'nin bir köşesinde pek de anlı şanlı olmayan bir deniz kazasıyla son bulmuştu – Sadi'ye hiç böyle bir vaka, limanın bir köşesine sıkışıp kalmış gemiler görüp görmediğini sordum. Bana Barselona'da bir Ukrayna yük gemisinin karina ve onarım masraflarını ödeyemediği için armatörü tarafından terk edildiğini anlattı: Tek bir tayfa

hariç mürettebatın tamamı gemiyi terk etmiş, o kalıp geminin satışından elde edilecek parayı alarak arkadaşlarına götürecekmiş. Sadi Ukraynalının gemide iki yıldan fazla kaldığını söyledi, yardımlarla ve eski mürettebatın Odessa'dan yolladığı bir miktar parayla geçinmiş. Limanda onu tanımayan yokmuş; gerçek bir kahramanmış. Biz o sırada Pire-Beyrut-Larnaka-İskenderiye-Tunus-Cenova-Barselona hattında sefer yapıyorduk, buna otobüs seferi derdik. İki haftada bir Ukraynalıyı görürdüm. İnanılmaz iradeli müthiş bir adamdı. Her gün hurda yığınına bir alıcı bulmak ve geminin açık artırmaya çıkarılmasını önlemek için armatör bürolarını dolaşır, liman mercilerinin kafasını ütülerdi, çünkü açık artırma durumunda hemen hemen her şeyi kaybedecekti – ve inan bana Lakhdar, eski bir yük gemisi, şöyle böyle tamir görmüş bile olsa, bir 205 gibi satılmıyor öyle. Dizellerini döndürmesi için ona yardım ederdim; hatırlıyorum, bunlar Sovyet modeli harika makinelerdi, gerçek birer saat, sayacın gösterdiği on binlerce mille bile dünya turu yapabilirlerdi. Doğru, tekne kötü durumdaydı, pervanenin aksını değiştirmek ve elektrik sisteminin bir kısmını yenilemek lazımdı ama sonunda biri çıkıp onu satın alacaktı, bu sadece bir zaman sorunuydu. Bu yüzden Ukraynalı da bekliyordu. Ayakta kalmak için çevirmediği iş kalmamıştı: Orada tam zamanlı olarak bulunduğundan, bütün liman görevlilerini, kaptanlık bürosundaki herkesi tanıyordu; onlarla kumar oynuyor, limana uğrayan gemilerle ayarladığı ufak tefek kaçak mal ticareti yapıyordu, sigara, içki, hatta şehrin yukarı kısmındaki lüks bir mezeciye sattığı kutu kutu Rus havyarı... Anasının gözü bir herif. Hep aynı geneleve gidiyordu ve sonunda Kolombiyalı bir orospuyla evlendi – bir gün her zamanki gibi Barselona'ya yanaştığımızda gemi artık orada yoktu. Bir Yunan şirketine satılmış. Bu arada, o külüstür hâlâ deniz-

lerde yol alıyor, uzun zaman olmadı, ona rastladım. Herif ayrılışını kutlamak için harika bir şenlik düzenledi; köhne bir gece kulübüne onlarca tanıdığını davet etti, inan bana, olağanüstü, efsanevi bir eğlence oldu, gelinin arkadaşları yarı çıplak dans ettiler, sonunda herkes körkütük sarhoş oldu – akşam sona ererken bizimki gayet resmi bir edayla geminin satışından gelen birkaç milyon peseta sayesinde karısıyla Bogota'ya yerleşeceğini haber verdi; Odessa'yı da nişanlısını da terk ediyordu; güzel meleziyle beraber uzaktaki topraklara, Amerika'ya gidiyordu.

Kötü niyetliler, bu parayla kaçakçılık işine atılmayı düşündüğünü de ekliyorlardı.

Daha sonra onun Barranquilla'da sokak ortasında kafasına sıkılan bir kurşunla öldürüldüğünü öğrendik, söylentilerden, bunun Odessalı denizcilerin intikamı mı olduğu, yoksa hesabını Kolombiyalı bir kaçakçının mı gördüğü ya da sadece bir çatışmaya kurban mı gittiği belli olmadı.

Bizim dışımızda, bir limanda bu kadar uzun kalan biri hakkında bildiğim tek hikâye bu evlat.

Bunu duymak rahatlatıcıydı.

Sadi'nin hikâyelerinde daima karanlık, trajik bir taraf vardı, bu onun kişiliğinin en karanlık veçhesi miydi, yoksa gerçekten de denizcilerin hayatında bu karanlık cephe hep mi vardı, öğrenemedim – biz yüz kadar gemici, Algeciras'da dört feribotta kıstırılıp kalmıştık; aramızdan birinin üç kuruş parayla Kolombiya'ya ya da Venezuela'ya kaçabileceği aklımdan bile geçmiyordu: Haberler kötüydü; gemi şirketinin Ispanya'da, Fransa'da, Fas'ta muazzam borcu vardı; şüphesiz kayıp maaşlarımızın yüzünü asla göremeyecektik. Bir ayın sonunda moraller bozuk, soğuktan ve can sıkıntısından ölürken, bizim ekonomik kazazedeliğimizle ilgilenen yoktu, kamuoyunun dikkatini çekmek için aklımıza basına seslenmek geldi.

Liman işçileri sendikası bize yardım elini uzattı. Gazetelerde çok sayıda yazı çıktı:

> Sete'de abluka altındaki kardeşleri gibi Algeciras' daki Comanav-Comarit'in denizcileri de sıkıntılı anlar yaşıyor. Şirket Tanca-Algeciras hattında ocak ayından beri sefer yapmıyor. Algeciras'da sıkışıp kalan gemiciler günler ilerledikçe durumlarının daha da kötüye gittiğini görüyorlar. Gıda ve yakıt sıkıntısı, aylardan beri ödenmeyen maaşlar, alınamayan sosyal yardımlar...
>
> Bununla beraber, Algeciras'daki denizciler şu anda Fransa limanında bulunan denizcilerin aksine medyaya sesleniyorlar. Geçenlerde İspanyolların desteğiyle bir basın toplantısı düzenlediler. Artık güçleri tükenmiş ve evlerine dönmek istiyorlar. Bunlar genelde eşlerini ve çocuklarını Fas'ta bırakan adamlar. Bu eşlerin ve çocuklarınsa çoğu acınası koşullarda yaşamakta.
>
> Yüz kadar gemici şimdi toplam dört feribotun beklediği Algeciras Limanı'nda: bunlar geçen ocak ayında vergi borcu nedeniyle üzerine tedbir konulan Banasa, Boughaz, El Mansur ve İbn Battuta feribotları.[1]

Hiç etkisi olmadı. Elde edebildiğimiz tek şey, Konsolos hanımefendinin bizi bir kez daha ziyaret etmesi oldu.

Beni en çok umutsuzluğa sevk eden şey, internetin olmayışıydı. Bilgisayarım Tanca'daki odamda kalmıştı; limanda telefon kabinleri ve iki bilgisayarın bulunduğu *locutario* adı verilen bir "konuşma yeri" vardı tabii, ama para ödemek lazımdı, paralar da suyunu çekmeye başlamıştı. Yabancı bir ülkede Tanca'daki hesabımdan para

1. Bu makale, www.yabiladi.com haber sitesinin 17 Şubat 2012 tarihli yayınından alınmıştır. (Yazarın notu)

çekemiyordum. Telefon kartımın geçerlik süresi Judit'e yolladığım cep mesajları yüzünden tükenmişti. Rezillikti. Bir İspanyol hayır derneği bize giysi getirmişti; yamalı iki kot, fazlasıyla büyük gelen gömlekler, çizgili bir kazak ve astarı sentetik yünden haki renkte eski bir parka kapmıştım.

Judit benimle ilgisini tamamen kesmişe benziyordu. Tekrar düşününce, son altı ayda ilişkimiz tavsamıştı; artık birbirimize daha az yazıyor, telefonda daha az konuşuyorduk, şimdi de Algeciras Limanı'na kapatılmış durumdayken ondan neredeyse hiç haber alamıyordum, bu da beni melankolik bir hüzne sürüklüyordu. Derdimi Sadi'ye anlatıyordum, bir yandan bana acırken bir yandan da unutmam için beni teşvik ediyordu; yirmisindesin daha, diyordu, daha kimleri seveceksin. Bana orospulardan, tüm dünyaya dağılmış uçsuz bucaksız bir aile olan, zevki ve dostluğu bulduğu, dünyanın dört bir köşesindeki genelevlerden bahsediyordu. Düşüp kalktığı bütün kızların isimlerini hatırlıyordu. Bana biliyor musun, diyordu, insan hep aynı yolları tepince, düzenli olarak hep aynı limanlara uğruyor, böyle olunca da karşında hep aynı batakhaneleri, aynı orospuları, aynı müşterileri buluyorsun. Bir önceki hafta oralara uğramış olan falanca ya da filancadan haberler alıyorsun; bir-iki kadehçik bir şeyler içip, iskambil oynuyorsun – her zaman da kerhaneye gidilmez ya. Boş zamanınız bu.

İtiraf edeyim, o sefil yanlızlığımda onu dinlerken, kızların beni sevdiği ve kocaman yürekli bir mamanın benimle ilgilendiği dost bir kerhanenin müdavimi olduğumu düşlüyordum – sonra aklıma gene Zehra geliyordu, dokunmaya cesaret edemediğim Tancalı küçük orospu, ama ötekiler gibi bu hayaller de sönüp gidiyordu. Artık kerhanelerde Faslı bir orospunun kıçındaki kıldan fazla aşk yoktu herhalde.

Sadi biraz ağabey biraz baba gibiydi, benim için endişeleniyor, sorular soruyordu; ona hayatımı anlattım, "Aman Tanrım, vay canına, bak sen, oğlum Lakhdar senin başına da az şey gelmemiş yahu," diyerek tepki gösteriyordu; pek de yürekli değilmiş, diyerek babama acıyordu. Besim ve Şeyh Nureddin hakkındaki şüphelerimi paylaşıyordu. Alçak sesle, "Fikrimi sorarsan," diyordu, "Allah affetsin de, bütün bunlar hep dinin suçu. Din diye bir şey olmasaydı insanlar çok daha mutlu olurdu."

Göç etme, Tanca'dan ayrılma arzumu anlıyordu – sadece, "Bu hurda yığını senin için hiç de doğru tercih olmamış," diyordu.

Günler geçtikçe, ben de daha sıklıkla, ne yapalım ben de Barselona'ya giderim, demeye başlamıştım, bir yolunu bulup limandan çıkarım, gittiği yere kadar... Ama aradan birkaç saat geçtikten sonra, ne yapalım, ben de Tanca'ya döner Mösyö Bourrelier'ye giderim, diyordum.

En kötüsü, liman kafeteryasının gazetesi hariç okuyacak hiçbir şeyin bulunmamasıydı; dön dolaş *Morgue pleine*'i okuyamazdım ya. Birinin verdiği minicik bir Kuran'ım olmuştu, *Yusuf* suresi gibi, *Kehf* suresi gibi sureleri ezberlemek için göz gezdiriyordum, iyi bir egzersiz oluyordu.

Bir mahpushane stajı.

Biz hiçbir suç işlememiştik, suçu bizim yerimize amatör işlemişti, ama kodeste olan bizdik. Kiramı ödemeyeli iki ay olmuştu, döndüğümde valizlerimi kapının önünde mi yoksa çöpte mi bulacağımı merak ediyordum. Eğer dönersem.

Judit'in sessizliği sonunda beni delirtmişti. Şubat ayı buz gibiydi; Boğaz'da buz gibi bir rüzgâr esip savuruyordu, deniz değişmemecesine gri-yeşildi ve köpük köpüktü. Gemideki arkadaşların morali sıfırdı. Sadi bile somurtup duruyordu, sakalı ağarmıştı, artık tıraş olmayı da bı-

rakmıştı. Günün büyük bir kısmını uykuda geçiriyordu.

"Mahşer gününe kadar böyle kalamayız," dedim.

Kuşetinde sıçrayıp doğruldu.

"Evet, doğru evlat, kalamayız. Yani sen kalamazsın. Ben, biliyorsun, emekli olana kadar böyle kalabilirim. Sonunda bir çözüm bulacaklardır. Bir limanda hapsolup kalmış yüz kadar denizci ve dört feribot sıkıntı verici bir şey."

"Karını özlemiyor musun? Evine dönmek istemez misin?"

"Biliyorsun, ben hayatının onda dokuzunu evinden uzakta geçirmiş bir adamım. Pek bir şey fark etmiyor. Ben alışığım."

"Ben kendimi burada kodeste gibi hissediyorum. Artık dayanamayacağım. Burada gemiler arasında döne döne ve temizlik yapa yapa delireceğim."

Hafiften duygulanmış bir ifadeyle bana baktı.

"Evet, delirdiğini görüyorum. Bu hiç de yabana atılacak bir ihtimal değil. Keyrevan'da çalıştığım zamanları hatırlıyorum, tayfalardan biri delirmişti. Kaptan köprüsünden ya da güverteden başka yere gidemez olmuştu. Adamı koridorlara sokmak ya da makine dairesine indirmek imkânsızdı. Birdenbire korkunç klostrofobik biri olup çıkmıştı. Hiç fark etmemiş gibi yapmaya karar verdik, onunla ilgilenmiyor, onun işini biz yapıyorduk. İyileşsin diye bekliyorduk, anladın mı? Sonra büsbütün kötüleşti: Güvertenin bir köşesine çekilip büzülüyordu. Hep dışarıdaydı, her an serpintilerle, yağmurla ıslanıyor, öylece oturuyordu. Omuzlarına zorla bir muşamba örtüldü. Kaptan endişelenmeye başlamıştı, "Yahu adam tamamen keçileri kaçırdı," dedi, "ciğerlerinden hastalanacak, bir şeyler yapmak lazım, indirin şunu revire." Aniden yakalandığı klostrofobi rahatsızlığı dolayısıyla onu kapatmanın belki iyi bir fikir olmadığını söyledik ama

gemi zabitleri dinlemek istemediler. Adamı taşımak için güçlü kuvvetli beş adam gerekti, izin vermiyordu, borulara yapışıyor, umutsuzca kapılara asılıyordu. Sonunda içeri sokulabildi, kapı kapatılınca korkudan haykırıp durdu, saatlerce kapıyı yumruklayıp açmaları için yalvardı, insanın içi burkuluyordu; onu dinlerken pek çok kişinin gözlerinin yaşardığını gördüm, sonunda kaptan adamın derhal serbest bırakılmasını emretti. İçeri girildiğinde adam artık inleyip sızlayan bir sinir yumağından farksızdı, üstüne işemişti, saralı gibi titriyordu. Onu yavaşça alıp açık havaya çıkardılar, ama çok geçti, adam tamamen kopmuştu: Serbest kalır kalmaz küpeşteden atlayıp kendini dalgalara bıraktı – onu bulamadık.

"Ne korkunç bir hikâye. Ben böyle delirmem umarım. Bu arada kendimi limandan denize atarsam hayatımın sonuna kadar mazot kokar dururum, o olur."

Üstteki kuşetinden dalga geçerek bana bakıyordu.

"Evlat, sanırım artık senin kesin olarak kaçma zamanın geldi."

Sadi'nin deyişiyle "firarımı" örgütlemek öngörüldüğünden çok daha fazla zaman aldı ama şans, kader ya da şeytan bir defa daha yüzüme güldü, iki hafta sonra, şubat ortalarında ilk kez Avrupa topraklarında yürüyordum, hem de konteyner'lar arasında değil; yanımda bagajım olmadan yürüyerek Algeciras şehir merkezine kadar gittiğimi hatırlıyorum, ilk avrolarımı da oradaki bir barda bir bira ve ton balıklı sandviç için harcadım. Kimse bana dikkat etmiyor, kimse bakmıyordu, diğerlerinden farksız zavallı bir Magripliydim; gazete okumaya çalıştım ama kendimi veremeyecek kadar heyecanlıydım. Allah affetsin, birada bir mutluluk tadı vardı. Pasaportumda "insani nedenlerle" verilmiş bir aylık bir vizem vardı, yani sadece dışarı çıkıp etrafı görmek için – ne çalışabilirdim ne de başka bir Avrupa ülkesine geçebilirdim; tek imkânım Tarifa'ya kadar uzanıp bir feribotla Tanca'ya dönmekti. Ama daha önce Barselona'ya gidip Judit'i görmek istiyordum.

Bardan çıkarken patrona bir internet kafe var mı, diye sordum, bana serbest kullanıma açık bilgisayarları olan iletişim bürosu gibi bir yer gösterdi. Burayı Faslılar işletiyordu – bilmem neden, biraz utanıyordum, işletmecilerin İspanyol olmasını tercih ederdim. Judit'e bir

e-posta gönderdim: Ya habibati, *beni istersen, geliyorum. Vizem var, limandan dışarı çıktım. Algeciras'dan otobüse atlayıp yarın Barselona'da olabilirim. Eğer istersen.* Sessizliği yüzünden içimi kemiren bütün soruları sormamıştım ama mesajımdaki biraz umutsuzca ifadenin benim yerime bunu yapacağını düşünüyordum... Daha sonra Algeciras'da dolaşıp durdum; butiklere, insanlardaki havaya bakıyordum. Oldukça şık bulduğum bir barda kendime ikinci bir bira daha ısmarladım. Kafede kadınlar vardı; her çeşit kadın. Genç kızlar grup halinde arkadaşlarıyla sohbet ediyorlardı; daha yaşlılarında işten çıkmış da bir şey içiyormuş havası vardı. Hatta ben yaşlarda bir garson kız; onun yüzünden kendimi baskı altında hissettim. Ben göze batmamaya, sanki benim için hiçbir şey –dil, yüzler– yeni değilmiş gibi davranmaya çalışıyordum. Kendimi sanki televizyonun içine girmiş gibi hissediyor ve herkesin dirsek yerleri hafiften kararmış haki rengi parkamın Caritas Yoksullara Yardım Derneği tarafından verildiğini fark ederek aynı anda bana baktığını düşünüyordum.

İki saat sonra Judit'ten bir hayat emaresi geldi mi, diye geri döndüm, cevap yok. Ona biraz daha zaman tanımaya karar verip ucuzun ucuzu bir otel bulmak için şehirde dolaşmaya başladım – buldum da. Haydi pespaye demeyeyim, içler acısı bir yerdi; yastığın üstünde saçlar, duşta kıç kılları vardı, alttaki restorandan pis bir kızartma kokusu geliyordu ve para peşindi ama ücretler neredeyse Fas'takiyle aynıydı.

Özgürlükte bir hüzün tadı var. Sadi'yi ve gemideki arkadaşları düşündüm; Jean-François Bourrelier'yi, Şeyh Nureddin'i, Besim'i, ortadan kaybolmamdan önce bana yardımı dokunan herkesi. Elbette Judit'i de.

Gene korkunç bir salaklık yapmıştım, cebimde Sadi'den borç aldığım iki yüz avroyla yalnızdım, yanımda bir Kuran, bir polisiye roman ve pejmürde bir parkadan baş-

ka bir şey yoktu, liman mercileri nezdinde hatır gönülle elde edilmiş insani bir vizeyle her şeyi yeni baştan inşa etmem gerekiyordu. Hayat bana inanılmaz derecede kırılgan geliyordu; kendimi başladığım noktaya dönmüş olarak tıpkı iki yıl önceki gibi pazar yerlerinde dilenirken görüyordum.

Akşamı tıpkı Boğaz gibi dar, bu yüzden ismine çok yakışan El Estrecho barında geçirdim; televizyon vardı, Real Madrid Moskova'daki maçta 0-0 berabere kaldı, akşamım böyle geçti.

Dönünce e-postalarıma ve Facebook'a bir göz attım ama hâlâ haber yoktu. Ceptelefonundan aramaya karar verdim, saat on bir buçuktu; *locutario*'da[1] sıra sıra telefon kabini vardı. Numarayı çevirdim, neredeyse aynı anda açtı.

"*Hola*, ben Lakhdar," dedim. "Algeciras'dayım."

Sıkıntımı anlamasın diye sesimi kontrol etmeye, neşeli bir hal takınmaya çalışıyordum.

"Lakhdar, *que tal? Kayfa-l hal?*[2]"

"Her şey yolunda," dedim. "Vize aldım, mesajımı görmedin mi?"

Judit'in bocaladığını, bir şeylerin yolunda olmadığını hissediyordum.

"Hayır... Yani aldım, gördüm mesajını..." Bir an tereddüt etti. "Ama cevap vermek için zamanım olmadı."

Yalan söylediğini hemen anladım.

Konuşmamız sessizliklerle doluydu, bana sorular sormak için kendini zorluyordu, ben de ne diyeceğimi bilemiyordum.

"Şey... Barselona'ya gelmemi ister misin?"

1. Bakkal, telefon kabinleri ve internet kafesiyle karma bir haberleşme bürosu.
2. (İsp.) Ne haber? (Ar.) Keyifler nasıl?

Cevabı çoktan biliyordum ama bir infaz mangasının karşısındaki firari bir asker gibi bekliyordum.

"Şey evet... Elbette..."

Birbirimizi utandırmakla meşguldük, o yalan söyleyerek beni utandırıyor, ben de yalan söylemeye mecbur ederek onu utandırıyordum.

Konuşurken gülmeye çalıştım; mühim değil, dedim, dert etme, birkaç gün sonra ararım seni, bu arada yazışırız; ve o an, her zaman konuşmaya son noktayı koyma konusunda karar vermemiz uzun dakikalar sürerken, onun telefonu kapatmadan önce, "O zaman çok yakında görüşmek üzere," diye fısıldarken rahatladığını hissettim.

O minicik telefon kabininden hemen çıkamadım; ahizeye uzun süre bakıp durdum, kafam bomboştu. Sonra dışarıdaki Faslıların suratımın haliyle alay ettiklerini, bana çaylak diyerek gülmekten yerlere yattıklarını düşündüm; gözlerimin yanmasından utanıyordum. Ödeme yapmak için kabinden çıktım.

Yol üzerinde hâlâ açık kalmış bir bakkaldan iki bira alarak otelime döndüm, yatağa uzanıp içtim, şimdi gerçekten yalnız olduğumu düşünerek içtim. Orada duran eski bir turizm dergisinin sayfalarını koparark Judit'e uzun bir şiir ya da bir mektup yazmaya çalıştım ama yapabilecek durumda değildim.

Judit bir başkasıyla beraberdi, insan böyle şeyleri hisseder; öfkem içkiyle beraber yavaş yavaş büyüdü, umutsuzca bir öfke, anlamını kaybeden bir kıtanın boşluğu ve gürültüsü içinde bana kalan tek şey bu sefil odaydı, bütün hayat bu boklu hücreye indirgenmişti, ben hâlâ kapatılmış durumdaydım, yapacak bir şey yoktu, hiçbir şey, insan asla özgürleşemiyordu, daima bir şeylere, duvarlara çarpıp tökezliyordu. Alevler içindeki bu dünyayı, bir gün tıpkı Libya gibi, Suriye gibi yeniden yanacak olan Avrupa'yı düşündüm, rezil bir dünya, terk

edilmiş berduşlar dünyası – hayatın bize uygun gördüğü sürekli aşağılanma içinde sıradanlığa karşı durmak çok zor, Judit'e öfkeleniyordum, terk edilmenin acısı, yalnızlığın karanlığı ve sıkıntılı sözlerinin arkasında kafamda kurup durduğum ihanet yüzünden Judit'e öfkeleniyordum, gelecek fırtınalı bir gökyüzüydü, kuzeyi kurşun gibi, çelikten bir gökyüzü, kader küçücük darbelerle, minicik hareketlerle, bir sürü yanlış dümen oyunuyla sizi o kadar arzu edilen o cennet adaya, Rüzgâraltı Adaları'na ya da kedi adası Celebes'e ulaştırmak yerine dalgaların çarpıp kırıldığı kör kayalıklara sürüklüyor: Batı'nın karanlığında tek başıma, hüznün tam ortasında ılık bir biraya tutunmuş, Sadi'yi, İbn Battuta'yı, Casanova'yı, mutlu seyyahları düşünüyordum, Algeciras gecesinde fener yoktu, bir tane bile, Barselona'nın, Paris'in ışıkları sönmüştü, bana kalan Tanca'ya dönmekti, çok sayıda deniz kazasından mağlup çıkarak Tanca'ya ve ölmüş askerlerin adlarıyla kilometrik girdilere geri dönmekti.

Hiç olmayacak gibi gelen bu bir dizi raslantıyı, tesadüfleri nasıl yorumlamalı bilmiyorum; Tanrı, Allah, kader, mukadderat, karma, hayat, şans, şanssızlık, ne dersek diyelim – hemen Barselona'ya gitmedim, Judit'le buluşmak için koşmadım, çünkü başka biriyle olduğuna inanmıştım, doğru, ama aynı zamanda korkuyordum da, yeniden serseri mayın gibi olmaktan, yoksulluğa düşmekten korkuyordum, kuşkusuz korkağın tekiydim, ne bileyim. Yorulmuştum. Devrim yok, kitap yok, gelecek yok. Tanca'ya dönemezdim, çünkü oraya gidince tekrar geri dönmenin, en azından tekrar kuzeye dönmenin imkânsız ya da ancak kaçak yollardan mümkün olacağını biliyordum; İbn Battuta'da çok hikâye dinlemiştim, korkunç sürgün hikâyeleri, Boğaz'da ya da Atlantik kıyılarında, Fas ile Kanarya adaları arasında boğulanların hikâyeleri – takımadaların kontrolü daha zor olduğu için Afrikalılar Kanarya adalarını tercih ediyorlardı. İşsiz güçsüz sokaklarda sürten bütün bu zenciler ve Kuzey Afrikalılar turizm için hiç de hoş kaçmadığından, Kanarya adaları hükümeti, gidip başka bir yerde belalarını bulmaları için bunları kendi cebinden uçakla kıtaya postalıyordu, Sahraaltı insanları, Moritanyalılar, Nijeryalılar ya da Ugandalılar kendilerini Madrid'de ya da Barselona'da, Avru-

pa'nın en yüksek işsizlik oranına sahip ülkesinde şanslarını denemeye çalışırken buluyorlardı – kızlar piyasaya düşüyor, erkeklerin hayatı ise köylerdeki, Aragon ya da La Mancha'daki yasadışı kamplarda son buluyordu, iki ağaç arasına sığınıp çöplerin, yıkık dökük teneke evlerin, ayazın ortasında köy hayatı yaşamaya çalışıyorlar ve bir çiftçinin gelip kendilerine kuru ekmek ve çorbaları için patates kabuğu karşılığında ağır bir iş vermesini beklerken, muazzam deri hastalıklarına, abselere, parazitlere yakalanıyorlardı; derileri soğuktan çatlıyordu, kışın tarlaları kolluyor, yazın kiraz ve şeftali topluyorlardı – beni açmaz, teşekkürler. Her zaman sizden çok daha kötü durumda olanlar vardır. Bu kürek mahkûmlarıyla kıyaslanınca benim tuzum kuru sayılırdı, biraz okumuşluğum vardı, param ve en kötü durumda dönüp kıt kanaat geçinebileceğim bir ülkem vardı – ben şehir çocuğuydum, kitaplar okumuştum, yabancı diller konuşuyordum, bilgisayar kullanmasını biliyordum, sonunda bir şeyler bulabilirdim, tabii gene Sadi sayesinde Algeciras yakınında gerçekten de çabucak bir iş buldum, bu dalda bir iş yapacağım aklımdan bile geçmezdi, zaten böyle bir dalın mevcudiyetinden de haberim yoktu: İbn Battuta'dan birkaç yüz metre uzaktaki leş kokulu pansiyonumda, Judit'in öteki herifle beraber olduğunu kurup kurup kederlere gark olurken, Sadi bana kendisini aramam için bir cep mesajı gönderdi, hemen aradım. Limanda bölgeden bir "girişimciyle" konuşmuş, adamın küçük bir iş için Faslı birine ihtiyacı varmış, Marcelo Cruz'un Cenaze İşleri'ne işte böylece girmiş oldum: Kaderim bana oyun oynuyordu, hâlâ bıkmamıştı, hep daha fazlasını istiyordu. *Señor* Cruz bana Algeciras'da bir kahvede randevu verdi, siyah bir 4x4'ü vardı, etrafı hiç umursamadan arabasını iki arabalık yere park etti, yeşil parkam sayesinde beni tanıdı, Lakhdar sen misin? dedi, gülümseyerek evet,

diye cevap verdim, Lakhdar benim, Sadi'nin arkadaşıyım, bana sordu: Kimin? İbn Battuta'daki denizcinin, dedim, o, evet ya, dedi, tamam o zaman, benim yanımda çalışmak ister misin? Elbette, diye cevap verdim, elbette, konu nedir? Çok basit bir iş, dedi, ölülerle ilgileneceksin.

Cruz'un ciddi ve terli bir yüzü, göğsünün ortasına kadar açık bir gömleği, siyah deri ceketi vardı.

Poilu'lerle olan tecrübem dışında, ölülerle ilgilenmenin ne anlama geldiğini bilmiyordum, ama tabii ki kabul ettim.

Marcelo Cruz'un *business*'ı çok parlaktı; Cádiz'den Almeria'ya kadar kaçak yollardan Boğaz'ı geçerken boğulanların, korkudan ya da vücutta ısı kaybı sonucu ölenlerin Guardia Civil tarafından sahillerden toplanan cesetlerini yıllarca o almış, stoklamış, ülkelerine geri göndermişti. Yargıç ve adli tıptan geçildikten, gövdeleri şişmiş, yüzleri denizden kurşunileşmiş zavallının ya da zavallıların gerçekten geberdiğinden emin olunduktan sonra Marcelo Cruz çağırılıyordu; o da cesedi morguna koyuyor ve ölünün nereli olduğunu anlamaya çalışıyordu, söylediğine göre pek de hoş bir iş değildi. *Señor* Cruz beni 4x4'ünde Tarifa istikametinde Algeciras'dan birkaç kilometre uzaklıktaki cenaze işleri şirketine götürürken, "Kolay iş yoktur," diyor. Maddi bir ipucu yoksa, yaşayan tanıklar yoksa, cesedin üzerine bir isim konulamıyorsa, sonunda ölü, devlet hesabına ücra mezarlıklardan birinde anonim bir çukura gömülüyordu; üzerindeki pasaporttan, elyazısından ya da bir telefon numarasından nereli olduğu anlaşılmışsa, sımsıkı perçinlenmiş güzel çinko bir tabutun içinde ülkesine gönderilmek üzere soğukta bekletiliyordu: Marcelo Cruz o zaman cenaze arabasına biniyor, Algeciras'dan feribotla merhumu son istirahatgâhına götürüyordu. Fas'ı cebinin içi gibi biliyordu, "müşterilerinin" çoğu Faslıydı çünkü; onun cenaze ara-

basının geldiğini görünce bütün köyler ağlamaya başlıyordu. Anlattığına bakılırsa, Marcelo Cruz'un oralarda hazin bir ünü vardı.

Elbette son zamanlarda kriz ve denizdeki daha mükemmel radarlar yüzünden işler biraz kesattı, o da Ispanya'da tamamen yasal yoldan ölen –kazalar, hastalık ya da yaşlılık, Allah'a şükürler olsun, herkes gibi benim vatandaşlarımı da kırıp geçiren Azrail ona ne takdim buyururlarsa artık– işçileri ülkelerine gönderiyordu; ama kışın sonunda tatmin edici yasadışı bir ceset kargosu için hâlâ umudu vardı – Boğaz'ın suları o mevsimde tehlikeli oluyordu, *patera* denen salaş göçmen tekneleri sahil koruma devriyelerine yakalanmamak için doğudaki daha uzak yerlerden yola çıkıyor ve çok daha büyük riskleri göze alıyordu: Dalgalar radarla gözlem yapmayı zorlaştırdığında denize açılıyorlardı. Benim işim kolaydı, ben daha çok yükleme, indirme, bindirme, boşaltma, tabuta koyma işlerine bakacaktım; ölüye dini saygı çerçevesi içinde işlem yapılması için Müslüman birine ihtiyacı olduğunu anlattı – köşedeki caminin imamı da gelip bana yardım edecekti.

Bu durumda ben onun her işe bakan Müslümanı olacaktım. Kayıt dışı ödeme yapılacaktı. Orada yatacaktım. Bir süre önce şansını Madrid'de denemek için ayrılan bir başka Faslı gencin yerini almıştım.

İşin mahiyeti hakkında beni önceden bilgilendirmeyen şu Sadi salağını düşünüyordum. Kalacak yer, yemek, çamaşır, üç yüz avro. Hiç de fena sayılmazdı.

Doğrusu ya, ölmüş askerleri sanal olarak Fas'a ithal ettikten sonra oraya bu defa da gerçek cesetler gönderme fikri bayağı eğlenceliydi. Hayatımda hiç ceset görmemiştim. Ne hale geleceğimi merak ediyordum. Judit'i düşündüm, yeni işimin neden ibaret olduğunu ona anlatmak istediğimden tam olarak emin değildim. Hem zaten umurunda bile olmazdı.

Marcelo Cruz'un yanında geçen haftalar bir felaket uçurumu oldu. Ölümle yaşadım. Şirketin arka bahçesindeki bir kulübede kalıyordum, alet edevatla ve zararlı otlarla mücadele kavanozlarıyla dolu, çim biçme makinesi mazotu kokan bir işlik; morgun motoru duvarıma dayalıydı ve titreşimleriyle her gece beni uykumdan uyandırıyordu. Marcelo Cruz akşam giderken beni dört duvar arasına kapatıp sabah geldiğinde özgürlüğüme kavuşturuyordu – polis ya da sosyal güvenlik kontrollerinden korktuğu için, benim nadir istisnalar hariç, dışarı mümkün olduğu kadar az çıkmamı istiyordu. Bir şeye ihtiyacım olduğunda –kıyafet, tuvalet ve bakım ürünleri– gidip kendi alıyordu. Ziyaretçim yoktu. Saat on dokuzdan sonra Marcelo Cruz, 4x4'üne binip evine gidince ben tabutlarla baş başa kalıyordum.

Cesetlerle temasa alışmayı başaramamıştım, neyse ki fazla ceset gelmiyordu –burunda maskeyle paketi açmak ve cesedi plastik torbalarından çıkarmak gerekiyordu; ilkinde az kalsın bayılıyordum, boğularak ölen bir zavallıydı, genç biri, hali korkunçtu; neyse ki Cruz da oradaydı– hiç sesini çıkarmadan cesedi yavaşça paslanmaz masanın üstüne deviren, kalıntıları su geçirmez çinko tabuta yerleştiren, matkapını çıkarıp tabutu perçinleyen hep o

oldu. Nefes alamıyordum. Özel maske nefes almamı engelliyor, kâfuru ya da çamaşır suyu kokusu genzimde Boğaz'ın pis kokularına, hüznün kadavra çürümüşlüğüne, unutulup kalmış hayvan leşine karışıyordu ve yıllar sonra bazen bugün bile, temizlik malzemelerinin kokusu, Cruz'un kılı kıpırdamadan, titremeden, saygıyla, ciddiyetle ele alıp işlemden geçirdiği o zavallıların hatırasının içime işlemiş kokusunu burnumun ucuna getirir.

Sonra imam geliyordu ve cesedin durumuna göre kalıntının ya da tabutun önünde, usulüne uygun olarak birimiz önde, öteki arkada saf tutup cenaze namazını kılıyorduk; Cruz bizi yalnız bırakıyordu. İmam, Casablanca'lı bir Faslıydı. Görevinin törenselliğinin kendisine ciddi şeylerin yaşlı ve yıpranmış havasını verdiği orta yaşlı bir adamdı, tek bir gülümseme, tek bir sempati ya da antipati emaresi yoktu halinde, Allah'ın huzurunda hepimizin eşit olduğundan emin olduğu için böyleydi belki de.

Tanımadığınız insanlar için, sizin için tamamen yabancı, belli belirsiz hayat artıkları için dua etmek hazin şekilde soyut bir davranıştı. Bazılarının Müslüman olduğundan bile emin değildik; tahminde bulunuyorduk, belki de onları yanlış bir Tanrı'ya gönderiyorduk, bir kez daha kaçak durumuna düşecekleri bir cennete...

Cenaze namazından sonra su geçirmez çinko tabutları, morgda "beklemedeki" diğer ölülerin yanına sıraya diziyorduk. En eskisi üç yıldan beridir oradaydı, gene Boğaz'da boğulan biriydi.

Hükümet ceset başına ve bekletilen gün başına altmış avro ödüyordu: İşte *Señor* Cruz buradan kâr ediyordu.

Marcelo Cruz cenazeyi ülkesine göndermek için parasını aldıktan sonra ya da kimliği belirsiz birinin nereli olduğu belirlenince bir "yükleme" düzenliyordu; küçük cenaze arabasına iki-üç tabut ceset yüklüyor ve Algeciras'dan feribota biniyordu; gümrük işlemleri sıkıcıydı,

cenaze sandıklarını kurşunla perçinlemek, yükün cinsini bildirmek, vs. gerekiyordu.

Cenaze işleri şirketinin küçük bahçesinin etrafı üzerine cam kırıkları yerleştirilmiş yüksek duvarlarla çevriliydi; Marcelo Cruz'un evi oradan birkaç yüz metre ötedeydi – ben geceleri ekspres yolun kenarındaki bu banliyöde ölülerle beraber kapatılıyordum ve bu durum çok acıklıydı, acıklı ve ürkütücü.

Bahçenin bakımıyla ve ev işleriyle de ben ilgileniyordum; Marcelo Cruz'un arabasını yıkıyor ve köpeklerini besliyordum, bozkır kurduna benzeyen mavi gözlü iki güzel kutup köpeği – bu hayvanlar vahşi ve yumuşak başlıydılar, başka bir dünyadan gelmişe benziyorlardı. Böyle bir postla kavurucu Endülüs yazlarına nasıl dayandıklarını merak ediyordum. Cruz bir muammaydı, içine kapalı ve anlaşılmaz biriydi; yüzü sararmış, gözlerinin etrafı mor halkalarla çevrilmişti; cenaze işleri şirketine ceset gelmediği günler bütün gün elinde viskisi masa başında yarım kulak polis radyosunu dinliyor, bir ceset bulmaları durumunda o mahalle giden ilk kişi olmak istiyordu; Cutty Sark'tan başka şey içmiyor, internetle ve yüzlerce video ile, savaş röportajlarıyla, dehşet verici kaza klipleriyle, şiddetli ölümlerle kafayı buluyordu: Ama bu manzaralar onu heyecanlandırmışa benzemiyordu, tersine: Vaktini bir nevi kış uykusu halinde, enformatik bir uyuşukluk –sadece *mouse*'un üzerindeki eli hâlâ canlı gibiydi– içinde geçiriyordu; bütün gün viski içerek hayvan gibi aptallaşıyor ve akşam olurken ayağa kalktığında hafifçe yalpalıyordu, deri ceketini giyiyor, anahtarı kilidin içinde iki defa çevirerek tek laf etmeden çıkıp gidiyordu. Bana hitap ederken, benim küçük Lakhdar'ım, diyordu; uzun boyuyla, cüssesiyle, etli suratıyla çelişen incecik bir sesi vardı: Konuşması bir çocuğunki gibiydi ve bu aykırılık onu büsbütün ürkütücü hale getiriyordu.

Zavallı bir adamdı, bende dehşet mi yoksa merhamet mi uyandırıyor bilemiyordum; beni sömürüyor, bir köle gibi kilit altında tutuyordu; üzerinden korkunç bir keder, yalnız bir ruhun çürük kokusu yayılıyordu.

Çekip gitmeliydim; bir öğleden sonra şehirde dolaşmama izin verdiği ilk seferinde, iz bırakmadan ortadan kaybolup kaybolmamakta, bir otobüse atlayıp Kuzey'e gitmek ya da feribotla Fas'a dönmek arasında tereddüt ettim – ama hiçbir şeyim yoktu, ne param ne belgelerim, aptallık edip ona teslim ettiğim pasaportumu da saklamıştı, tutuklanıp kontrolden geçecek olsam, sınırdışı bile edilmeden hapsi boylamam işten değildi.

Bizim ölüler için cenaze namazı kılmaya gelen imama açıldım; Marcelo Cruz'un bayağı tuhaf biri olduğunu söyledim, o da inkâr etmedi, bir yandan da elden ne gelir edasıyla omuz silkti. Benden önceki elemanının da bu sebeple kaçtığını düşünüyordu, çünkü Cruz garip bir insandı ama ölülere ve dine karşı saygılıydı. O kadar.

Buradan bakınca, İbn Battuta'daki günler cennet sayılırmış.

Duvardan kaçmayı tasarladım, sonuçta zor değildi bu, Cruz arkamdan koşacak değildi ya; ama daha önce parama ve belgelerime kavuşmalıydım.

Bir gün Marcelo Cruz cenaze arabasıyla şafak vakti yola çıktı; bir araba dolusu cesetle geri döndü – on yedi adet, Tarifa açıklarında bir *patera* alabora olmuş, akıntı cesetleri kıyılara sürüklemişti. Bu hasattan bayağı memnundu, tuhaf bir mutluluk, zavallı ölülerin sırtından para kazandığı için mutlu olduğunu belli etmek istemiyordu ama ben onun takındığı maskenin arkasında; köpeklerini okşayışından, bana "benim küçük Lakhdar'ım", deyişinden, işlerin açılmasından bir yandan utanırken bir yandan da mest olduğunu hissediyordum.

On yedi. Bu küçük ama muazzam bir sayıydı. İnsan

radyoda ya da televizyonda şu ya da bu felaketin ardında bıraktığı ölü sayısını duyunca on yedi cesetin ne anlama geldiğini fark edemiyor. Ah, diyor, on yediymiş, neyse çok sayılmaz, bana bin, iki bin, üç bin cesetten bahsedin, ama on yedi, on yedi öyle aman aman bir şey değil, oysa gene de, gene de kayıp hayatlar için, cansız etler için çok büyük bir sayı bu, tıpkı morgdaki gibi insanın belleğinde de sıkışıklık yaratıyor, on yedi suret, bir tondan fazla et ve kemik, onbinlerce yaşanmış saat, milyarlarca kayıp anı, Tanca ile Mombasa arasında yas tutan yüzlerce insan demek bu.

Bu insancıkları ağlayarak birer birer kefenlerine sardım; çoğu gençti, benim yaşımda, hatta benden genç; bazılarının uzuvları kırılmıştı, yüzlerinde morluklar vardı. Büyük çoğunluğu Arap'a benziyordu. Bu cesetler arasında bir kız da vardı. Koluna kınayla dövme yaptırmış, telefon numarasını yazdırmıştı, Fas'tan bir numara. Saçları uzun, simsiyahtı, yüzü kül rengiydi. Rahatsız olmuştum; göğüslerini, cinsel organını görmek istemiyordum; normalde onu benim kefenlememem lazımdı, bu işi bir kadının yapması gerekirdi. Bu kadın cesedine bakmaktan korkuyordum; ölmüş Meryem gözümün önüne geliyordu – kefene sardığım oydu, kâbuslarımın gecesinde tek başıma sonunda toprağa gömdüğüm oydu, polisin dövmedeki numarayı arayacağını, bir annenin ya da bir erkek kardeşin telefonu açacağını, neredeyse mekanik bir sesin anlasınlar diye yüksek sesle tekrar ederek kız kardeşlerinin, kızlarının akıbeti hakkında bilgi vereceğini gözümün önüne getirdim, bir gün amcamın evinde de telefon böyle çalarak o korkunç haberi vermişti, bir gün birbiri ardınca bizler için de telefon çalacaktı, o meçhul kızı utanç içinde ve dikkatlice yavaşça, kardeşçe madeni lahdine yerleştirdim.

Belki gerçekten de insan ancak benim gibi genç, be-

nim gibi Faslı, benim gibi sürgün adayı bir başkasının cesedinde kendi cesedini görünce ölümü aklına getiriyor.

Akşamları bütün bu gidenler için şiirler yazıyordum, daha sonra tabutlarına sokuşturduğum gizli şiirler, onlarla beraber yok olacak küçük bir söz, bir saygı notu, bir rita[1]; onlara isimler veriyor, yaşarken neye benzediklerini gözümde canlandırmaya, hayatlarını, umutlarını, son anlarını keşfetmeye çalışıyordum. Bazen rüyama giriyorlardı.

Yüzlerini asla unutmadım.

Cruz'a olan nefretim artıyordu; mantıksız bir nefretti; yarı mahpus halim bir yana bırakılacak olursa kötü biri değildi; cesetlerin ağırlığı altında yıkılıyordu; yegâne tuhaf sapıklığı, bütün gün olağanüstü şiddet içeren videolar seyredip incelemekti; Afganistan'da boğazlananlar, İkinci Dünya Savaşı zamanından asılma sahneleri, her türlü araba kazası, bir bombardıman sırasında yanmış bedenler...

Bir an önce gitmeliydim.

Casanova ve askerlerim için her geçen gün daha da pişmanlık duyuyordum. Judit'i düşünüyor, ona cep mesajları atıyor ve bazen de telefon ediyordum; çoğu zaman mesajlara cevap vermiyor, telefonu açmıyordu ve ben kendimi arafta, hayat ile öbür dünya arasındaki ulaşılamayan Berzah'ta gibi hissediyordum.

Kitap namına elimde Kuran'dan ve şehirde ucuz bulup aldığım iki polisiyeden başka bir şey yoktu, polisiyeler öyle olağanüstü şeyler değildi ama olsun, vakit geçiyordu. Arkasından üç gün tatil hakkına kavuştum, çünkü Cruz, Boğaz'ın karşı tarafına ceset yükünü teslim etmeye gitmişti. Bu süre boyunca beni kapalı halde bırakamazdı, şehirde eğlenmen için, deyip bana biraz cep

1. Arap edebiyatına ait bir ağıt türü.

harçlığı verdi (o âna kadar maaş yüzü görmemiştim). Günlerimi sakin şekilde alkol oranı düşük içecekler içip kitap okuyarak geçirdim.

E-postalarımı kontrol etmeye gittim ve sürpriz: Şeyh Nureddin'den bir mesaj. Dini bir vakıf için çalıştığı Arabistan'dan yazmıştı; hatırımı soruyordu. Ona cevabımda Ispanya'da olduğumu yazdım ama hazin işimden hiç bahsetmedim. Ona Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ndeki yangını anlatıp anlatmamakta tereddüt ettim, içimden acaba haberi var mıdır, diye soruyordum. Mektubu cana yakın, hatta kardeşçeydi; aniden ortadan kaybolmasının sırrı hâlâ açıklığa kavuşmamış olsa da, onun Marakeş saldırısına katılmış olabileceği konusundaki şüphelerim şimdi bana komik geliyordu, ona Besim'in nerede olduğunu bilip bilmediğini sordum.

Cemiyet'te halıların üstünde uzun uzun kitap okuduğum günleri özlemle andım. Tanca artık uzaktı, başka bir dünyadaydı.

Judit'e uzun uzun yazıp Algeciras'daki forsa hayatımdan biraz bahsettim; ceset konusuna hiç girmedim, sadece ev bakım ve temizlik işinden, biraz da tuhaf Cruz'dan bahsettim. Çok yakında seni görme umuduyla, diyordum.

Sadi'ye telefon edip Algeciras şehir merkezinde bir kahve içmemizi önerdim; onun vizesi vardı, canı istediği gibi gidip geliyordu, yönetimin adaletsizliğiydi bu: Ne kadar yaşlıysanız ve ne kadar isteksizseniz, yer değiştirmeniz de o kadar kolay oluyordu.

Benimle buluştuğuna memnun oldu, ben de öyle. Şirketten haber var mı, diye sordum – bana Fas hükümetinin bugün-yarın bir çözüm bulma yolunda olduğunu anlattı. Ona göre bundan yararlanmak için dönmemin zamanı gelmişti.

Tereddüt ettim. Bir bakıma Cruz'u terk etmiş ola-

caktım; ama bu Judit'e de elveda demek anlamına gelecekti. Eğer Tanca'ya gidecek olursam, bir daha Ispanya'ya dönmenin imkânsız olacağından emindim.

Sadi tereddütümün nedenini anladı, ısrar etmedi.

Ona Cruz'un yanındaki günlerimi, bu korkunç işteki derin kederi anlattım, gözlerini fal taşı gibi açarak ve kırlaşmış kafasını sallayarak dinliyordu; kem küm ediyor, evlat, diyordu, eğer bilseydim, hiç seni bu çirkefe gönderir miydim – kendim de inanmadan, bir-iki ay içinde Barselona'ya gitmek için gereken miktarı az çok kazandığımı söyleyerek onu rahatlatmaya çalıştım.

Aynı kafenin önüne oturup hafif esintinin, meydanı azıcık gölgeleyen palmiyelerin ağır ağır salınışının tadını çıkartarak akşama kadar kaldık. Sonra o döndü. Bana sarıldı, onunla gemiye dönmek istemediğimden emin miyim, diye sordu. Seni tekrar oraya gönderirsem içim rahat etmeyecek.

Bir an tereddüt ettim, onunla beraber olmak, tedbiri elden bırakırsanız, çıplak ayaklarınızla bir kakalak ezmek hariç başınıza hiçbir şeyin gelmeyeceği yüzen kafes İbn Battuta'ya dönmek bana cazip geliyordu.

Sonunda reddettim, çok yakında onu arayacağıma söz verdim ve son bir kucaklaşmadan sonra otobüsüme binmek üzere ayrıldım.

Patronumun yokluğundan istifade bir plan da kurdum. Onun elden ödemeler için küçük bir kasada bir miktar para bulundurduğundan haberdardım –en azından kendisi oradayken– bu kasanın bir anahtarı olduğunu ve onu da anahtarlığında sakladığını biliyordum.

Hırsızlık fikrini bana okuduğum ve halen okumakta olduğum bütün polisiyeler vermişti; sonuçta ben de kara, kapkara bir romanın içine hapsedilmemiş miydim – bu karanlıktan çıkmam için bana bu okumaların yol gösterecek olması mantıklıydı.

İbn Battuta seyahatlerinde, Mekke'de bulunduğu sırada tuhaf bir adamla karşılaştığını anlatır, Mekke'de herkesin tanıdığı, garip koşullar altında aklını yitirmiş, Deli Hasan dedikleri bir dilsiz: Hasan'ın aklı henüz başındayken geceleri Kabe'yi tavaf eder ve her akşam mabette bir dilenciye rastlarmış, birbirlerini gündüzleri asla görmezlermiş, sadece geceleri. Bir gece dilenci Hasan'a seslenmiş: Ey Hasan, anan senin için üzülüp ağlıyor, onu görmek istemez misin? Annemi mi? Yüreği annesinin hatırasıyla burkulan Hasan, elbette, diye cevap vermiş, ama bu imkânsız, annem çok uzaklarda. Günlerden bir gün dilenci ona mezarlıkta buluşmayı teklif etmiş, Deli Hasan da kabul etmiş; dilenci ondan gözlerini kapamasını ve elbisesine asılmasını istemiş ve Hasan gözlerini açtığında kendini Irak'taki evinde bulmuş. Annesinin yanında on beş gün geçirmiş. İki hafta sonra köyün mezarlığında dilenciye tekrar rastlamış; dilenci onu Mekke'ye efendisi Necmeddin İsfahani'nin yanına geri götürmeyi teklif etmiş, gene aynı şekilde gözlerini kapalı tutup iki eliyle partal kıyafetine asılmasını istemiş ve ona bu seyahat hakkında asla kimseye bir şey anlatmayacağına dair söz verdirmiş. İsfahani, hizmetkârının uzun süren yokluğundan endişelenmiş, on beş gün az değil – Hasan so-

nunda dilencinin hikâyesini anlatmış, İsfahani de gece bu adamı görmek istemiş: Hasan onu Kâbe'ye götürmüş ve efendisine bağırarak serseri kılıklı birini işaret etmiş, işte bu o! Bu o! Dilenci elini ânında Hasan'ın gırtlağına dayamış ve Allah'ın cezası, bir daha asla konuşamazsın artık, demiş, işte böyle olmuş; dilenci sırra kadem basmış, Hasan da dilsiz bir meczup olarak namaz kılmadan, abdest almadan yıllar boyu Kâbe'nin etrafında dönüp durmuş: Ona Mekkeliler bakıyor, onu garip bir evliya gibi kabullenip karnını doyuruyorlarmış, çünkü Hasan'ın duaları satışları ve kârı artırıyormuş; Deli Hasan annesini bir kez daha görmek istediği için, bir sırrı ifşa ettiği için, siyah taşın etrafında, o yörüngede, sonsuz sessizlikte dönüyor, dönüyormuş, ben de Cruz'un zavallı cesetlerinin yanında, köpekler arasında kendi karanlığımda, sihirli bir dilenci gelsin de beni de bir süreliğine bu karanlıktan çıkarsın, beni geri götürsün, beni Tanca'nın aydınlığına, anneme, Meryem'in, Judit'in kollarına götürüp daha sonra kırılgan bir meteor taşı gibi salıversin de yıllar boyu gezegenin etrafında dönüp durayım, diye dualar ediyordum. Bugün etrafımda hayatı kaymışlar dönüp durur, kitapların yardımı olmadan körlemesine oradan oraya savrulurlarken, o kara parantezi, Algeciras'daki ilk hapisliği, o bekleme odasını yeniden düşünüyorum; aslında Cruz dünyanın nimetlerinden, ölümün debdebesinden faydalanıyordu; tıpkı cesetlerin üzerine üşüşen o bokböcekleri, o kurtçuklar, o haşarat gibi yaşıyordu ve kendine göre bir vicdanı da vardı elbette, iyilik yaptığını düşünüyordu; hizmet veriyordu; felaketten geçinen bir asalaktı: Onu suçlamak, bir köpeği ısırdı diye suçlamakla aynı şeydi. O, şatonun gardiyanı, Boğaz'ın kayıkçısıydı, o da kendi ölüm ormanının derinliğinde kaybolmuş, karanlıkta sonsuza kadar dönüp duran bir adamdı.

İşleri kolaylaştıran belki de cesetlerle böyle uzun süre içli dışlı olmam oldu; bu iki ölüm ayı, *Señor* Cruz'u soyma fikrini göze almanın hiç de zor olmadığını anlamamı sağladı – öngörüldüğü gibi üç gün sonra dönmüştü, Fas'ın iç kesimlerine kadar kamyon üstünde gidilen yolların onu bitirdiğini söylüyordu. Beni görmekten memnun gibi bir hali vardı.

Bana seyahatini anlattı, iyi geçmiş, Beni Mellal taraflarına beş ceset götürmüş, neyse ki hepsi de aynı yerdenmiş, bu bakımdan hem pratik hem de korkunçmuş. Kadınlar her zamanki gibi feryat figan ağlamış, çektikleri zılgıtlar kulaklarının zarını patlatmış, erkekler mezar çukurlarını kazmış, işte böyle. Bir gece Casa'da kalıp mükellef bir yemek için ancak zaman bulmuş, bu sözleri o incecik sesinde öyle bir kederle telaffuz ediyordu ki, bu *mükellef yemek*, sanki onun son yemeğiydi.

Cruz kendine bir viski koydu.

Beni karşısındaki bir koltuğa oturtup bir bardak viski ikram etti, reddettim.

Hiçbir şey söylemiyordu, bütün bu sahnenin ardından bir tartışma ve itiraflar gelecek gibiydi ama o susuyordu; arada bir bana bakarak Cutty Sark'ını yudumluyordu, gitgide asabım bozulmaya başlamıştı.

Konuşmayı, Fas'a yaptığı yolculuk hakkında sorular sormayı denedim ama cevapları hep tek heceliydi.

Bardağını bitirdi, tekrar doldurmadan önce kibarca bana da teklif etti.

Bir önüme bir onun ifadesiz suratına bakarak geçen bitmek bilmeyen on beş dakikalık bir sessizliğin sonunda müsaade isteyerek çıktım, köpekleri beslemem gerekiyordu; kısa bir gülümseme eşliğinde bir baş hareketi yaptı.

Avluya çıkar çıkmaz bir nefes aldım, kırılacak bir nesne gibi titriyordum. Pencereden Cruz'un ablak suratının bilgisayar ekranının maviliğine gömüldüğünü ve salaklaşmış bir halde yeniden o farklı ölümleri seyre daldığını gördüm.

Kendimi tehlikede hissettim; şiddetli, nedensiz bir korkuya kapıldım; gidip köpeklerin arasına çömeldim, burunlarını koltuk altlarıma sürtüyorlardı, tüylerinin yumuşaklığı ve aydınlık bakışları beni biraz olsun rahatlattı.

Cruz hâlâ bir şeyler söylemenin eşiğinde gidip gelir gibiydi.

Eğer Cruz deliyse, o zaman ben hiç deli görmemiştim – saçma sapan, anlaşılmaz konuşmalar yapmıyor, kafasını duvarlara vurmuyor, kendi bokunu yemiyor, hezeyana kapılmıyor, hayaller görmüyordu; ekranda yaşıyordu ve ekranda feci sahneler vardı –insanların kan revan içinde direklere bağlanıp, ellerinde uzun bıçaklar taşıyan cellatlar tarafından göğüslerinin kesildiği, uzuvlarının koparıldığı Çin işkencelerini gösteren eski fotoğraflar; Afgan ve Bosna usulü kellesi kesilenler; taşa tutularak öldürülenler, karnı deşilenler, pencerelerden atılanlar ve sayısız savaş röportajı– sonuçta kurgulanan bu fotoğraflar belgesellerden ya da yüzyılın başındaki fotoğraflardan çok daha iyi bir şekilde filme çekilmişti ve çok daha gerçekçiydi, Cruz'un kendi kurgusu bu görüntülerde neden öncelikle bunların "gerçekliğini" vurgulamaya çalıştığını merak ediyordum; gerçeği istiyordu ama arada ne gibi bir fark olabilirdi: Buz odası dolusu gerçek kadavrası vardı onun, onları çok yakından tanıyordu, onlarla yıllardır içli dışlıydı, ben bugün bile kendime onu bu hastalıklı sanal seyir merakına neyin sürüklemiş olabileceğini sorarım, ölümü kanıksamış olmalıydı ama gene de

kilometrelerce uzunlukta işkence ve kıyım görüntüsüne gömülüyordu, bunlarda aradığı neydi, sorularına, cesetlerin cevap veremeyeceği sorularına bir cevap, ölüm ânına dair, göçüş ânına dair bir cevap mı arıyordu, belki – belki de sadece görüntü onu esir almıştı, cesetler onu gerçeklikten kopartmıştı ve o da sibernetik gerçekliği eşeleyerek orada boş yere hayata dair bir şeyler bulmak istiyordu.

Günden güne beni daha çok korkutur olmuştu, sebebi yoktu – insanların en zararsızıydı o; bana karşı yumuşaktı, köpeklerine karşı yumuşaktı, ölülere karşı saygılıydı. Her gün pasaportumu isteyip istememekte ve pılımı pırtımı toplayarak sıvışıp sıvışmamakta tereddüt ediyordum, üzgünüm polis, elveda Marcelo Cruz, elveda denizde boğulanlar ve YouTube'daki işkencelerin mavimsi ışıkları, ne olacaksa olsun artık – ama her akşam kulübemde köpeklerin can yoldaşlığıyla, tüylerinin yumuşaklığıyla, soluk alıp veren sakin halleriyle rahatlıyor ve kendimi yeniden çalmanın, Cruz'un kasasından elime geçebilecek iki-üç bin avronun hayalini kurarken buluyordum. Bir plan hazırlamıştım, deneyene kadar ancak kitaplarda tıkır tıkır işleyebilen numaralardan biri: Şehre inip benzer bir anahtar satın alacaktım, kasanın anahtarı çok yaygın bir model olabilirdi, bu anahtarı esas anahtarın yerine, Cruz'un çoğu zaman girişte bıraktığı anahtarlığa geçirecektim – elbette yeni anahtar kasayı açmayacaktı ama o bunun farkına vardığında, azıcık şansım varsa, ben çoktan uzaklarda olacaktım.

Yıkayıp tabutlarına yerleştirdiğim bütün o cesetlerin yapacağım hırsızlığı haklı kıldığını düşünüyordum – gerçi Marcelo Cruz'un namuslu bir mesleği vardı, bu zavallı insanları o öldürmüyordu, hayırseverdi, merhumların ailelerini söğüşlemiyordu, onun avı devletti, yurttaşlarımın leşleri için onun günlük ekmeğini ödeyen Endülüs Özerk Bölgesi'ydi ama giderek yığıldığını gördü-

ğüm zenginliği; altın yüzükleri, boynundaki zincirler, siyah gömlekleri, yaban asmasının gölgesindeki mavi gözlü iki adet kızak köpeği, bütün bunlar bana ölülerden çalınmış gibi, bir an için daha iyi bir hayatın hayalini kurmuş olan, tıpkı benim gibi o dünyada kendilerine bir yer edinebileceklerini düşünen bu isimsiz mevtalara aitmiş gibi geliyordu ve bu hayale olan saygımdan, küçük çapta da olsa, sularda boğulmanın dehşetini, dalgaların kapkara yalnızlığında çırpınarak can çekişmiş bu zavallı kurbanların intikamını almak için Cruz'un zulasının bir kısmına el koyabileceğime inanıyordum.

Kararlılığım arttıkça, eyleme geçebileceğim düşüncesi yüzünden geceleri beni uyku tutmaz olmuştu; kasanın anahtarını nasıl alacaktım, saat kaçta ve nasıl kaçacaktım – otobüs durağına kadar üç yüz metre yürümem ve dakiklikten son derece uzak Endülüs şehir içi ulaşımının keyfini beklemem lazımdı. Bu tıpkı romanlardaki gibi benim en kınlgan olacağım andı. Kitaplar ve hapishaneler müthiş planlar yapan ama bir otobüs durağında ya da bir kafede şıp diye enselenenlerle doludur. Benimki öyle olmayacaktı. Şehir içi otobüs, otogar, saat yirmi üçte şehirlerarası otobüs ve ertesi sabah Barselona'daydım, kalabalığın arasına karışmış olacaktım.

Bir türlü harekete geçemiyordum. Cruz internet'e gitgide daha çok sardırır olmuştu; ölümcül videolarına bakmaktan evine geç gidiyor, bazen akşamın onuna kadar kalıyordu – şiddet sonucu yüzlerce ölümün yer aldığı *faces of death*, "ölümün yüzleri" başlıklı bir site keşfetmişti: Gösteri sırasında güvenlik güçleri tarafından öldürülen İranlı bir genç kız, polis tarafından katledilen Mısırlı devrimciler, jiplerinde diri diri yakılan Libyalı askerler, öldürülen Suriyeli çocuklar, aktüalite interneti Cruz'un işine yarayacak belgelerle dolduruyordu.

Son derece karanlık ve kasvetli bir gün, Boğaz tanın-

mayacak hale gelmiş bir ceset kustu, sahilde dolaşanlar bulmuştu – yargıç mahale gitmiş, cesetten geriye kalanların kumdan kaldırılabileceğini belirtmiş, adli tıp boğulma sonucu ölüm raporu vermiş ve Cruz cenaze arabasıyla rakipler üşüşmeden kalıntıları kapmak için oraya koşmuştu; çok üzücü ve çok tuhaftı, adam kalbinin üstüne dövmeyle Arapça "Selma" yazdırmıştı, kimliğini teşhis etmeye yarayan tek şey buydu: Artık ne yüzü kalmıştı ne de tanınmasını sağlayacak bir şeyi, görmemek için çabuk tarafından çinko tabutuna kapatıldı. *Señor* Cruz plastik eldivenlerini, sonra da maskesini çıkarıp attı; sağ gözünün pınarında bir damlacık gözyaşı vardı, kolunu uzatıp yüzünü ovalarken o gözyaşını da sildi. İçini çekti, hiçbir şey söylemeden bana döndü, avludan geçip benim kulübeye kadar yürüdü, köpekler onun oynamak istediğini ya da yemek vereceğini sanıp kuyruk sallayarak arkasından gittiler; elinde bir şişeyle bahçe kulübesinden çıktı, içimden acaba oraya benim asla fark edemeyeceğim litrelik bir viski mi saklamıştı, diye geçirdim ama şişe o ezeli Cutty Sark'ından daha küçük gibiydi. Bürosuna gelmem için işaret etti; o incecik sesiyle:

"Bir bardağı hak ettik, değil mi Lakhdar?" dedi.

Her zamanki gibi ekranın karşısına oturdu, *mouse*'u oynattı, şifresini girdi; ben ayakta durdum.

"Otur, otur, bir bardak bir şey içip konuşacağız."

Kaçmak için bir bahane aradım ama bulamadım; kefenleme işinden o kadar bitap düşmüştüm ki, düşünecek halim kalmamıştı – her defasında perişan oluyor, tükeniyordum.

Kanepeye oturdum. Yazı masasının üstüne koyduğu şişeye baktım; yarım litrelik cam bir şişeydi, etiketi ona doğru dönüktü. Marcelo Cruz'un yüksek dozda alkole ihtiyacı vardı; uzun yüzü solgundu, gözlerinin etrafı morlaşmıştı. Farkında olmadan bir video koydu – bir sa-

niye ekrana takıldı, sonra ekrandan geçen ama benim görmediğim ölüm görüntülerini dondurdu.

"Lakhdar, azıcık viski?"

Aniden inanılmaz derecede asabileşmişti, mutfağa gidip iki bardak ve metal bir kovanın içinde buzla döndü.

Onu sinirlendirmek istemiyordum, kabul ettim. Bu belki bana da iyi gelirdi.

Etajerin üzerinden hemen bir şişe Cutty kapıp açtı, seri bir şekilde viski koydu, her kadehe iki parça buz attı ve daha ben benimkini elime bile almadan o kendininkini bir dikişte bitirdi. Rahatlayarak bir ohhh, çekip kadehini tekrar doldurdu, bardağımı uzatırken rahatlamış bir halde koltuğa çöktü.

Ben de viskinin yarısını bir dikişte boşalttım. Ömrümde viski içmemiştim. Benim için viski Londra'da, hatta Paris'te yanında bir kızla bir barda içilmesi gereken efsane bir içkiydi. Ezilmiş tahtakurusu tadı, gırtlakta bir yanma hissi. Sevdiğim yazarların bu içkiye olan düşkünlüklerini anlamak zor. Hele bu koşullarda.

Cruz her zamanki gibi bir şey söyleyecekmişçesine beni süzüyordu; hep söylemek istediği ama bir türlü ağzından çıkmayan bir şeyler söyleyecek gibi duruyordu, ezeli dilsiz. İsmimi söyleyerek bir cümleye başlıyor, "Lakhdar?" diyordu. Evet Marcelo Cruz, diye cevap veriyordum, sonra arkası gelmiyordu, sessizlikte gözlerini üzerimden ayırmıyordu.

Bir an önce buradan ayrılayım, diye dua ettim. Parası batsın, her şey batsın: Pasaportumu alıp gideceğim. Fas'a dönecek, Tanca'ya kavuşacağım, Algeciras'ı unutacağım, ölüleri unutacağım, Judit'i ve Barselona'yı unutacağım.

Cruz'a hemen şimdi eve dönmek istediğimi söyleyecektim. Tam sırasıydı, alkolden dinginleşmiş bir hali vardı; gene bir tereddüt geçirdi, Lakhdar? diye mırıldandı ama arkasını getiremedi. Küçük şişeyi yakalayıp için-

dekinden bardağına koydu, üstüne bardağın dörtte üçünü dolduracak kadar viski ekledi. Sonra gözlerini bu karışıma dikti; henüz erimemiş olan buzları karıştırıyordu.

Ayağa kalktım, artık yerimde duramıyordum. Marcelo Cruz, dedim... Bana öyle kederli bir ifadeyle baktı, o ablak suratında öyle bir acı ifadesi vardı ki, birden ağzımdan "Köpekleri doyurmam lazım," sözlerinden başka bir şey çıkmadı.

Olmayan terini silmek ister gibi ellerini yüzünden geçirdi.

"Lakhdar?" dedi.

"Evet, Marcelo Cruz?"

"Çabuk dön, seni bekliyorum."

Ve hazırladığı kokteyli rahatlamış bir havayla bir dikişte mideye indirdi.

Sanki hâlâ bir şey daha söyleyip söylememekte tereddüt edermiş gibi, gene o sessizliklerinden birine büründü, sonra fısıltıyla:

"Sen şanslısın, bak göreceksin," dedi.

Cümlesi anlaşılmazdı; yemeklerini vermeden önce Husky'lerle oynarken, Cruz'un gitmek istediğimi anladığını, gelecek için bana şans dilediğini düşündüm.

Köpekleri besledikten sonra bürosuna döndüğümde orada değildi; tuvaletten kusma sesine benzer bir gürültü duydum; içeriden sendeleyerek çıktı.

"Marcelo Cruz, iyi değil misiniz?"

Zorlukla yutkunuyordu, ağzı çarpılmıştı, yüzü o kadar gerilmişti ki gözleri bilyeler gibi dört dönüyordu.

"Başlıyor, Lakhdar."

Adam körkütük sarhoş oldu, dedim içimden.

Masanın karşısındaki kanepeye oturdu; nefes almakta zorlanır gibiydi; kolllarını karnının üstünde kavuşturdu, çok acı çeker gibi bir hali vardı.

"Çok uzun sürmeyecek... İyi bak..."

Dudakları çekilmişti, dişlerini sıkıyordu; yüzü kızarıyordu, omuzları titremeye başlamıştı, ağrısını hafifletmek için dizlerini karnına çekti.

"Marcelo Cruz? Hasta mısınız?"

Bana cevap verecek gibi oldu ama kelimeler boğazından çıkamadı; çenesini bana doğru kaldırıyor, ellerini asabi hareketlerle birbirine vuruyordu. Alnı boncuk boncuk bir ter tabakasıyla kaplandı, burnundan bir damla kan geldi, dudakları mosmor kesildi, ağrısını dindirmek ister gibi, kendisine olanlara inanamıyormuş gibi öne eğilerek başını sağa sola sallamaya başladı, ama bu hareket boyun kemiklerinin önce yana, sonra arkaya doğru feci şekilde kasılmasına neden oldu; âdemelması inip çıkıyor, gerilen gırtlağı boyunca iri bir böcek gibi titriyordu.

Birden korkunç bir kramp girmiş, Marcelo Cruz'u şiddetle yere fırlatmıştı, kolları gerilmiş, bacakları yerlerde sürünmek ister gibi kıvrılmıştı, bağırmaya başladı, yanına yaklaştım:

"Marcelo Cruz beni duyuyor musunuz?"

Cevap veremiyordu ve ben de korkuya kapılmıştım – artık yutkunamıyordu, ensesi kaskatıydı, göğsü şişmiş, sırtı yay gibi gerilmişti, gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibiydi. Vücudu ağrıdan yüksek gerilimli bir elektrik kablosuna dönüşmüştü, konuşmaya çalışıyor, bana tutunmaya çalışıyor ama alabildiğine açılmış elleri dışa doğru kıvrılıyordu, parmakları dehşet verici biçimde birbirinden ayrık duruyordu – kriz yirmi dakika kadar sürdü, hatta biraz daha fazla ve tekrar gevşedi; inleyerek, sızlanarak gevşedi; ona Marcelo Cruz, diye bağırdım, Acil'in numarası kaç? Ambulans çağırabileceğim bir numara? Cevap vermiyordu, telefona sarıldım, elim ayağım dolaşarak Fas'taki gibi 15'i çevirdim, hiçbir sonuç vermedi; hemen masanın üstünde bir ajanda var mı diye baktım, yok.

Cruz aniden ikinci bir kıvranma krizine yakalandı, eğer böyle bir şey mümkün olabilirse, bu birincisinden de şiddetliydi; gözkapakları neredeyse tamamen göz çukurlarının içine girmiş, gözyuvarlarının arkasında kaybolmuştu, tüyler ürpertici bir görüntüydü, yüzü mosmordu, ayaklarıyla kalın sentetik tabanlıklarını mukavva gibi kıvırıyordu, bütün kaslarının gerilmesi yüzünden, göğüs kafesinin derinliklerinden gelir gibi canhıraş bir çığlıkla hareketlenip ayağa kalkıyordu – gözlerim yaşarmaya başlamıştı, *Señor* Cruz, *Señor* Cruz, ne yapacağımı bilemiyordum, gidip bir komşuya haber vermeyi düşündüm, en yakın evle aradaki iki yüz metreyi koşmaya ya da yoldan geçen bir arabayı durdurmaya hazır şekilde süratle dışarı fırladım, avluya çıkınca o pis demir parmaklığın daima kapalı durduğunu hatırladım, kendimi riske atmak ve parmaldığı tırmanmak yerine geri dönüp yardıma geleceklere kapıyı açmak için Cruz'un cebinden anahtarı almayı tercih ettim.

Cruz sol tarafına devrilmişti, gövdesi dehşet verici bir yarım daire oluşturmuştu, sırtı telsiz bir yay gibi kıvrılmış, baseni öne kaymış, ayakları inanılmaz derecede dışa doğru bükülmüştü; ucube bir baletti, şişip yuvarlaklaşmış ensesi ve ardına kadar açık ağzı da bu tüyler ürperici figürü tamamlıyordu. Parmak boğumları bile artık enerjisi hissedilmez olan bu donup kalmış kasılmanın bir parçası olmuştu. Kızarmış suratında sadece akları görünen gözleri yuvalarından fırlamış gibiydi. Ölmüştü. Yaklaştım, aklıma hiçbir şey gelmiyordu, bir dua bile.

Cruz Boğaz'da boğulup ölenlere kavuşmuştu.

Bu et yığınının üstündeki tek hareket, kol saatinin on sekiz kırk üçü gösteren yelkovanının hareketiydi.

Kafamı toparlayana kadar bu cansız vücudun önünde diz çökerek birkaç dakika aptallaşmış halde kaldım, elbette anlamamıştım, yalnızlığı içinde Cruz'u yiyip bitiren cüzzamı anlamaya çalışmam yıllarımı aldı; ölümünü bana da bulaştırmış, bana can çekişme sahnesini sunmuştu, korkunç bir armağan – bakışlarımın altında kendini zehirlediğini anlamıştım; gidip yüzüme su çarptım, kafamdaki birbirine zıt binlerce, milyonlarca düşünce beynimi oyuyordu ve şimdi, o da ne, masanın üstündeki küçük şişeye baktım, etiketinde kırmızı zemin üzerine bir kurukafa işareti vardı. Bir an dönüp durdum, haydi, artık harekete geçmek lazım; Cruz'un anahtarlığını aldım. Masanın çekmecelerini didik didik karıştırdım, pasaportumdan başka işe yarar bir şey bulamadım; haç biçimindeki anahtarla küçük kasayı açtım, içinde beni ilgilendirmeyen bir sürü belge ve beş bin avroya yakın nakit para vardı. Bir hırsız olmak üzereydim. Barselona'da ya da başka bir yerde bir süre yaşayabilecek kadar param vardı. Ölenlerin parası, amma da namussuzca bir şey, diyordum.

Elbette polis vardı. Her yere parmak izlerimi bırakmıştım, hatta zehir şişesinin üstüne bile, ben bir enayiler kralıydım.

Eşyalarımı topladım, kaldığım ardiyede bulduğum

Cadiz futbol takımının armasını taşıyan sarı-mavi renklerde bir hayli komik bir spor çantasına doldurdum.

Kalbimin çarpışı durmuştu.

İçimdeki tedirginlik ve sıkıntı uzaklaşmaktaydı. Son bir defa daha Cruz'a bakmaktan kaçındım, köpekleri uzun uzun okşayıp vedalaştım ve çıkıp otobüsü beklemeye başladım.

İbn Battuta, seyahatlerinin daha sonraki dönemlerinde, bir Bulgar şehrindeyken, Büyük İskender efsanesinde geçen Karanlıklar Ülkesi'ni ziyaret etmek ister; etrafını saran buzulları aşmak için oraya azman köpekler tarafından çekilen kızaklarla gitmek gerektiğini öğrenince sonunda vazgeçer – sadece bu konuda anlatılanları dinlemekle yetinir, kürk tacirlerinin oranın tamamen karanlıkta yaşayan gizemli sakinleriyle nasıl kürk ticareti yaptıklarını öğrenir: "Seyyahlar bu buz çölünde kırk günlük bir yolculuktan sonra Karanlıklar Ülkesi'ne varırlar. Tacirler mallarını sergiledikleri tezgâhları yerli halkın kamp yerlerinin bir miktar uzağına bırakırlar. Ertesi gün dönüp çuvallarını kontrol eder ve kendi mallarının yerine sincap, zerdeva, samur postları bulurlar. Eğer postlar hoşlarına giderse onları alır, gitmezse bir gece daha orada bırakırlar. Bu durumda Karanlıklar Ülkesi'nin sakinleri ya kürk sayısını artırır ya da değiştokuş şartlarıyla mutabık değillerse seyyahların mallarını tekrar yerine koyarlar. Karanlıklar Ülkesi'nde ticaret işte böyle yapılır ve oraya gidenler insanlarla mı yoksa inle cinle mi iş gördüklerini bilemezler, çünkü ortada hiçbir zaman kimseyi göremezler."

Algeciras'ı dünyanın bomboş olduğu, birbirlerini hiç görmeyen, birbirleriyle iletişim kurmayan, ölmek ya da

öldürmek için, almak ya da vermek için sadece geceleri ortaya çıkan hayaletlerle dolu olduğu hissiyle terk ettim, beni ölüm ve kader şehri Barselona'ya götüren uzun otobüs gecesinde sanki Karanlıklar Ülkesi'nden, gerçek karanlıklardan, bizim karanlıklarımızdan geçiyormuşum gibi korkunç bir izlenime kapılmıştım ve otobüs karanlıkta Almeira ile Murcia arasında çölün ortasındaki otobanda ilerlerledikçe, tanık olduğum dehşet içime daha çok işliyordu; cama vuran yansımalar ve kamyon farlarının ışıkları arasında Cruz'un kasılmış haldeki ıslak ve morarmış yüzü karşımda beliriyordu.

Cruz gölgeler arasındaydı, ben de.

Uğursuz görüntüler peşimi bırakmadığından gözümü kapatamıyordum, denizde şişmiş cesetler ve can çekişmesini bir gösteri halinde bana yansıtan Cruz'un suratı, otobüs çoktan Alicante'ye yaklaşırken, ben şafağın kurtarıcılığını bekledim.

III

Hırsızlar Sokağı

Barselona'ya 3 Mart'ta geldim – Tanca'dan ayrılalı dört aydan fazla olmuştu. Nereye gideceğimi bilemiyordum. 1980'li yıllardan kalma haki parkam ve spor çantamla kara sakalım, çökmüş gözlerimle fukaranın fukarası bir görünüşüm olmalıydı – olur da polisler çevirip üstümü aramaya kalksa, yanımda taşıdığım binlerce avroluk nakit parayı açıklamakta zorluk çekerdim. Şeyh Nureddin'in paralarından sonra, Cruz'un paraları, sanki Allah ne yapıp ediyor yol paramı hazır ediyordu; talih yüzüme gülüyordu.

Otobüs, Diagonal Bulvarı'ndan indi, palmiyeler bankları okşamaktaydı, geçmiş yüzyıllara ait soylu binaların aksi modern binaların cam ve çeliğine vuruyor, sarı siyah taksiler, otobüsün klakson sesleri arasında neşeyle eğlenen sayısız eşekarısını andırıyordu; şık giyimli, kurallara uyan yayalar, sayıca üstünlüklerinden yararlanıp yolu istila etmeye kalkışmadan kavşaklarda sabırla bekliyorlardı; arabalar da yaya geçitlerine saygı gösteriyor, sıraları gelince özenle dizildikleri yanıp sönen portakal rengi lambaların karşısında durup yayaların geçmesine izin veriyordu. Bütün vitrinler gözüme lüks içinde görünüyordu; şehir ürkütücüydü ama yorgunluğuma rağmen, nihayet buraya gelebilmiş olmak içimi taptaze bir enerjiyle dolduruyor, sanki manzaranın geri planında uzak-

tan görünen o rengârenk kulenin pırıltılı devasa *fallus*'u, o pagan ilah gücünü bana aktarıyordu.

Öğlen güneşinde gözlerimi kırpıştırdım; çantamı kaptım; Kuzey Garı, Estacio del Nord, görünüşe bakılırsa büyük bir parkın hemen yanındaydı; denize doğru biraz daha aşağıda Fransa Garı ve daha sonra da sağ tarafta liman bulunuyordu. Bir telefon kulübesine girdim ve Judit'e telefon ettim, açtı, o kadar tükenmiş olmalıyım ki sesini duyunca çocuk gibi ağlamaya başladım. Benim, dedim, Lakhdar, Barselona'dayım. Nefes nefese olmama rağmen, sesimi duymaktan memnun gibiydi; nerede olduğumu sordu, Estacio del Nord'dayım, dedim; bana oradan fazla uzak olmayan bir yerde, Born denilen bir semtte buluşmayı önerdi, sonra hayır, diye ekledi, orası karışık, beni asla bulamazsın, sen bir yere ayrılma, ben gelip bulurum seni, bana on beş dakika zaman ver. Teşekkürler, teşekkürler, dedim, telefonu kapadım, gözüm kararır gibi oldu, kulübenin zeminine oturmak zorunda kaldım. Allah'a şükrettim, kısa bir dua okudum, O'na seslendiğim için biraz utanç duyuyordum.

Düşüncelerimi toparlayana kadar dakikalarca gözlerim kapalı, başım ellerimin arasında öylece kaldım. Judit'in geldiği an güçlü görünmek istiyordum – kendimi pis hissediyordum, kadavra, morg, nefret kokuyormuşum gibi geliyordu; önceki yazdan beri onu görmemiştim, beni tanıyabilecek miydi?

Ve sonra o benzersiz kulenin enerjisi bana geri geldi.

Arzunun enerjisi.

İlk dakikalar çok tuhaftı.

Kucaklaşmadık ama gülümsedik; ikimiz de sıkılgandık. Biraz havadan sudan söz ettik, beni tepeden tırnağa ince ince süzdü ama hiçbir sonuç çıkaramadı ya da vardığı sonuçları hiç açık etmedi; bana sadece yemek yer misin, diye sordu. Bu bana tuhaf bir soruymuş gibi geldi,

evet, diye cevap verdim, neden olmasın, ve şehir merkezine doğru yürümeye başladık.

Ona Cruz'un yanındaki son haftalarımı anlattım, tabii o korkunç sona hiç değinmedim. Benim için üzülüyordu, o kadar alçalmıştım ki, onu duygulandırmak için bana acımasını istiyordum. Onu yeniden görmek kalbimi çarptırıyordu; tek bir arzum vardı, bana sarılması; yanına uzanmak, ona sokulmak ve onun sıcaklığında en az iki gün öylece uyumak istiyordum. Yol üzerindeki kırmızı tuğladan Zafer Takı'nı geçtik, etrafı palmiyelerle ve zarif binalarla süslü geniş bir geziye açılıyordu. İçin için gideceğimiz yerin fazla şık bir yer olmamasını umuyordum, kıyafetim yüzünden mahcup olmak istemiyordum. Neyse ki beni küçük, sakin, gölgeli ve güzel bir meydandaki bir bara götürdü. Yemek yiyebilmek için kendimi zorlamam gerekti.

Judit'e bir türlü soru soramıyordum, daha doğrusu esas sormak istediklerimi; ona Barselona hakkında, şehrin coğrafyası, mahalleleri hakkında sorular soruyordum, tek bir özel soru bile soramıyordum; bütün bunlar korkunç yapaydı. Gözlerini benden kaçırıyordu. İçimi bir keder sarmaya başlamıştı. Sanki ayaklarımın altında yer yarılıyor, zaman kalınlaşıyor, ağır ve elle tutulabilir bir madde haline geliyordu, Judit'in yüzü gölgelenmiş gibiydi, saçlarını kestirmişti, bu da ona daha sert bir hava veriyordu. Şimdi benimle daha çok politikadan konuşuyordu; Avrupa'daki krizden, sıkıntılardan, işsizlikten, sanki İspanya tarihinin derinliklerinden kopup geldiğini söylediği sefaletten, çatışmalardan, ırkçılıktan, gerilimlerden, hazırlanan ayaklanmadan... Birkaç aydır Öfkeliler hareketiyle çok sıkı bağlar içindeydi. *Occupy* (İşgal et!) hareketiyle de ilişkisi olduğunu söylüyordu. Hiç bu kadar şiddetli bir bastırma görülmemiş. Polis geçenlerde barışçı bir oturma eylemini dağıtmak isterken, yirmi yaşında bir öğrenci da-

ha plastik mermiyle tek gözünü kaybetmiş. İspanya sonuna doğru koşuyormuş, Avrupa da öyle. Ultra liberal propagandalar bizi piyasa ekonomisi diktasının karşısında durulamayacağına inandırdı. Çok yakında burada yoksullara, yaşlılara, yabancılara sağlık hizmeti verilmez hale gelecek. Şimdilik isyan patlak vermiyor, çünkü futbol var, Real var, Barça var; ama bunlar yoksunluğu ve sefaleti örtmez hale gelince sıra ayaklanmaya gelecek, diyordu.

Ona bakıyordum, ben krizi konuşmak değil, onun elini tutmak istiyordum. Zaman zaman aklıma Cruz'un yüzü geliyor, Judit'le arama sokuluyordu; onu uzaklaştırmak için başımı sallamak zorunda kalıyordum.

Fakültede çok sıkılıyormuş. Son senesiymiş, ders sayısı pek azmış, ders saatleri de çok sayılmazmış, üstüne bir de Arapçada hâlâ bir hiç olduğu duygusu... Ne yapacağını pek bilmiyormuş, bir süre yurtdışında kalmak istiyormuş, belki Mısır ya da Lübnan'da, çünkü Suriye alevler içindeymiş – Fas'ı saymaması beni kırmıştı, yüzüm çok tuhaf bir hal almış olmalı ki, hemen konuyu değiştirdi.

"Peki ya sen, senin planın ne? Ne yapacaksın, burada kalmaya çalışacak mısın?"

"Bilmiyorum, bu biraz da sana bağlı."

Gözlerini indirdi ve o an kafamda kurduğum her şeyin doğru olduğunu anladım – başka biriyle beraberdi.

Birden hareketleri asabileşmişti.

Artık hiç konuşmuyordu.

Cruz'un yanındaki günlerden, otobüste uykusuz geçen uzun saatlerden, Judit'i yeniden görmenin heyecanından o kadar yorgun, o kadar sıkıntılı, o kadar perişandım ki, sinirlendim, ona karşı sesimi ilk kez böyle yükseltiyordum, beni istemediğini bana söyleyebilirdin Allah'ın belası, gibi bir şeyler söyleyip bağırdım ve bitik bir halde sandalyemden kalktım – yan masalardaki insanlar (burjuva çift, saçların üstünde güneş gözlükleri, kareli

gömlek, omuzda V yaka kazak) bize doğru döndüler, çemkirerek onlara kendi işlerine bakmalarını söyledim, afallamış suratlar...

Judit, otur oturduğun yere, kes şu tiyatroyu, dercesine gözümün içine baktı. Gülünçlüğümün farkına vardım, yerime oturdum.

"Bana bak, bu hallere girmenin hiç faydası yok."

Mırıltı halinde konuşuyordu. Utanmıştı. Cesaretimi topladım, onun sahip olmadığı cesareti.

"Başka biri mi var, bu mu?"

İnkâr etti. Hayır, hayır, diyerek başını salladı.

"Sürtüğün tekisin."

Onu kışkırtmak için kötü niyetle polisiye roman lügatimi devreye sokmuştum. Bu kelimeyi bilmiyor olmalıydı, çünkü sinirlenmedi. Sadece, "Şu anda kimseyle beraber olmak istemiyorum, hepsi bu," diye ekledi, bu da bana sınırı aşan salakça bir söz, bir yalan, ahlaksızca bir şeymiş gibi geldi.

Küçük oval meydana baktım. Karşıdaki ağaçların altında başka bir devirden kalma ahşaptan güzel bir araba kapısı vardı, şık bir restoranmış; önümde muslukları altın yaldızlı, vazo biçiminde sevimli bir çeşme; yaşlı bir kadın pazar arabasını sürükleyerek geçiyordu.

Bir an sessiz kaldık, artık ne yapacağımı, ne diyeceğimi bilmiyordum.

Beni bu halde bıraktığı için vicdan azabı duyuyordu, hissediyordum.

"Nerede kalacaksın?"

"Sana ne bundan?"

"Kancık" ya da "sürtük" diye eklememe bile gerek kalmamıştı, çünkü cümle bir tokat gibi şaklamıştı.

"Sinirlenip durma, aptallık bu. Ben sadece sana yardım etmeye çalışıyorum."

Artık ne istediğimi bilmiyordum, onu öfkelendirdi-

ğim için üzgündüm. Pazar arabalı kadın meydandan geçmişti; torbasından bir bagetin ucu görünüyordu; yanımızdaki güneş gözlüklü burjuva çift hesabı istedi.

Judit'in tek bir isteği vardı, buradan çıkıp gitmek, biliyordum; suçluluk duygusu onu yiyip bitiriyor olmalıydı; kendimi tıraşı uzamış Magripli suratımla haki rengi boktan parkamın içinde, amaçsız, bomboş gördüm, dünya bile dünya değildi, bir televizyon dekoruydu, sahtesinden. Hatıralar üşüştü, Tanca, bizim mahalle, Meryem ve Besim, şu pek şirin, pek güzel meydanda, artık beni istemeyen Judit'in karşısında ne işim var, diye sordum kendime, cevabını Allah bilirdi.

Fasça konuşmaya başladım.

Ona yalvardım, hiç uzatmadan bir çırpıda; ona aşktan, yorgunluğumdan, İbn Battuta'dan, Cruz'dan, Algeciras'ın karanlıklarından, Tunus'ta geçirdiğimiz o bir haftadan, Tanca'daki balkonumuzdaki anılardan bahsettim, bütün bunları bir çırpıda fırlatıp atamazsın, dedim, beni öldüreceksin, dedim.

Bana bakıyordu, kederli bir hali vardı. Deminden beri anlattıklarımı anladığından emin değildim.

Elimi tuttu; Arapçada dramatik ve teatral kaçan "Kendimde bu gücü hissetmiyorum," mealinde biraz kestirip atarcasına bir cümle telaffuz etti; sanki bir Mısır dizisinde oynar gibiydik.

Çok perişandım, nasıl istersen, dedim, bir daha seni rahatsız etmem; sadece beni camiye giden bir yol üzerinde bırak, o kadar.

Judit gözlerini açarak bana baktı: Cami mi?

Bir cami, bir sahaf ve fazla pahalı olmayan bir otel, diye ekledim.

Süpermarketi kendim bulurum.

Garsonu çağırdım, gıcır gıcır bir elli avro çıkardım ve hesabı ödemek için ısrar eden Judit'e meydan vermedim.

Şehirler evcilleşiyor, daha doğrusu şehirler bizi evcilleştiriyor; bize tutunmasını öğretiyor, yabancı kılıfımızdan yavaş yavaş çıkmamızı sağlıyor; o andavallı kabuğumuzu koparırcasına soyup bizi içlerinde eritiyor, bizi kendilerine benzetiyor – süratle eski tavırlarımızı bir kenara bırakıyoruz, artık ağzımız açık havalara bakmıyor, artık bir metro istasyonuna girerken tereddüt etmiyoruz, uygun ritmi buluyor, uygun adım ilerliyoruz ve ister Faslı, Pakistanlı, İngiliz, Alman, Fransız, ister Endülüslü, Katalan ya da Filipinli olalım, sonunda Barselona, Londra ya da Paris, bizi köpekler gibi eğitiyor. Bir bakıyoruz bir gün kendimizi yaya geçidinde yeşil ışığın yanmasını beklerken yakalıyoruz; şehrin dilini, kelimelerini, kokularını, gürültüsünü tanıyıp öğreniyoruz – Barselona, tüp gazların üzerindeki anahtar şakırtılarıyla, portakal rengi üniforması içinde *Butaaanooooo* diye bağıran Pakistanlının haykırışlarıyla uyanıyordu, portakal rengi, lanetin, dünyanın en nankör mesleğinin rengi, çünkü satılan tüp başına ufacık bir komisyon karşılığında otuz kiloluk damacanaları asansörsüz binaların daracık merdivenlerinden yukarı çıkarmak gerekiyordu: Benim oturduğum mahallede, ister gerçek Pakistanlı olsunlar ister Bangladeşli, Hintli hatta Sri Lankalı, Paki denen bu in-

sanlar tüp gaz taşıyıcılığı, gece geç saatlerde gül ve bira satışı yapıyor, bakkalı, telefon kabinleri ve internet kafesiyle karma bir haberleşme bürosu olan *locutorio*'lar telefonculuk da yapıyorlardı. İlk başlarda ben de internet'e girmek için Rambla del Raval üzerinde evime iki adım ötedeki benzer bir mekâna gidiyordum – ücretler çok ucuzdu ve orada her milletten, her ülkeden insana rastlayabiliyordunuz: Evlerini arayan ya da uluslararası bir havale sistemiyle memleketlerine elden ele nakit para gönderen Faslılar, Cezayirliler, Sahralılar, Ekvatorlular, Perulular, Gambialılar, Senegalliler, Gineliler ve Çinliler; bu sistem alınan komisyonun çok yüksek oluşuyla tefeciliğe yaklaşıyordu ama modern dünyanın şiirine de sahipti: Barselona'daki bir vezneye alıcının kimliğiyle birlikte yüz-iki yüz ya da bin avro yatırıyordunuz, meblağ anında Quito'da ya da Lahor'da ödenmeye hazır oluyordu; para, sahibinin geçtiği sınırlardan geçmiyordu, göçmenlerin giremedikleri internet lağımlarında madde olmaktan çıkmasını biliyor, elektronlara, vuruşlara, elektronik postalara dönüşerek Dakka'dan ayrılıp aynı anda Barselona'daki bir bilgisayarda ortaya çıkabiliyordu.

Oturduğum sokak mahallenin en berbat, başka bir bakış açısıyla da en pitoresk sokaklarından biriydi, o neşeli Carrer Robadors, Hırsızlar Sokağı ismine çok yakışıyordu, bölge, belediyesinin baş belasıydı – orospuların, uyuşturucu bağımlılarının, ayyaşların, günlerini sidik, ucuz bira, güveç ve samsa böreği kokan bu daracık kale içinde geçiren her cinsten kayıp tipin sokağı. Burası bizim sarayımızdı, kalemizdi; buraya Hospital Sokağı'ndaki küçük dar geçitten girer, Rambla del Raval'e açılan Sant Rafael Sokağı'nın köşesinden modern binaların bulunduğu meydana çıkardık; karşıda, Sant Pau Sokağı'nın öteki tarafında Sant Ramon Sokağı başlardı, orası da başka bir kaleydi – iki kalenin arasında da mahalleyi kültür

ışıklarıyla dönüştürerek coğrafi-kültürel şehir girişimi olmasa buralara asla adım atmayacak olan Kuzey'deki burjuvaları, Eixample'nin tuzu kurularını buralara çekmesi planlanan yeni Sinematek. Elbette yaratıcı sinema meraklılarını ve Rambla del Raval üzerindeki dört yıldızlı otelin müşterilerini sadece ayaktakımının taşkınlıklarından değil, fahişelere gitmenin ve uyuşturucu satın almanın kışkırtıcılığından da korumak gerekiyordu, bu yüzden, araçlarını sık sık bizim Hırsızlar Sokağı'nın çıkışına park eden polisler bölgede yirmi dört saat devriye geziyordu: Onların varlığı insana güven vermek şöyle dursun, tersine insanda bu bölgenin gözetim altında olduğu, özellikle tepeden tırnağa silahlı ve kurşun geçirmez yelekli devriye sayısı arttığında buranın gerçekten tehlikeli bir yer olduğu izlenimi uyanıyordu.

Gündüzleri fuhuş faaliyeti yok değildi ama oldukça azalıyordu; yaz mevsiminde geceleri küfelik olan yabancı turistler bizim sokaklarda kayboluyor ve zaman zaman güzel bir zenci kızın çekiciliğine kapılıp bir kapı eşiğinde uluorta arkadan işe girişiyorlardı: Akşamın geç saatlerinde beyaz popoların çalkantılı yansımalarının duvar diplerinin alacakaranlığını parçaladığını çok görmüşümdür.

Bizim bina Hırsızlar Sokağı'nın girişinde, sokağın daha dar olan kısmında, Hospital Sokağı'nın hemen yanındaydı; mahalledeki eski, harabeye dönmüş tipik binalarındandı; mal sahiplerinin ve belediyenin çabalarına rağmen her türlü yenileştirmeye ayak direr gibi görünen bir hali vardı: Merdiven basamaklarındaki karoların yarısı gitmişti, doğramalar elde kalacak gibiydi, duvarların sıvası geniş tabakalar halinde kopuyor, sahanlıklar bunların döküntüsüyle dolup taşıyordu; tavandan elektrik kabloları sarkıyordu, eski seramik duylar bir ampul kıçı görmeyeli asırlar olmuştu, posta kutuları paslanmış, yamru yumru, eğrilmiş, yerinden çıkmıştı, kapı diye bir şeyleri kalmışsa,

hepsi de ardına kadar açıktı. Merdivenler haşarat ve sıçan kaynıyordu ve gece yukarı çıkarken simsiyah koca bir kemirgenin minicik bir kan damlasını emmek için, orada bırakılmış bir şırınganın iğnesini yokladığını görmek az rastlanılır bir şey değildi – hayvan duvardaki bir delikten geçerek dairelerden birine kaçardı ve aynı şeyin bizim katta da olabileceğini düşündükçe içim ürperirdi.

Uyuşturucu bağımlıları sokağın biraz ilerisinde onlara ayrılan sosyal yardım merkezinden geliyor ve kendilerine iğne vurmak için yer arıyorlardı; birçoğu merkezin verdiği metadonu yan sokaklarda satıyordu. Kapıları iyi kapanmayan binaların içine giriyor, fiziksel durumları elverdiğince yukarıya, bazen çatı katına kadar çıkıyor, orada bina sakinleri tarafından tekme tokat ya da süpürge sopasıyla kovalanma tehlikesinden kurtuluyorlardı. İnsan acıyordu. Çoğu, insanı şaşırtan bir sıskalıkta enkaz halindeydi; kollarında apseler, yüzlerinde irinli sivilceler vardı; uyuşturucu alana kadar çoğu kendi kendine konuşuyor, lanet okuyor, küfrediyor, birbiri arkasına devirdikleri bira kutularına vuruyorlardı; bazen bir binadan sessizce, huşu içinde sendeleyerek çıkarken görülüyorlardı, o zaman haşaratın arasına çöküp alelacele mutluluk dozlarını enjekte etmiş olduklarını anlıyordunuz. Paraları olunca kendilerine sokağın biraz ilerisindeki Fas lokantasında bir çorba ısmarlıyor ve uzun süre orada kalarak dalgın bir ifadeyle televizyon seyrediyorlardı; lokantanın patronları cömertti, paralarını ödeyen ve ancak küçük kaşıkları çalan bu hayaletlere katlanıyorlardı – sadece tuvalete girmelerine izin vermiyorlardı. Uyuşturucu bağımlılarının kendilerine ait küçük bir parkları bile vardı, belediye dahil kimsenin ellerinden alamayacağı yeşil bir gizli köşe: Biraz daha güneyde, limanın hemen yakınında, gotik tarzdaki Arsenal surlarının karşısında, muhtemelen bir zamanlar bir hendeği korumak için yükseltil-

miş bir yolun arkasında, iki metre aşağıda, sokaktan görünmeyen çimenlik bir köşe –belediye görevlileri buraya çok seyrek iniyor, hatta polisler bile, göz görmeyince hiçbir şey insanı rahatsız etmez, dolayısıyla mevcut değildir, şiarından hareketle uyuşturucu bağımlılarını nadiren rahatsız ediyorlardı. Kimi zaman cinsiyetlerini anlamak zor da olsa, erkekler kadar kadınlar da vardı; kendi aralarında yaşıyor, kendi aralarında kapışıyor, kendi aralarında ölüyorlardı ve mahallenin en şık ve en temiz insanları olmasalar da, kemirgenler ve haşaratla birlikte en zararsızları arasında sayılıyorlardı.

Bazılarının kıstırılınca dişlerini gösteren ve saldırganı ısırmaya kalkan bir köpek gibi azıttığı da oluyordu; inanılmaz bir çılgınlık krizini hatırlıyorum, bir gün balkondan sakin sakin sokakta olan biteni seyrederken, bu tiplerden biri metadon merkezinden bir hışımla çıktı; bağırıp çağırmaya, anlaşılmaz küfürler yağdırmaya başladı, ardından duvarı yumrukladı, sonra oradan geçmekte olan bir Pakistanlıya vurmaya başladı, adam bu tokat tufanını hak etmek için ne yaptığını anlayamamıştı; iki kişi yardımına yetişti; uyuşturucu bağımlısı, cılızlığına rağmen, tahminlerin ötesinde, adeta tanrısal bir güce sahipti, gençten üç adam onu alt etmeyi başaramıyor, belinden yakalamaya çalışırlarken, kendisi kadar dirençli olmayan kıyafetleri ellerinde kalıyordu – önce tişörtü yırtıldı, sonra kemeri çözüldü, deliler gibi debeleniyordu, kendisine saldıranların bacaklarına, bacak aralarına intikam hissiyle koca koca tekmeler savururken, sonunda avuç içi kadar donuyla kaldı, üstündeki donuyla o ipincecik, sıska haliyle maskara bir asker gibi cenk ediyordu, bacakları yara bere içindeydi, dövmeli kolları kabuk bağlamış yaralarla kaplıydı. Adamın hakkından gelmek için beş kişi, iki polis ve bir ambulans gerekti; polisler elini kelepçelemeyi başardı, beyazlı adamlar onu bir

sedyeye bağlayıp, Allah bilir nereye götürmeden önce ona bir iğne yaptılar – eroin yüzünden beyninden ve vücudundan olan zavallı adamın bu son mücadelesinde gerçek ve hazin bir güzellik vardı; o kendisine karşı, Tanrı'ya ve ona göre Tanrı'yla aynı anlama gelen sosyal hizmetlere karşı savaşıyordu.

İnsan fahişelere de acıyordu ama farklı bir şekilde. Bazıları müşterileri yolmakta, parasını ödemeyenlerin gözünü tırnaklarıyla oymakta bir an tereddüt etmeyen gerçek birer cadaloz, şirret ve tehlikeli birer dişi kurttu; cilvelerine karşılık vermeyen adamlara bir araba hakaret savuruyor, onlara ibne, iktidarsız ve eşcinsel muamelesi ediyorlardı. Çoğu Afrika'dan gelmeydi ama aralarında birkaç Romen, hatta iki-üç İspanyol da vardı, bu İspanyollardan, sokağın girişindeki bir sundurmanın altında oturan Maria biraz bizim sarayın kapıcısı gibiydi. Maria kırklarındaydı, bayağı toparlaktı, bir hayli güleryüzlüydü, çok güzel değildi ama sempatikti; her öğleden sonra ve akşam çıkar kapısının önünde otururdu; biz önünden geçerken bacaklarını aralayıp küçük şekerler, diye seslenerek ip külotunu gösterirdi: Ben her zaman kibarca, "Günaydın Maria," diye karşılık verirken gözüm çabuk tarafından orasına kayardı, kimseye bir zararı yoktu, iyi komşuluk ilişkisiydi bu. Onunla yukarı çıkmaya hiç cesaret edemedim –önceleri cesaretimi kıran yaş farkı, sonra da Tancalı küçük orospu Zehra'nın beni hüzünlendiren hatırası yüzünden. Düzenli müşterilerinin çoğu göçmenlerdi, duhul ücretinde pazarlık ederek Maria'yı avazı çıktığı kadar bağırtan züğürt yabancılar: Maria yere tükürür, "O zaman sen de git bu fiyata zencileri becer," diye danalar gibi böğürürdü. Seks piyasasında da kriz vardı, inanın buna. Maria, kamyoncu ya da gemici mi bilmiyorum, bir herifle yaşıyordu – her halükârda adam çoğu zaman orada olmuyordu. Afrikalı fahişelerin peze-

venkleri vardı, Avrupa'ya gelme uğruna daha memleketlerindeyken vücutlarını sattıkları mafya tipi adamlar: Yeniden özgürlüklerine kavuşana kadar –tabii günün birinde kavuşabilirlerse– daha kaç meteliksiz herif ve turistin elinden geçmek zorundaydılar, bilemiyordum.

Ayrıca bir bisiklet tamircisi, kümes hayvanlarının konduğu bir depo, bira satan Paki'ler için kaçak buzhaneler, gül satan Paki'ler için antrepolar, Faslı fakir aileler, Bengadeşli fakir aileler, ihtiyar İspanyol kadınlar (Mahalleyi savaş öncesinden beri tanıyan ve orospularla hırsızların milliyetinden başka pek az şeyin değiştiğini anlatan ihtiyarlar) ve bizim gibi, çoğu bencileyin Faslı, bazıları ergenliğe bile ermemiş genç kaçaklar vardı, iyi bir iş çevirmek için beklerken can sıkıntısını gidermek ya da azıcık nasiplenmek için ortalıkta sürterek turistleri soyan, onlara sahte haşhaş satan ya da bisiklet çalan veletler...

Ve tam köşede bir cami, Tarık bin Ziyad Camii, şanlı Endülüs fatihi, kendimi bu mahallede bulmamı sağlayan cami: Judit'in bildiği tek cami buydu, yenilenen bir binanın zemin katındaki bir dükkânda yer alan, Barselona'nın en eski camilerinden biri. Cami temiz ve genişti.

Buradan pek de uzak olmayan iki kitapçı, iki adım ötedeki bir bodrum katında büyük bir süpermarket ve pazarları yakında bir yerde kurulan ikinci el kitap pazarı vardı, memnundum. Üzgündüm, Judit kalbimi kırmıştı ama yine de memnundum.

Cruz'un ölümüyle ilgili bir haber aradım; bütün bulabildiğim, *Diario Sur*'daki şu ufacık yazı oldu:

ALGECIRAS'DA DRAM
ELEMANLARINDAN BİRİ TARAFINDAN
ZEHİRLENDİ

Cenaze işleri şirketi sahibi Marcelo Cruz, kininle zehirlenerek hayatını kaybetti, cesedi iş yerinde bulundu.

Yetkililere, maktülün komşusu ve aynı zamanda birlikte iş yaptığı Algeciras Camii imamı haber verdi. Dramın kesin ayrıntıları henüz bilinmiyor, ancak polis, Marcelo Cruz'un elemanlarından biri tarafından zehirlendiğini ve aynı kişinin Cruz'un paralarını aldıktan sonra kaçtığını düşünüyor.

Yani ben şimdi cinayet ve hırsızlıktan aranıyordum.

Bu sürpriz değildi ama gazetede görünce boğazıma bir yumru oturdu. Neyse ki, Cruz benim varlığımı yetkili mercilere bildirmemişti; çalışma izin belgem, belgelerimin fotokopisi, hiçbir ipucu yoktu, kuşkusuz parmak izlerim ve DNA'm dışında – İmam soyadımı bilmiyordu: Gene de beni tarif edebilir, adımın Lakhdar olduğunu, Tanca'dan geldiğimi, söyleyebilirdi. Tutuklanmam halinde, hele benimki kadar sık rastlanmayan bir isimle polislerin beni teşhis etmesi için bunlar yeter de artardı.

Cruz'un köpekleri aklıma geldi, onlarla kim ilgilenecek, diye sordum içimden. Belki de son haftaların karanlığındaki tek ışık parıltısı olduklarından, onların o mekanik sevecenliklerini, tüylerini ve nefes alıp verişlerini özlüyordum.

O halde, tutuklanmamak için uslu uslu Hırsızlar Sokağı'na çakılıp kalmam lazımdı.

Her şey bana uzak görünüyordu.

Her zamankinden daha yakınımda olan Judit bana uzak görünüyordu.

Tanca uzaktı.

Meryem uzaktı, Besim uzaktı; Jean-François Bourrelier'nin askerleri uzaktı; Casanova uzaktı; Calle Robadors'da kendime saklanacak yeni bir hapishane bulmuştum; dört duvar arasından bir türlü çıkamıyordum.

Hayat uzaktı.

İlk günler zordu – tam anlamıyla şuursuzca bir öğ-

renci hostelinde kaldım: Pasaportumu resepsiyona vermem gerekmişti, polis beni kolayca bulabilir ve daha gözümü açmadan enseleyebilirdi. Ama hiçbir şey asla kitaplardaki gibi olmuyor. Ne olursa olsun, Raval'de, ayaktakımı arasında, orospularla hırsızlar arasında çok iyi saklandığımdan, sanki hiçbir şeyden korkmazmışım gibi geliyordu.

Tarık bin Ziyad Camii, Paki'lerin elindeydi; birkaç Arap'a da rastlanıyordu ama diğerlerine kıyasla sayıları azdı. İmam Pencaplıydı. İlk zamanlarda insanlarla tanışmak, namazla ve kuran okuyarak huzur bulmak için camide vakit geçiriyordum. İnsanın evi olmayınca, kimseyi tanımayınca, bir yerlerden başlaması lazım: Ya barlardan ya da camilerden – ben de en doğrusunu yaptım: Cami sayesinde Raval Kalesi'nin göbeğindeki bu harap ama hoş apartman dairesindeki odamı buldum: Küçük bir balkonu olan, uzunlamasına otuz metrekarelik bir yer. Daireyi Münir ismindeki bir Tunusluyla paylaşıyordum. Ayda her şey dahil üç yüz avro ödüyordum – aslında elektriği kimin ödediğini, bir elektrik faturası olup olmadığını bilen yoktu; su ise çatıdaki büyük tanklardan geliyordu ve sayaç falan da yoktu. Mal sahibinin kim olduğunu hiçbir zaman öğrenemedim – kirayı Sant Ramon Sokağı'ndaki bir bara nakit olarak ödüyorduk, işte böyle. Münir nisan sonunda kirasını ödeyemeyince, iki tip gelip ona öyle bir kalay çektiler ki, bu olay onu parayı süratle bulması için cesaretlendirdi, bulup buluşturdu, becerdi, tehlikeyi göze alıp dört adet güzelim bisiklet çalıp sattı, işte o kadar.

Judit'le ilişkim bir tuhaftı. Neredeyse her gün görüşüyorduk. Bana her konuda yardımcı oluyordu; hatta paramı yatırmam için bir bankada kendi adına hesap bile açmıştı – banka kartıyla şifreyi bana verdi, nasıl bir yerde oturduğum düşünülürse, böylesi üstümde nakit

taşımaktan daha güvenliydi. Parayı bizzat kendisi yatırmış, nereden geldiğini sormamıştı, ben de hiçbir açıklamada bulunmadım.

Tamamen meçhul bir nedenle artık beni istemese de, Judit gözüme kadınların en güzeli, en soylusu gibi geliyordu. Çok geçmeden bana bir iş ayarladı – Arapça öğretmenliği. Haftada iki defa Judit, Elena ve arkadaşları Francesc'e saati on avrodan özel ders veriyordum. Çok gururlanıyordum. Onlara dilbilgisindeki incelikleri açıklıyordum; onlarla beraber klasik dizeleri yorumluyordum – çoğu zaman, sabah öğrendiklerimi öğleden sonra onlara öğrettiğim oluyordu; dersleri hazırlamak için ben de bu yüzden bol bol Arapça okumaya başlamıştım, çok güzeldi. Bana göre Arap şairlerinin en büyüğü, en isyankârı ve en tuhafı olan Ebu Nuvas'ın şiirlerini ezberliyorduk; benim hiç okumadığım ama onların müfredatında yer alan Necip Mahfuz ya da Tayeb Salih'in büyük romanlarını neredeyse satır satır açıklıyordum.

Judit ailesiyle beraber şehrin üst kesimlerindeki Gràcia'da oturuyordu; burası daha çok orta üst kesimin oturduğu, bakımlı bir semtti, daracık sokakları, sevimli meydanlarıyla XIX.yüzyılda Barselona'ya bağlanan eski bir köydü; yerel gelenekler bu burjuva çocuklarının daha asi ve düzen karşıtı olmasını istemişti: Bu bölge sivil toplum hareketleri bakımından hareketliydi, hatta mahallenin tam ortasında bir *squat*[1] alanı bile vardı – ne de olsa gençliğin oyalanması lazım. Oradaki Araplar da daha şıktı, daha burjuvaydı; restoranların çoğu Suriyelilere, Lübnanlılara ya da Filistinlilere aitti; Judit'in evinin hemen yanında birer Mezopotamya ve Fenike restoranı bile vardı – bütün bunlar biraz cesaret kırıcıydı ve ben,

1. (İng.) Sporda ağırlık çalışma.

Katalanlıkla eski çağlar arasında sıkışıp kalmış bir halde daracık sokaklarımın karanlığına sığınmayı tercih ediyordum. Judit tabii ki kendini o bölgede daha güvende hissediyordu. Arkadaşları, okuduğu lise, büyüdüğü sokaklar oradaydı; bazen Arapça dersinden sonra beni o antik ve soylu restoranlardan birine öğle yemeğine götürmek için ısrar ediyordu: Fenike restoranının sahibi hiç de Sayda' daki bir lahitten çıkmış biri değildi, dağlı bir Lübnanlıydı; Judit'le bir süre politikadan, daha çok Suriye'den, yaşanmakta olan iç savaştan, bu savaşta Türkiye'nin, Suudi Arabistan'ın ve Katar'ın oynayacağı bulanık rolden bahsetti – bütün bunlar biraz üzücüydü, ne yapılırsa yapılsın, Arapların şiddete ve ezilmeye mahkûm olduğu duygusuna kapılıyordum. Bu Fenikelinin bayağı zeki ve çok sempatik olduğunu kabul etmek lazım, bu da kıskançlığımı daha da artırıyordu – ağzımı açmamıştım, adam beni ayının teki ya da gerizekâlı falan sanmıştır herhalde.

Judit her gün biraz daha esrarengizleşiyordu. Kederli bir havası vardı, zaman zaman son derece üzgün görünüyordu, dalgındı, sebebini anlayamıyordum; başka zamanlarda ise tersine enerjiyle dolup taşıyor, gülüyor, bana projelerinden bahsediyor, çıkıp bir tur atma ya da bir şeyler içme teklifinde bulunuyordu. İlk günlerde başka biriyle olduğunu itiraf etmesi için başının etini yemiştim, inkâr etmeyi sürdürmüştü, ben de onu hırpalamaktan vazgeçtim ve bir süre sonra, vaktini nasıl geçirdiğini o kadar iyi öğrenmiştim ki, gerçeği kabul etmek zorunda kaldım: Hayatında üniversiteden birkaç arkadaşı ve benden başka kimse yoktu.

Bu yüzden, hali bana daha da anlaşılmaz geliyordu.

Kendi kendime, ona zaman tanımam gerektiğini, sonunda bana döneceğini söylüyordum. Bazen çıktığımızda elini tutuyordum; çekmiyordu – ama umurunda ol-

madığı izlenimine kapılıyordum. Hatta bir vesileyle, bir kez yattık da: Öğleden sonra gelip yeni şahane odamı görmesi için eve davet etmiştim; öpmeme sesini çıkartmadı ve direnmeden onu soymama izin verdi – *direnmeden* sözü doğru bir söz, çünkü mekanik davranıyordu, bütün okşamalarım ve olanca aşkım fayda etmedi, o kadar ki, işim bittiğinde, o sessizce giyinirken utandım, sanki ona tecavüz etmişim gibi utandım ve suçluluk duydum. Gülünç olduğumu, sadece o anda canının istemediğini söyleyerek beni yatıştırdı, hepsi buydu.

"Sana söylemiştim, kendimi biriyle beraber olacak kadar güçlü hissetmiyorum."

Bana göre bu kesinlikle anlaşılmaz bir şeydi, bir hastalık falan söz konusu olmalıydı. Bu yüzden onu şımartıyordum; ona şiirler yazıyor, kitaplar hediye ediyor, Tanca ve Tunus'taki o harika anları hatırlatıyordum. Bu anılar onu hüzne sürüklüyordu. Sanki püf desen devrilecekmiş gibi kırılgan bir hali vardı.

Gözümü üzerinden ayırmıyordum.

Barselona güzel ve vahşiydi, şehrin zarafetini, ritmini, seslerini, Gràcia'dan Poble Sec'e, limandan dağlara semtlerdeki çeşitliliği, farklılıklardaki o tuhaf birliği, saklı kalmış köşeleri, şehrin sunduğu sürprizleri seviyordum – mesela evime iki adım ötede yüksek duvarların gerisinde, kemerli bir taş kapının ardında Santa Cruz Düşkünler Manastırı ve onun portakal ağaçlarıyla kaplı muhteşem bahçesi, güzelim çeşmesi, ayrıca, Katalonya Kütüphanesi'nin harika taş merdivenleri –biraz güneş açtı mı, hemen oradaki bir banka oturup portakal çiçeklerinin kokuları arasında kitabımı okuyordum; Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'nun güzel kız öğrencileri bir sigara içmek için çıkar, basamaklara otururlardı, onlara şöyle bir göz atmak güzeldi; oradan iki adım ötede eski manastırın kemerleri altında bir grup berduş biralarını ve ucuz kırmızı şaraplarını tokuştururlardı, tıpkı Hırsızlar Sokağı'nın uyuşturucu bağımlıları, esrar satıcıları, gezgin turistleri gibi onlar da orayı zevklerine uygun bulup mesken edinmiş gibiydiler, burayı herkes seviyordu – elbette farklı farklı nedenlerle. Ortaçağ'dan kalma düşkünler manastırı aslında görevini yapmaya devam ediyordu: Kimsesizlere ve muhtaçlara, kitaplara, sanatçılara, sarhoş ve hırsızlara kucak açıyordu.

Akşamları, Judit'in tembelliği tutup dışarı çıkmak

istemeyince, bir süre Rambla del Raval'de yürüyordum, palmiyelerle süslü, banklar serpiştirilmiş ve en ucunda inanılmaz bir heykelin, bronzdan dev bir kedi heykelinin bulunduğu upuzun dar bir meydandı burası – şalvarlı Pakistanlılar dolaşıyor, aileler çocuklarını gezdiriyor, Hintli kadınlar ve küçük kızları rengârenk güzel elbiselerini giyiyor, çingeneler sandalyelerini çıkartmış kaldırımda tartışıyor, önünde oturdukları restoranda, omuzlarının renginden günü plajda geçirdikleri anlaşılan birkaç Britanyalı vakitsiz akşam yemeği yiyordu–, bütün bu sıradan insanlar serinliyor, akşam havasından yararlanıyordu ve Rambla del Raval'den volta atarken insanın düşmanlık, nefret, ırkçılık, yoksulluk diye bir şeyin mevcut olmadığına inanası geliyordu – bu yanılsama çok uzun sürmüyordu; genelde bir Arap bir Paki'ye ya da bir Paki bir Arap'a dayılanıyor, işin sonu zaman zaman şirazeden çıkmış söz dalaşına kadar uzanıyordu.

Güneşin batmasına yakın eve dönüyordum; yeni bir âdet edinmiştim: Süpermarketten bir şişe kırmızı Katalan şarabı, biraz zeytin ve bir kutu ton balığı alıyordum; dördüncü kattaki minicik balkonuma oturuyor, şişeyi, kutuyu, zeytin paketini açıyor, elime bir kitap alıyor ve yavaş yavaş havanın kararmasını bekliyordum, dünyanın kralı bendim. Bağdat sarayındaki Ebu Nuvas'tan da, Endülüs bahçelerindeki İbn Zeydun'dan da âlâ bir halde, cennetten bir köşede gibiydim, Allah günah yazmasın, bir hurilerim eksikti. Bir İspanyol polisiye romanı (bazen umduğuyla değil bulduğuyla yetiniyor insan) ya da Judit'ten ödünç aldığım sözlüğün yardımıyla klasik Arap şiiri okuyordum – unutulmuş kelimelerin sıralandığı anlaşılmaz bir dizeyi çözmek inanılmaz bir zevkti.

Şarabı keşfetmiştim. Elbette bir günah, katılıyorum ama en keyifli ve en ucuz günahlardan: Seçtiğim şişeye göre bana bir avro elli sente ya da üç avroya mal oluyor-

du. Kudretli Fas Krallığı alkolü acımasızca vergilendirdiği için oradayken sütlü kahveyle yetinmek zorunda kalırdım; burada ise, güzel İspanya, bağlarının meyvesini her keseye uygun hale getirmişti.

Güneş neredeyse tam karşımda Sant Pau Kilisesi'ne doğru kaybolmuştu, yarım saatçik gün ışığım daha vardı, sonra hava balkonda kitap okuyamayacak kadar kararıyordu, o zaman ben de bir süre sokağı seyrediyordum; hafta sonları Protestan ya da Adventist ya da ismini bilmediğim bir azınlık tarikatına ait lokalin önünde onlarca insan kuyruğa giriyordu, komşularımız – tarikat yoksullar nezdinde çok rağbet görüyordu, çünkü ayinden sonra yemek dağıtıyorlardı. Elbette sefil kılıklı bu ayaktakımının ruhunu coşturan imanın samimiyeti hakkında önyargılı olmamak lazımdı, gerektiğinde bunlar gerçek Protestanlardı. Her halükârda bu kilise (eski bir mezbaha) her daim dolup taşıyordu – içeriden ilahi sesleri geliyordu: Ardından aşktan, Efendimizden ve kuzularından, Diriliş Günü'nde adalet getirecek Hz. İsa'dan bahsediyorlardı.

Aslında bütün dinlerimizin hikâyeden ibaret olduğunu düşünmek tuhaftı: Kiminin inanıp kiminin inanmadığı masallar, herkesin kendine uygun olanı aldığı muazzam bir menkıbeler kitabı – *Islamiyet* başlıklı bir derleme vardı, *Hıristiyanlık* içindeki versiyonlarla tam olarak örtüşmüyor, *Hıristiyanlık* da *Yahudilik*'in tamamından farklılık gösteriyordu; yoksullara şarkılar söyleyen bu Protestanların da kendi versiyonları olmalıydı – Protestanlığı yaymak için basılmış bir şey elime geçmişti, on kadar sayfadan oluşan, basit çizilmiş bir çizgi romandı bu; sakalı ve uzun saçlarıyla, altın yaldızlı ve taçlanmış Hz. İsa hariç, çizgi romandaki herkes siyahtı: Filmde bir adamın çekiçiyle ahşap bir ev inşa ettiği, evlendiği, aile kurduğu görülüyordu; çocukları kulübesinin etrafında büyüyordu; herkes toprakla uğraşıyordu. Sonra adam

yaşlanıyor, saçı sakalı ağarıyor, ölüyordu ve ışıl ışıl bir Hz. İsa, melekler arasında ona göklere doğru eşlik ediyordu.

Sokak lambalarının yanmasıyla orospular piyasaya çıkıyordu. Meydan tarafına bakan yol ağızlarında müşteri bekliyorlardı; Tarık bin Ziyad Camii, önünde gece kadar karanlık Amazonların lame mini etekler, şıkır şıkır büstiyerler ve yüksek topuklarla silahlanarak iman sahiplerine asıldığı yeryüzündeki tek cami olmalı – elbette müminler onlara hiç bakmazdı. Tıpkı karanlık basınca üçlü dörtlü sıralar halinde, düzenin gücünü ve yasaların sertliğini sergilemekten fevkalade mağrur, apartman bloklarının etrafında tur atmaya başlayan polisler gibi, bu da dekorun bir parçasıydı. İşin gerçeği, polisler böyle yaparak yasadışı faaliyetlerin çoğunu hızlandırmaktaydılar: Bunların sokağın köşesini döner dönmez, bir saatin akrep ile yelkovanından ya da bir yıldızdan bildiğimiz gibi tekrar aynı yere gelmelerinin tam beş dakika süreceği aşikârdı. Elbette güvenlik kameraları vardı ama sokakta kimsenin bunlardan uzak durmalı, dediğini de işitmemiştim: Nasıl Allah Baba hepimizi görüyorsa, Sayın Belediye Başkanı da Sant Jaume Meydanı'ndaki makamından bizi öyle seyredebilirdi – kimsenin de buna bir diyeceği olmazdı, ne neredeyse söz konusu kameranın altında zırvalar yumurtlayarak biralarını mideye indiren ayyaşlar ne her Allah'ın günü aynı yerde mevzilenen uyuşturucu satıcıları ne biraz aşağıda onlara para kazandırmak için imanı gevreyen bir alay kız çalıştıran zenciler ne kapalı sosyal yardım merkezinin önünde ağız dalaşı yapan uyuşturucu bağımlıları ne de geç vakit gizli soğutuculara zulaladıkları biraları almaya gelen Pakistanlılar... Göze batacak şekilde sokağın her köşesine takılmış bu beyaz kameralardan kimse en ufak bir şekilde rahatsız değildi. Onlar zaferin bedeliydi.

Sonra, saat on bire doğru ya da gece yarısı ev arkada-

şım Münir'le bir tur atmaya çıkardık. Münir, Lampedusa'dan[1] kaçanlardandı, Tunus'taki devrim sırasında borçlar ve yoksullar hariç her şeyi paylaşmaya hazır Fransız hükümetine inat, Berlusconi'nin cömertliği sayesinde Fransa'ya kapağı atan Tunuslulardan biri. Münir, Paris'te birkaç ay kalmıştı, Paris dediysek daha çok banliyöde, bir kanalın yanındaki boş bir tarlada saklanmış, soğuktan kırkırdayıp açlıktan ölecek hale gelmişti. O rezil Fransızlar bana bir sandviç bile vermediler, anladın mı? Bir sandviç bile! Ah gözünü sevdiğim demokrasi! İş bulmak imkânsız, bütün gün Stalingrad'da, Belleville'de, République Meydanı'nda dolaşıp duruyordum, hayatta kalmak için ne iş olsa kabule hazırdım. Hiçbir şey, yapacak hiçbir şey yok, orada sana kimse yardım etmiyor, hele bir de Arapsan, zaten ortalığın Araptan geçilmediğini düşünüyorlar, fazladan tek bir Arap'a bile tahammülleri yok. Tunus devrimini uzaktan çok güzel buluyorlar, ama tam da bu yüzden, madem şimdi devrim yaptınız, o zaman artık orada, İslamcılarla dolu yaseminli cennetinizde kalın ve o işe yaramaz çenenizle gelip de bizim kafamızı ütülemeyin, diyorlar. Sana bir şey söyleyeyim mi kardeşim Lakhdar, bu Arap devrimlerinin hepsi de hiç durmadan kıçımıza çomak sokmak isteyen Amerikalıların bir numarası.

Fransızlar konusunda abartıyordu: Restos du Coeur (Sevgi Restoranları) ve Soupe Populaire (Halk Çorbası) sayesinde hayatta kaldığını anlattı: "Uzun süre kuyrukta beklersen sonunda kuru fasulye yiyebiliyor ve hiç soru sormadan verdikleri bir paket makarnayla çıkıyorsun." Paris'le ilgili çizdiği tablo iç açıcı değildi – herkese birer çadır verilip insanların sokak ortasında kaldırımda yatırıldığı yoksul taburları; herkesin işsiz olduğu, hafta son-

1. İtalya'ya sığınan Magripli göçmenlerin toplandığı kamp yeri.

ları can sıkıntısından arabaları ateşe vermekten başka bir halt etmedikleri, Tanrı'nın ve insanların terk ettiği bitmek bilmeyen banliyöler – ve hele o kin, diyordu, o şehirde hissedilen kin ve şiddeti aklın almaz. Haberlerde her gün bu nefretin arttığını duyarsın. İnan bana, hiç farkında değiller, bu işin sonu dosdoğru patlamaya gider.

Biraz uyduruyordu, kesin, ama bu insanı rahatlatmıyordu. Fransız sağı sınırları kapatmak, gözlerini üç renkli bayrakla bağlamak ve para hariç her şeye karşı sımsıkı kapalı olmak istiyordu.

Hayatından bezen Münir sonunda Paris'ten ayrılmıştı, şansını daha güneyde denemek istiyordu – Marsilya'da, sen Marsilya'yı gördün mü? Izzo'nun polisiye romanlarından hatırladığım bir şeyler vardı, sanki Marsilya'yı tanıyor gibiydim. Ama hayır, Münir, Marsilya'da da kalmamıştı, anlattığına göre, Montpellier İstasyonu'nun önünde sırf zevk olsun diye kendisine saldıran iki tip suratını dağıtmıştı. O zamandan beri yanımda bıçak olmadan dışarı çıkmıyorum, diye ekledi, gerçekten de öyleydi: Üzerinde her zaman oldukça kısa ama çok keskin bir bıçak taşıyordu.

Barselona'nın asıl şansı, şehrin kan ve ateş içinde bir gettolar yığını değil de hâlâ bir şehir olarak kalmasını sağlayan tek şansı turistlerdi. Tanrı'nın bir lütfu. Herkes öyle ya da böyle bir şekilde bu sayede yaşıyordu. Restoran sahipleri bundan geçiniyor, otelciler bundan geçiniyor, kafeteryalar ve futbol forması satanlar, şarküteriler, hatta merkezi besleyen bu pembe altın bronzlaşmadan pay kapmak için müzelerde şube açan kitabevlerine varıncaya kadar herkes bundan geçiniyordu. Sokakta bira satanlar, düdük, ökse, sihirli topaç, yanıp sönen iğne satanlar bundan geçiniyordu – Münir de bundan geçiniyordu. Onun dediği gibi, sonuçta herkes bu turistleri kazıklıyordu. Onları soymayan mı var. Adamlar Ramblas'da

bir biraya sekiz avro ödüyor. Fotoğraf makinelerini, cüzdanlarını ya da çantalarını almak neden daha kötü olsun ki, hiç anlamıyorum. Çünkü *haram* da ondan, hırsızlık bu. Hayır, diye cevap veriyordu, madem El-Kaide kâfirlerin gebertilmesine cevaz veriyor, ben de onları soymanın neden yasak olduğunu anlamıyorum, diyor ve bir kahkaha patlatıyordu.

İşin doğrusu, ona karşı çıkmak zordu: İnsan bazen bu yaratıkların o masum halleriyle bizim sokaklarımıza Allah tarafından gönderildiği hissine kapılıyordu (Allah günah yazmasın), onlar başları havada dolanırken, Münir de elini sakin sakin onların sırt çantalarına daldırıyordu.

Gökten yağan bir nimet yani. En yoksullar turizm sayesinde hayatta kalıyordu, şehir turizm sayesinde hayatta kalıyordu, hep daha fazla turist istiyor, hep daha fazla turist çekiyordu, otellerin, pansiyonların, yolunacak kazları taşımak için uçakların sayısını artırıyordu, bütün bunlar bana Fas'ı hatırlattı, çünkü o dönemde Barselona Metro İstasyonu'nda Marakeş turizmi için bir reklam kampanyası vardı, "Marakeş, içinde seyahat eden şehir" ya da "Yüreğinin götürdüğü yer" türünden şirin bir sloganla uyumlu oryantalist bir fotoğraf, içimden turizmin de tıpkı petrol gibi bir lanet olduğunu, sahte zenginlik, yolsuzluk ve şiddet getiren bir tuzak olduğunu geçirdim; Barselona Metrosu'nda aklıma Marakeş'teki patlama, Arabistan'da bir yerlerdeki Şeyh Nureddin, Karanlıklar Ülkesi'nde bir yerlerdeki Besim, o öğrencinin bir hançer darbesiyle ölüp gittiği Tanca'daki saldırı geldi – elbette Barselona farklıydı, demokrasi vardı ama bütün bunların sallantıda olduğu, bütün ülkenin şiddet ve nefretin içine yuvarlanması için fazla bir şeye gerek olmadığı, arkadan sıranın Fransa'ya geleceği, Almanya'ya geleceği, bütün Avrupa'nın Arap dünyası gibi tutuşacağı hissediliyordu ve metrodaki bu afişin müstehcenliği bunun kanıtıydı, az gelişmişliği, yoz-

laşmayı ve yeni sömürgeciliği kışkırtan şeyin turizmden gelen para olduğu kesin olarak bilinse de, Marakeş için kaybolan taamın geri gelmesi için reklam kampanyalarına para yatırmaktan başka yapılacak bir şey yoktu, Barselona'daki gibi içeriden ya da dışarıdan gelen yabancı paraya karşı yavaş yavaş bir öfkenin yükseldiği hissediliyordu; para fakirleri birbirine düşürüyor, alçalma duygusu yavaş yavaş nefrete dönüşüyordu; ne kadar yoksul oldukları tasavvur dahi edilemeyecek bölgelerden gelen ailelerin paralarıyla birer birer barları, restoranları, pazarları satın alan Çinlilerden herkes nefret ediyordu; pahalı olmayan biralarını içmeye gelen, kapı aralıklarında düzüşen ve eskisinden daha ayyaş bir halde o karanlık banliyölerindeki bir *pint*[1] siyah bira fiyatına uçağa binen İngiliz alt sınıfına herkes gıcık oluyordu; sıcaklık farkından şubat ortasında mini eteklerini ve parmak arası terliklerini giyen tebeşir rengindeki o Kuzeyli kızları gizli gizli herkesin içi çekiyordu – Katalonya'nın dörtte biri işsizdi, gazeteler dehşet verici kriz hikâyeleriyle, borçlarını ödeyemez hale düştükleri için evlerinden atılan ve bankaların bu evleri yok fiyatına satıp bir yandan da borçlarını ödemeleri için sıkıştırdıkları ailelerin hikâyeleriyle, intihar, fedakârlık, depresyon haberleriyle dolup taşıyordu: Yoksulun yoksulu Hırsızlar Sokağı'nda bile, Gracias'daki burjuva çocukları arasında bile baskının arttığı, şiddetin tırmandığı hissediliyordu, şehrin her şeye; boyun eğmeye de ayaklanmaya da hazır olduğu hissediliyordu.

Münir bana Sidi Bouzid'den, orada devrimi tetikleyen umutsuzluk eyleminden bahsediyordu: Sanki ancak böyle nihai bir eylem bir şeyleri ateşlermiş gibi, kitleleri harekete geçirmek için insan kendi elini taşın altına koy-

1. İngiltere ve ABD'de kullanılan, yaklaşık yarım litrelik sıvı ölçü birimi.

malı, diyordu – insanların eyleme geçecek cesareti bulması için birinin kendini ateşe atması gerekiyordu; insanların kaybedecek bir şeyleri olmadığını anlamaları için bir başkasının geri döndürülemez ölümü gerekiyordu. Bu sorun içimi kemiriyordu; beni Fas'a, Besim ve Şeyh Nureddin'le çıktığım gece seferine, alçaklığıma geri götürmüştü, Sidi Bouzid'inkinin tam tersi bir eylemdi, sanki bir tarafta intihar, öbür tarafta copların diktatörlüğü vardı, sanki bütün dünya copların diktatörlüğünden yana savrulmak üzereydi, geri kalanlara ise kendilerini yakarak kurban etmekten başka seçenek kalmıyordu – kendilerini hemen yakmayacaklara ise, bir balkonda oturup kitap okumak veya Münir'le beraber ona yataklık eden adama gidip çalıntı fotoğraf makinesi satmak, sonra da mahalledeki bir barda bir-iki bira içip karşılaşılan polisleri yerlere kadar eğilerek selamlamak düşüyordu.

Aynı anda Fransa'da Toulouse'da kaçığın biri bir Musevi okulunda üç çocukla bir yetişkini çok yakın mesafeden tabancayla vurmuştu; birkaç gün önce de aynı şekilde silahsız askerleri öldürmüştü; bütün dünyada yankılanan bu kurşunlara anlam vermek imkânsızdı. Hikâye, Barselona gazetelerinde iki-üç sayfayı kaplayacak şekilde aktarılıyordu. Kuduz bir köpek kalkmış, insanları öldürmüş, sonra da kendini gebertmişti, bu kaçığın Peygamber'le aynı adı taşıdığından, Allah bilir nerede Cihat'a katılmayı denediğinden başka bu konuda ne söylenebilirdi; Münir, onu öldüren polislerin bu rezil adama karşı çok yumuşak davrandığı görüşündeydi, onu meydanda halkın önünde yavaş yavaş kazığa oturtmalıymış – hatta Casanova'nın anılarındaki kral katili Damiens[1]

1. Robert-François Damiens. Fransa Kralı XV. Louis'ye başarısız bir suikast girişiminde bulunan Fransız fanatik. Korkunç işkencelerden sonra, Place de la Greve'de atlara bağlanarak parçalanmaya mahkûm edildi.

gibi kolunu bacağını ayırıp parça parça etmeliymiş, ama bu neyi değiştirirdi ki. Kendi kişisel Cihat'ında bir yerlerde kaybolan, belki de Tanca'da hançer darbesiyle bir öğrenciyi öldüren Besim'i düşündüm, bazen açıklamak işe yaramıyor; benim yaşımda bir insanı, gözünü kör eden bir aptallıkla, okulda sekiz yaşındaki küçük bir kızın şakağına soğukkanlılıkla silah dayamaya, ilki tutukluk yapınca, bu işin gerektirdiği sükûneti takınarak sükûnet ve kararlılıkla başka bir silah almaya, Afgan mağaralarındaki birtakım farelerin saygısını kazanmak için ateş etmeye iten hayvani şiddette, korktuğunda azgınlaşan hayvanların şiddetinde, nefretinde anlaşılacak bir şey yok. Şeyh Nureddin'in sözlerini hatırladım: Olayları kışkırtmak, dünyanın kıvılcımlarını körükleyecek misillemeler başlatmak, El-Kaide'nin bile sahiplenmediği bu aşağılık takımın son derece körelmiş beyinlerinin paranoyak kıvrımlarında sanki gerçekten *enteresan* bir şey varmış gibi, *anlamak* ve *açıklamak* amacıyla hamledecek gazeteci ve yazarlar başta olmak üzere köpekleri birbirinin üstüne salmak...

Münir bu saldırıların İslam karşıtı nefret ve kini tırmandırmak ve arkasından gelecek zulüm ve baskıyı haklı göstermek amacıyla aşırı sağcı faşistler tarafından alttan alta desteklendiğini düşünüyordu; Manchette'in bir deyimini hatırladım, hangi kitapta geçtiğini bilmiyorum, *aynı bokun soyu*, lafıydı bu.

Sonsuz karalıkta bir gökyüzü, işte bizi bekleyen buydu – bugün, adı güvenliye çıkmış bir sığınakta zeminin sallandığını, duvarların titrediğini hissederek kendine daha ne kadar hayatta kalabileceğini soran biri gibi, dünyanın delice öfkesinin duvarlar tarafından yutulduğu kütüphanemde birbirini izleyen felaketleri seyrediyorum: Dışarıda ise her şey karanlıktan ibaret.

No se puede vivir sin amar, Judit'e hep bunu tekrarlıyordum, sevmeden yaşayamazsın; bu cümleyi güzel ve karmaşık bir kara romanda bulmuştum; Judit'in kendini toparlaması, gücüne, enerjisine yeniden kavuşması lazımdı, benimse tek bir arzum vardı, içime dolup taşan bu kıvılcımları, bu sevgi ateşini ona sunmak –ona bunu kitaplarla, şiirlerle, günlük hayatın içinde jestlerle sunmak– Meryem'i ölüme terk etmiştim, Judit'in kendi karanlıklarına gömülmesini istemiyordum. Bir gün dersten sonra Gracias'ın tuhaf adları olan sokaklarından –Karavana Seli Sokağı, Tufan Sokağı, Tehlike Sokağı– inerken Elena'ya bundan bahsettim, benimle hemfikirdi, Judit'in hiç iyi olmadığını, her geçen gün biraz daha dalgınlaştığını, evden dışarı çıkmadığını, içine kapandığını o da görüyordu; ona Paskalya'dan önceki hafta tekrar seyahate çıkmayı, Arap dünyasından herhangi bir yere gitmeyi teklif etmiş, mesela neden olmasın, Kahire ya da Ürdün'e, demiş ama nafile, Judit ailesinden para isteyemeyeceğini söylüyormuş, babasının son zamanlara kadar çok iyi giden ama son günlerde iflasın eşiğine gelmiş küçük bir inşaat şirketi vardı, üniversitede öğretim üyesi olan annesinin maaşı geçen yıl iki kez kesintiye uğramıştı. Ama para yüzünden reddettiğini sanmıyorum, diyordu Elena;

sebebi farklı – hiçbir şey ilgisini çekmez oldu. Devam etmesine ediyor ama görüyorsun, Arapçaya bile hiç hevesi kalmadı. Önümüzdeki yıl için okullara master ve çeviri için başvurmaktan da vazgeçti. Arada bir seninle çıkması dışında, evden dışarı çıkmaz oldu. Geçen yıl gene de kulüplere, konserlere gidiyorduk, şimdi hiç gitmiyoruz. Occupy hareketine katıldı, Öfkeliler'in toplantılarına katılıyordu, senin anlayacağın bir sürü etkinliğe katılıyordu, bugünse hemen hemen hiçbir şey yapmıyor. Derslere hâlâ giriyor ama hepsi bu. Bana öyle geliyor ki, çoğu zaman eve kapanıp kalıyor, hava almak için mahallede bir tur atıyor, o kadar. Elena arkadaşı için üzülüyordu ve onu böyle değişmeye itecek bir sebep de görmediğinden endişeleniyordu. Tunus'tan dönüşünde senden, sizden, Fas'tan, Arapçada kaydettiği muazzam ilerlemeden başka şey konuşmaz olmuştu, hep bunları anlatıp durdu, diyordu Elena – sonbaharda durumu pek iyi gitmemeye başladı; ona çok az yazdığın için endişeleniyordu, oysa gemide senin çoğu zaman internetten mahrum olduğunu elbette biliyordu; yavaş yavaş Öfkeliler'den soğumuştu, eylemlerini biraz boş buluyordu; Occupy hareketinin şenlikli tarafı da onu sıkmaya başlamıştı, Plaça del Sol'deki gösterilere gitgide daha az gider olmuştu. Uzun lafın kısası, yavaş yavaş her şeyden kopmaya başladı, kedere boğuldu.

Bu şekilde anlatılınca bütün bunlar bana çok abartılı geldi, muhtemelen hepsi gelip geçiciydi.

Bana gelince, Barselona'ya yerleşmiş olmaktan mutlu olsam da, balkonda kitap okumayı, mahalledeki hayatı, Arapça dersleri ve Avrupa'da keşfettiğim her şeyi; dilleri, gazeteleri, kitapları sevsem de, durumum hiç kolay değildi. Cruz olayı yüzünden aranıyor olmalıydım, efendi efendi polise gidip soruşturmalarının ne merkezde olduğunu soramıyor, zavallı adamı öldürmediğimi anlata-

mıyordum (muhtemelen benden şüpheleniyorlardı): Bu benim Barselona'da kıstırılmış bir halde kalmam, bir kez daha ama bu sefer daha geniş bir alanda kapatılıp kalmam demekti. Bir geleceğin olmaması bana biraz ağır geliyordu; üniversiteye kaydolmayı çok istiyordum ama oturma izni olmadan bu mümkün değildi; yasal olarak çalışmak da öyle. Beklemek lazımdı – polisin beni unutması ve Avrupa'da ekonomik durumun düzelmesi için, ki bu hemen olacak gibi görünmüyordu, önümde yıllarca süren uzun bir bekleyiş dönemi vardı. Başlangıçta yavaş seyreden ve hiç acı vermeyen bir hastalığa yakalanmış birinin günlük hayatta bunu kolayca unutması gibi, bu sorunlar da beni pek üzmüyordu – en azından sık sık değil. Cruz kâbuslarımın, ölülerimin dünyasına katılmıştı. Arada bir, gecenin bir yarısı korkunç bir rüya görüp de uyku tutmadığında birkaç *joint* içiyordum: Rüyalarımın konusu hep aynıydı; kan, suda boğulma ve ölüm.

Boğaz'a bakarken Besim'in gülümsemesini, o komik saf taşralı suratını özlüyordum.

Üniversite olmayınca ben de kendimi yetiştirmeye, boşa zaman harcamamaya çalışıyordum. Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ndeki ve Mösyö Bourrelier'nin şirketindeki işleri, en iyi işlerimi hep kitaplar sayesinde elde ettiğimin bilincindeydim; kitapların, tıpkı benim gibi kaçak, şanssız yoldaşlarıma kıyasla bana acı verici bir üstünlük sağladığını belli belirsiz hissetmekteydim – neredeyse bedava tarafından eğlencesinden bahsetmiyorum bile. Futbol ve televizyon tabii ki çok pahalı değildi ama nedendir bilmiyorum, Madrid'in kötü beyazları karşısında dürüstlerin ve ezilmişlerin takımı oluveren Barça destanına sardırmakta zorlanıyordum. Zaman zaman bir barda maç seyretmek için Münir'e eşlik ediyordum – ama pek de heyecan duymadan.

Kütüphaneye gidiyor, İspanya tarihi hakkında, Av-

rupa tarihi hakkında denemeler okuyordum, büyük bir deftere notlar alıyordum; biraz Katalanca öğrenmeye çalışıyordum, bir kelime defterim vardı, kelimeleri, cümle parçacıklarını, fiilleri oraya yazıyordum. Allah bilir niye, Katalanca bana çok eski bir dil gibi, Ortaçağ şövalyeleri ve acımasız haçlı orduları tarafından kullanılan çok eski küçük bir dil gibi geliyordu – belki de bütün o x'ler ve tuhaf ses birimleri yüzünden.

İspanyolcamı da geliştiriyordum ve kitap bulmak bayağı zor olsa da –gene de indirimli kitap satan bazı kitapçılarda karşıma çıktığı oluyordu– Fransızcamı da unutmamaya bakıyordum. Kendime elektronik okuyucu almayı planlamıştım ama daha karar vermemiştim. İnternette pek az şey hariç bütün Fransız edebiyatını bedava okuyabileceğiniz binlerce site vardı. Yaptığım araştırmalara göre polisiyelerin sayısı oldukça az olsa bile, bu insanı hayallere sürüklüyordu. Zaman zaman Eugène Tarpon kullanıcı adı altında, "Polisiye edebiyatına" ayrılmış bir foruma da katılıyordum; web'deki bütün polisiye kaynaklarını bilen sanal arkadaşlar da edinmiştim.

Yani ben Hırsızlar Sokağı'nın entelektüeli, iyi kötü meşgul biriydim.

Bu hızla gidersem, her tarafımda gözlükler bitecekti.

Ve sonra 29 Mart günü, ateşin üzerinde unutulan düdüklü tencerenin kimsenin beklemediği bir anda patlaması gibi ayaklanma başladı.

Gece Münir beni Avrupa Kupası'nda Milan'a karşı oynanan Barça maçına sürüklemişti, 0-0, bayağı sıkıcı bir maç olsa da ortam iyiydi: Bir bara oturmuş biralarını yudumlayan dört Araptık, diyalekt konuşuyor, *patatas bravas*[1] tıkınarak abuk sabuk konuşuyorduk, oysa futbol fanatikleri gol görmek ve tuttukları takım zafer kazansın isterdi. Maç izlenen bu barlarda beni her zaman etkileyen şey, Barça'nın formasını giyip en az erkekler kadar küfrederek bira şişelerini kafaya diken kızların, genç ve güzel kadınların varlığıydı, harika bir şeydi bu – aramızda Barselona varoşlarındaki barlarda doğan ve yarının dili olacak yeni bir dil konuşuyorduk; Fasça, Tunusça, Fransızca ve İspanyolca karışımı bir dil; bizim oradaki barlarda televizyonun karşısında kızlara rastlanmadığını söyleyip gülerken hepimiz aynı fikirdeydik – Rifli Muhammed, o Berberi aksanıyla, futbol oynamasını bilmiyoruz da ondan, diyordu, Barça gibi bir takımımız oldu-

1. (İsp.) İspanyolların ulusal yemeklerinden, acı domates soslu kızarmış patates.

ğunda, bizim de maç seyrederken bira içen kızlarımız olacak. Bu işler böyle. Biri olmadan öbürü olmuyor.

Açıklama gerçekten inandırıcıydı ama Münir itiraz edecek bir şey buldu: Hiç alakası yok, Fransa'ya baksana. Futbol oynamasını bilmiyorlar, istikrarlı bir çizgi tutturmuş takımları da yok, ama gene de barlarında bira içen kızlar var.

"Doğru, insanın aklı karışıyor," dedim. "Ama Fransa daha önce Dünya Kupası'nı kazandı. Futbolun genel düzeyiyle içki tüketen kadın sayısı arasında bir bağlantı kurulabilir."

"Afrika Kupası, olmaz mı?"

"Tunuslular için belki; siz Faslılar, barlarınızda yeterli sayıda kadın olmadığı için, finalde kaybettiniz, kesinkes öyle. Hem zaten, biz şimdi özgürüz, siz değilsiniz."

"Bu açık, zaten Mısır, Afrika Kupası'nı o kadar çok kazandı ki, Kahire bikini giymiş, tekrarlarda ekrandan sırıtıp birasını sallayan kadın taraftarlarıyla maruf."

"Görmek lazım, geçen maçta ölen yetmiş taraftarın tamamı sadece kadınlardan oluşuyormuş, üstelik hepsi de çok çıtırmış."

"Bu arada, bu yıl Afrika Kupası'nı kim kazandı?"

"Zambia."

"Dalga mı geçiyorsun? Nerede bu Zambia?"

"Oradaki kafelerde de kızlar olmalı."

Çok eğlendik. Günlük sıkıntıları, restoranlarda bulaşık yıkamayı, çimento torbalarını ya da sadece sürgünü unutmak insana iyi geliyordu.

Arap dünyasının birliği ancak Avrupa'da mevcuttu.

Ertesi sabah bir helikopter uğultusu beni uyandırdı. Oldukça alçaktan uçarak Barselona şehir merkezinin üstünde dönüp duran bir helikopter – yirmi dört saat bu sesi duyacaktık. Bira, karı kız ve futbol muhabbetiyle geç yatmıştık, hatta uyumadan önce birlikte bir çift *joint*

de tüttürmüştük, bu yüzden genel grev olduğu aklımdan tamamen çıkmıştı. Hem zaten tarihi belli olan ve sadece yirmi dört saat için öngörülen genel grev fikri de bir garipti. Yirmi yaşımın doruklarından şöyle düşünüyordum, eğer çalışmayı reddetmenin bir ağırlığı olacaksa, süresi ve eylemin devam edeceği tehditi önemlidir. İspanya'da öyle değil. Burada sendikalar iktidara karşı tek bir gün ve sayılarla mücadele ediyordu: Sendika yöneticileri grevi ne olursa olsun istediklerini koparmalarına göre değil de, –ki bu gerçekten başarı sayılırdı– katılım yüzdesine ulaşılıp ulaşılmamasına göre bir *başarı* ya da *başarısızlık* olarak görüyordu. Bu durumda grev hem sendikalar için (yüzde seksen grevci, yüz binlerce gösterici) hem de hükümet için muazzam bir başarı olmuştu: Hükümet, politikasından bir milim olsun sapmak zorunda kalmamış, hatta hiçbir konuda pazarlık teklifinde dahi bulunmamıştı. Zaten gündemlerinde böyle bir fikir var mıydı, onu da bilmiyorum. Grevin ilkesi, kimsenin çalışmamasına ve herkesin gösteriye katılmasına dayanıyordu ve böyle de oldu. İspanya'nın politika ötesi, yöneticilerinin kimseyi kaale almadığı bir öte dünyada olduğu çok iyi görülüyordu, bunlar tıpkı Casanova zamanında Fransa Kralı misali, sadece havalar nasıl, onu haber veriyorlardı: Arkadaşlar, kasalar tamtakır, bugün hapı yutma sırası memurlarda. Yıllar yılı ziyadesiyle iyi yaşadılar, onlar için zaman geldi. Yarın hava sağlık için zararlı olacak. Okulda fırtına var. Çocuklarınızı özel okullara gönderin. Ağır sanayinin kanserden yakayı kurtaran son çalışanları başka yerlere aktarıldı. Biz istihdam piyasasını esnekleştirdik, sözleşmelerde reform yaptık. Deneme süresi bir yıla uzatıldı: Eğer üç yüz altmış dört günün sonunda kapıya konursanız, işten çıkarılma tazminatına hak kazanamayacaksınız. Bu gerici asgari ücret fikri tamamen solcu işi ve istihdam yaratmak isteyen girişimcilerin elini kolunu bağ-

lıyor, bunu kaldırmak lazım. Saat başına çalışma taban ücreti daha şimdiden Fas seviyesinde, oysa Fas bu konuyu yeniden ele alıp ücretleri yükseltmişti: Rekabetle etkin biçimde baş edebilmemiz için bu kadarı çok fazla. Rekabetle baş edebilmemiz için bize köleler, Katolik ve kaderinden razı gelmiş köleler lazım. Memnun olmayanlar oy vermemeli. Memnun olmayanlar tehlikeli bozguncular ve bu halleriyle demokrasiden uzaklaşıyorlar, hak ettikleri tek şey cop ve kitle halinde tutuklanmalar. İspanya Piskoposluk Konferansı Katoliklere üreme konusunda cimri olmalarını tavsiye ediyor, çünkü kriz dönemlerindeki yüksek doğum oranları devlet harcamalarını manasızca artırıyor: Papa Benedictus, aşırı arzulara gem vurmak için ayin ve kırbaçlama gibi bir dizi ekumenik tedbir vaaz ediyor.

Bütün bunlar gazetelerde, televizyon kanallarında yer alıyordu; hatta bir gün tamı tamına şunların söylendiği bir röportaj bile gördüm: "*Tırnak bakımı konusunda pek parlak olmayan* Zencilerin elleri kaputları açmamalıdır, çünkü bu tehlikelidir, o eller kaputu patlatabilir ve bu nedenle Papa, Zencilerin prezervatif kullanmasını yasaklamıştır; dahası," diye ekliyordu yorumcu, "onlar okuma da bilmezler ve kullanma talimatını anlayanı çok azdır, bu da prezervatif dağıtılan yerlerde prezervatif bulunmayan yerlere oranla çok daha fazla AIDS vakasına rastlanmasını açıklamaktadır."

Tam bir dangalaklık. İnsan böyle zırvaları duyunca, grevin değil, devrimin tehdit ettiğini anlıyordu. Buradaki medyanın bir nefret, yalan ve kötü niyet krallığı kurar gibi bir hali vardı. Arap Baharı'nı İspanyollar yapmalı, işe de kendilerini ateşe atmakla başlamalıydılar, o zaman belki her şey farklı olurdu.

Benim anlamadığım bir şey vardı: Avrupa gelişme olanaklarına sahip olmadığını, bunun bir aldatmaca ol-

duğunu, Ispanya'nın aslında diğerleri gibi bir Afrika ülkesi olduğunu ve gördüğümüz her şeyin, otobanların, köprülerin, kulelerin, hastanelerin, okulların, kreşlerin krediyle satın alınmış ve alacaklılar tarafından geri alınma tehditi altındaki bir seraptan başka bir şey olmadığını kabul ediyor muydu? Her şeyin kaybolacağını, yanacağını, piyasalar, yolsuzluk ve göstericiler tarafından yutulacağını? Eğer durum buysa, pek çoğunun sonu Hırsızlar Sokağı olacaktı; pek çoğu sürünecek, hayatını değiştirecek, tedavi parası bulamadığından genç yaşta ölecek, elde avuçta ne varsa kaybedecekti; çocuklarına miras olarak kıçlarına birer tekme kalacak, çocuklar artık güzel okullara değil, bir odun sobasının etrafında birbirlerine sokulacakları depolara gideceklerdi – kimse bunu göremiyordu. Böyle bir başkalaşımın nasıl bir şey olduğunu tasavvur etmek için uzaklardan, Fas'tan, Şeyh Nureddin' den, Cruz'dan ve cesetlerinden gelmek lazımdı.

Helikopterin orada olması boşuna değildi, o gün apaçık olan gökyüzünden her şey daha güzel görünüyor olmalıydı. Sokakta durum bambaşkaydı. O günkü dersimden vazgeçmemiştim: Ben bir grev kırıcısıydım. Metroyu kullanmayacaktım, yürüyerek gidecektim. Sabahın onuydu ve kasketleri, bayrakları, megafonlarıyla gruplar toplanmıştı ve her yerde polis vardı. Şehirde yolların yarısı kesilmişti. Büyük mağazalar kapalıydı, sadece birkaç küçük esnaf grev gözcülerine meydan okuyordu, – kaşınıyordu bunlar: Bir fırıncının, "Grevee grevee! diye bağıran on kadar memnuniyetsiz sendikacının vitrinini kazma kürek saplarıyla tuz buz etmekle tehdit etmesi üzerine, dükkânını metazori kapattığını gördüm, yelkenleri suya indirmesi ve çalışanlarına izin vermesi iki dakika bile sürmemişti. Buna karşılık La Ronda Pazarı'ndaki Çinlilere grev gözcüsü kavramını açıklamak çok daha karmaşık bir işti:

"Bugün çalışmak yok."
"Çalışmak yok mu?"
"Yok, bugün genel grev var."
"Biz grev yapmıyoruz."
"Hayır, genel grev bu."
"Biz grev yapmıyoruz."
"Bakın, kapatmanız lazım."
"Grev yapmak zorunda mıyız?"

Ama sonunda, Tek Parti'nin proleter savaşımına alışık olan Çinliler de iyi bir sopa gördü mü tanıyorlar ve sonunda birkaç saatliğine de olsa kepenkleri indiriveriyorlardı.

Çalışmaları her zamankinden de gizli kapaklı hale geliyordu.

Gracias'da her şey sakin görünüyordu. Sokaklar bahar sabahının mavimsi serinliği içinde yüzmekteydi; Judit ders için beni bekliyordu, yanına vardığımda biraz nefes nefeseydim. Elena ve Francesc gelmeyeceklerdi, yürüyerek gelemeyecek kadar uzakta oturuyorlardı. Judit'in annesi oradaydı, onunla ilk kez karşılaşıyordum; "Lakhdar, Arapça öğretmenim," şeklinde takdim edildim. Hiç düşünmediğim kadar genç görünüyordu; dar bir kot pantolon, üzerinde *I'd prefer not to* yazan mavi bir tişört giymişti ve ismi Nuria'ydı. Kendi annem aklıma geldi, aşağı yukarı aynı yaşta olmalıydılar – ama aynı hayatı yaşamamışlardı, bunu anlamak için onlara şöyle bir bakmak yeterdi.

Judit biraz dalgındı ama gene de baş başa ders iyi geçti. Bana gündeme uyar gibi gelen İbn Battuta'dan bir pasaj okuduk. İbn Battuta Hindistan'da, Sultan Muhammed Şah'ın yanındadır, Şehabettin ismindeki çok nüfuzlu ve pek saygı gören bir Şeyh'in, kendisini davet eden sultanın bu davetini reddettiğini anlatır; Şeyh, saraydan gelen ulağa, "asla bir despota hizmet etmeyeceğini," açıklar. Sultan da onu zorla huzuruna getirtir:

"Sen bana despot mu diyorsun?"

"Evet," diye cevap verir Şeyh, "siz bir despotsunuz ve yaptığınız zulümler arasında şu, şu, şu var." Delhi şehrinin yıkılıp halkının şehirden sürülmesinden başlayıp bir dizi despotluk sayar.

Sultan kılıcını vezirine uzatır ve şöyle der:

"Eğer ben bir despotsam, kes kafamı!"

Şeyh araya girer:

"Size despot diyen adam ölmüş bir adamdır, ama siz de çok iyi biliyorsunuz ki, siz bir despotsunuz."

Sultan Şeyh'i tutuklatır ve on dört gün yemek ve su vermeden hapsettirir; her gün duruşma salonuna getirilir, yargıçlar sözlerini geri almasını isterler.

"Sözlerimi geri almayacağım. Benim bünyemde şehitlik var."

On dördüncü gün Sultan yemek getirtir ama Şeyh reddeder:

"Benim cismim artık bu dünyaya ait değil, kaldır şu yemeği."

Sultan bunu öğrenince Şeyh'e iki kilo dışkı yutturulmasını emreder; puta tapan Hindular bu işi üstlenir: Şeyh'in yanaklarını kıskaçlarla açar, dışkıyı suyla karıştırıp ona yuttırmayı başarırlar.

Ertesi gün, nedamet getirmesi ve söylediklerini geri alması için yüksek erkanın ve yabancı elçilerin bulunduğu bir meclisin karşısına çıkarılır – bir kez daha reddeder ve kafası uçurulur.

"Allah taksiratını affetsin."

Metni egzersiz niyetine Fransızcaya çevirdikten sonra, Şeyh'in kararlılığını ve şu soruyu edebi Arapçayla tartıştık: Bir insan güçlüler karşısında teslim mi olmalı? Ben Şeyh'in kendini feda etmesinin büyük bir şeye hizmet ettiğine inanmadığımı söyledim. Sözünden dönme pahasına hayatta kalıp mücadeleye devam etse herhalde daha

yararlı olurdu. Judit benden daha bilge, belki daha cesurdu:

"Ben onun kendini feda etmesinin işe yaradığı düşüncesindeyim – despotların despot olduklarını bilmeleri lazım. Şeyh'in ölümüne kararlılığı sultana asla yenemeyeceği fikirlerin ve insanların var olduğunu göstermiştir. Dahası, eğer Şeyh sözünden dönmüş olsaydı, İbn Battuta bu hikâyeyi anlatmaz, biz de bu mücadeleyi öğrenemezdik, oysa verdiği örnek faydalı."

Judit kendini çok iyi fade ediyordu, Arapçası güzel deyimler ve yanlışsız dilbilgisi ile çok akıcıydı.

Politikadan konuşmaya başladık; her gün işkence gören ve bombalanan Suriyelileri ve onların bir despot olduğunu kendisinin de bilmesi gereken sultanlarına karşı verdikleri uzun savaşta mücadelelerine devam edebilmeleri için gereken cesareti düşündüm.

Saat on üç sularında Judit'ten ayrıldım: Ona çıkıp bir tur atmayı ya da bir kahve içmeyi teklif ettim; tatlı bir gülümsemeyle geri çevirdi. Öğleden sonra gösterilere katılmak üzere arkadaşlarıyla buluşacaktı.

Böylece bir anda hava kadar özgür kaldım, gidip Plaça del Sol'de bir banka oturdum, birkaç saat boyunca Vázquez Montalbán'dan bir polisiye okudum; dedektifi Pepe Carvalho dünyanın en külyutmaz, iddialı ve antipatik tipiydi; olaylar kesinlikle sıkıcıydı ama yeme içmeye, sekse ve şehre olan tutkusu kitaplarını eğlenceli hale getiriyordu. Sonuçta İspanya hakkında, Barselona hakkında az şey öğrenmiyordum, kelimeler ve her zaman işe yarayan yeni yeni deyimler... Kitap bitince şehir merkezinin yolunu tuttum. Helikopter bayağı alçaktan hâlâ dönüp duruyordu: Rüzgâr bir yanık kokusu taşıyor, keskin duman bulutları havayı ağırlaştırıyordu; uzaklarda polis sirenleri ara sokakların görünürdeki sükûnetini yırtıyordu ve ben Diagonal Caddesi'nin köşesinde Barselona'nın en

büyük otellerinden birinin önüne çıkınca ellerinde pankartlar taşıyan yüzlerce insanla burun buruna geldim; kaideye tırmanan onlarca göstericinin diktiği kırmızı siyah anarşist bayrakları dikilitaşın üzerinde dalgalanıyordu; kalabalık bütün bir Passeig de Gracias'ı işgal etmişti. Deutsche Bank'ın vitrini çekiç darbeleriyle tuzla buz edilmişti; bir grup gencin şarkılar söyleyerek, kırmızı püskürtme boyayla graffitiler çizerek yandaki bankaya saldırdıklarını gördüm –helikopter şimdi çok yakında, tepemizdeydi, eylemcileri gözlüyor olmalıydı; aşağıda Katalonya Meydanı'na doğru muazzam duman sütunları yükseliyor, alevlerin parıltısı fark ediliyordu– şehir slogan atan megafonların, şarkıların, marşların, her türlü müziğin, sirenlerin sesiyle yanıyordu, kulakları sağır eden, şiddet dolu, körleştirici, sayıları yüzünden yerlerinden kıpırdayamayan yüz binlerce hareketsiz seyircinin toplu halde kalbini çarptıran bir manzaraydı bu; yan sokaklardan Barselona'nın kalbine doğru indikçe ateşe verilen şeylerin sayısı da çoğalıyordu – bir bulvarın ortasında çöp bidonlarından bir barikat cehennemi bir kokuyla için için yanmaktaydı. Urquinaona Meydanı'nda savaş vardı – sımsıkı saf tutmuş, hareket halindeki bir sürü genç alevler ve dumanlar arasında bayrak sopaları, teneke kutular, çerçöp fırlatarak iki polis aracına doğru ilerliyor, sonra araçlar hareket etmeye başlayınca çil yavrusu gibi kaçışıyordu, içlerindeki miğferli, gaz maskeli adamları meydana kusan lacivert renkte, gözleri metal parmaklıklarla örtülü iki koca hayvan: Adamların bazısının elinde tüfek vardı, kalabalığın üzerine ateş açmaya başladılar, mermi seslerine silahların namlusundan çıkan küçük alev okları eşlik ediyordu –gençler plastik mermi ve göz yaşartıcı bombalar karşısında geriledi; kendilerini gazdan korumak için yüzlerini fularla örten bazıları ise saldırmaya devam etti– hakaret dışında atacak bir şeyleri kalmamıştı.

Ben başkalarıyla birlikte sokağın yan tarafında bir çukura sığınmıştım. Karşımızda bir itfaiye arabası, kuşkusuz Amerikan tarzı kapitalizmin simgesi olan, vitrinleri cam kırıklarından tuhaf bir kumaş gibi parça parça sarkan bir Starbucks Coffee'deki yangını kontrol altına almaya çalışıyordu. Zaman zaman bir polis ilerliyor, silahını omzuna dayıyor ve göstere göstere nişan aldıktan sonra, bir keşif kolu ya da bir asker gibi arkadaşlarının yanına geri çekiliyordu, insan bu mermilerin nasıl bir etkisi olabileceğinden endişe duyuyordu, silah atışları son derece şiddetli ve korkutucuydu çünkü.

Hırsızlar Sokağı'na dönmek için Üniversite Meydanı'ndan geçmem – ya da geri dönüp üniversiteye kadar yürümem ve oradan Raval'e dalmam gerekiyordu ama Üniversite Meydanı'nın da kan ve ateş olmasa da ateşler içinde olduğunu düşünüyordum.

Ayaklanma sonunda bastırılacaktı, güvenlik güçlerinde şiddet ve nefretin kabardığı hissediliyordu: Huzursuzlanıyor, hareketleniyor, uzun coplarını, tüfeklerini, kalkanlarını sallıyorlardı – karşılarında gençler pantolonlarını indirip onlara kıçlarını gösteriyor, polislere ibne, orospu çocuğu, diye bağırıyorlardı; küçük bir grup metal çöp bidonlarını yerinden alıp fırlatıyor, başka bir grup muhtemelen dev bir sapan yapmak için olsa gerek, bir ağaca saldırıyordu. Çatışma eşitlikten uzaktı ve bana bir tarih kitabındaki bir gravürde gördüğüm, üstlerinde zırhlar, ellerinde tüfekleriyle, Maya ya da Aztek, bir grup sivil halka karşı savaşan fetihçilerin kavgasını hatırlatıyordu. Fetih hâlâ yürürlükteydi.

Meydanı geçmeye çalışmak için güvenlik güçlerinin arkasından dolaşmaya karar vermişken, saldırı başladı. Ellerinde coplarıyla on beş kadar polis koşarak yaklaştılar; başka dört polis de bunların yanlarını kolluyordu ve bize doğru yöneldiler, ite kaka bizi püskürttüler, elli yaşların-

da çok saygın bir beyefendi sokağın karşı tarafında oturduğunu söyleyerek bağırmaya başladı; miğferli jandarma açılın açılın, diye kükrüyordu, beyefendinin sırtına okkalı bir cop darbesi indirdi, adamcağız gözlerinde öfke yaşları, sinir içinde arkasına bakmadan kaçtı – şehrin yukarı kısmına doğru, yani gitmem gereken yerin tam tersi istikamete doğru çekilmek zorunda kaldık. Şiddet ve nefret; içimde öfkenin yükseldiğini hissediyordum, nefret ve korkunun; nerede olduğunu öğrenmek için ceptelefonundan Judit'i aramaya çalıştım – sinyal sesi yok. Polis göstericilerin cep mesajı yoluyla aralarında haberleşmelerini önlemek için hatları kesmiş olmalıydı.

Şehir ayaklanma ve halk şenliği arasında gidip gelmekteydi – Gran Via hâlâ kapkaraydı, ortalığa sinmiş yanık çöp ve göz yaşartıcı gaz kokuları arasında, "Sefalet eken öfke biçer" yazılı bir pankart taşıyan yaşlı bir kadına, üzerinde "Bütçe kesintilerine son" yazısı okunan bir balonun ipinden çeken küçük bir kıza, Rajoy, chulo, te damos por culo, "Pezevenk Rajoy, senin ... koyarız" şarkısını ve aynı havada başka matrak şeyler söyleyen öğrencilere rastladım – bir yapı iskelesinin arkasına sığınmış küçük bir bar tuhaf bir şekilde açıktı, her şeyin sükûnete ermesini beklerken biraz mola vermeye karar verdim. Bir kahve alıp uzun uzun içtim – televizyonda canlı yayında günün olayları gösteriliyordu, Urquinaona Meydanı'nda tanık olduğum savaş sahnesini başka bir açıdan gördüm: Pau Claris Sokağı'nın köşesinde sol taraftaki o polislerin arkasında görülebileceğimi düşünmek bayağı garip bir duyguydu. Televizyon kayıp bir denizaltının periskopuydu.

Gece oluyordu. Aksilik bu ya, olur da bir grup eylemci beni durdurursa diye korkuyordum, bunun üzerine mahalleme, kaleme, hırsızların sarayına kavuşmak için yolu uzatarak dönmeye karar verdim: Diputació Soka-

ğı'ndan Villaroel'e kadar gitmek, San Antonio Pazarı'na kadar inip Ria Alta Sokağı'ndan Raval'e girmek. Yürüyerek kırk beş dakika sürecek ama tesadüf sonucu beni ellerinde coplarla bir jandarma ordusunun arasına düşmekten koruyacak bir dolambaç. Diputació'da her köşe başından bakınca, solda beş yüz metre aşağıda, Katalonya Meydanı'nın etrafında beyaz gaz sızıntılarının alevler içindeki çöp bidonlarından çıkan kapkara dumanlara karıştığı görülmekteydi. Judit'e ulaşmayı başardım – polisler Diagonal'in köşesinden ve Passeig de Gracias'dan ateşe başladıklarında gösteriden ayrılıp eve dönmüş; Sesi kısıktı; iyi olup olmadığını sordum, bana evet, evet, elbette, diye cevap verdi, ben de üstelemedim.

Etraftan dolaşarak gitmek iyi bir fikirdi – arabaların merkeze inmesini engelleyen motosikletli yerel polisler dışında, yarı kapalı dükkânlarının önünde tartışan esnaf gruplarından ve Üniversite Meydanı'ndan yukarı çıkan, yüzleri ciddi ve dehşet içinde gençlerden başkasına rast gelmedim.

Sant Antoni Pazarı'nın geçici iki binası hayali surlar içindeki bir kapıydı; arkası Raval'e açılıyordu ve tam ortasında da Hırsızlar Sokağı vardı – güvendeydim.

Allah bilir neden, mahalle kapkaranlıktı. Elektrikler kesilmişti. Belki grevin etkisi ya da bir raslantı; birkaç dükkan açıktı ve asfalta titrek ve tuhaf bir ışık yayarak bizim gariban şatosuna daha da Ortaçağvari bir hava katıyordu. Carrer Robadors, burada hiçbir şey değişmemişti: Köşe başında Allah bilir bir türlü gelmeyen neyi bekleyen iki zenci kerterize yatmıştı; Maria eteğini baldırlarına kadar çekmiş, kapısının önündeydi; ben geçerken iki azman kakalak merdivenlerin altına saklandı; Münir çoraplı ayaklarını sehpaya uzatmış televizyon karşısındaydı. Kanepede yanına devriliverdim, haşatım çıkmıştı – dört saate yakın taban tepmiştim.

Televizyon arka arkaya günün görüntülerini veriyordu.

Farkında olmadan, Münir'in her zamanki gibi masanın üstüne koyduğu bıçakla oynamaya başladım: Kısa ama geniş ve ucu sipsivri bir silahtı; açıldıktan sonra katlanmasını önlemek için metal bir dili vardı, bıçağı tekrar kapatabilmek için yuvasından çıkarılması gereken çok güçlü bir düzenek. Kısa olan sapı kırmızı ahşap iki plakayla kaplı çeliktendi. Sağlam, keskin, tehlikeli. Münir'e onu daha önce kullanıp kullanmadığını sordum, hayır, dedi, hayal görüyorsun sen, ben bunu başkalarının yanında cebimden bile çıkartmam. Bu sadece bir tedbir, gerekirse diye. Bilemezsin ki.

Gerçekten de bilemezsin.

Televizyondaki yorumlar hep aynı.

Sendikalar grevin büyük başarısı karşısında sevinç içindeydi.

Hükümet ertesi günden tezi yok kaçınılmaz ekonomik reformlarına yeniden başlayabileceği için sevinç içindeydi.

Uzaklarda helikopter hâlâ dönüp duruyordu.

Ertesi gün şehir asabi ve olan bitene inanmaz bir halde uyandı; şiddet dalgası halen sabahın içinde titreşmekteydi – işsiz güçsüz takımı küçük gruplar halinde toplanmış, kırılmış vitrinleri seyredip alçak sesle ahkâm kesmekteydi; temizlik ekipleri yangından kalan her türlü izi bir an önce kaldırmaya çalışıyordu; gazetelerin tek derdi hasarın kaça mal olduğu ve tutuklananların sayısıydı.

Münir bana, Tunus'la aradaki farkın, belki de tek farkın, Tunus'ta olayın ertesi gün, daha ertesi gün ve ondan sonraki gün de sürmesiydi, dedi. Burada ise sanki hiçbir şey olmamış gibiydi. Bankaların cepheleri onarılıyor, hükümet çalışmalarına devam ediyor, devrimciler kaykaylarına geri dönüyor ve turistler Katalonya Meydanı'nın kontrolünü yeniden ellerine geçiriyor.

Inan bana, buradaki insanların ayaklanmaya kalkışamayacak kadar kaybedecek çok şeyi var hâlâ.

Elbette, o dönemde bilemiyordunuz.

Münir umutsuzca para kazanmanın yollarını arıyordu, daha fazla para – gitgide daha pahalı fotoğraf makineleri, hiçbir zaman yeterince dolu çıkmayan cüzdanlar çalmak için kendini inanılmaz tehlikelere atıyordu, böyle hırsızlık yapmasını önlemek için ona bir tür ortaklık teklif ettim, Casanova'nın anılarından esinlendiğim bir

fikrim vardı – Venedikli bizim Münir gibiydi, onun da her daim paraya ihtiyacı oluyordu ve Paris'te kral hesabına olağanüstü bir şey icat etmişti: Piyango, yani herkesin, yani hemen hemen herkesin kazançlı çıktığı bir para oyunu. Münir'e sağlam ve gizli bir *Hırsızlar Piyangosu* düzenleyerek nasıl para kazanacağımızı açıkladım – Carrer Robodors'a beş yüz metre uzakta, sakin olduğu için sevdiğimiz Carrer del Cid'in terasındaydık, loto hikâyelerimle onu güldürüyordum, bu işin yürüyebileceğine pek inanamıyordu. Denemeden bilemezsin, dedim. Para oyunları elbette günah, ama sanırım oynayan için günah, düzenleyen için değil.

Suudi Arabistan'da loto olduğunu mu sanıyorsun?

Bana bu harika fikri verenin şu bizim meşhur Casanova olmasını fena halde komik buluyordum. İlk ağızda yeterince bilet satamazsak, en azından ilk çekilişte kazananlara ödeme yapabilmek için tabii biraz yatırım da lazımdı. Şu ankinden çok daha az yiyip içecek ve kârın sadece yüzde yirmilik bir kısmını tutarak –geri kalan kısmı kazanan biletin sahibine gidecekti– gelirimizin büyük bir kısmını yatırıma ayıracaktık.

Münir müşterilerin bize güveneceğinden son derece kuşkuluydu ama planlar ağzının suyunu akıtıyordu: Bak, eğer tanesi 10 avrodan 50 bilet satarsak, 500 avro eder. 400'ünü kazananlara verir, kalan 100 avroyu tutarız. Eğer 10 avro sana fazla geliyorsa, biletleri 5 avrodan satarız.

Münir bu harika icadın bütün sihrini anlamaya başlamıştı. Hesap yapıyordu. Baksana, senin şu Casanova hınzırın tekiymiş. Sahiden o mu icat etmiş bunu? Evet, galiba, diye cevap verdim. En azından kendisi öyle anlatıyor.

Projenin işlerlik kazanması tabii ki öngördüğümüzden çok daha çetrefilli oldu, ama bir hafta sonra gizli piyangomuzun biletlerini bastırmıştık – ben yatırımcı oluyordum, yani işin maddi yönünü üstlenmiştim. So-

nunda kendi çekilişimizi organize etmek yerine, var olan bir çekilişten yararlanmayı daha kolay bulduk, bu bize belli ölçüde bir meşruiyet de kazandırmış oluyordu: Herkes kazanıp kazanmadığını gazetelerden ya da piyango bayilerinden kontrol edebilecekti.

Bana bu işin fazlasıyla İspanyollara has olduğunu anlattılar: Noel'de herkes (dernekler, ticaret alemi, süpermarketler, idari birimler...) bir alay piyango çekilişi düzenlermiş. Bizimkinin özelliği sezon dışı ve Casanova marifeti olması olacaktı.

Elbette bu girişimin sonu neredeyse tam bir fıyasko oldu: İkisi Hırsızlar Sokağı'ndaki Fas restoranında, biri de biraz utanç verici bir şekilde Judit'in annesine olmak üzere üç bilet sattık – Münir ise Raval'de ne kadar Çinli dükkân varsa dolaştığı halde bir tane bile satmayı başaramamıştı, oysa biz Çinlilerin kumara olan (sözde) düşkünlüğü sayesinde servet kazanacaktık.

Gene de biletlerimiz güzeldi, renkli ve Katalanca, Katalancanın daha ciddi bir izlenim yarattığını düşünüyordum çünkü: *Loteria Robadors*, Hırsızlar Piyangosu, belki de bu isim pek matah bir isim değildi.

Gene de bu Casanova harekâtı bize otuz avro kazandırdı (Satılan biletlerden hiçbirinin kazanmadığını gördük, aksi halde bu bir felaket, dahası iflasımız olurdu), bu otuz avrodan, yüz biletin basımında gereken renkli fotokopiler için birkaç avro çıkardıktan sonra Münir'le birkaç fincan kahve içecek ve mükellef bir akşam yemeği yiyecek kadar bir para, hepsi buydu.

Şurası kesin, ben Casanova olmaktan çok uzaktım.

Şiddet beklentisi içinde eve kapanış: Nisan ayı okumalar, plajda bir-iki gezinti (pembe göğüslü Britanyalılarla, kum kadar sarışın Kuzeylilerle, insanı deli eden ip mayolu Brezilyalı dilberlerle dolu bir cennet) ve arkadaşlar için çok vahim ama beni fazla etkilemeyen futbolda hüsran arasında geçti – kendimi rutine kaptırmıştım; gene de dikkatli olmaya, mahalleden fazla uzaklaşmamaya bakıyordum. Uyanıklığı elden bırakmamak lazımdı: Şanssızlık bu ya; Münir, Katalonya Meydanı'nda bir turistin cüzdanını yürütmeye çalışırken yakalanmıştı. Şüphesiz üzerinde pasaport yoktu, kendini evsiz ve Gazzeli bir Filistinli olarak beyan etti, ona göre bu sayede güvenlik güçlerinin sempatisini kazanabilir, böylece sınır dışı edilmesi zorlaşırdı. Hücrede bir gün geçirdikten sonra, ertesi gün ifade vermesi şartıyla salıverildi, tabii asla ifade vermeye gitmedi – belgeyi bana gösterdi, Münir Arafat adına gönderilmişti. Neden böyle bir takma ad seçtiğini sorduğumda, bana bunun aklına gelen tek hakiki Filistinli soyadı olduğu cevabını verdi, bununla epey kafa bulduk. Komiserliğe gönderilen tercüman, uydurmasyonu elbette hemen çakmıştı ama Münir'in dediğine göre onu ele vermeyen kafa bir tipmiş, bir Suriyeli.

Çok şaşırmıştı: Temiz bir kötek yemeyi beklerken,

aşırıya kaçmayan birkaç şamarla bir-iki hakaret dışında polisler bayağı medeni davranmışlardı.

Artık Münir de benim gibi katmerli kaçaktı, kaçak göçmen ve tescilli hırsız. Gelecek sefer bu kadar ucuz kurtulamayacağını biliyordu.

Bu hukuki mutlulukların dışında kafamı meşgul eden, çok daha ciddi başka bir konu daha vardı: Judit'in durumu gitgide endişe verici bir hal almaya başlamıştı. Neredeyse hiçbir şey yemez olmuştu, günlerini karanlıkta geçiriyor, ışığın migrenini azdırdığını söylüyordu; doktor konjestiyona neden olarak sinüzitle polen alerjisi arasında tereddüt ediyordu, depresif hali her şeyi daha da ağırlaştırmıştı. Judit türlü türlü ilaçlara boğuluyor ve günün büyük kısmını uykuda geçiriyordu. Arapça derslerine dikkatini verecek gücü yoktu: Ben de onu ziyaret etmekle, bir-iki saat yanında kalmakla yetiniyordum. Ona bazı metinler okuyor, İbn Battuta'nın seyahatinden hikâyeler anlatıyordum, sesim ona ninni gibi geliyor, çoğu zaman kanepede uyuyakalıyor, ancak ben gittikten sonra uyanıyordu. Sık sık tuhaf rüyalar gördüğünü söylüyordu, bu rüyalarda uyandırıldığına ve uykuya dalabilmek için mücadele verdiğine inanıyordu: Bu saplantı gerçekten uyanıp o uykusuzluğun bir rüya olduğunu anlayana kadar peşini bırakmıyordu.

Judit'ten ayrılmak çok üzücüydü – inzibatlar ve ağızları tasmalı köpeklerle dolu düşmanca bir yeraltı dünyası olan metrodaki olası bir kontrolden kaçmak için, her zaman yürüyerek Carrer Robadors'dan aşağı iniyordum, onun halinin bende yarattığı kederden, üzüntüden azıcık sıyrılmak için bütün o yolu kat etmem gerekiyordu. Doktorunun kontrolünden sonra endişe uyandıracak bir şey çıkmasa da, sadece farklı etkenlerin ürünü geçici bir zaafiyet bile olsa bu hastalık benim için önem taşıyan tek varlığın yakınlığından beni mahrum bırakan haksız bir musibetti.

Bu vesileyle tekrar yazmaya koyuldum – örnek aldığım şairlerinkiyle kıyaslandığında o kadar kötü şiirlerdi ki, hemen yırtıp atıyordum, bu da bu etkinliği en az o ebedi uyuşukluğundan çıkamayan Judit'in yokluğu kadar umut kırıcı hale getiriyordu.

Dünya sanki askıda kalmış, durdurulmuştu; sallanmasını, bir olayın vuku bulmasını –devrimin alevleri arasında yıkılmasını ya da kaderin yeni bir oyununu– bekliyordum.

Çoğu zaman insanın kendini Tanca'da sanabileceği Hırsızlar Sokağı'ndaki küçük Fas lokantasında yemek yiyordum: Aynı yemekler, aynı garsonlar, aynı renkler, bunlar bana Şeyh Nureddin'in cuma namazından sonra bizi yemeğe götürdüğü kantini hatırlatıyordu, tek fark, şimdi yemeğe yalnız gidiyordum; salonda, yan yana oturup birbirlerine destek olmak için omuz omuza vermiş uyuşturucu bağımlısı bir çift, kendileri için tek çorba sipariş etmişti ama o tek porsiyonu bile bitiremiyordu.

Mekân beni nostaljiyle dolduruyordu, her seferinde kendime kızıyordum: Barselona'ya kadar gelmeyi kendim istemiştim, Tanca'yı hatırladıkça gözyaşlarım tabağıma aksın diye yapmamıştım herhalde bunu. Annemi, ailemi, elbette Besim'i düşünüyordum.

Artık camiye pek de sık gitmiyordum, sadece cuma namazları, o da ara sıra. Bazen Kuran ve mealini okuyordum, gerçekten okuyordum ama gitgide daha seyrek olarak. Namazın gerektirdiği yoğunlaşmayı bulmakta zorlanıyordum; artık Allah'a karşı açık olmadığım, sadece mekanik bir taklit yaptığım hissine kapılıyordum. İman, Cruz ve okuduklarımın benden yolduğu ölü deriydi; bana kalan sadece ibadetti ve o da bana, yankısı olmayan, basit secdeye kapanmalardan oluşan bomboş bir şeymiş gibi geliyordu.

Bazen kendimi Paris'te ya da Venedik'te hayal ediyordum; düzgün bir pasaportum olsaydı, oralara gitmeyi

çok isterdim: Polisiyeler satın almak, Seine Nehri'ni görmek için Paris'e; Casanova'nın şehrini ziyaret etmek, dolap çevirdiği mekânları onurlandırmak, lagünde tekneyle gezmek için Venedik'e.

İbn Battuta, seyahatlerinin hiçbir ânında pasaporttan, belgelerden, geçiş belgesinden bahsetmez; sanki keyfince seyahat ediyordur ve gemici Sadi'nin korsanlardan korktuğu gibi, o da sadece haydutlardan korkar gibidir. Bugün katil, hırsız hatta sadece Arapsanız, La Serenissima'yı[1] ya da La Ville-Lumière'i[2] o kadar kolay ziyaret edemeyeceğinizi düşünmek üzücü. Bir ara Hırsızlar Sokağı'ndaki şebekeleri kullanıp kendime yeni bir kimlik uydurmayı bayağı düşündüm ama yalnızca kitaplardan edindiğim deneyimlerden bildiğim kadarıyla bu çok zordu ve pek işe yaramıyordu, şu sıralar bir Libya, Sudan ya da Etiyopya pasaportu alsanız bile, üzerinde Schengen vizesinin yanardönerli ve iç gıcıklayıcı soğuk damgası yoksa hiçbir işe yaramıyordu. Judit olmasaydı, sanırım her yolu denerdim, Algeciras'a dönerdim, liman gümrüğünden ters yönde gizlice geçmeyi denerdim, bu da çok zor olmazdı, Fas'a adımımı attıktan sonra tek derdim anavatan gümrükçülerinin adımı hiç duymamış olmaları ve beni yurdumdan içeri bırakmaları için dua etmek olurdu. Daha sonra paracıklarımla Tanca'ya yerleşir, ölü askerlerime ve kilometrik tarama şampiyonu Jean-François Bourrelier'ye geri dönerdim. Ve birkaç yıl sonra, suçlarım zaman aşımına uğradıktan, bir milyon üç yüz bin sakallı ölünün sırtından zenginleştikten sonra, bir turist vizesi alıp Venedik'e, Paris'e giderdim, işte o kadar.

Ama öpücüklerimden birinin Judit'i hastalığından

1. (Fr.) Sukûnet şehri Venedik.
2. (Fr.) Işıklar şehri Paris.

çekip çıkaracağına, bir gün onun uyanıp yeniden ve her an benimle olmaya karar vereceğine dair umudum vardı. Hem sonra koşullara rağmen, Hırsızlar Sokağı'ndaki büyük sefalete rağmen, durumum fena değildi – kendimi sadece bir uğrak limandaymışım gibi hissediyordum; gerçek hayat hâlâ başlamamıştı, sürekli ertelenmişti: Alevler içinde yanan Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'nde ertelenmiş, kayıp tekne İbn Battuta'da geciktirilmiş, başka zamana bırakılmış; köpekler arasında bir köpek, Cruz' un yanında başka bir zamana bırakılmış; krizin ve Judit'in keyfine göre Barselona'da askıya alınmış. Hep bir koşmaca. Hâlâ ödenmemiş hesaplar var ve bugün gürültülü manastırımda, hırsız derviş tekkemde, dışarıda her şey, Avrupa, Arap dünyası yanıp kül olurken, alevler kitapları yutmuş, nefret içimize işlemiş, dünün dünyasını kudurmuş bir aptallıkla yıkarken, köpekler homurdanıp birbirlerini öldürmek için körlemesine dalaşırken, Hırsızlar Sokağı'ndaki son haftalar bana karanlık bir mutluluk gibi geliyor, hangi gırtlağı keseceği bilinmeyen bir usturanın keskin tarafı gibi geliyor: Adımlarına yoğunlaşmak için düşme olasılığını hiçe sayan bir cambaz gibi –önüne bakar, onu boşluktan koruyan sırığı yavaşça hareket ettirir ve bilinmeze doğru ilerler– ben de beni Barselona'lara kadar sürükleyen kaderi düşünmeden ilerliyordum; tam bir hayvan gibi etrafımda, içimde kopacak fırtınayı önceden hissediyor, bir yandan da bunu unutup boşluktan geçmeye çalışıyordum.

Şeyh Nureddin'den kısa bir mesaj aldım; hayat denen şey çok tuhaf, esrarengiz bir düzen, beyhude bir kader uğruna merhametsiz bir mantık. Beni ziyarete geliyormuş. Bir toplantı için, işleri olduğundan Barselona'ya uğraması lazımmış. İtiraf edeyim, onu yeniden göreceğime sevinmiştim, ama biraz da tedirgindim – aradan bir yıl geçmiş olmasına rağmen Marakeş saldırısının yankıları havada hâlâ titreşiyordu. Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ndeki yangının da aynı şekilde. Çok uzun zamandır kafamda evirip çevirdiğim sorular anlamını yavaş yavaş yitirmişti.

Şeyh Nureddin güçlü bir adamdı – aklına esince ortadan kayboluyor, keyfi isteyince de pasaportmuş, vizeymiş, paraymış, hiç dert etmeden dini bir vakfın silahsız üyesi olarak Arabistan'dan ya da Katar'dan çıkıp geliyordu. Her zaman şıktı, beyaz gömlekle takım elbise giyerdi, kravat takmazdı tabii, iyi biçim verilmiş kısa bir sakal, küçük siyah bir valiz; tane tane konuşur, gülümser, hatta bazen gülerdi. Sesi kardeşçe tatlılıktan savaş naralarına geçebilirdi, Bedir Savaşı'yla ilgili söylevlerini bazen uykumun arasında hâlâ duyarım: *Birbirini izleyen bin melekle size yardıma geleceğim.*

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ

İnsanda Kuran'ı baştan sona ezbere bildiği izlenimini uyandırıyordu, وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ, *Sizler zayıf olan taraf olduğunuz halde, Rabbim size Bedir'de zafer bahşetti,* metin onun ağzında ışıldıyor, Rabbimiz Efendimizin vaat ettiği meleklerin bin nuruyla aydınlanıyordu; bize saatlerce Bilal'in hikâyesini anlatırdı, İslamın ilk müezzini olan ve o eşsiz sesiyle ezan okumaya başladığında Medinelilere gözyaşı döktürmesini bilen, imanı yüzünden işkenceye uğramış Habeş köle – bütün bu hikâyeler konularına göre içimizi güçle, neşeyle ya da öfkeyle doldururdu.

Şeyh Nureddin'i yeniden görmek bir işaretti: Kendimden, hayatımdan, çocukluğumdan bir parça Barselona'da yeniden ortaya çıkıyor ve bütün kuşkulara, sırlara, Tancalı eli sopalıların gece baskını yüzünden duyduğum utanca rağmen, Hırsızlar Sokağı'na azıcık ışık sızıyordu.

Fazla karanlık ayrıntılara girmeden bütün bunları Münir'e anlattım, dindarlıkla uzaktan yakından ilgisi olmasa da, ona bile Şeyh Nureddin'in enerjisinden bir şeyler aktarmayı başarabildim, onunla tanışmak için sabırsızlanıyordu. İçin için şeyhin Barselona'ya bir kitabevi ve büro açmak amacıyla gelmiş olmasını umut ediyordum, orada Tanca'daki gibi çalışabilirdim; benimle yeniden bağlantı kurmak arzusu da böylece aydınlanmış olurdu... Raval'de İspanyolca, Arapça ve neden olmasın, Fransızca kitaplarla küçük bir dükkân canlandırıyordum gözümde – bir mucize olurdu bu. Esas olarak Arabistan'dan gelen kitapların çoğunlukta olduğu ama bir-iki rafı polisiyelere, bir rafı da Casanova'nın anısına ayrılmış bir kitabevi, kısacası bana benzeyen bir mekân... Evet, elbette ben kaçak bir göçmendim ve aranıyordum, ama rüyalarımda kendimi Judit adına kaydettirdiğim bu küçük işi yaparken görüyor, kolluk güçlerinin yazılı şeylerle çok ilgilenmemesine ve genel olarak kitapçıları rahat bırakmasına güvenerek yıllarca kitapların o kendine has kokusu ara-

sında –mürekkep, toz, kadim düşünceler– kaldığımı hayal ediyordum, bugün de kütüphanemde pek rahatsız edilmiyorum: Burası kodesteki tek özgürlük alanı, hatta bazen gardiyanların gelip şundan bundan ıvır zıvır şeyler tartıştığı bile oluyor. Çok az okur, çok kitap. Elbette bizim kodes İspanya'daki belli başlı cezaevlerinden değildi ama hiç kuşkusuz en modernlerinden biriydi; koridorlarda etrafımda köpekler gezinirdi.

Hayat bir mezar, hayat Hırsızlar Sokağı, Kuzey'deki son istasyon, boş bir vaat, anlamsız kelimeler...

Şeyh Nureddin'in gelişi Judit'e tümör teşhisi konmasıyla aynı zamana denk geldi. Doktor alerjilerin, sinüzitin, ya da Allah bilir nasıl bir depresyonun, daha vahim bir hastalığın belirtisi olmasından şüpheleniyordu; sosyal sigorta ağır işlediği için ailesi tomografiyi cebinden ödemişti ve sonuç gelmişti, beynin yan tarafında bir şey büyümekteydi. Bu "şeyin" tedavi edilebilir, ameliyatla alınabilir bir şey olup olmadığını, kötü huylu mu iyi huylu mu olduğunu, bir umut olup olmadığını ya da tabiplerin söylediği gibi *hayati bir tehlike* olup olmadığını anlamak için biraz daha beklemek lazımdı, bu haber bana tokat gibi geldi. Judit bundan neredeyse tatlılıkla söz etti, sanki kendisinden çok benim için endişe ediyormuş gibiydi, belki bu da hastalığın bir etkisidir. Annesi gözyaşlarını tutmakta zorlanıyordu, gözleri sürekli titreşir gibiydi. Kanepesine uzanmış olan Judit yavaşça elimi tuttu, benim de içimden haykırmak, bağırmak, dua etmek geliyordu, Ya Rab, diyordum, Judit'i ölüme gönderme, ne olursun, sevdiğim bütün kadınları böyle alamazsın, Meryem'i, annemi düşünüyordum, belki de onlara ölüm hastalığını aktaran bendim, merhamet et Rabbim, bırak da Judit yaşasın, şu boktan hayatımı onunkiyle seve seve değişirdim ama böyle bir takasın olamayacağını biliyordum.

Eve dönünce internetin başına geçtim, beyin tümö-

rüyle ilgili onlarca sayfaya baktım, her türlüsü vardı, bazılarında süratle ilerleyen belirtilerin korkunç ayrıntıları, kimisinde çok hoş iyileşme hikâyeleri, kendi kendime imkânsız, diyordum, Judit daha yirmi üç yaşında, istatistiklere göre bu yaşta ağır kanser vakaları çok nadir, bu kesin, bütün bunlar yanlış alarm, kendimi bu ölüm tasvirleri arasındaki uğursuz gezintime öylesine kaptırmıştım ki, Katalonya Meydanı yakınında Nureddin'le olan randevuma nefes nefese, gergin, üzgün ve endişeli bir halde geç gittim.

Şeyh değişmemişti, bir kafenin önünde bir masaya oturmuştu, asil bir havası vardı ve iyi giyimliydi; yanında kafası tıraşlı, kara sakallı genç bir tip vardı; ben yaklaşırken ayağa kalktı ve kollarıma atıldı: Besim, Besim, ey Yüce Allahım, nasıl da sevindim, Besim, hay Allah yahu, Besim, Lakhdar kardeşim, dedi, beni sımsıkı kucakladı, kavuşmamızdaki sıcaklığı görünce dalga geçen Nureddin'i selamlamayı neredeyse unutuyordum, Besim oğlum, dedim, annen bile tanımaz seni böyle, sen de bu aklaşmış saçlarınla değirmenciye dönmüşsün, diye cevap verdi. Seni görmek çok iyi geldi, Allah'a şükürler olsun.

Heyecan içinde Şeyh'le de kucaklaştım – ve o andan itibaren birbirimize ne diyeceğimizi, lafa nereden başlayacağımızı bilemedik. Besim yerine oturdu, artık gülümsemiyordu; gözlerinde körlerin ya da ürkek, kırılgan gözleri daima uzaklara dikili bazı hayvanların rahatsız edici bakışı vardı. Şeyh Nureddin, Barselona'daki hayatım hakkında sorular sormaya başladı; buraya hangi yoldan geldiğimi öğrenmek istiyordu. Onlara maceralarımı aşağı yukarı anlattım; Cruz faslının sonunu elbette sakladım. Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ndeki yangından söz açınca Şeyh hoşnutsuzlukla suratını buruşturarak başını salladı: İmansız birinin, yokluğumuzu fırsat bilip Kitap'ımıza saldıran bir pisliğin alçakça intikamı,

ne büyük bir onursuzluk. Bu sözler ağzından bir çırpıda çıkıvermişti, sesi öfkeyle çınlıyordu – birden aklıma kitapçı ve onun dükkânında beliriverdiğimde kapıldığı o sessiz şaşkınlığı geldi; belki de intikamını almıştı. Olabilirdi. Hayat bir dizi yanlış cevaptan ve yanlış anlamalardan ibaret.

Besim sessiz kalmaya devam ediyordu; zaman zaman başını sallıyor, gelen geçene gözünü dikiyor, o bomboş gözleriyle kızların bacaklarına bakıyordu.

Besim ve Nureddin'e soracak bir alay sorum vardı – cesaretimi toplayıp ilk sorumu patlattım, neler olmuştu, neden birdenbire ortadan kaybolmuşlardı? Şeyh şaşırmış gibi göründü, ama ortalıkta görünmeyen asıl sendin oğlum. Casablanca'daki o toplantıdan döndüğümüzde, mekânlarımızın yanmış olduğunu gördük – sen de adres bırakmamıştın. Hatta bir ara senden kuşkulandık. Sonra Besim'den (Besim kendi adını duyunca biraz kıpırdandı, sanki uykusundan uyanıyordu) senin genç bir İspanyol kızla ilişkin olduğunu ve iz bırakmadan gittiğini öğrendim. Sitemkâr bir ifadeden sonra ekledi: Ama bu eski bir hikâyedir, biz seni affettik.

O kadar afallamıştım ki, Casablanca'daki toplantıyı hatırlamaya çalıştım ama başarılı olamadım. Gene de yanlış anlamadan dolayı özür diledim; Marakeş'teki saldırı ve yangından sonra korktuğumu söyledim.

Şeyh elinin tersiyle hepsini bir kenara itti.

Daha fazla bir şey öğrenemeyeceğimi anladım.

Besim'e bütün bu zaman zarfında nerede olduğunu sordum; o boş gözleriyle, kör gözleriyle, köpek gözleriyle bana baktı. Onun yerine Nureddin cevap verdi: Eğitimini tamamlamak üzere benimle beraberdi.

Besim başını salladı.

Daha sonra Şeyh bizi Üniversite Meydanı'na yakın bir yerdeki Lübnan restoranına öğle yemeğine davet etti.

Besim arkadan geliyordu. Hortlağa dönmüştü – belki de saat farkından dolayı yorgun düşmüştür, diye düşündüm.

Yemekleri görünce iştahı yerine geldi: En azından iştahını kaybetmemişti, bu içimi rahatlattı. Bir tabak humusu, salatayı ve üç adet şişi sanki hayat memat meselesiymiş gibi mideye indirdi; iki lokma arasında yüzünde belli belirsiz bir gülümseme okunuyordu.

Yemek sırasında Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti günlerindeki gibi daha çok politikadan konuştuk; Tunus ve Mısır'daki seçimlerde İslamcıların zaferi büyük bir haberdi; Suriye'de kanlı bir savaşın ardından, *inşallah* fazla uzamadan rejimin düşeceğini öngörüyordu. İlginçtir, sanki orası artık onu ilgilendirmiyormuş gibi Fas'tan hiç söz açmadı. Onu İspanya'ya neyin getirdiğini sordum – pek özel bir şey değil, diye cevap verdi. Hayır derneklerinin, bağışçıların toplantısıymış. Bir gala gecesi. Bir sarayda. Barçalı futbolcularla. İspanya kraliçesinin girişimiyle.

Ağzım bir karış açık kalmıştı. Nureddin bir yardım gecesinde prenslerle lüks bir otelde...

Şu anda çalıştığım vakıf her türlü etkinlikte bulunuyor, diye ekledi gülümseyerek.

Besim'e ne kadar kalmayı düşündüğünü sordum; sanki sorum onu gafil avlamış gibi önce bir silkelendi, sonra da bilmiyorum, en az birkaç gün, diye cevap verdi.

Bu iyi haberdi.

Besim'i otelden ayrılıp benimle Hırsızlar Sokağı'na gelmeye razı ettim – konfor yerine arkadaşlık. Şeyh Nureddin de onu teşvik etti, bir şehri orada yaşayan biriyle keşfetmek gibisi yoktur, dedi dalgasını geçerek. Onun aynı gece şık salonlarda elinde bir bardak portakal suyu, Bourbonların ellerini sıkarak bütün o soylu takımı ve zengin kalabalığı arasında dolaşacağını tasavvur bile edemiyordum – imansızları sopadan geçiren, bizi alevlendirip isyana teşvik eden bu adam, bütün gazetelerde adı geçen Kral Juan Carlos'la aynı masada akşam yemeği yiyecekti: Kral geçenlerde Afrika'daki bir fil avında kendini göstermiş ve hükümdarın bir fil ölüsü eşliğindeki fotoğrafları internette dolaşmıştı – bunlar bana Casanova'nın anılarını hatırlatıyor, başka bir çağa aitmiş gibi geliyordu. Sanki monarşiler kendilerini şiddet ve gaddarlıktan uzak tutamıyorlardı; kader onları buna itiyordu: Juan Carlos gençliğinde bir kaza kurşunuyla erkek kardeşini öldürmüştü; torunu yanlışlıkla kendi ayağını kurşunlamıştı; bir alay fil ölüsü, kraliyetin ateşli silahlara olan düşkünlüğünün kanıtıydı. Onun yanında Fas kralı en azından işlerini gizli kapaklı yürütme erdemine sahipti.

Nureddin'in XVIII. yüzyıldan kalma bu gala gecesine katılmak için İran Körfezi'nden yaptığı bu seyahatin

hangi davaya hizmet ettiğini merak ediyordum, bunu kendisine sormaya cesaret edemedim.

Bana Besim'i getirmişti ya, bu bana yeterdi.

Carrer Robadors'a gitmeden önce bir tur atmaya karar verdik, Besim uyuşukluğundan sıyrılmış gibiydi ve o kadar uzun zaman hayalini kurduğu şehri keşfettikçe herifin gözleri fal taşı gibi açılıyordu, lüks butiklerin, geniş caddelerin, binaların karşısında ah ulan ah'lar çekiyordu: Pedala bastıkça etekleri yukarı toplanan bisikletli kızlara, vitrinlerdeki mankenlere, yoldan geçen boyalı kadınlara dönüp dönüp bakıyor, başını kaldırıp modern binaları seyrediyor, bütün bu lüks ve özgürlük karşısında gözlerine inanamıyormuş gibi tepki gösteriyordu, bunu görmek çok eğlenceliydi, Judit'in hastalığını bu sayede neredeyse unutuyordum, Besim eski günlerdeki gibi o çocuksu heyecanını bana da geçiriyor, ulan şuna bak, şu karıya bak, diye bağırmaktan kendini alamıyordu, şuna bak, Allahım ne güzel parça bu, tam bir delilik, ben de ona henüz bir şey görmedin, diye cevap veriyordum, aslanım, daha hiçbir şey görmedin, bekle, bekle. Ağaçların altından sakin sakin Rambla Katalonya'dan yukarı çıkıyorduk; küçük hanımların ve tatlı bahar havasının tadını çıkarsın diye bir kafenin önünde ona bir kahve ısmarladım, sanki geçmişe dönmüştük, Boğaz'ı seyrederken kendimizi Besim'in rüyalarına kaptırdığımız o mutlu yeniyetmelik günlerine – Besim bana Barselona'nın ışıklarından, Barselona'nın kızlarından, Barselona'nın barlarından bahsederdi: Onun yanımdaki varlığı sayesinde nihayet kendimi Barselona'daymış, bir yerdeymiş, varacağım yere gelmiş gibi hissediyordum. Küçük bir çocuk gibi kendi kendine söylenip duruyordu, o sakallı koca köylü kafasının yeniden dünyaya gülümsediğini görmek gerçek bir mutluluktu.

"İyi de, bütün bu zaman zarfında nerelerdeydin? Bana gönderdiğin bütün o mesajlar neyin nesiydi?"

"Ne? Aman, şu dudaklara baksana sen biraz. Amaan, Nureddin'le beraber Doğu'daydım."

"İyi de neden öyle ortadan kayboldun? Marakeş'te ne halt ediyordun?"

"Marakeş mi? Casablanca mı demek istiyorsun? Şu bacaklara baksana bir, insan feleğini şaşırır valla."

"Hayır, Marakeş'te, hatırladın mı, patlamanın olduğu gün? Judit seni orada görmüş."

"Marakeş'teki patlama, evet ya, tabii ki hatırlıyorum. Bilmem, galiba biz güneye gitmek üzere yollardaydık."

Onu şehir temaşasından koparmak imkânsızdı. Olsun, daha sonra konuşacaktık.

Kalkıp şehrin aşağı kesimlerine doğru inmeye başladık, biraz uzakta Besim bir sanat galerisinin vitrinindeki üçe iki metre boyutlarındaki bir fotoğrafın karşısında zınk diye durdu: Acayip bir sahne, boş bira kutuları, boş bardaklar, şarap şişeleri, yemek artıkları, kirli tabak ve kaşıklar, buruşuk ambalajlar, alkol, meyve suyu lekesi ve izmaritle dolup taşan kül tablaları, ucu yanmış kibritlerle dolu bir masanın arkasında sekiz kişi: Üzerlerinde sutyenleri, ellerinde birer *joint*'le ayakta iki kız; belden yukarısı çıplak üç herif, arka plandaki çok kıllı olan, bir sandalyenin üzerine çıkmış, omuzlarından kesilmiş; sağda, elinde bir sigara, başını ötekilere doğru çevirmiş, felaketi seyre dalmış, düşünceler içinde bir sakallı, onun karşısında da, en solda kafasında bir şapka, kameraya gülümseyen çıplak bir tip, bu arada yanındaki şık çift –kadında ceket yelek, açık renk gömlek, siyah jile– öylesine sarhoş görünüyorlar ki, tıpkı Hırsızlar Sokağı'ndaki uyuşturucu bağımlıları gibi omuz omuza verip birbirlerine dayanmak zorunda kalmışlar. Fonda sol tarafta bir vitrinden portakal rengi bir ışık süzülüyor, güneşin batışından mı gündoğumundan mı yoksa bir merdiven aralığındaki ampulden mi geldiği belli olmayan bir mahşer aydınlığı. Böylesine devasa bo-

yutlardaki eserin bütününden olağanüstü bir güç yayılıyor; şapkalı tipin gülümsemesinden karşı köşedeki kıllı göğüse kadar diyagonal bir hareket yükseliyor; sarımtırak tenler üzerindeki kıllar parlıyor, masada kırmızı bira kutuları patlıyor; dantel sutyenli kızların her yanı boğum boğumdu, yüzleri yorgun, memeleri sarkmıştı; iyi giyimli sarışın kadın çevresi halkalanmış gözlerini kapatmıştı, keçeleşmiş uzun sarı saçları masadaki artıklara, tütün kırıntılarına, bayat kızartmalara, şarap lekelerine karışmıştı.

Besim resme iyice yaklaşmıştı, bu karakterlerin her birini tek tek inceliyor, sonra mırıldanarak inançsız bir edayla kafasını sallıyordu; fotoğrafı bütünüyle görmek için geri geri gitti ve soran bakışlarla bana döndü – tiksintiyle bu da ne, diye sordu. Bir reklam mı? Sanmam, diye cevap verdim, bu sanat oğlum, dedim dalga geçerek. Besim dalga geçmiyordu, korkmuşa benziyordu, bana Lakhdar, dedi, burada kalırsan, senin sonun da böyle olacak, onlar gibi olacaksın, bu beni daha da güldürdü, Besim dedim, sen kafayı iyice sıyırtmışsın, bana görmüyor musun, dedi, *Maide* suresiyle alay ediyor, *Ey Tanrım Efendimiz, dedi Meryem oğlu Isa, aramızdaki birinci kadar sonuncu için de göklerden bir masa indir de bir şölen olsun*, bu iğrenç bir şey, Besim hem dehşete kapılmış hem öfkelenmişti, son derece ciddi bir hali vardı.

Sanattan pek anlamazdım ama gerçekten de bu resimde masa dışında dini bir şey görmek zordu, tam tersine fotoğraf tamamen dekadandı, müstehcen ve dekadandı.

"Oğlum, delirdin mi sen, haydi gel."

Ama gözlerini resimden ayıramıyordu; gözlerini nefretle iç çamaşırlı kızlara, şarap şişelerine ve şapkalı adama dikmişti – elinden gelse herhalde vitrini kırardı.

"Satın alalım ister misin bunu? Evine götürmen için sana küçük bir kopyasını çıkarsınlar ister misin? Telefonumla resmini çekeyim mi?"

Kızgın bir ifadeyle bana baktı, bu şey Allah'a hakaret, bu ülke Allah'a hakaret, gözlerini göğe doğru kaldırdı.

"Haydi gel, gidiyoruz."

Yürümeye başladım, o da arkamdan gelmek zorunda kaldı; lanetler savuruyordu.

Bu halinin geçmesi için onu nereye götürmek gerektiğini biliyordum. Toplu taşıma araçlarındaki risklere boşverip, Barceloneta'ya giden bir otobüse bindik – Besim nereye gittiğimizi sorunca, ona "Cennet'e," diye cevap verdim. Bu onu hiç de eğlendirmedi, ters ters, "Kes şu küfürlerini," diye homurdanıp öğle üzeri takındığı o suskunluğuna geri döndü.

Oraya gelince, mendireğin ucundaki, cephesi güneşte ışıl ışıl parlayan, yelkenli şeklindeki muazzam otelin ve sağ tarafta limanı aşıp Montjuic Tepesi'nin yeşillikleri arasında kaybolan teleferiğin karşısında bir hayranlık ıslığı çalmadan edemedi.

"Dur hele, daha bir şey görmedin."

Cumartesi günü plajın insanlarla kaplı olacağını biliyordum. Ayakkabılarımı çıkardım ve Besim'i denize sürükledim.

"Ne iş yahu, suya girmeyeceksin herhalde?"

Ben kızgın kumlarda önden yürüyordum; akşam olmasına rağmen ışık insanın gözünü alıyordu; Batı'da, Hırsızlar Sokağı'nın ardında güneş daha alçalmamıştı. Pergelleri açarsam Besim'in kalaylarından ve haykırışlarından mahrum kalacağımı biliyordum; vücutlar o kadar iç içeydi ki, çıplak göğüsler ve yağlı baldırlar arasından arka arkaya yürümek zorunda kalıyorduk. Suya on metre uzakta boş bir yer buldum; kendimi yere attım. Besim denize karşı bağdaş kurup oturdu; esas olay şu tarafta, dedim. Arkana dön de bak.

Ona dünyanın en güzel baldır bacak koleksiyonunu cömertçe sunuyordum. Plajın hafif eğimli olmasından

yararlanarak başlar yamacın üst kısmına gelecek şekilde aynı yöne doğru uzanmış, sıra sıra dizilmiş kızlar, çoğu yüzükoyun, bazıları sırtüstü, göğüsler çıplak ya da değil, bazıları ip mayolu, bazıları edepli halde tek parça mayolu kızlardan bir gökkuşağı gözlerimizin önünde uzanıyordu – kremlenen süt gibi beyazlar, yüzlerini korumak için şapka takmış pembeler; hafifçe yanmışlar, bronzlaşmışlar, siyahlar, boy boy, renk renk kalçalar, mayolardan fırlamış kıllar, her biçim ve renkte memeler; ellerim çenemin altında kuma uzanmıştım: Bir metre ötemde rengârenk bir havlunun üzerinde bacaklarını hafifçe ayırmış, yuvarlak poposu mayosunun kenarlarından pembeleşmeye başlamış Kuzeyli bir kız vardı – mayosunun kumaşında hafif bir kat yapıp, onu tatlı dalgalar halinde kabartan, kenarından tenindeki birkaç sarı kılın göründüğü cinsel organı fark edilebiliyordu; ayakları şipşirindi, ayak parmakları iyice kuma gömülmüştü; başımı bacaklarının arasına sokmuşum gibi bir hisse kapıldım ve içimden acaba bakışlarımın bu kadar yakınımdaki bir cinsel organ üzerinde bir etkisi olmuş mudur, diye geçirdim; uzun süre gözümü dikersem, güneş ışınlarının samanı tutuşturması gibi onu tutuşturmayı başarır mıyım, diye – büyüteç yerine güneş gözlükleriyle, olur mu olur. Kuzeyli kız onu rahatsız etmişim gibi belini kaşıdı, ben de aptalca bir refleksle bakışlarımı çevirdim – şayet Odin yaratıklarını bilinmez yeteneklerle donatmamışsa, narçiçeği polyester kumaşın altından beni gözetleyen o tek göz kör olmalıydı.

Temaşayı bıraktım: Besim hâlâ bağdaş kurmuş bir halde oturmuş, elleri dizlerinin üstünde salak salak gülümsüyordu: Bir deniz feneri gibi plajı bir uçtan bir uca tarıyordu; mendirekten kaykaycılar, bisikletliler geçiyordu; deniz kenarında seyyar satıcılar kumları arşınlıyor, bira, gazoz, kınalı dövme, incik boncuk, güneş gözlüğü,

Barça *sticker*'ı, kasket, eşarp, banyo havlusu, Afrika muskası, kızarmış börek, bitkisel masaj ya da hepsini birden satmaya çalışıyorlardı, hareketsiz durmanızı fırsat bilip de biri size bir şey satmaya kalkmadan deniz kenarında beş dakikadan fazla kalmanız mümkün değildi – kumlara uzanmış bu yüzlerce insan sonsuz bir müşteri potansiyeliydi ve hepsi de güneşten serseme dönmüştü. Besim bütün bunlara, bütün bu baldır bacağa, bütün bu memelere, mallarını okutmaya çalışan bütün bu Senegallilere, mendirekte dolaşan bütün bu neo-hippilere bakıyordu; solda Vela Oteli'nin muazzam parlak kütlesi, cam ve çelikten yelkeniyle bu insanları koruyordu; sağda, gezinin diğer ucunda, Olimpik limanın yakınındaki eritilmiş metalden yapılmış bir balina, Mapfre Kulesi'yle Arts Oteli arasındaki plajda eriyor gibiydi; uzakta Badalona Termik Santrali'nin bacaları Kültürler Forumu'nun karanlık beton tabelasının ardında bir kirlilik halesi içinde kayboluyordu.

Birden Judit'i düşündüm, o tümörü, bedenin bu haksızlığını. Bu çaresizlik Cruz'un zehri kadar acıydı.

Şehrin, yelkenlilerin beyaz köpüklerle yardığı engin denizin güzelliğine dalıp güneş Montjuïc'in arkasında batıp bronzlaşan kadınlar teker teker giyinene kadar uzun süre orada kaldık: Bazıları sadece mayolarının üstüne bir elbise geçiriveriyordu; daha şık, daha yaşlı ya da daha burjuva olanlar bir havlunun arkasında gizlice ağır ağır dönüşüm geçirmeye koyuluyorlardı; kocalarının ya da bir arkadaşlarının yardımsever eliyle uzattıkları iç çamaşırlarını, göğüslerine bir pareo tutarak beceriksiz garip kuşlar gibi tek bacak üstünde giyerken takdire şayandılar. Hafif bir esinti çıkmıştı, Besim'e Hırsızlar Sokağı'na dönme vakti geldi, dedim, ama bu defa yürüyerek gidecektik. Üstündeki kumlardan kurtulmak için silkindi ve ne yöne gideceğini bilmez bir havayla yürümeye başladı – geldiğimizden beri tek kelime etmemişti, o kadar ki,

onun meditasyon yapan bir Buddha gibi bağdaş kurmuş halde uyuyakaldığını sanmıştım.

Dönüş yolunda da hep böyle sessiz kaldı; kafası önünde kaldırıma bakıyor, başını ancak hâlâ yanında mıyım, diye bakmak için kaldırıyordu.

Raval'e Arsenal'den girdik, mahallenin deniz tarafındaki kapısından, sonra Sant Pau ve Ramblas'dan yukarı çıktık. Besim aniden çevresiyle ilgilenmeye başlamış gibiydi; Pakistanlılar küçük gruplar halinde dolaşıyordu; Araplar sıra sıra sandviççilerin önünde şundan bundan konuşuyordu; çocuklar metalden dev kedi heykelinin etrafında koşuşturup kedinin bıyıklarına saygısızca asılıyor, kulaklarının arasına tüneyip onu bir fil gibi gütmeye çalışıyordu. Tanca'nın ve eski güzel günlerin anısına Besim'i Carrer Robadors'daki Fas restoranına davet etmeyi düşünüyordum – ama önce eve çıkıp çantasını bırakması gerekiyordu. Bütün bir öğleden sonra onu hiç yüksünmeden sırtında taşımıştı. Bez, sapları deriden aptal bir seyahat çantasıydı; neden bilmem, bu çanta bana Marakeş'teki saldırıyı düşündürdü. Besim'in Barselona'ya ne yapmaya geldiğini bilmediğim kafama dank etti. Nereye gideceğini de bilmiyordum. Tam olarak nereden geldiğini de.

Robadors'un girişinde, Tarık bin Ziyad Camii'nin köşesinde iki zenci fahişe kıçlarını otopark babalarının üzerine dayamıştı; gök mavisi mini etek, yüksek topuklar, büstiyerler, yarısı meydanda memeler...

Besim onları görünce görünmez bir duvara çarpmışa döndü; kaldırım değiştirdi.

Bizim apartmanın girişi onu eğlendirdi. Söylesene aslanım, senin otel kaç yıldız? Tam bir saraymış, kuya. Maazallah, bizde bile bu kadar beterini göremezsin.

Aldırmadım. Tek umudum, bunun üstüne bir de merdivenlerde fink atan azman bir fareye rastlamamaktı.

Besim'i bizim daireye buyur ettim; onu televizyonun

karşısında bıçağının ucuyla sakin sakin ayak parmaklarını kaşıyan Münir'le tanıştırdım – Besim pek bir şey demedi. Sadece başka tarafa bakarken elini göğsüne götürerek selamlaştı, boş bir nezaket kalıbı. Münir gözleriyle bana sorular soruyordu. Çocukluk arkadaşım, dedim. Birkaç gün kanepede yatacak.

Besim daireyi üç kez dolaştı, balkona yerleşti, sokağı inceledi.

Çıkıp bir şeyler yemeyi teklif ettim, kabul etti.

Çıkışta apartmanın duvarına şakır şakır işeyen iki sarhoşla burun buruna geldik, ilahi okumak ve yiyecek bir şeyler almak için Evanjelistler'in açılışını bekleyen dilencilerden haykırışlar yükseldi.

Cumartesiydi, kavşakta salınan orospularla fuhuş etkinliği gırla gidiyordu; iki-üç uyuşturucu satıcısı gecenin içinde dönüp duruyordu; uyuşturucu bulamayan bir *junkie* bir sokak lambasının dibine çıkarırken, kusmuğu tembel tembel yandaki restorandan çıkmakta olan kurbağa iriliğinde iki karafatmanın üstüne sıçradı.

Lokanta hemen hemen boştu – sahiplerini sıcak bir şekilde selamladım, onlara Besim'i takdim ettim, Tanca'dan çocukluk arkadaşım. Ona Barselona'ya hoş geldin, dediler. Yandaki bir masaya oturduk; salonun arka tarafında El-Cezire kanalı Suriye ve Filistin'deki çeşitli katliamları arka arkaya gösteriyor, bu görüntüler araya giren Yunanistan ya da Ispanya'daki şiddetli gösterilerle kesiliyordu.

"Burada olman harika."

Yemeği ısmarlamakta acele ediyordu.

Bizim oraların yemeklerini görmek Besim'in yüzünü yeniden güldürmüştü. Onunla böyle eskisi gibi karşı karşıya olmak beni Tanca'ya, Meryem'e götürmüştü. Nereden başlayacağımı bilemiyordum. Masanın altında kalçam asabi bir şekilde seğiriyordu.

"Annen bana tesadüfen senin eski bir mektubunu

verdi. İçinde Meryem'in mektubuyla. Bana bundan bahsedebilirdin."

Birden çok şaşırmış gibi oldu, gözleri korkuyla büyümüştü, bunu hiç beklemiyordu; sonunda döküldü:

"Seni üzmekten korktum. Sen dönünce de cesaret edemedim. Daha sonra çok geçti artık. Olanları asla öğrenmemen için hepsini yırtıp atmam gerekirdi."

Masa örtüsüne bakıyordu.

"Her şey günün birinde öğreniliyor işte," dedim salakça. Sanki Meryem'in ölümü sıradan bir habermiş, meteoroloji raporu gibi bir şey ya da Hırsızlar Piyangosu'nun sonucuymuş gibi, Meryem'in hatırasını bu şekilde anmaktan, onu aldatmaktan dolayı utanç duydum.

"Buranın güveci iyi midir?"

"Kıçı boklu, senin oralardakinden bin kat iyi."

Bu onu eğlendirdi.

"Bak, çok zor bir şey değil."

Fas yemeklerinin porsiyonları muazzamdı. Besim deliler gibi yemeklere saldırdı.

"Judit hasta," dedim.

İki lokma arasında anlamadan bir an bana baktı; aslında ona anlatmak içimden gelmedi. Ona İbn Battuta'yı, Algeciras Limanı'nı, Cruz'u, cesetleri; çok uzun süre kendime sakladığım Cruz'un can çekişmesini ayrıntılarıyla anlatmak isterdim.

"Bütün bu zaman zarfında ne bok yedin?"

Kaşığının ritmini kollayarak bu soruyu ona üç-dört defa tekrar ettim; Coca-Cola'sının yarısını kafaya dikti, *belli bir şey yok, bana soru sorma artık*, diye mırıldandıktan sonra dönüp aynı tempoyla sebzeleri mideye indirmeye, tavuk kemiklerini iştahla kemirmeye devam etti; hâlâ açtı, kuru meyveli bir tabak pirinç pilavı söyledi; ani bir refleksle başımı televizyona doğru kaldırdım, nerelere gitmişti, Yemen, Afganistan, Mali, belki de Suriye'ye, kim bilir, han-

gi dava uğruna, kuşkusuz Allah yoluna, en birinci dava uğruna savaşılacak ne çok yer vardı, Besim'i elinde bir tüfek kızgın çöllerde koştururken gözümün önünde canlandırmakta zorlanıyordum – dış görünüş olarak fazla değişmemişti, belki biraz daha zayıflamıştı ama tıraşlı kafasına alışınca göze batan hiçbir yanı yoktu, aynı kişiydi, daha sessiz, daha gergin, daha yaşlanmış, ama aynı kişi. Bütün bunlar gerçekdışıydı. Dayak yemiş köpek gözlerini yeniden tabağının içine daldırmıştı, savaşı mı düşünüyordu, hayır, kafası bomboş, sadece çiğnemekle yetiniyor olmalıydı.

Aklıma Toulouse'da Yahudi çocuklarını katleden Fransızın adı geldi; Besim'i böylesine alçakça bir işte düşünmek olanaksızdı – bir an bir gazetecinin bana onun hakkında sorular sorduğunu hayal ettim, cevabımda onun sempatik, bayağı komik, kızlara bakmayı ve tıkınmayı seven biri olduğunu söylerdim. Eğer hâlâ aynı kişiyse.

"Tanca'daki sen miydin, Cafè Hafa'daki?"

Başını tabağından kaldırdı, boş gözlerini benimkilere dikti, bakışımı çevirdim.

Artık bilmek istemiyordum.

Savaşın, onun savaşının ne olduğunu bilmek istemiyordum; yalanlarını ya da gerçeklerini öğrenmek istemiyordum.

Ekranının karşısında mücahitlerin bıçaklarıyla hipnotize olan Cruz'u düşündüm yeniden.

Son bir soru daha sordum:

"Buraya ne yapmaya geldin?"

Birden yüzünde büyük bir acı, büyük bir keder ya da büyük bir kayıtsızlık belirdi.

"Belli bir şey için değil, kuya, seni görmek için. Barselona'yı görmek için."

Kendisinden kuşkulanmış olmamdan mı incinmişti, yoksa onulmaz bir hastalık gibi kendi kaderine mi yanıyordu, anlamak imkânsızdı.

Aşktaki gibi arkadaşlıkta da uzaklaşma. Besim uzaklaşıyordu; kuşkusuz ben de uzaklaşıyordum – sıradan hayalleri olan Tancalı o geri zekâlı çocuk değildim artık: Yeryüzünde yaşanacak tek güzel yer olan kitaplardan fildişi kuleme çoktan kapanmış, kendi hapishaneme doğru yola çıkmıştım. Judit hastalığında kayboluyordu; tedavi gördüğü kliniğe gitmek için insanüstü bir çaba harcamam gerekiyordu; koridorların kokusu, personelin nobranca mesafeli duruşu, derinden derine ölümün sesiyle uğuldayan odalardaki yalancı sessizlik bende korkunç, dehşetli bir iç sıkıntısı uyandırıyordu; Cruz'un o küçük morgu aklıma geliyor, cesetler gözümün önünden gitmiyordu; hastaneyi devasa bir ölmüş et fabrikası olarak görüyordum, kadın erkek, insanlar ana kapıdan giriyor, arka kapıdan çıkıyorlardı, az ileride yakılmak üzere sürüklenip götürülen geberik köpekler gibiydiler, Judit'in yok olmasını istemiyordum, böyle bir şey olamazdı. Odasını başucunda bir alay ağıtçı kadının beklediği ellilik bir hanımla paylaşıyordu, kadını derhal hastanenin başka bir bölümüne naklettiler: Hastanede hırıltılı nefes alıp verişleri ve yakınlarının ağlayıp sızlamalarıyla, yaşamak için hâlâ mücadele veren diğer hastanın moralini bozmamaları için sadece ölmek üzere olanların tek kişilik odada

kalma hakları vardı – Judit'in tümörü iyi huylu olsa da, ameliyattan önce kendisi bir dizi tedaviden geçirilmişti; benim için büyük bir yoklukla özdeşleşen Tanrı'nın adaletsizliğine gitgide daha fazla inanmasam, neredeyse yeniden dua etmeye başlayacaktım. Judit her şeye rağmen moralini bozmamış gibiydi – umutluydu, doktorlar iyimserdi, bir tek, her hastane ziyaretimde gördüğüm annesi Nuria gözle görülür biçimde yaşlanmışa benziyordu. Kızının odasından hemen hemen hiç çıkmıyor, ziyaretçileri kabul ediyor, sanki hastalanan kendisiymiş gibi hastalığın seyri hakkında bilgi veriyordu; Judit bazen yatakta oluyor, bazen de bir koltukta oturuyordu; on beş dakika yanında kalıp sonra gidiyordum. Şundan bundan, havadan, Arap dünyasının encamından, Suriye' deki savaştan, bu arada hatıralarımızdan, Tanca'dan Tunus'tan bahsediyorduk ve kaybolan bu mutlulukları yeniden düşününce sesim gülünç biçimde titriyor, gözlerim seğiriyordu, o zaman ben de kalkıyordum, Nuria'yı selamlıyor, beni kollarıyla sımsıkı saran Judit'i hafifçe öpüyordum, gezinen, sigara içmek için aşağıya kapının önüne inen hemşirelerle, serum takılı hastaların arasından ölüm kokan koridorlara dönüyordum, her biri ucunda bilekten ya da dirsek altından hortumla damara bağlı bir serum şişesinin asılı olduğu ayaklığa tutunmuş bir alay gecelikl tip, yanlarında iyi yürekli birkaç hastabakıcı ya da doktor, ondan bundan konuşarak sigara tellendiriyordu, pansuman ve ameliyat izi, sarkan direnler ve yeşil gömlekler festivaliydi bu, ben de kaçıyordum, Judit'i de benimle birlikte Carrer Robadors'da korunaklı odaya götürmenin hayalini kurarak kaçıyordum, orada benimle ve cami, Fas restoranı, bisiklet hırsızları, çekici ve tuhaf bir fauna gibi, İspanya kralının fillerini izler gibi uzaktan izlediği fahişeler arasında dört dönen Besim'le birlikte yaşamaya. Evde kendi küçük hayvanat bahçem vardı: Besim'le

Münir birbirlerinden nefret ediyorlardı. İdeolojik olarak, kişisel olarak, her şey onları birbirinden uzaklaştırıyordu; Münir, Besim'i dar kafalı, konuşmayan, vahşi bir İslamcı olarak görüyordu; Besim, tutunamamış biri, bir hırsız, bir imansız olduğu için Münir'e kin duyuyordu. İkisi de bir anlamda haklıydı; başka konularda yakınlaşabileceklerini düşünmüştüm; kızlar, futbol, hayat, ama hayır, hiçbir şey kâr etmiyordu – birbirlerine ancak mecbur kalınca ve isteksizce hitap ediyorlardı, Münir her gün ya da hemen hemen her gün Besim'in ne zaman gideceğini soruyordu. Hayat sallantıdaydı, bunu hissediyordum; Besim kendini namaza niyaza ve beklemeye vermişti; Judit'in bugün yarın ameliyat olması lazımdı; kriz grevlerin, gösterilerin, helikopter gürültülerinin ritmini hızlandırıyordu; bahar sonu bastıran ilk sıcaklar uyuşturucu bağımlılarını, yoksulları ve kaçıkları deli ediyordu; her gün bir yerleri yeni cesetler süslüyor, bir banka iflas ediyor, bir altüst oluş, harabeye dönen bu dünyadan bir parça daha alıp götürüyordu, belki de bugün bu olayları, daha sonra olanların ışığında yeniden okuma eğiliminde olan bendim; en kötüsünün geleceğini, en kötünün geldiğini düşünme eğiliminde olan ben, – her şey gözlerimin önünde dans ediyordu, hastanedeki Judit, Tarık bin Ziyad Camii'ndeki Besim, mezarında Meryem, dünya bir şeyler talep ediyordu, bir hareket, bir değişim, kadere doğru bir adım daha; yakında insanın saf tutmak zorunda kalacağını, bugün saf tutmak zorunda kalacağını, isyan etmenin, tek bir defa olsun bir eylemde, kararlı bir eylemde bulunmanın sadece bana düştüğünü seziyordum, bunları bugün hapishanedeki kütüphanemden, etrafım bütün o kitapların verdiği güvenle, yüzlerce metnin verdiği güvenle, okumalarımın verdiği güçle çevriliyken düşünmek elbette çok kolay, çünkü dünkü adam kayboldu; Hırsızlar Sokağı'nın Lakhdar'ı yok oldu, başka

biri oldu, hareketlerine kaybolan anlamlarını vermeye çalışıyor; düşünüyor, düşünüyorum ama hapishanemde dönüp duruyorum, çünkü daha önce olduğum kişiyi, Meryem'in sevgilisini, annemin oğlunu, Tancalı çocuğu, Besim'in arkadaşını yeniden bulamam; o zamandan bu yana hayat geçti, Tanrı firar etti, bilinç ilerledi, onunla beraber kimlik de – ne okuduysam oyum, ne gördüysem oyum, bende Araplık kadar İspanyolluk ve Fransızlık da var, bu aynalarda o kadar çoğaldım ki, kendimi kaybettim ya da kendimi yeniden inşa ettim, imgeler kırılgan, imgeler devinim halinde. Judit'e, *No se puede vivir sin amar*, diyordum ve yanılıyordum, insan sevmeden yaşayabilir, aşk da bir kitaptır, bir aynadır, balmumu tabletimizin üstünde bir işaret, ellerimizdeki izler, hayat çizgileri, oyun bittikten, olan olduktan sonra beliren parmak izleri – Judit'i yeniden görmek hoşuma gidiyor, haftada bir kez buraya geliyor, uzun uzun konuşuyoruz, uzun uzun elektronik mektuplar yazıyoruz birbirimize, ben ona gene Arap edebiyatından, İbn Zeydun' un erişilmez güzelliğinden, Cahiz'in enginliğinden, sadece şairlerin başına gelebilecek o tuhaf hastalıktan ölen Sayyab'ın kederinden bahsediyorum, ve biliyorum ki Judit'in beni ziyarete gelmesinin de, bana yazmasının da nedeni, bir zamanlar olduğumuz şeye, sadece ikimiz için var olan Tanca'daki o otele, Tunus'taki o daireye sadakatidir. İbn Battuta'nın Mekke'deyken anlattığı Deli Hasan'ın hikâyesini hâlâ sık sık düşünürüm – sonsuza kadar dönüp dursam da, on beş günlüğüne olsun annemin yanına dönmek ya da geçmişe dönüp Judit'le Tanca ve Tunus'taki o haftaları yeniden yaşamak isterdim; bir gün, bir gün petrol tükendiğinde, Mekke yeniden atla ya da yelkenli gemiyle bir ayda gidilecek bir yer olduğunda belki meczupların ve mucizeler yaratan dilencilerin zamanı gelecek, yepyeni bir güneşe çıkacağım, aynı noktada anlam-

sızca dönmeyi bırakıp Judit'in kollarına kavuşacağım zafer günü gelecek, kim bilir.

Besim de dört dönüyordu. Neredeyse hiç konuşmuyordu; bir tek Maria, Hırsızlar Sokağı'nın girişindeki kapısının eşiğinde bacaklarını araladığında gözleri ve ağzı açılıyordu; üç, beş, hatta on sonsuz saniye boyunca orada aptallaşmış, geri zekâlılar gibi dili bir karış sarkmış, gözleri kadının bacak arasında kaybolmuş bir halde öylece kalıyordu, çekip gitmesi için sonunda Maria'nın onunla alay etmesi ya da hakaretler yağdırması şart oluyordu, o zaman homurdanarak uzaklaşıyordu; yaptığı işin doğru olmadığını, oraya dikilip aval aval bakamayacağını, çok değil üç-beş avroya kıyıp onunla yukarı çıkabileceğini, onu göreceğini, ona dokunabileceğini, duhul edebileceğini ve zevk alacağını söylediysem de nafile, elini reçel kavanozuna kaptırmış bir çocuk gibi, şeytan görmüş biri gibi başını sallıyor, yoo Lakhdar yoo, olmaz Lakhdar kuya, diyordu, bizde böyle şeylere para ödenmez, ben de onunla aynı fikirde sayılırdım, ödenmez, konu para değil zaten, onun tanımadığı Tancalı küçük fahişe Zehra'nın ölümünün kokusunun acı hatırası. Bunun üzerine Besim restorana dönüp bir güveç ya da şiş tıkınıyor, sonra elleri cebinde camiye gidiyordu, uyuşturucu bağımlılarının ve hırsızların suratına tükürüyor, zenci fahişeleri küçümseme ve arzuyla karışık yan gözle süzüyor, aptes alırken onları unutmaya çalışıyor, namaz kılıyor, arkasından hep aynı birkaç Pakistanlıyla sohbet ediyordu, onlar için arkadaşlarım, diyordu, sonra eve dönüyor, televizyona yapışıyor, Münir'i o pedikür ritüelinin ortasında salondan kaçırtıyordu – Münir bir of çekerek bıçağını kapatıyor, kalkıyor, sonra odasının kapısını büyük bir gürültüyle çarpıyordu.

Şeyh Nureddin öngörüldüğü gibi sadece üç gün kalmıştı; gitmeden önce Barselona'nın kaymak tabakasıyla,

prenslerle ve futbolcularla bir araya gelmiş, lüks bir otelde pötifurlar tıkınmış, bu arada Besim'le beni son bir defa daha yemeğe davet etmekten de geri kalmamıştı – Amerikalı zengin bir amcanın yemeğini paylaşıyorum hissine kapılmıştım; içinde dik yakalı beyaz gömleği, lacivert ceketiyle pek şıktı; parası, laf yapan bir ağzı ve Körfez'e *business class* dönüş bileti vardı. Kendimi biraz ona hizmet eden taşralı gibi hissediyordum; bize Doğu Arapçası kırması klasik Arapçayla yardım gecelerini anlatırken, onunla Fasça konuşmaktan kendimi alamıyordum. Besim suskundu; bakışlarından bir hayranlık, sınırsız bir kölelik arzusu yayılıyordu. Neden bilmem, o gün Şeyh Nureddin'den nefret ettim; aynı günün sabahı hastaneye Judit'i görmeye gitmiştim ve belki de bu yüzden canım biraz sıkkındı, bilmiyorum artık. Gene de onunla vedalaşırken memnundum. Bagajını almak için otele uğramak üzere taksiye binmeden önce söylediği son sözleri çok iyi hatırlıyorum: *Hiç tereddüt etme*, dedi, *eğer bize katılmak istersen, tereddüt etme, senin için her zaman bir iş buluruz.* Ona hayalimden, Barselona Raval'de hem dini hem din dışı kitaplar satan o küçük kitabevinden bahsetmeye cesaret edemeden teşekkür ettim. Sonra bu köpeğin hayatımı altüst ettiğini, elinde her bir vizesi tamam kapı gibi bir pasaportu olduğunu, ne Cruz'u ne Hırsızlar Sokağı'nı tanıdığını, hayatı öğrenmesi için mabadına okkalı bir tekmeyi hak ettiğini düşündüm – Besim sanki babasıymış gibi adamın boynuna sarıldı; Şeyhin onun kulağına fısıldadığı sözleri seçer gibi oldum, *Sağlam dur, bakarsın vakit gelmiştir,* لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا, bu bana Kuran'dan bir sureyi hatırlattı, bir veda olarak çok tuhaf ve fazla törenseldi. Nureddin benim duyduğumu fark etti, "Uslu durun, Allah'ı ve Kardeşlerinizi unutmayın," diyerek gülümsedi ve sarı siyah bir taksiye binerek gözden kayboldu.

Besim, Şeyh'in arkasından sanki giden bizzat peygambermiş gibi baktı.

Geçen seferki gibi onu ele almanın zamanı gelmişti; tamam, dedim, şimdi gidip dışarıda birkaç birayla kafa bulup kızlara asılacağız, paralar benden.

İnanılmaz üzgün bir hali vardı, sanki aniden çişi gelmiş gibi ağırlığını bir ayağından ötekine verdi, elimden tuttu, kaybolmuş küçük bir kız gibiydi.

"Haydi gel," dedim, "alem yapacağız."

Bir köpek yavrusu gibi, bir çocuk gibi itiraz etmeden peşime takıldı, zaten hiçbir zaman çocukluktan çıkmamıştı.

Sana ecel hakkında sorular sorarlarsa, cevap ver: "Bir tek Allah bilir." Nereden biliyorsun? Vakit çok yakın da olabilir. Allah imansızları lanetledi ve müttefik ve yardım bulamadan sonsuza kadar orada kalsınlar diye onlar için bir meydan ateşi hazırladı,

يسألك الناس عن الساعة

قل إنما علمها عند الله وما يدريك لعل الساعة تكون قريبا/

إن الله لعن الكافرين وأعد لهم سعيرا/

خالدين فيها أبدا لا يجدون وليا ولا نصيرا/

kaldırıma çarpan *squat* tahtalarından bir çağlayan, bitmek bilmeyen düzensiz tıkırtılar ve kaykaycıların inanılmaz gürültüsü arasında, MACBA'nın[1] etrafındaki tıklım tıklım dolu terasların keyfini çıkarırken, önünde bir Coca Cola, somurtup susan Besim'e bakarak geçirdiğim bir geceden sonra, hemen ertesi gün Kuran'a baktım – Besim tekerlekli kaykaycıları gözlerine inanamıyormuş gibi bir ifadeyle seyrediyordu, doğrusu ilk defa gören biri için onların yaptıkları da fena halde afallatıcıydı; meydanda birkaç metre gidiyor gitmiyor, önemsiz gibi görü-

1. Barselona Modern Sanat Müzesi.

nen bir figür, bir sıçrama ya da atlama deniyor ve daima aynı sonuca varıyorlardı: Tahta ters dönüyor, yere düşüyor ve kısacık bir an ayaklarını boşlukta bulan kaykaycı tıpkı sonsuza kadar dönüp duran Deli Hasan gibi, tahtasını ayaklarıyla ânında yakalayıp yeniden kaymaya başlıyordu; müzenin önündeki alanda birbirine çarpan onlarca kaykayın gürültüsü vahşi bir süreklilikle yükseliyordu; mermerin kenarına oturmuş seyirciler, fotoğraf makinelerini ve sırt çantalarını yüklenmiş ayaklarını sallayarak dinlenen turistler, biraları kafaya diken, *joint* tüttüren yeniyetmeler, kirden yağ bağlamış battaniyelerinin üzerinde ucuz şaraplarını ağızlarından eksik etmeyen bitli berduşlar, bu güzel dünyayı Besim'inki kadar kuşkulu gözlerle seyreden çakırkeyif polisler – kısa bir süre sonra gürültü sinirlerinizi bozuyordu; sürekli ama düzensizdi, alışmak mümkün değildi. Besim bu maskaralığı yan gözle, nefret dolu bir ifadeyle seyrediyordu; pek bir laf ettiği yoktu, daracık bir şort, bir mini etek ya da fazlasıyla gelişmiş bir meme geçerken bana işaret etmekle yetiniyordu. Onunla konuşmaya çalışıyordum ama sohbet konuları birbiri ardınca tükenip gidiyordu: Sanki yaşlı başlı adamlarmışız gibi, Tanca'daki çocukluk yıllarımız, kolej ya da liseden birkaç anekdot dışında geçmişi yad etmeye yanaşmıyordu.

Eve gidip yatmak istediğini söyleyince rahatladım.

Evet ertesi sabah da internette Nureddin'in sözlerini araştırdım, لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا, bu ayet *El-Ahzab*, Müttefikler suresinde geçiyordu; bu surede son günden, iman etmeyenlerin ebedi ateşte yanacağı mahşer gününden bahsediliyordu. Bir kez daha içimden paranoyak mı oldum, diye geçirdim; çok önemli olmayan bu ayet Nureddin'in ağzında bana şifreli bir mesajmış gibi geliyordu; Besim mahşer ateşini tutuşturmak için vaktin gelmesini bekliyor olmalıydı, ne halt ettiğini anlatamadan Bar-

selona'da sürtmesi böyle açıklanabilirdi; bir aylık turist vizesi olduğunu biliyordum – bu vizeyi nasıl bir mucize sonucu alabildiğini de açıklayamamıştı.

Camiden arkadaş olduklarını söylediği Pakistanlılarla birlikte bir saldırı, bir patlama düzenleyeceği aklıma geliyordu; Bin Ladin'in ölümünün intikamı, sallanır gibi olduğu, incecik güzel bir vazo misali çatlar gibi olduğu bir anda Avrupa'nın dengesini daha da bozacak bir saldırı, Suriye'de ölen çocuklar için, Filistin'de ölen çocuklar için, genel olarak ölen bütün çocuklar için misillemeler, bütün o absürd söylem kalabalığı, salaklıklar sarmalı, ya da sadece yakıp yıkmanın ve alevlerin hazzı için, bilemiyorum, yalnızlığı ve kapanmışlığı içinde bir bilardo topu gibi Hırsızlar Sokağı'ndaki hüzünlü fahişelere, uyuşturucu bağımlılarına, bitlilere ve camideki *Poilu*'lere toslayan Besim'i gözlüyordum, onun Rambla Katalonya'daki dekadan fotoğraf karşısında duyduğu hıncı görüyordum, لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا, onu kapısının eşiğinde oturan Maria'nın orasına yan gözle bakarken görüyordum, onu Marakeş'te valiz taşıyıcısı, Tanca'da hançerli katil, Mali ya da Afganistan'da bir mücahit olarak gözümün önüne getiriyordum, belki de bunlardan hiçbiri olmadığını, belki de tıpkı benim gibi sadece baş döndüren Calle Robadors'da kaybolmuş bir adam olduğunu düşünüyordum, boş bir adam, mezar-adam, çoktan ölmüş bir dünyanın sonunu alevlerde arayan bir adam, etrafında reel olan, elle tutulabilen, gerçeklik denilebilecek hiçbir şeyin kalmadığını belli belirsiz fark eden ve nefretin son soluğuyla harekete geçip puslu bir boşlukta debelenen bir gölge oyunu savaşçısı, bir bulut, dilsiz bir adam, trende, uçakta, metroda havaya uçacak sağır bir adam, kimse için, لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا, belki de vakit yaklaşıyordur, Besim'in o yuvarlacık kafasını, dua ettiğini görüyordum, sorularıma cevap beklemiyordum, artık cevap beklemiyordum,

yabancı bir cerrah yakında Judit'in beynini açıp hastalığını oradan söküp çıkaracaktı, dünya etrafımızda alev alevdi ve Besim yılancının oynattığı bir yılan gibi, saati çok yakında çalacak olan boş bir adam gibi, tıpkı Cruz gibi, cesetlerini gözlerinde taşıyan bir umutsuzluk neferi gibi ayakta öylece duruyordu.

لَعَلَ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا, günler uzun ve sessizdi – Besim hiçbir şey söylemeden günlük ritmini uyguluyordu, beklemedeydi, benim öngörüldüğünden daha uzun ve zorlu geçeceği belli olan Judit'in ameliyatını beklediğim gibi, o da bir işaret ya da dünyanın sonunu bekliyordu; akşamları Münir'le çıkıp Barselona'nın Tanca'yı, Tunus'u hatırlatan ılık, rutubetli havasında bir tur atıyorduk – Besim'i iç huzuruyla Hırsızlar Sokağı'nda bırakıp biraz daha güneydeki küçük yerimize gidiyorduk, Calle del Cid; gözlerden uzak bu sokakta bir güzel gizlenip biralarımızı içiyorduk, Münir insanın içini rahatlatıyor, beni eğlendirmeyi her zaman başarıyordu: Sallantıdaki durumuna rağmen mizah duygusunu, enerjisini kaybetmiyor ve bunun birazını bana da bulaştırmayı, etrafımızdaki dünyaya rağmen, kaybettiğim her şeyi, paramparça olan her şeyi, krize gömülen Ispanya'yı, gözlerimizin önünde yıkılan Avrupa'yı ve çelişkilerinden sıyrılamayan Arap dünyasını unutturmayı başarıyordu. Fransa'daki başkanlık seçimlerinde solun zaferi Münir'i rahatlatmıştı, bir umut görüyordu, ne yaparsın iyimserdi, o küçük hırsız, kaçakçı, devrimin hâlâ devam ettiğini, aptallıklar ve körleşme yüzünden tamamen ezilmediğini düşünüyor ve gülüyordu, bankalarda ya da suçlanan ülkelerde batan

milyonlarca avroya gülüyordu, gülüyordu, kendine güveni vardı, Paris'teki sefaleti, Barselona'daki sefaleti, çektiği bütün o sefaletler bir hiçti, yoksulların ve devrimcilerin gücüne hâlâ sahipti o, Lakhdar, diyordu, bir gün, bir gün gelecek Tunus'ta adam gibi yaşayacağım, Milano'ya, Paris'e, Barselona'ya falan ihtiyacım kalmayacak, bir gün göreceksin, Tanca'dan ayrılmayı asla gerçekten istememiş, bu göçmenlik rüyalarını hiçbir zaman paylaşmamış olan bense ona Raval'de, hırsızlar sarayımızda gizlenip dünyanın çöküşünü oradan seyretmek çok daha iyi, diye cevap veriyordum, لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا, bu onu eğlendiriyordu.

Zamanın gelip çattığına; Besim'in dünyanın sonundaki yerine katılmak için bir işaret beklediğine gitgide daha çok inanmaya başlamıştım – Besim namaz vakitlerine göre günün büyük bir kısmı ortalarda görünmüyordu; gidip bir tur atmayı, mekân değiştirmeyi, bize kollarını uzatan şehrin azıcık tadını çıkartmayı teklif ettiğimde memnun olmuş gibi yapıyordu; yarım saat kadar öyle görünmeyi, bir-iki kız, birkaç vitrin görünce coşmayı başarıyor, sonra hatıralarına, planlarına ya da nefretine gömülüp tekrar sessizliğe bürünüyordu. Ona sorular sorduğumda o hödük suratıyla, inanmaz gözlerle bana bakıyordu, sanki ne ima ettiğimi kesinlikle anlamıyormuş gibi yapıyordu, ben de kuşkuya düşüyor, acaba ben mi abartıyorum, acaba etraftaki atmosfer, Hırsızlar Sokağı ve Judit'in hastalığı mı sinirlerimi bozup beni böyle kuşkucu yaptı, diyor, o zaman ona bu konuyu bir daha açmayacağıma dair kendi kendime söz veriyordum – akşam olup da, nereden çıktığı belirsiz Pakistanlı ahbaplarının eşliğinde Allah bilir nerelerde birkaç saatliğine ortadan kaybolduktan sonra, bir şeyler bekleyen birinin dalgın ve titrek bakışlarıyla hiç konuşmadan dönüp kanepede Münir'in yerini aldığı anda içimdeki kuşku ve sorular yeniden alevleniyordu. Bir gün elinde plastik bir

torbayla geldiğini fark ettim, hiçbir zaman hiçbir şey satın almayan, her akşam yatmadan önce bir ritüelle elde yıkadığı birkaç parça giysisi dışında hemen hemen hiçbir şeyi olmayan biri için çok tuhaftı – çişini yapmaya gittiğinde torbanın içine bir göz attım, ambalajı içinde çok basit modelde dört adet yepyeni ceptelefonu vardı, Marakeş'teki patlamanın *modus operandi*'sini[1] hatırladım, tabii dayanamadım sordum, özel eşyalarını karıştırmama kızmış gibi görünmedi, sadece kuşkularımdan biraz bezmiş gibiydi, bana gayet normal bir şekilde bunun oradaki arkadaşlar için küçük bir kaçakçılık işi olduğunu söyledi, istersen senin için de bedava bir tane alabilirim – cevabındaki doğallık elimi kolumu bağladı, bunun üzerine sustum.

Galiba delirmek, tamamen paranoyak olmak üzereydim.

1. (Lat.) Operasyon yönetimi.

Bir gün kendimi tutamadım, bunu Judit'e açtım. Hâlâ hastanedeydi, ameliyat durmadan erteleniyordu: Bütçedeki kesintiler hastanede ameliyathanenin bazı bölümlerinin kapatılmasını zorunlu kılmıştı – oysa Judit'in acilen ameliyat olması gerekiyordu.

Nuria orada değildi, odada ikimiz yalnızdık; o ziyaretçi koltuğuna oturmuştu, ben de yere, onun yanına. Uzun süre tereddüt ettim ve ona biliyor musun, dedim, Besim bir şeyler mi çeviriyor, diye merak ediyorum.

Judit bana doğru eğildi.

"Tehlikeli bir şeyler mi demek istiyorsun?"

"Evet, Marakeş'teki ya da Tanca'daki gibi bir şey. Ama emin değilim. Bu sadece bir olasılık."

Yeniden Besim'in o bomboş, son derece dalgın, son derece kederli yeni bakışını düşündüm.

Judit içini çekti, bu şekilde bir an sessiz kaldık.

"Ne yapacaksın?"

"Bilmiyorum."

Eğilip alnımı okşadı, sonra sırtını yatağa dayayarak yere, yanıma oturdu, bana sımsıkı sarıldı ve uzun uzun öpüştük.

"Endişelenme, senin doğru bir karar alacağını biliyorum."

Hastanenin önündeki serum şişeli sigaracılar sürüsünü arkamda bırakıp Hırsızlar Sokağı'na dönmem için beni kibarca kapıya koyması gerekti.

Kendini bırakma duygusu ya da şiddet, fark etmez. Besim ruhundaki bir cüzzamla, bir umutsuzluk melanetinin pençesi altında terk edilmiş bir halde kıvranıyordu, –Doğu'ya gidip ne yapmış ya da ne görmüş olabilirdi, neler olmuştu, hangi dehşet onu böyle yıkmıştı bilmiyordum; Tanca'daki hançer darbeleri mi, Marakeş'te ölenler mi, Afganistan dağlarındaki çatışmalar, toplu katliamlar mıydı söz konusu olan, yoksa bunlardan hiçbiri değil de sadece yalnızlık ve Allah'ın sessizliği miydi, bir efendinin köpekleri ürküten yokluğu muydu?– bana seslendiği, benden bir şeyler istediği, bakışlarıyla beni aradığı, onu iyileştirmemi istediği, dünyanın sonunu engellemek gerektiğini, alevlerin yükselip her şeyi istila etmesini engellemek gerektiğini söylemek istediği izlenimine kapılıyordum ve bütün gün internette şiddet içeren ölümlerle ilgili videolarını seyreden Cruz gibi, Besim de havada dönüp duran o mahşer kuşlarından biriydi, bense hiçbir şeyden, o çağrının, o şiddetin gücü dışında hiçbir şeyden emin değildim – hayatına en korkunç şekilde son vermeyi kafasına koyup karşımda zehir içen Cruz'un sorduğu o soruyu Besim'in bakışında bulduğuma inanmıştım. Bir şeye son verme iradesini. Bazen alevler fazlasıyla yükselip fazlasıyla sıkıştırmaya başlayınca eyleme geçmek ge-

rekir; namazdan sonra camiden dönen, iki laf edip iyi akşamlar kardeşim Lakhdar, diyen, kendini kanepeye atan Besim'i gözlemledim – Münir odasına kapanmıştı; Besim' le havadan sudan birkaç laf edip odama sığındım ve saatlerce Hırsızlar Sokağı'nın meydanını, gecenin içinde dönüp duran bütün o insanları seyrettim.

Gözleri kapalıydı.

O pürtüklü kafasını okşadım, Tanca'yı, Boğaz'ı, Kuran Düşüncesini Yayma Cemiyeti'ni, Cafe Hafa'yı, kızları, denizi düşündüm, sonbaharda, ilkbaharda yağmurla sel olup akan Tanca gözümün önüne geldi; yalıyardan plaja kadar yürüdüğümüzü, şehri arşınladığımızı hayal ettim; çocukluğumuz, ilk gençliğimiz film şeridi gibi gözümün önünden geçti, çok uzun yaşamamıştık.

Bir kez daha kaçabilirdim ama yüreğimde büyük bir umut, büyük bir güç vardı; ilk kez nerede olduğumu biliyordum.

Münir iki saat sonra odasından çıktı, cesedi gördü, yerdeki kanlı bıçağına baktı, dehşet içindeydi, bağırıyordu ama ben onu duymuyordum; onun dehşet içinde el kol hareketleri yaptığını görüyordum; telaşla eşyalarını topladı, dudaklarının kıpırdadığını gördüm, bana anlamadığım bir şeyler söyledi ve atlı kovalıyormuşçasına evden kaçtı.

Ben kanepede cesedin yanında uyuyakalmışım.

Öğleden sonra ceptelefonumdan polise telefon ettim. Neredeyse gülümseyerek adresi verdim, Hırsızlar Sokağı, 13 numara, soldan dördüncü ev.

Akşam karakolda annesinden Judit'in ameliyat ol-

duğunu, ameliyatın iyi geçtiğini öğrendim. Bu bir rastlantı olamazdı.

İki-üç gün sonra Nuria nezarethaneye beni görmeye geldi.

Judit'in hastaneden çıkar çıkmaz beni ziyarete geleceği konusunda güvence verdi.

Beni sorguya çektiler; bitmek bilmeyen evraklar üzerinde hayatımın bütün tellerini bir bir dokudular.

Psikiyatr akıl sağlımın yerinde olduğunu söyledi.

Birkaç ay sonra savcının, içinde taammüden cinayet karanlığının parıldadığı o kasvetli ve uzun iddianamesini okumasından, kadın olan avukatımın benim zavallı bir çocuk olduğumu, çok genç, yirmi yılımı hapiste geçiremeyecek kadar genç olduğumu, toplumu korumaya çalıştığımı, *iyilik yapmak için kötü bir yol seçtiğimi* –aynen böyle demişti– bu hususun jürinin hoşgörüsünü hak ettiğini ileri sürüp beni savunmasından sonra, mahkeme başkanı bir şey eklemek isteyip istemediğimi sorunca, gözlüklerinin arkasından hiddetle gözlerini yuvarlayan avukatımın tavsiyelerinin tersine ayağa kalktım; dinleyiciler arasında bulunan Judit'e baktım, dudaklarında endişeli bir cesaretlendirme gülümsemesi; solgun olmasına rağmen hiç olmadığı kadar güzel olan Judit'e, yargıçlara doğru dönüp sesimin fazla titrememesini umarak tane tane konuştum:

"Ben katil değilim, bir katilden daha fazlasıyım.

Faslı değilim, Fransız değilim, İspanyol değilim, bunlardan daha fazlasıyım.

Müslüman değilim, bundan daha fazlasıyım.

Bana ne isterseniz onu yapın."

İbn Battuta, dönüş yolunda Suriye'den geçer; yirmi yıl önce, kendisi Şam'dan ayrıldıktan sonra dünyaya gelen oğlunu aramaya başlar – o sırada ülke kara vebadan kırılmaktadır, her gün iki bin dört yüz insan ölmektedir ve Gazze'den Halep'e kadar bütün bölge salgının pençesi altındadır; İbn Battuta'nın oğlu da ölmüştür. Memleketten haber sorduğu Tancalı yaşlı bir adamdan babasının on beş yıl önce bu dünyadan göçtüğünü, annesinin ise yakın bir tarihte Batı'da bir yerlerde vefat ettiğini öğrenir. Daha sonra, anlattığına göre vebadan günde bin yüz kişinin öldüğü İskenderiye'ye, sonra yirmi bin kişinin öldüğü Kahire'ye geçer; gidiş yolunda karşılaştığı şeyhlerden hiçbiri hayatta değildir. Fas'a ulaşır ve annesinin mezarı başında dua etmek için Tanca'ya geçtikten sonra kesin olarak Fas şehrine yerleşir.

Vebanın yeniden hortladığı, soluğunun dünyanın büyük bir kesimi üzerinde esip kükrediği, avluda volta atmakta olan Deli Hasan'ın takipçilerini, ölmeden önce dünya gözüyle annelerini görmek isteyen, silinip yok olmadan şehirlerini, dünyalarını görmek isteyen herkesi seyrederken, kitapların tatlı dostluğunda, hapishanenin manastır misali düzenli hayatında, aynada kendime bakıyorum; şakaklarımdaki beyaz telleri inceliyorum, kara

gözlerime, tırnakları yenmiş ellerime bakıyorum; bütün kâbuslardan daha yoğun bir kâbusun, kanlı bir rüyanın ardından, asılmış birini, bir cerrahın aletleriyle didik didik edilmiş bir kadını, suda boğulmuş yeniyetmelerin cesetlerini gördükten sonra bazen kendimi suçluluğum konusunda sorguluyorum, sessizlikte kendimi inceliyorum, hiçbir şekilde emin olamıyorum; yeniden Cruz'u düşünüyorum; Besim'i, Besim'in son bakışını düşünüyorum; Meryem'i, Judit'i, gemici Sadi'yi düşünüyorum; pişmanlıklarım kendiliğinden uzaklaşıyor; ben dünyayı kullandım. Hayat her şeyi tüketiyor – tıpkı benim edebiyatın proleterleri üç kuruşluk polisiyelerim gibi, kitaplar bize eşlik ediyor, isyanda ya da boyun eğişte, imanda ya da bırakmışlıkta yol arkadaşları onlar.

İnsanlar boş boş bakan köpekler gibi, alacakaranlıkta dolaşıyor, sürü halindeyken cesaretlenip bir topun arkasından koşturuyor, bir dişi için, sığınacak bir köşe için birbirleriyle dalaşıyor, dilleri bir karış dışarıda saatlerce uzanarak, son bir okşayışla işlerinin bitirilmesini bekliyorlar – neden insan bir anda bir karar veriyor, neden bugün, neden şimdi, belki de kararı veren ben değildim, oydu, Besim salonda sırtı dimdik oturmuş bana bakıyor gibiydi; sokaktan gelen ışıkta gölgesi Münir'in odasının kapalı kapısına vuruyordu, hiçbir şey söylemiyordu, benim odamdan çıktığımı görmüştü; sokak lambasının aydınlığı tıraşlı kafasına yansıyordu, ters ışıkta yüzü bir safir parıltısına sahipti; elmacık kemiklerinin yerinde sessiz şekiller, gözlerinin etrafında karanlık halkalar, hiç kıpırdamıyor; sessizlikte bekliyordu; Allah'ı, zamanını bekliyordu, beni bekliyordu – eller dizlerinin üstünde, hareketsiz, dua eder vaziyette gecenin içinde gözlerini bana dikmişti.

Benden ne istediğini anladığımı sandım; görünmez alevlerin arasından sadece ben ayağa kalkabilirdim. Belki

de hayatlarımızın bir saniye için bir değeri var, tek bir berrak bilinç ânı için, tek bir cesaret ânı için. Önceden düşünmemiştim, kafa yormamıştım, biliyordum; Besim masanın üzerinden kaptığım bıçağın açılma sesini duyunca sıçradı: Biraz kıpırdandı, ellerini sımsıkı bacaklarına yapıştırmıştı, gözlerini çevirdi, profili gölgeye karıştı, karşı koymadı, bağırmadı, belki bana yardım etmek için elini sırtıma dayadı, bıçağın ucu göğsüne saplandığında kasıldı, çektiği acıdan iki büklüm oldu, başını kaldırıp şükran, keder ya da şaşkınlık, son bir bilmece yollarcasına bana baktı, bıçağı göğsünden çıkarınca yan tarafına devrildi – ben de yere serildim; etrafımızda şafak dönmeye başlamıştı.

© Melania Avanzato

Ortadoğu kültürüne ve coğrafyasına son derece hâkim olan Mathias Énard, bilgisiyle hayal gücünü başarıyla harmanlayan usta bir kalem.

Tüm bunlar, bana, özgürlük ve daha onurlu bir yaşam hakkı için Tunus'ta, Mısır'da, İspanya'da ve Fransa'da sürmekte olan aynı mücadelenin farklı yüzleri gibi göründü. Dünyada, üzerinde yaşadığımız bu savaş tarlasındaki bir yolculuk aracılığıyla bu mücadeleleri anlatmaya çalıştım, yolculuğun başlıca uğrak yerleri de Tanca, Tunus, Algeciras ve Barselona oldu. Bir macera romanı bu, günümüz dünyasının trajik macerasının romanı. Daha iyi bir gelecek hayali kuran gençlerle, artık hayal bile kurmayanlarla, İslamcılarla, Müslümanlarla, dilencilerle, fahişelerle, hırsızlarla ve çokça kitapla, son tahlilde, ateşle birlikte, karanlıklarla savaşmanın tek yolu olmayı sürdüren kitaplarla yolunuzun kesişeceği bir roman bu.

MATHIAS ÉNARD

Hırsızlar Sokağı, yıllarca Ortadoğu'da yaşamış, o coğrafyanın insanını ve kültürünü yakından tanıyan, Arapça ve Farsça bilen dünya vatandaşı Mathias Énard'ın, büyük övgüler alan son romanı. Kaderleri birbirine sıkı sıkıya bağlı iki medeniyete de, Ortadoğu'ya da Avrupa'ya da aynı hoşgörü ve aynı sertlikle yaklaşan ve ortak insanî gerçeği arayan bir aydının elinden çıkan bu roman, coğrafyaya ve zamana dair hiçbir sınır tanımayan açık bir zihnin ve adil bir vicdanın ürünü.

378123
AMY

Kapak resmi: HERCULES BRABAZON BRABAZON

ISBN 978-975-07-1799-4

20 TL
KDV DAHİL

9 789750 717994